

ΕΛΕΓΧΟΣ

481

**"ΟΛΟΚΛΗΡΩΜΕΝΗ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΣΤΗ
ΓΕΩΡΓΙΚΗ ΠΑΡΑΓΩΓΗ"**

Η εργασία υποβάλλεται για την μερική κάλυψη των απαιτήσεων με στόχο την
απόκτηση του διπλώματος

ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ ΣΤΗΝ
ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΚΑΙ ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΩΝ ΣΥΣΤΗΜΑΤΩΝ

ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗ
ΣΥΣΤΗΜΑΤΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ & ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ
ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ

από
ΤΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΙΡΑΙΩΣ ΚΑΙ ΤΟ ΕΘΝΙΚΟ ΜΕΤΣΟΒΕΙΟ
ΠΟΛΥΤΕΧΝΕΙΟ

ΓΙΑΝΝΟΠΟΥΛΟΥ ΒΑΣΙΛΙΚΗ

Σχολή Χημικών Μηχανικών ΕΜΠ,

ΜΑΡΤΙΟΣ 2002

00140685

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΙΡΑΙΩΣ	
ΑΡ.ΕΙΣ.	40685
ΟΜΠ.	27326
ΤΑΞΗ.	363.73 ΓΙΑ
ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ	

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ	
ΣΥΝΤΜΗΣΕΙΣ	3
ΠΡΟΛΟΓΟΣ	5
1. ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΗΣ ΓΕΩΡΓΙΑΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΑΓΡΟΤΟΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ	7
1.1. ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ	7
1.2. ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΤΗΣ ΕΝΤΑΤΙΚΗΣ ΓΕΩΡΓΙΑΣ ΣΤΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ ΚΑΙ ΤΗ ΔΗΜΟΣΙΑ ΥΓΕΙΑ	15
1.2.1. ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΗ ΤΩΝ ΥΔΑΤΙΝΩΝ ΠΟΡΩΝ	15
1.2.2. ΑΤΜΟΣΦΑΙΡΙΚΗ ΡΥΠΑΝΣΗ	18
1.2.3. ΚΑΤΑΝΑΛΩΣΗ ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ	20
1.2.4. ΔΙΑΒΡΩΣΗ ΤΟΥ ΕΔΑΦΟΥΣ	20
1.2.5. ΑΠΩΛΕΙΑ ΒΙΟΠΟΙΚΙΛΟΤΗΤΑΣ	21
1.2.6. ΑΠΕΙΛΕΣ ΑΠΟ ΤΗ ΓΕΝΕΤΙΚΗ ΜΗΧΑΝΙΚΗ	22
1.2.7. ΤΟ ΚΟΣΤΟΣ ΣΕ ΣΧΕΣΗ ΜΕ ΤΗ ΔΗΜΟΣΙΑ ΥΓΕΙΑ.....	23
1.3. ΟΙ ΔΡΟΜΟΙ ΑΝΑΔΙΟΡΓΑΝΩΣΗΣ ΤΗΣ ΓΕΩΡΓΙΑΣ	26
2. ΣΥΣΤΗΜΑΤΑ ΟΛΟΚΛΗΡΩΜΕΝΗΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΣΤΗΝ ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΠΑΡΑΓΩΓΗ	31
2.1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	31
2.2. ΩΘΟΥΣΕΣ ΔΥΝΑΜΕΙΣ, ΑΠΟΤΡΕΠΤΙΚΟΙ ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΚΑΙ ΟΦΕΛΗ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΦΑΡΜΟΓΗ Σ.Ο.Δ.	34
2.3. Η ΕΞΕΛΙΞΗ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ Σ.Ο.Δ. ΣΥΜΦΩΝΑ ΜΕ ΤΑ ΠΡΟΤΥΠΑ AGRO 2-1 ΚΑΙ AGRO 2-2	41
2.4. ΔΡΑΣΕΙΣ ΣΤΗΝ Ε.Ε. ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΑ ΣΥΣΤΗΜΑΤΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΣΤΗΝ ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΠΑΡΑΓΩΓΗ	43
2.4.1. ΓΕΝΙΚΑ	43
2.4.2. ΠΡΩΤΟΒΟΥΛΙΑ ΤΗΣ EUREP	44
3. ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΣΗ ΤΟΥ Σ.Ο.Δ. ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ	46
3.1. ΦΟΡΕΙΣ ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΣΗΣ	46
3.1.1. ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΤΟΥ Ο.Π.Ε.Γ.Ε.Π. (AGROCERT)	46
3.1.2. ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΤΗΣ EUROCERT	52
3.2. ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΣΗ ΤΟΥ Σ.Ο.Δ.	54
3.2.1. ΤΟ ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΤΙΚΟ ΤΟΥ Σ.Ο.Δ.	54
3.2.2. ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΙΚΟΤΗΤΑ ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΣΗΣ ΚΑΙ ΕΧΕΜΥΘΕΙΑ.....	55
3.3. ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΧΟΡΗΓΗΣΗΣ, ΔΙΑΤΗΡΗΣΗΣ ΚΑΙ ΑΝΑΝΕΩΣΗΣ ΤΟΥ ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΤΙΚΟΥ Σ.Ο.Δ.	57
3.3.1. ΓΕΝΙΚΑ	57
3.3.2. ΑΝΤΑΛΛΑΓΗ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΚΩΝ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ.....	57
3.3.3. ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΕΠΙΒΛΕΠΟΝΤΟΣ.....	58
3.3.4. ΑΙΤΗΣΗ ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΣΗΣ.....	59
3.3.5. ΣΥΓΚΡΟΤΗΣΗ ΟΜΑΔΑΣ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗΣ	62
3.3.6. ΠΡΟΚΑΤΑΡΚΤΙΚΗ ΦΑΣΗ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ	63
3.3.7. ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ.....	64
3.3.8. ΧΟΡΗΓΗΣΗ ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΤΙΚΟΥ ΚΑΙ ΕΓΤΡΑΦΗ ΣΤΟ ΜΗΤΡΩΟ.....	68
3.3.9. ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ ΕΠΙΤΗΡΗΣΗΣ	71
3.3.10. ΕΠΑΝΑΛΗΠΤΙΚΕΣ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΕΙΣ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ.....	72
3.3.11. ΕΙΔΙΚΕΣ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΕΙΣ	73
3.3.12. ΠΡΟΣΩΡΙΝΗ/ ΟΡΙΣΤΙΚΗ ΑΝΑΚΛΗΣΗ ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΤΙΚΟΥ	74
3.4. ΤΟ ΚΟΣΤΟΣ ΤΗΣ ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΣΗΣ	77
4. ΤΑ ΠΡΟΤΥΠΑ AGRO 2-1 ΚΑΙ AGRO 2-2	80
4.1. ΠΩΣ ΓΕΝΝΗΘΗΚΑΝ ΤΑ ΠΡΟΤΥΠΑ AGRO 2-1 ΚΑΙ AGRO 2-2.....	80
4.2. ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΩΝ ΠΡΟΤΥΠΩΝ AGRO 2-1 ΚΑΙ AGRO 2-2	82
4.2.1. ΠΕΔΙΟ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ.....	82
4.2.2. ΑΠΑΙΤΗΣΕΙΣ.....	84
4.2.3. ΣΚΟΠΟΣ ΚΑΙ ΕΠΙΔΙΩΞΕΙΣ	85
4.3. ΑΝΑΛΥΤΙΚΗ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΟΥ ΠΡΟΤΥΠΟΥ AGRO 2-1	87
4.4. ΣΥΓΚΡΙΣΗ ΤΩΝ ΠΡΟΤΥΠΩΝ AGRO 2-1 ΚΑΙ ISO 14001	119
4.5. ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΟΥ ΠΡΟΤΥΠΟΥ AGRO 2-2	123

481

**"ΟΛΟΚΛΗΡΩΜΕΝΗ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΣΤΗ
ΓΕΩΡΓΙΚΗ ΠΑΡΑΓΩΓΗ"**

Η εργασία υποβάλλεται για την μερική κάλυψη των απαιτήσεων με στόχο την
απόκτηση του διπλώματος

ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ ΣΤΗΝ
ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΚΑΙ ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΩΝ ΣΥΣΤΗΜΑΤΩΝ

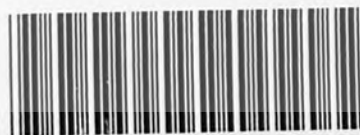
ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗ
ΣΥΣΤΗΜΑΤΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ & ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ
ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ

από
ΤΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΙΡΑΙΩΣ ΚΑΙ ΤΟ ΕΘΝΙΚΟ ΜΕΤΣΟΒΕΙΟ
ΠΟΛΥΤΕΧΝΕΙΟ

ΓΙΑΝΝΟΠΟΥΛΟΥ ΒΑΣΙΛΙΚΗ

Σχολή Χημικών Μηχανικών ΕΜΠ,

ΜΑΡΤΙΟΣ 2002

00140685

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΙΡΑΙΩΣ	
ΑΡ.ΕΙΣ.	40685
ΟΜΠ.	27326
ΤΑΞΙΝ.	363.73 ΓΙΑ
ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ	

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ	
ΣΥΝΤΜΗΣΕΙΣ	3
ΠΡΟΛΟΓΟΣ	5
1. ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΗΣ ΓΕΩΡΓΙΑΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΑΓΡΟΤΟΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ	7
1.1. ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ	7
1.2. ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΤΗΣ ΕΝΤΑΤΙΚΗΣ ΓΕΩΡΓΙΑΣ ΣΤΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ ΚΑΙ ΤΗ ΔΗΜΟΣΙΑ ΥΓΕΙΑ	15
1.2.1. ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΗ ΤΩΝ ΥΔΑΤΙΝΩΝ ΠΟΡΩΝ	15
1.2.2. ΑΤΜΟΣΦΑΙΡΙΚΗ ΡΥΠΑΝΣΗ	18
1.2.3. ΚΑΤΑΝΑΛΩΣΗ ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ	20
1.2.4. ΔΙΑΒΡΩΣΗ ΤΟΥ ΕΔΑΦΟΥΣ	20
1.2.5. ΑΠΩΛΕΙΑ ΒΙΟΠΟΙΚΙΛΟΤΗΤΑΣ	21
1.2.6. ΑΠΕΙΛΕΣ ΑΠΟ ΤΗ ΓΕΝΕΤΙΚΗ ΜΗΧΑΝΙΚΗ	22
1.2.7. ΤΟ ΚΟΣΤΟΣ ΣΕ ΣΧΕΣΗ ΜΕ ΤΗ ΔΗΜΟΣΙΑ ΥΓΕΙΑ.....	23
1.3. ΟΙ ΔΡΟΜΟΙ ΑΝΑΔΙΟΡΓΑΝΩΣΗΣ ΤΗΣ ΓΕΩΡΓΙΑΣ	26
2. ΣΥΣΤΗΜΑΤΑ ΟΛΟΚΛΗΡΩΜΕΝΗΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΣΤΗΝ ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΠΑΡΑΓΩΓΗ	31
2.1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	31
2.2. ΩΘΟΥΣΕΣ ΔΥΝΑΜΕΙΣ, ΑΠΟΤΡΕΠΤΙΚΟΙ ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΚΑΙ ΟΦΕΛΗ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΦΑΡΜΟΓΗ Σ.Ο.Δ.	34
2.3. Η ΕΞΕΛΙΞΗ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ Σ.Ο.Δ. ΣΥΜΦΩΝΑ ΜΕ ΤΑ ΠΡΟΤΥΠΑ AGRO 2-1 ΚΑΙ AGRO 2-2	41
2.4. ΔΡΑΣΕΙΣ ΣΤΗΝ Ε.Ε. ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΑ ΣΥΣΤΗΜΑΤΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΣΤΗΝ ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΠΑΡΑΓΩΓΗ	43
2.4.1. ΓΕΝΙΚΑ	43
2.4.2. ΠΡΩΤΟΒΟΥΛΙΑ ΤΗΣ EUREP	44
3. ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΣΗ ΤΟΥ Σ.Ο.Δ. ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ	46
3.1. ΦΟΡΕΙΣ ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΣΗΣ	46
3.1.1. ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΤΟΥ Ο.Π.Ε.ΓΕ.Π. (AGROCERT)	46
3.1.2. ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΤΗΣ EUROCERT	52
3.2. ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΣΗ ΤΟΥ Σ.Ο.Δ.	54
3.2.1. ΤΟ ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΤΙΚΟ ΤΟΥ Σ.Ο.Δ.	54
3.2.2. ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΙΚΟΤΗΤΑ ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΣΗΣ ΚΑΙ ΕΧΕΜΥΘΕΙΑ.....	55
3.3. ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΧΟΡΗΓΗΣΗΣ, ΔΙΑΤΗΡΗΣΗΣ ΚΑΙ ΑΝΑΝΕΩΣΗΣ ΤΟΥ ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΤΙΚΟΥ Σ.Ο.Δ.	57
3.3.1. ΓΕΝΙΚΑ	57
3.3.2. ΑΝΤΑΛΛΑΓΗ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΚΩΝ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ.....	57
3.3.3. ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΕΠΙΒΛΕΠΟΝΤΟΣ.....	58
3.3.4. ΑΙΤΗΣΗ ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΣΗΣ.....	59
3.3.5. ΣΥΓΚΡΟΤΗΣΗ ΟΜΑΔΑΣ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗΣ	62
3.3.6. ΠΡΟΚΑΤΑΡΚΤΙΚΗ ΦΑΣΗ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ	63
3.3.7. ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ.....	64
3.3.8. ΧΟΡΗΓΗΣΗ ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΤΙΚΟΥ ΚΑΙ ΕΓΤΡΑΦΗ ΣΤΟ ΜΗΤΡΩΟ.....	68
3.3.9. ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ ΕΠΙΤΗΡΗΣΗΣ	71
3.3.10. ΕΠΑΝΑΛΗΠΤΙΚΕΣ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΕΙΣ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ.....	72
3.3.11. ΕΙΔΙΚΕΣ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΕΙΣ	73
3.3.12. ΠΡΟΣΩΡΙΝΗ/ ΟΡΙΣΤΙΚΗ ΑΝΑΚΛΗΣΗ ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΤΙΚΟΥ	74
3.4. ΤΟ ΚΟΣΤΟΣ ΤΗΣ ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΣΗΣ	77
4. ΤΑ ΠΡΟΤΥΠΑ AGRO 2-1 ΚΑΙ AGRO 2-2	80
4.1. ΠΩΣ ΓΕΝΝΗΘΗΚΑΝ ΤΑ ΠΡΟΤΥΠΑ AGRO 2-1 ΚΑΙ AGRO 2-2.....	80
4.2. ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΩΝ ΠΡΟΤΥΠΩΝ AGRO 2-1 ΚΑΙ AGRO 2-2	82
4.2.1. ΠΕΔΙΟ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ.....	82
4.2.2. ΑΠΑΙΤΗΣΕΙΣ.....	84
4.2.3. ΣΚΟΠΟΣ ΚΑΙ ΕΠΙΔΙΩΞΕΙΣ	85
4.3. ΑΝΑΛΥΤΙΚΗ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΟΥ ΠΡΟΤΥΠΟΥ AGRO 2-1	87
4.4. ΣΥΓΚΡΙΣΗ ΤΩΝ ΠΡΟΤΥΠΩΝ AGRO 2-1 ΚΑΙ ISO 14001	119
4.5. ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΟΥ ΠΡΟΤΥΠΟΥ AGRO 2-2	123

5. ΤΕΚΜΗΡΙΩΣΗ ΤΩΝ Σ.Ο.Δ.	129
5.1. ΓΕΝΙΚΑ	129
5.2. ΤΟ ΕΓΧΕΙΡΙΔΙΟ ΟΛΟΚΛΗΡΩΜΕΝΗΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ.....	132
5.2.1. ΤΑ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ ΤΟΥ ΕΓΧΕΙΡΙΔΙΟΥ ΟΛΟΚΛΗΡΩΜΕΝΗΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ	133
5.3. ΤΟ ΕΓΧΕΙΡΙΔΙΟ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΩΝ.....	137
5.3.1. ΤΑ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ ΤΟΥ ΕΓΧΕΙΡΙΔΙΟΥ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΩΝ ΟΛΟΚΛΗΡΩΜΕΝΗΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ.....	139
5.4. ΤΑ ΣΧΕΔΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΚΑΙ ΟΙ ΟΔΗΓΙΕΣ.....	144
5.4.1. ΤΑ ΕΙΔΗ ΤΩΝ ΣΧΕΔΙΩΝ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ	145
5.5. ΤΑ ΑΡΧΕΙΑ	147
6. ΕΜΠΕΙΡΙΕΣ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΟΥ Σ.Ο.Δ.	149
6.1. ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗΣ ΕΝΟΣ Σ.Ο.Δ.	149
6.2. ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ Σ.Ο.Δ. ΚΑΤΑ ΑΓΡΟ 2-1 ΚΑΙ ΑΓΡΟ 2-2 ΑΠΟ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΕΩΡΓΙΚΗ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΗ	155
6.2.1. ΓΕΝΙΚΑ	155
6.2.2. ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΤΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗΣ.....	155
6.2.3. ΣΥΝΟΛΙΚΗ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΟΥ Σ.Ο.Δ.	156
6.2.4. ΓΕΝΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΓΙΑ ΤΑ Σ.Ο.Δ.....	157
6.2.5. ΚΟΣΤΟΣ ΚΑΙ ΧΡΟΝΟΣ ΓΙΑ ΤΟ Σ.Ο.Δ.	158
6.2.6. ΩΘΟΥΣΕΣ ΔΥΝΑΜΕΙΣ- ΑΠΟΤΡΕΠΤΙΚΟΙ ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΠΟΦΑΣΗ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΤΟΥ Σ.Ο.Δ.....	159
6.2.7. ΟΦΕΛΗ – ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΟΥ Σ.Ο.Δ.....	160
6.2.8. ΣΤΟΧΟΙ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗΣ.....	160
6.2.9. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΟΥ Σ.Ο.Δ.	161
ΓΕΝΙΚΑ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΚΑΙ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ	163
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	172
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 1	175
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 2	177
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 3	179
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 4	180
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 5	187
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 6	208

ΣΥΝΤΜΗΣΕΙΣ

1. Ε.Ε.: Ευρωπαϊκή Ένωση
2. ΕΟΚ: Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα
3. Κ.Α.Π.: Κοινή Αγροτική Πολιτική
4. ΟΟΣΑ: Οργανισμός Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης
5. Σ.Ο.Δ.: Συστήματα Ολοκληρωμένης Διαχείρισης
6. ΥΠΕΧΩΔΕ: Υπουργείο Περιβάλλοντος Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων
7. WHO: Παγκόσμια Οργάνωση Υγείας
8. FAO: Οργάνωση για τη διατροφή και την αγροκαλλιέργειες
9. Ο.Ι.Λ.Β.: Διεθνής Οργάνωση Βιολογικής Καταπολέμησης
10. Ο.Π.Ε.ΓΕ.Π.: Οργανισμός Πιστοποίησης και Επίβλεψης Γεωργικών Προϊόντων
11. EUREP: Euro – Retailer Produce
12. Ε.ΣΥ.Δ.: Εθνικό Συμβούλιο Διαπίστευσης
13. ΚΠΣ: Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης
14. Π.Ο.Π.: Προϊόντα Προστατευόμενης Ονομασίας Προέλευσης
15. Ε.Π.Π.Ε.: Ειδικά Παραδοσιακά Προϊόντα Εγγυημένα
16. ΚΑΝ ή Καν.: Κανονισμός
17. Κ.Υ.Α.: Κοινή Υπουργική Απόφαση
18. HACCP: Σύστημα Ανάλυσης Κινδύνων και Κρίσιμων Σημείων Ελέγχων
19. ΕΛΟΤ: Ελληνικός Οργανισμός Τυποποίησης
20. ΔΕΗ: Δημόσια Επιχείρηση Ηλεκτρισμού
21. ICC: Διεθνές Εμπορικό Επιμελητήριο
22. MPL: Σχέδιο Διαχείρισης
23. παρ.: παράγραφος

24. στρ.: στρέμματα

25. MRLs: Ανώτατα Όρια Υπολειμμάτων

26. Α.Ε.: Ανώνυμη Εταιρεία

27. μ.ο.: μέσος όρος

28. Ρ: Διαδικασία

Πανεπιστήμιο Πειραιώς

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Οι σχέσεις γεωργίας και περιβάλλοντος απέκτησαν την τελευταία εικοσαετία σημαντική βαρύτητα μετά την αναγνώριση των αρνητικών επιπτώσεων των μέχρι τώρα μεθόδων άσκησης της γεωργίας. Επιπρόσθετα άρχισαν να δημιουργούνται πιέσεις από τους καταναλωτές και κατ' επέκταση από την ίδια την αγορά, για την παραγωγή ασφαλών και υψηλής ποιότητας προϊόντων, με πρακτικές που δεν θα επιβαρύνουν το περιβάλλον αλλά παράλληλα θα καλύπτουν τη συνεχώς αυξανόμενη ζήτηση.

Προκειμένου να ικανοποιηθούν οι παραπάνω απαιτήσεις δημιουργούνται διάφορα μοντέλα άσκησης της γεωργίας. Ένα από τα μοντέλα αυτά είναι και τα Συστήματα Ολοκληρωμένης Διαχείρισης (Σ.Ο.Δ.), τα οποία εμφανίζονται σε πολλές χώρες αλλά βασίζονται σε διαφορετικές προδιαγραφές. Στην Ελλάδα, ο Οργανισμός Πιστοποίησης και Επίβλεψης Γεωργικών Προϊόντων (Ο.Π.Ε.ΓΕ.Π.) δημιούργησε δύο πρότυπα για τα Σ.Ο.Δ., τα AGRO 2-1 και AGRO 2-2.

Σκοπός της παρούσας εργασίας είναι η μελέτη των Σ.Ο.Δ. σύμφωνα με τα πρότυπα AGRO 2-1 και AGRO 2-2.

Για το σκοπό αυτό αρχικά παρουσιάζεται η εξέλιξη της γεωργίας και της αγροτοπεριβαλλοντικής πολιτικής προκειμένου να γίνει αντιληπτό πως οδηγηθήκαμε στα Σ.Ο.Δ. Στη συνέχεια, μελετάται η έννοια των Σ.Ο.Δ., οι ωθούσες δυνάμεις, οι αποτρεπτικοί παράγοντες και τα οφέλη από την εφαρμογή τους. Μετά παρουσιάζεται η εξέλιξη της εφαρμογής τους, οι φορείς, η διαδικασία και το κόστος πιστοποίησης των Σ.Ο.Δ. στην Ελλάδα. Στη συνέχεια, αναλύονται τα πρότυπα AGRO 2-1 και AGRO 2-2 και γίνεται σύγκριση του προτύπου AGRO 2-1 με το διεθνές πρότυπο ISO 14001. Έπειτα, παρουσιάζεται η τεκμηρίωση των Σ.Ο.Δ. με παράθεση εντύπων από ελληνικές γεωργικές εκμεταλλεύσεις. Τέλος καταγράφονται εμπειρίες από την εφαρμογή των

Σ.Ο.Δ. στην Ελλάδα. Η καταγραφή αυτή περιλαμβάνει τη μελέτη και τα πορίσματα της επιθεώρησης που έλαβε χώρα σε γεωργική εκμετάλλευση παραγωγής επιτραπέζιας ελιάς και την αξιολόγηση του Σ.Ο.Δ. που εφαρμόζει η επιχείρηση ΖΕΥΣ Α.Ε. παραγωγής ακτινιδίων στο νομό Πιερίας.

Θα ήθελα να ευχαριστήσω την καθηγήτρια κ. **Μ. ΜΑΝΔΑΡΑΚΑ** και τον γεωπόνο της εταιρείας ΡΟΔΑΞ ΑΓΡΟ Ε.Π.Ε. κ. **Γ. ΜΙΧΑΛΟΠΟΥΛΟ** που χωρίς τη συνεργασία, καθοδήγηση και άμεση βοήθειά τους η εργασία αυτή δεν θα ήταν εφικτή. Επίσης τον Υπεύθυνο Διασφάλισης Ποιότητας της επιχείρησης ΖΕΥΣ ΑΚΤΙΝΙΔΙΑ Α.Ε. κ. **Γ. ΚΑΛΛΙΤΣΗ** για τη συνεργασία του όσον αφορά την αξιολόγηση του Σ.Ο.Δ. που εφαρμόζει η εκμετάλλευση. Τέλος τις ευχαριστίες μου στον κ. **Γ. ΒΛΑΧΟ** γεωπόνο του Ο.Π.Ε.ΓΕ.Π. για την πολύτιμη βοήθεια και συνεργασία του.

1. ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΗΣ ΓΕΩΡΓΙΑΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΑΓΡΟΤΟΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

1.1. ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ

Κατά τις δεκαετίες που ακολούθησαν το Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο προέκυψε η ανάγκη αύξησης της παραγωγής τροφίμων προκειμένου να καλυφθούν οι συνεχώς διογκούμενες ανάγκες του πληθυσμού. Έκφραση της αναγκαιότητας αυτής αποτέλεσε η λεγόμενη *“πράσινη επανάσταση”* που είχε σαν όφελος την υπέρ-επάρκεια των τροφίμων και πρώτων υλών για τις γεωργικές βιομηχανίες, με ταυτόχρονη όμως συνέπεια την πρόκληση αρνητικών περιβαλλοντικών επιπτώσεων και την διατύπωση προβληματισμών για την ποιότητα των παραγόμενων προϊόντων . (4)

Παράλληλα στον Ευρωπαϊκό χώρο δημιουργήθηκε η Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα (ΕΟΚ) και ένας από τους άξονες πολιτικής της αφορούσε τον αγροτικό τομέα. Η γεωργία, η οποία στο κείμενο της Συνθήκης της Ρώμης καταλάμβανε μια δεκάδα άρθρων (άρθρα 38-47), γρήγορα αποτέλεσε βασικό στοιχείο της Ευρωπαϊκής οικοδόμησης. Η αγροτική πολιτική των κρατών μελών διέπεται σε γενικές γραμμές από το πλαίσιο που καθορίζει η Κοινή Αγροτική Πολιτική (ΚΑΠ). Αρχικά η ΚΑΠ στηρίχθηκε σε ορισμένες απλές αρχές, όπως η ελεύθερη κυκλοφορία των προϊόντων μεταξύ των κρατών μελών, το κοινό επίπεδο τιμών για τους παραγωγούς, η οικονομική αλληλεγγύη και η κοινοτική προτίμηση. (4)

Οι γενικές κατευθύνσεις που έθεσε η ΚΑΠ για την Ευρωπαϊκή γεωργία ήταν η αύξηση της παραγωγικότητας, η σταθεροποίηση της αγοράς, η εγγύηση μιας σταθερής προσφοράς φθηνών αγροτικών προϊόντων στους καταναλωτές και η εξασφάλιση ικανοποιητικών εισοδημάτων σε όλους όσους εργάζονται στη γεωργία. (3)

Η ΚΑΠ συνέβαλε αποφασιστικά στην Ευρωπαϊκή συγκρότηση και αποτέλεσε για καιρό τη μόνη πραγματικά κοινή πολιτική της ΕΟΚ. Αυτή η πολιτική αποδείχτηκε εξαιρετικά αποτελεσματική για τους στόχους που είχε θέσει, δημιουργώντας ταχύτατη αύξηση της παραγωγικότητας. Η Ευρωπαϊκή Ένωση (Ε.Ε.) έγινε η δεύτερη εξαγωγική γεωργική δύναμη στον κόσμο, κερδίζοντας σημαντικά τμήματα της παγκόσμιας αγοράς για πολλά γεωργικά προϊόντα και κυρίως για τα σιτηρά. (4)

Από την άλλη πλευρά όμως, τα βασικά χαρακτηριστικά της Ευρωπαϊκής γεωργίας, όπως διαμορφώθηκαν από τις κατευθύνσεις της ΚΑΠ, ήταν η εκμηχάνιση του αγροτικού τομέα, η αύξηση της κλίμακας της γεωργικής δραστηριότητας, οι πρακτικές που εξαντλούν τους φυσικούς πόρους (και κυρίως οι μέθοδοι έντασης ενέργειας) και τα υψηλά επίπεδα εξωτερικών εισροών (λιπάσματα, φυτοφάρμακα και εξωγενείς ζωοτροφές). Τελευταία, στον κατάλογο έχει προστεθεί και η γενετική μηχανική. (3)

Για την υλοποίηση της ΚΑΠ προβλέφθηκε η διάθεση ετήσιου κονδυλίου επιχορήγησης τόσο της τιμής του προϊόντος όσο και των εξωτερικών εισροών για την παραγωγή του (πολιτική στήριξης). Το κονδύλι αυτό αντιπροσώπευε πάνω από το 65% του προϋπολογισμού της Ε.Ε. (3)

Αποτέλεσμα αυτής της πολιτικής για τις τρεις επόμενες δεκαετίες ('60, '70, '80), ήταν η δημιουργία πλεονασμάτων προϊόντων αγροτικής παραγωγής τα οποία δεν ήταν δυνατό να απορροφήσει η αγορά. Είναι γνωστό το σκάνδαλο των χωματερών με το θάψιμο σε ετήσια βάση μιας τεράστιας ποσότητας αγροτικών προϊόντων. Για παράδειγμα την πενταετία 1988 - 93 αποσύρθηκαν από την Ελληνική αγορά και οδηγήθηκαν στις χωματερές 3,4 εκατομμύρια τόνοι φρούτων (ποσότητα που αντιπροσώπευε το 50-60% της εγχώριας παραγωγής). (3)

Μια άλλη διάσταση της πολιτικής αυτής αφορούσε τις συνέπειές της στο περιβάλλον. Κατά γενικό κανόνα παρατηρήθηκε σημαντική αύξηση της χρήσης χημικών εισροών και της κατανάλωσης συμβατικών, μη ανανεώσιμων μορφών ενέργειας, για την παραγωγή προϊόντων που τελικά οδηγήθηκαν στις χωματερές. Συγκεκριμένα, στην Ελλάδα την πενταετία 1988 – 93, η κατανάλωση λιπασμάτων ήταν περίπου δύο εκατομμύρια τόνοι ετησίως, αγγίζοντας ένα μέγιστο το 1993 με 2,2 εκατομμύρια τόνους. (3)

Παρόμοια φαινόμενα εμφανίστηκαν στον αγροτικό τομέα σ' ολόκληρο τον κόσμο. Κατά τα τέλη όμως της δεκαετίας του '80 και συγκεκριμένα στο Συμβούλιο Υπουργών του Οργανισμού Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης (ΟΟΣΑ) και σε άλλες συναντήσεις των Υπουργών Γεωργίας το 1992 και της Επιτροπής για τη Γεωργία το 1994, άρχισε να διαμορφώνεται η τάση για μετασχηματισμό της αγροτικής πολιτικής, που συμπεριλάμβανε μέτρα για τη μείωση των επιπέδων στήριξης και τη μετακίνηση των στόχων πολιτικής προς μείωση της παραγωγής και των περιορισμών του εμπορίου. (5)

Αποκορύφωμα αυτής της προσπάθειας αποτέλεσε η Συνθήκη της GATT που έλαβε χώρα στις διαπραγματεύσεις του Γύρου της Ουρουγουάης το 1994, σύμφωνα με την οποία οι αλλαγές στην πολιτική θα πρέπει να βελτιώνουν τη σχέση των αγροτικών δραστηριοτήτων με το περιβάλλον, ενώ ταυτόχρονα θα επιτρέπουν μια μεγαλύτερη επρροή των αγορών στις αποφάσεις παραγωγής και κατανάλωσης. (5)

Παράλληλα, ακολουθώντας τη Διακήρυξη του Ρίο, το 1992, δημιουργήθηκε η Agenda 21, η οποία αναγνώρισε τρόπους εφαρμογής πολιτικών αειφορικής ανάπτυξης σε διάφορους τομείς συμπεριλαμβανομένης της διατήρησης και διαχείρισης των πόρων. (7)

Σε ανταπόκριση με την Agenda 21, η επιτροπή για αειφορική ανάπτυξη των Ηνωμένων Εθνών, ο ΟΟΣΑ και οι εθνικές κυβερνήσεις προτείνουν προγράμματα δράσης για:

- Αλλαγές στην τιμολόγηση προκειμένου να εσωτερικοποιηθούν τα περιβαλλοντικά κόστη συμπεριλαμβανομένης και της μείωσης των επιδοτήσεων που προωθούν τη μη αειφορική κατανάλωση
- Επέκταση της υπευθυνότητας του παραγωγού για ανάλυση σε όλο τον κύκλο ζωής τους των περιβαλλοντικών επιπτώσεων των προϊόντων και υπηρεσιών και
- Εισαγωγή της οικοσήμανσης για την προώθηση φιλικών προς το περιβάλλον προϊόντων. (7)

Τον Ιούνιο του 1990 οι Ευρωπαίοι ηγέτες που συμμετείχαν στο Συμβούλιο Κορυφής στο Δουβλίνο καθόρισαν τους βασικούς άξονες που θα έπρεπε να υιοθετήσουν τόσο η ίδια η Κοινότητα όσο και τα κράτη μέλη της απέναντι στο περιβάλλον. (3)

Επίσης, το Φεβρουάριο του 1992 υπογράφηκε η Συνθήκη του Μάαστριχ με την οποία αναδεικνύεται και πάλι η προώθηση της αειφορικής ανάπτυξης ως ένας από τους στόχους – κλειδιά και ενσωματώνεται η αρχή της προφύλαξης, σύμφωνα με την οποία επιτρέπεται στα κράτη -μέλη να αναλάβουν δράση χωρίς να αναμένουν την πλήρη επιστημονική θεμελίωση, στην περίπτωση που εκτιμούν ότι υφίσταται συγκεκριμένος κίνδυνος για το περιβάλλον (επέκταση της βασικής αρχής της πρόληψης). (3, 6)

Το 1992, η έκθεση για το περιβάλλον που δημοσιεύτηκε ανέδειξε επιπλέον περιβαλλοντική υποβάθμιση. Περιέγραψε συγκεκριμένα περιβαλλοντικά προβλήματα σχετικά με τον αγροτικό τομέα, όπως:

- Αυξανόμενη ρύπανση του νερού από λιπάσματα και φυτοφάρμακα με άμεσο αποτέλεσμα την υποβάθμιση της ποιότητάς του, φαινόμενα ευτροφισμού και μόλυνση της θάλασσας
- Υποβάθμιση του εδάφους από νιτρικά, από λυ βιολογικών καθαρισμών που χρησιμοποιείται στη γεωργία, από υπερεντατικές μεθόδους καλλιέργειας, από υπερβολική χρήση χημικών λιπασμάτων, παρασιτοκτόνων και ζιζανιοκτόνων καθώς επίσης και από οξίνιση και ερημοποίηση συγκεκριμένων περιοχών τόσο από εγκατάλειψη όσο και από διάβρωση και
- Απειλή της βιοποικιλότητας (7)

Το πέμπτο πρόγραμμα δράσης για το περιβάλλον που εκδόθηκε το 1992 με εύρος δράσης μέχρι το 2000 είχε σαν στόχο την αειφορία και κατευθυντήριους άξονες την προφύλαξη και πρόληψη, την καταπολέμηση των καταστροφών του περιβάλλοντος στην πηγή της δημιουργίας τους και την αρχή "ο ρυπαίνων πληρώνει". Το χαρακτηριστικό του προγράμματος αυτού ήταν το γεγονός ότι εστιαζόταν στις αιτίες και δραστηριότητες που βλάπτουν το περιβάλλον, ότι απέβλεπε στην αλλαγή της κοινωνικής συμπεριφοράς όλων των εταίρων απαιτώντας από αυτούς ενεργό συμμετοχή και ότι μετέφερε το κέντρο βάρους για την επίτευξη των στόχων από τη νομοθεσία στις επιδόσεις και τα επιτεύγματα. Το πρόγραμμα αυτό έθεσε και ορισμένες κατευθύνσεις σε σχέση με τη γεωργία, αφού αυτή αποτελούσε έναν από τους τομείς δράσης του. (6)

Η πρώτη από αυτές τις κατευθύνσεις ήταν η διατήρηση των βασικών φυσικών διαδικασιών που είναι απαραίτητες για ένα βιώσιμο γεωργικό τομέα, κυρίως μέσω της προστασίας του νερού, του εδάφους και των γενετικών αποθεμάτων. Προς την κατεύθυνση αυτή το πρόγραμμα έθετε ως στόχο τη σταθεροποίηση ή τη μείωση των

επιπέδων νιτρικών αλάτων στα υπόγεια και επιφανειακά νερά, καθώς και τη σταθεροποίηση ή την αύξηση των οργανικών συστατικών στο έδαφος μέχρι το 2000.

(3)

Η δεύτερη κατεύθυνση αφορούσε τη μείωση των εισροών χημικών ουσιών σε σημείο ώστε καμία από τις βασικές φυσικές διαδικασίες που αναφέρονται στην πρώτη κατεύθυνση να μη θίγεται. Αποσκοπούσε επίσης στην εξισορρόπηση ανάμεσα στην εισαγωγή θρεπτικών συστατικών και την ικανότητα απορρόφησής τους από το έδαφος και τα φυτά. Οι σχετικοί στόχοι που έθετε το πρόγραμμα για το 2000 ήταν η σημαντική μείωση της χρήσης φυτοφαρμάκων ανά μονάδα έκτασης και η στροφή των καλλιεργητών προς τις μεθόδους Ολοκληρωμένης Διαχείρισης Παρασίτων, τουλάχιστον στις κρίσιμες από περιβαλλοντική άποψη περιοχές. (3)

Η τρίτη κατεύθυνση είχε να κάνει με τη διαχείριση του αγροτικού περιβάλλοντος, έτσι ώστε να διατηρείται η βιοποικιλότητα και να ελαχιστοποιούνται οι κίνδυνοι από διάβρωση, κατολισθήσεις και πυρκαγιές. Στα πλαίσια αυτής της κατεύθυνσης, επιδιωκόταν το πέρασμα του 15% της καλλιεργούμενης γης υπό καθεστώς διαχείρισης και η κατάστρωση διαχειριστικών σχεδίων για όλες τις απειλούμενες αγροτικές περιοχές. (3)

Με την αναθεώρηση της ΚΑΠ το 1992, για πρώτη φορά αμφισβητήθηκε επίσημα το σύστημα των επιδοτήσεων και επιβλήθηκε μια αλλαγή στο καθεστώς προστασίας. Για πρώτη επίσης φορά ένας περιβαλλοντικός Κανονισμός, ο 2078/92, ο οποίος αποκαλείται " Συνοδευτικό Μέτρο", αναβάθμισε ουσιαστικά το ρόλο του περιβάλλοντος στα πλαίσια της αγροτικής πολιτικής. Πρόκειται για ένα ευέλικτο εργαλείο που δημιουργήθηκε έτσι ώστε να μπορεί να προσαρμοστεί στα δεδομένα της κάθε χώρας. (4)

Στα πλαίσια αυτού του κανονισμού πραγματοποιήθηκαν διάφορες δράσεις στις Ευρωπαϊκές χώρες οι οποίες ομαδοποιούνται σε τέσσερις βασικές κατηγορίες:

- Ανάπτυξη και διατήρηση των γεωργικών συστημάτων χαμηλής εισροής (Αυστρία, Γερμανία, Σουηδία, Ιρλανδία και Βρετανία)
- Μείωση και έλεγχος της ρύπανσης (χώρες της Νότιας Ευρώπης)
- Διατήρηση του φυσικού περιβάλλοντος και τοπίου
- Βιολογική γεωργία (4)

Στη συνέχεια οδηγούμαστε στη νέα αναμόρφωση της ΚΑΠ (Agenda 2000). Η Agenda 2000 προωθεί τα περιβαλλοντικά ζητήματα και τη διατήρηση του φυσικού τοπίου και της βιοποικιλότητας. Σε γενικές γραμμές απαιτεί από τους παραγωγούς να υιοθετήσουν ένα ελάχιστο επίπεδο περιβαλλοντικών πρακτικών και τους επιτρέπει να ενισχυθούν από ειδικά σχεδιασμένα αγροτοπεριβαλλοντικά προγράμματα για πρόσθετες πρωτοβουλίες πέραν του βασικού επιπέδου της ορθής γεωργικής πρακτικής και σεβασμού των περιβαλλοντικών νόμων. Προτείνονται αγροτοπεριβαλλοντικά μέτρα συμπεριλαμβανομένων πρόσθετων ενισχύσεων σε αγρότες για χρήση αγροτικής γης η οποία είναι συμβατή με την προστασία και τη βελτίωση του περιβάλλοντος, διατήρηση του φυσικού τοπίου, των φυσικών πόρων και της βιοποικιλότητας. Έτσι με την Agenda 2000 το περιβάλλον αναδεικνύεται σε κύριο στόχο. (7)

Στους στόχους της Agenda 2000 περιλαμβάνεται μεταξύ άλλων η διασφάλιση της υγιεινής των τροφίμων και της ποιότητάς τους. Η παραγωγή προσαρμόζεται σε θέματα ασφάλειας και ποιότητας ενώ ταυτόχρονα εξασφαλίζονται τα εισοδήματα των αγροτών (και κατ' αυτόν τον τρόπο ένα δίκαιο αντίτιμο για την ποιότητα) και η ανταγωνιστικότητα της Κοινοτικής γεωργίας. Η Λευκή Βίβλος για την ασφάλεια των

τροφίμων, η οποία υιοθετήθηκε από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή στις αρχές του 2000, θέτει 84 σημεία για δράση που καλύπτουν ολόκληρη την παραγωγική αλυσίδα, στοχεύοντας σε μια κατανοητή και ολοκληρωμένη προσέγγιση της ασφάλειας των τροφίμων, "από την παραγωγή στην κατανάλωση". (10)

Έτσι γίνεται πλέον εμφανές το γεγονός ότι αναπτύσσεται ένας διαφορετικός προσανατολισμός της παραγωγής, ο οποίος αντανακλά τα ενδιαφέροντα και τις επιλογές των καταναλωτών και ανταποκρίνεται στις ανησυχίες και τις απαιτήσεις τους για την ποιότητα και την ασφάλεια των τροφίμων, την προστασία του περιβάλλοντος και τις συνθήκες διαβίωσης των ζώων. Η γεωργία δεν στοχεύει πλέον στην αυξημένη παραγωγή αλλά καλείται να διαδραματίσει έναν πολυλειτουργικό ρόλο, εξασφαλίζοντας την περιβαλλοντική, οικονομική και κοινωνική αειφορία. Αποτελεί πλέον πραγματικότητα η μετάβαση από τον ανταγωνισμό της ποσότητας στον ανταγωνισμό της ποιότητας.

1.2. ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΤΗΣ ΕΝΤΑΤΙΚΗΣ ΓΕΩΡΓΙΑΣ ΣΤΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ ΚΑΙ ΤΗ ΔΗΜΟΣΙΑ ΥΓΕΙΑ

Οι επιπτώσεις της σύγχρονης εντατικής γεωργίας στο περιβάλλον και τη δημόσια υγεία αφορούν:

- Την καταστροφή των υδάτινων πόρων
- Την ατμοσφαιρική ρύπανση
- Την κατανάλωση ενέργειας
- Τη διάβρωση του εδάφους
- Την απώλεια της βιοποικιλότητας
- Τις απειλές από τη γενετική μηχανική
- Το κόστος σε σχέση με τη δημόσια υγεία

1.2.1. ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΗ ΤΩΝ ΥΔΑΤΙΝΩΝ ΠΟΡΩΝ (3)

Μια σοβαρή συνέπεια της εντατικής γεωργίας είναι η καταστροφή των υδάτινων πόρων, η οποία δεν οφείλεται μόνο στη ρύπανση αλλά και στην υπερεκμετάλλευση των υπόγειων υδάτων, καθώς και στην αλατοποίηση και στην άρδευση. Στην Ελλάδα για παράδειγμα, το 80-90% του διαθέσιμου νερού καταναλώνεται από τη γεωργία. Η χρήση του νερού στη γεωργία γίνεται συχνά με ιδιαίτερα σπάταλο τρόπο (κατάκλυση, τεχνητή βροχή κ.λ.π.) με αποτέλεσμα εκτός των άλλων την επιτάχυνση της διάβρωσης και αλάτωσης των εδαφών. Τα παθογενή αλατούχα και αλκαλιωμένα εδάφη (προϊόντα κακής διαχείρισης υδάτων και αρδεύσεων) υπολογίζονται σε 1,5 εκατ. στρέμματα (7% της καλλιεργούμενης γης).

Μια πρόσφατη έρευνα που αφορούσε τα υπόγεια νερά κατέληξε στο συμπέρασμα ότι αν συνεχισθούν οι παρούσες γεωργικές πρακτικές, το επίπεδο νιτρικών αλάτων στο 25% των υπόγειων νερών της Ε.Ε. θα ξεπεράσει το όριο που η ίδια έχει ορίσει για το πόσιμο νερό (50 mg/l), ενώ θα κυμανθεί μεταξύ 25 και 50 mg/l για το 45% των υδάτινων αποθεμάτων της (το φυσιολογικό επίπεδο είναι λιγότερο από 5 mg/l). Οι περιοχές με τη μεγαλύτερη ρύπανση από νιτρικά άλατα είναι οι περιοχές στις οποίες η γεωργία (κυρίως η κτηνοτροφία) είναι περισσότερο εντατική, όπως η Δανία, η Γερμανία και η Ολλανδία. Το Υπουργείο Γεωργίας της Δανίας υπολόγισε ότι από τους 805.000 τόνους αζωτούχων λιπασμάτων που χρησιμοποιούνται κάθε χρόνο στη χώρα, μόνο οι 360.000 προσλαμβάνονται από τα καλλιεργούμενα φυτά. Οι υπόλοιποι 445.000 τόνοι χάνονται στο περιβάλλον. Από αυτούς οι 160.000 – 210.000 διοχετεύονται άμεσα στα υπόγεια νερά, ενώ οι υπόλοιποι εξατμίζονται και επιστρέφουν στο έδαφος και το νερό με τη βροχή. Στην Ελλάδα αντίστοιχες εκτιμήσεις δείχνουν ότι περίπου 300.000 τόνοι λιπασμάτων καταλήγουν κάθε χρόνο στα ποτάμια και τη θάλασσα.

Η εμπειρία της πρώην Ανατολικής Γερμανίας αλλά και της Ολλανδίας έχει δείξει ότι τα φωσφορικά άλατα, όταν ξεπεράσουν το επίπεδο κορεσμού στο έδαφος, διαρρέουν στα υπόγεια νερά. Πρόβλημα ρύπανσης των υπόγειων υδάτων μπορεί επίσης να προκληθεί από τα ζωικά απόβλητα. Η ρύπανση από κτηνοτροφικές μονάδες αποτελούσε το ένα τρίτο των σοβαρών περιπτώσεων ρύπανσης του νερού στην Αγγλία και την Ουαλία κατά το 1990.

Μια άλλη σοβαρή πηγή ρύπανσης των υπόγειων νερών είναι τα φυτοφάρμακα. Σύμφωνα με πρόσφατη μελέτη, η Ε.Ε. συνιστά το μεγαλύτερο καταναλωτή φυτοφαρμάκων στον κόσμο (314.000 τόνοι δραστικών ουσιών το χρόνο).

Αν ληφθεί υπόψη ότι χρειάζονται αρκετά χρόνια για να ολοκληρωθεί η διαδικασία με την οποία οι χημικοί ρύποι ξεπλένονται από το έδαφος και διοχετεύονται

στα υπόγεια νερά, μπορεί κανείς να καταλάβει το βαθμό στον οποίο οι παρούσες γεωργικές πρακτικές υπονομεύουν το μέλλον των υδάτινων αποθεμάτων του ευρωπαϊκού πληθυσμού. Οι επιπτώσεις στη δημόσια υγεία υπάρχει πιθανότητα να είναι τεράστιες, δεδομένου ότι το 75% των κατοίκων της Ε.Ε. βασίζεται στα υπόγεια αποθέματα για την εξασφάλιση των υδάτινων πόρων του.

Μια άλλη πτυχή του προβλήματος των υδάτινων πόρων είναι η ρύπανση του θαλάσσιου περιβάλλοντος από θρεπτικά συστατικά – ένα φαινόμενο που είναι γνωστό ως ευτροφισμός και πλήττει ιδιαίτερα τις χώρες που βρέχονται από τη Βόρεια Θάλασσα, τη Βαλτική και τη Μεσόγειο. Περίπου το μισό της ποσότητας των αζωτούχων και το ένα τέταρτο των φωσφορούχων ενώσεων που καταλήγουν κάθε χρόνο στη Βόρεια θάλασσα προέρχονται από τη γεωργία. Οι ενώσεις αυτές προκαλούν ευτροφισμό των διαφόρων αλγών, πράγμα που συνεπάγεται διατάραξη της ισορροπίας των αλγών, μαζικούς θανάτους ψαριών, ενίσχυση κάποιων κλάδων της τροφικής αλυσίδας έναντι άλλων και γενικότερα ανατροπή της ισορροπίας του θαλάσσιου περιβάλλοντος, αλλά και οικονομική ζημιά στην αλιεία, στον τουρισμό κ.λ.π. Μια άλλη συνέπεια είναι η αποξυγόνωση των βαθύτερων στρωμάτων του θαλάσσιου νερού που προκύπτει από την αποσύνθεση της αυξημένης οργανικής ύλης με συνέπεια διαταραχές στο θαλάσσιο οικοσύστημα.

Πέρα από τα λιπάσματα, ένα μεγάλο μέρος φυτοφαρμάκων καταλήγει επίσης στη θάλασσα με ενδεχόμενες δυσμενείς επιπτώσεις για το θαλάσσιο περιβάλλον.

Η αυξανόμενη ρύπανση των υπόγειων νερών οδήγησε τους υπουργούς Περιβάλλοντος της Κοινότητας να συμφωνήσουν το 1991 στην υιοθέτηση ενός προγράμματος δράσης για τη βιώσιμη διαχείριση και την προστασία των υδάτινων πόρων. Το πρόγραμμα συνιστά υλοποίηση ορισμένων βασικών περιβαλλοντικών αρχών, όπως είναι η αρχή της πρόληψης, η αποτροπή της περαιτέρω υποβάθμισης της

υπάρχουσας ποιότητας των υπόγειων υδάτων και η εφαρμογή των καλύτερων διαθέσιμων περιβαλλοντικών πρακτικών. Το πρόγραμμα αποσκοπεί σε αλλαγές των αγροτικών πρακτικών προς την κατεύθυνση της αποτροπής της ρύπανσης και του σταδιακού περιορισμού της χρήσης φυτοφαρμάκων.

Επίσης οι υπουργοί των χωρών που βρέχονται από το Βόρειο- Ανατολικό Ατλαντικό Ωκεανό, συμφώνησαν στις Επιτροπές του Παρισιού και του Όσλο να έχουν μειώσει μέχρι το 1995 κατά 50% την απελευθέρωση φωσφόρου και αζώτου στη θάλασσα. Την ίδια δέσμευση έχουν αναλάβει και οι χώρες που πήραν μέρος στην Επιτροπή του Ελσίνκι για τη Βαλτική Θάλασσα. Οι υπουργοί που συμμετείχαν στη Διάσκεψη για τη Βόρεια Θάλασσα συμφώνησαν επίσης στο δραστικό περιορισμό των φυτοφαρμάκων που καταλήγουν σ' αυτήν. Η Γαλλία, η Ισπανία, η Ιταλία και η Ελλάδα, από κοινού με όλες τις χώρες που βρέχονται από τη Μεσόγειο, έχουν υπογράψει τη Σύμβαση της Βαρκελώνης, η οποία προβλέπει την εξάλειψη όλων των επικίνδυνων οργανοφωσφορικών φυτοφαρμάκων μέχρι το 2005.

1.2.2. ΑΤΜΟΣΦΑΙΡΙΚΗ ΡΥΠΑΝΣΗ (3)

Τα τελευταία χρόνια έχει γίνει σαφές ότι η εντατική γεωργία αποτελεί σοβαρή πηγή ατμοσφαιρικής ρύπανσης, συνέπεια της αυξημένης παραγωγής ορισμένων αερίων που σχετίζεται με την εντατικοποίηση των γεωργικών μεθόδων.

Το μεθάνιο είναι ένα αέριο που συνεισφέρει αποφασιστικά στην επιδείνωση του φαινομένου του θερμοκηπίου και την αλλαγή του κλίματος του πλανήτη. Σε παγκόσμιο επίπεδο η γεωργία ευθύνεται για το 45% των συνολικών εκπομπών μεθανίου. Κατά τη δεκαετία του 1980 το μεθάνιο που προερχόταν από τη γεωργία εκτιμάται ότι προκάλεσε το 7% της συνολικής υπερθέρμανσης του πλανήτη. Έχει υπολογιστεί ότι μόνο τα

μηρυκαστικά (βοοειδή και αιγοπρόβατα) είναι υπεύθυνα για το 15% των παγκόσμιων εκπομπών μεθανίου. Επιπλέον η συσσώρευση μεγάλων ποσοτήτων ζωικής κοπριάς αυξάνει την παραγωγή και εκπομπή μεθανίου, δεδομένου ότι η κοπριά που αποσυντίθεται κάτω από αναερόβιες συνθήκες προκαλεί μεγαλύτερη παραγωγή μεθανίου από ό,τι όταν βρίσκεται σε άμεση επαφή με τον αέρα.

Ένα άλλο αέριο που σχετίζεται με το φαινόμενο του θερμοκηπίου είναι το υποξείδιο του αζώτου. Τα εδάφη που έχουν λιπανθεί με αζωτούχα λιπάσματα εκπέμπουν 2-10 φορές περισσότερο υποξείδιο του αζώτου σε σχέση με αυτά που δεν έχουν λιπανθεί. Κατά τη δεκαετία του 1980, το υποξείδιο του αζώτου ευθυνόταν για το 0,6 – 1,5% της συνολικής υπερθέρμανσης του πλανήτη. Το υποξείδιο του αζώτου αυξάνεται με ρυθμό 0,2 – 0,3 % το χρόνο.

Οι αυξημένες εκπομπές αμμωνίας, που εξατμίζεται από τη ζωική κοπριά και τα λιπάσματα, συνεισφέρουν σημαντικά στην επιδείνωση του φαινομένου της όξινης βροχής. Η έρευνα έχει δείξει ότι πάνω από το 20% του φαινομένου σε ορισμένες περιοχές οφείλεται στην εξάτμιση της αμμωνίας.

Τα φυτοφάρμακα συνεισφέρουν επίσης στη ρύπανση της ατμόσφαιρας. Εκτιμάται ότι ένα ποσοστό γύρω στο 75 – 90% της συνολικής ποσότητας πολλών χρησιμοποιούμενων φυτοφαρμάκων εξατμίζεται από τα χωράφια κατά τη διάρκεια του ψεκασμού ή μετά από αυτόν. Πολλές μελέτες έχουν δείξει ότι πολλοί τύποι φυτοφαρμάκων διασχίζουν μεγάλες αποστάσεις, με τη βοήθεια των ατμοσφαιρικών φαινομένων, ρυπαίνοντας τον αέρα, την ομίχλη και τη βροχή. Οργανοχλωρωμένα φυτοφάρμακα έχουν ανιχνευτεί στις περιοχές της Αρκτικής και της Ανταρκτικής.

Τόσο το υποξείδιο του αζώτου όσο και διάφορα φυτοφάρμακα έχουν επίσης συνεισφορά στην καταστροφή της στοιβάδας του στρατοσφαιρικού όζοντος.

1.2.3. ΚΑΤΑΝΑΛΩΣΗ ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ (3)

Η εντατική γεωργία συνιστά έναν σημαντικό καταναλωτή μη ανανεώσιμων ορυκτών καυσίμων. Η ενέργεια που χρησιμοποιείται στη γεωργία περιλαμβάνει τόσο την ενέργεια που καταναλώνεται άμεσα για τη λειτουργία του μηχανών όσο και την ενέργεια που καταναλώνεται έμμεσα για την παραγωγή διαφόρων εισροών (κυρίως λιπασμάτων, ζωοτροφών και φυτοφαρμάκων) και μηχανών (όπως τρακτέρ). Σημαντικοί παράγοντες κατανάλωσης ενέργειας είναι η άρδευση και τα θερμοκήπια.

Περίπου το 80% αυτής της ενέργειας προέρχεται από παράγωγα του πετρελαίου.

1.2.4. ΔΙΑΒΡΩΣΗ ΤΟΥ ΕΔΑΦΟΥΣ (3)

Το έδαφος συνιστά ένα βασικό πόρο για την αγροτική παραγωγή. Παρ' όλα αυτά η εντατική γεωργία διαβρώνει χιλιάδες τόνους επιφανειακής γης. Τα τελευταία χρόνια το πρόβλημα έχει γίνει ιδιαίτερα έντονο σε πολλές περιοχές. Οι αρχές της Ε.Ε. έχουν υπολογίσει ότι τουλάχιστον 25 εκατομμύρια εκτάρια εδάφους χωρών μελών της Ε.Ε. απειλούνται από τη διάβρωση – μια έκταση οκταπλάσια από την Ολλανδία.

Για το φαινόμενο της διάβρωσης του εδάφους ευθύνονται ιδιαίτερα ορισμένες τεχνικές που χρησιμοποιεί η σύγχρονη γεωργία, όπως η ακατάλληλη εναλλαγή των καλλιεργειών, η καταστροφή των μόνιμων βοσκοτόπων, η χρήση λιπασμάτων ανόργανης προέλευσης αντί οργανικής κοπριάς κ.λ.π.

Η διάβρωση του εδάφους προκαλεί πτώση της γεωργικής παραγωγικότητας και αυτή με τη σειρά της την εντατικοποίηση των μεθόδων που προκαλούν διάβρωση ακολουθώντας ένα φαύλο κύκλο. Στη Βρετανία οι επιστήμονες υπολογίζουν ότι μια ετήσια απώλεια 12 τόνων εδάφους ανά εκτάριο μπορεί να μειώσει τη σοδειά κατά 8%.

Στην Ελλάδα το ΥΠΕΧΩΔΕ εκτιμά ότι από τη διάβρωση χάνονται 30 εκατομμύρια κυβικά μέτρα παραγωγικού εδάφους ετησίως.

1.2.5. ΑΠΩΛΕΙΑ ΒΙΟΠΟΙΚΙΛΟΤΗΤΑΣ (3)

Περίπου τα μισά από το σύνολο των ζωικών και φυτικών ειδών στην Ευρώπη τελούν υπό εξαφάνιση είτε είναι απειλούμενα και όλες οι σχετικές έρευνες δείχνουν ότι οι εντατικές γεωργικές πρακτικές είναι μια από τις βασικότερες αιτίες. Η συνολική οικολογική επίπτωση αυτής της εξέλιξης είναι τεράστια αν αναλογιστεί κανείς ότι ένα φυτικό είδος που εξαφανίζεται προκαλεί κατά μέσο όρο την εξαφάνιση 10 με 12 ζωικών ειδών, η οποία οφείλεται στη διάρρηξη της τροφικής αλυσίδας.

Ένας από τους κύριους παράγοντες αυτής της υποβάθμισης είναι η επέκταση και η τεχνητή βελτίωση των καλλιεργούμενων περιοχών. Άλλοι σημαντικοί παράγοντες της μείωσης της βιοποικιλότητας είναι η εντατική χρήση λιπασμάτων, οι μεγάλες μονοκαλλιέργειες και η χρήση τοξικών φυτοφαρμάκων.

Επίσης οι σύγχρονες τεχνικές επιλογής και βελτίωσης έχουν οδηγήσει στη διάδοση ολιγάριθμων ποικιλιών υψηλής απόδοσης, πολλές από τις οποίες είναι ιδιαίτερα ευαίσθητες σε παράσιτα. Για παράδειγμα, τα τελευταία 30 χρόνια έχουν ουσιαστικά εξαφανιστεί οι περίπου 1.000 γηγενείς ποικιλίες μήλων, χαρακτηριστικές των διάφορων ευρωπαϊκών χωρών, και τη θέση τους έχουν πάρει ελάχιστες αμερικάνικες υβριδικές ποικιλίες, οι οποίες αποτελούν πλέον το 80% της συνολικής ευρωπαϊκής παραγωγής. Η ίδια διαδικασία έχει ακολουθηθεί σε όλα σχεδόν τα καλλιεργούμενα είδη, φυτικά και ζωικά, περιορίζοντας δραστικά τη γενετική διαφοροποίηση και αυξάνοντας τον κίνδυνο ειδικών ασθενειών που θα μπορούσαν να πάρουν διαστάσεις επιδημίας.

1.2.6. ΑΠΕΙΛΕΣ ΑΠΟ ΤΗ ΓΕΝΕΤΙΚΗ ΜΗΧΑΝΙΚΗ (3)

Η γενετική μηχανική απειλεί τα φυσικά και γεωργικά οικοσυστήματα με νέες μορφές ρύπανσης, που έχουν να κάνουν με τη "διαφυγή" και την απελευθέρωση στο περιβάλλον ορισμένων τεχνητά τροποποιημένων οργανισμών, με κίνδυνο τα γενετικά επεξεργασμένα γονίδια να περάσουν σε άγριες μορφές ζωής. Γονίδια ανθεκτικά στα ζιζανιοκτόνα, π.χ., ενδέχεται να μεταβιβασθούν από τα καλλιεργούμενα είδη σε άγρια φυτά με διασταύρωση, ενώ γονίδια που επιφέρουν αντοχή στα παράσιτα μπορούν να μεταλλαχθούν και να διαταράξουν τη φυσική ισορροπία.

Αντίστοιχες επιφυλάξεις διατυπώνονται και για την απελευθέρωση στο περιβάλλον γενετικά τροποποιημένων εντόμων, με σκοπό να καταπολεμηθούν βλαβερά για τη γεωργία έντομα, όπως ο δάκος και η μεσογειακή μύγα. Η γενετική μηχανική αναλαμβάνει την καταπολέμηση αυτών των εντόμων προκαλώντας π.χ. κατάρρευση των πληθυσμών τους μέσω της ανάμειξής τους με γενετικά μεταλλαγμένα στείρα έντομα. Οι περιβαλλοντικές όμως συνέπειες μιας τέτοιας παρέμβασης γίνονται απρόβλεπτες, από τη στιγμή που το φυσικό περιβάλλον δεν είναι κλειστό και ελεγχόμενο αλλά δυναμικό και βασισμένο σε πολύπλοκους μηχανισμούς αλληλεξάρτησης. Εξάλλου είναι γεγονός ότι η δυσανάλογη αύξηση των "βλαβερών εντόμων" οφείλεται στις μονοκαλλιέργειες και στην εξαφάνιση της ποικιλομορφίας των γεωργικών φυτών, και δεν αντιμετωπίζεται ούτε με κατάχρηση εντομοκτόνων αλλά ούτε και με τις λύσεις που προτείνει η γενετική μηχανική.

Επίσης ένας άλλος κίνδυνος από τις εφαρμογές της βιοτεχνολογίας είναι η δημιουργία νέων κλώνων ιών, στη φάση της μεταφοράς των γονιδίων στα φυτά (μεταφορείς του γενετικού υλικού από τον έναν οργανισμό στον άλλον είναι συνήθως ιοί). Αν αναλογιστούμε ότι έχουν γίνει εκατομμύρια πειράματα μεταφοράς γονιδίων και

επιτυχή ήταν μόνο μερικές εκατοντάδες από αυτά, υπάρχουν ήδη εκατομμύρια "βιολογικά σκουπίδια" για τα οποία δεν γνωρίζουμε τη συμπεριφορά τους αν διαφύγουν στο περιβάλλον. (11)

1.2.7. ΤΟ ΚΟΣΤΟΣ ΣΕ ΣΧΕΣΗ ΜΕ ΤΗ ΔΗΜΟΣΙΑ ΥΓΕΙΑ (3)

Η εντατική γεωργία δεν έχει επιπτώσεις μόνο στο περιβάλλον αλλά και στη δημόσια υγεία. Η χρησιμοποίηση φυτοφαρμάκων στη γεωργία συνιστά ένα σοβαρό κίνδυνο για την υγεία, τόσο των ανθρώπων που εργάζονται στον αγροτικό τομέα και στις βιομηχανίες παραγωγής, όσο και των καταναλωτών. Οι κίνδυνοι αυτοί ανακύπτουν σε καθένα από τα στάδια του κύκλου ζωής των βιοκτόνων, από τη βιομηχανική παραγωγή τους ως την απόθεση των υπολειμμάτων τους στα προϊόντα και γενικότερα στο περιβάλλον.

Σε 1-3 εκατομμύρια υπολογίζει ετησίως η Παγκόσμια Οργάνωση Υγείας (WHO) τις άμεσες δηλητηριάσεις από φυτοφάρμακα παγκοσμίως. Τα 3/4 των θυμάτων που επιβιώνουν ταλαιπωρούνται τελικά από χρόνια προβλήματα υγείας, όπως δερματίτιδες, νευρικές διαταραχές και καρκίνους. Περίπου 20.000-220.000 άνθρωποι κάθε χρόνο χάνουν τελικά τη μάχη με το θάνατο λόγω δηλητηρίασης από φυτοφάρμακα. Πέρα από τους βραχυπρόθεσμους κινδύνους από μια οξεία δηλητηρίαση, οι αγρότες διατρέχουν αυξημένους κινδύνους να προσβληθούν από διάφορες μορφές καρκίνου, καθώς επίσης και να εμφανίσουν χρωμοσωμικές ατυπίες στο γενετικό τους υλικό.

Πέρα από αυτούς τους κινδύνους από τη χρήση φυτοφαρμάκων που αφορούν όσους εργάζονται στον αγροτικό τομέα, εκφράζονται ανησυχίες για την υγεία όλων των

ανθρώπων, από την παρουσία υπολειμμάτων φυτοφαρμάκων στο καθημερινό διαιτολόγιο και στο πόσιμο νερό.

Επίσης, η εντατική χρήση λιπασμάτων επιφέρει σημαντικές αλλοιώσεις στην ποιότητα των τροφίμων, εξαιτίας της παρουσίας νιτρικών ενώσεων σε αυτά. Οι ενώσεις αυτές υφίστανται μια σειρά από βιολογικές διεργασίες στο εσωτερικό του οργανισμού και μπορούν να μετασχηματιστούν σε καρκινογόνες. Μέχρι στιγμής η κύρια ανησυχία για την πρόσληψη νιτρικών ενώσεων από τον άνθρωπο εστιαζόταν στην παρουσία αυτών των ουσιών στα αποθέματα νερού, ενώ παραβλεπόταν ο αντίστοιχος κίνδυνος από την παρουσία τους στα τρόφιμα. Ωστόσο, το 70% της συνολικής ποσότητας νιτρικών που προσλαμβάνει καθημερινά ο μέσος καταναλωτής προέρχεται από τα λαχανικά και μόνο το 20% από το πόσιμο νερό.

Η γενετική μηχανική αποτελεί μια νέα πηγή πιθανών κινδύνων που σχετίζονται με τη διατροφή. Τα γενετικά τροποποιημένα τρόφιμα ενδεχομένως να προκαλέσουν καρκίνους ή τροφικές αλλεργίες και προβλήματα στην πέψη τους από τη στιγμή που τα μεταλλαγμένα γονίδια τροποποιούν τη χημική σύσταση του τελικού προϊόντος και δεν γνωρίζουμε πως ανταποκρίνεται ο ανθρώπινος οργανισμός στα νέα συστατικά. Σήμερα όλα τα προϊόντα βιοτεχνολογίας ελέγχονται από διάφορους οργανισμούς σε παγκόσμιο επίπεδο, όπως π.χ. τον Παγκόσμιο Οργανισμό Υγείας (WHO), την οργάνωση για τη διατροφή και την αγροκαλλιέργεια (FAO) κ.λ.π. Το ερώτημα που τίθεται είναι αν όλοι οι κίνδυνοι που μπορούν να προκύψουν από τη διαφοροποίηση των γονιδίων έχουν εκτιμηθεί και προσδιοριστεί. (11)

Πρόσφατα εξάλλου, είχαμε το γνωστό διατροφικό σκάνδαλο της "νόσου των τρελών αγελάδων" που προκάλεσε πολλά από τα θανατηφόρα επεισόδια της νόσου Creutzfeldt- Jacob. Η εντατική κτηνοτροφία στην Ευρώπη, στην προσπάθειά της να σταθεί στη διεθνή αγορά αλλά και προκειμένου να αντιμετωπίσει τον ανταγωνισμό των

βοοειδών από τα φτηνότερα πουλερικά και χοιρινά, προσπάθησε να ρίξει το κόστος των ζωοτροφών. Έτσι, τα βοοειδή της Αγγλίας, αλλά και άλλων περιοχών, μεταβλήθηκαν σε σαρκοφάγα, αφού οι παραγωγοί άρχισαν από τις αρχές της δεκαετίας του '80 να τα ταΐζουν με αλεσμένα σφάγια.

Πανεπιστήμιο Πειραιώς

1.3. ΟΙ ΔΡΟΜΟΙ ΑΝΑΔΙΟΡΓΑΝΩΣΗΣ ΤΗΣ ΓΕΩΡΓΙΑΣ (4)

Από όσα προαναφέρθηκαν διαπιστώνουμε ότι οι αγρότες, που για καιρό θεωρούνταν οι θεματοφύλακες του αγροτικού χώρου και οι εγγυητές της διατήρησης των φυσικών πόρων, κατηγορούνται σήμερα για τις ρυπαντικές συνέπειες των εντατικών μεθόδων παραγωγής που χρησιμοποιούν. Επιπλέον ζούμε σε μια εποχή κατά την οποία οι φορολογούμενοι δεν θα αποδέχονται να χρηματοδοτούν για καιρό ακόμη με σημαντικές κρατικές ενισχύσεις τη γεωργία, παρά μόνο αν συμβάλλει στη διατήρηση της απασχόλησης, στην προστασία του περιβάλλοντος και στη βελτίωση της ποιότητας των τροφών. Αφού δεν υπάρχει πλέον ανάγκη για αύξηση της παραγωγής, γίνεται αντιληπτό ότι η ανασυγκρότηση της γεωργίας είναι αναγκαία και θα πρέπει να αναζητηθεί σε μια διεύρυνση των λειτουργιών που η κοινωνία εκχωρεί στη γεωργία. Η γεωργία θα πρέπει να καλύπτει οικονομικές, κοινωνικές και περιβαλλοντικές λειτουργίες. Η παραγωγή τροφών και πρώτων υλών με προορισμό τη διατροφή παραμένει σημαντικό καθήκον, το οποίο όμως για να εκπληρωθεί απαιτεί ενδιαφέρον από την πλευρά των αγροτών, για τη διατήρηση και ανανέωση των φυσικών πόρων, από τους οποίους εξαρτάται άμεσα η εργασία τους. Η γεωργία ταυτόχρονα θα πρέπει να καλύπτει τις διατροφικές ανάγκες των καταναλωτών, που απαιτούν όλο και υψηλότερο βαθμό γεύσης και επίπεδο υγιεινής για την τροφή τους. Θα πρέπει επίσης να καλύπτει τις ανάγκες για το τοπίο και τη διαχείριση του αγροτικού χώρου αλλά και τις ανάγκες που αφορούν την ποιότητα και την ποικιλία του φυσικού περιβάλλοντος (βιοποικιλότητα).

Οι εφαρμοζόμενοι δρόμοι για την αναδιοργάνωση της γεωργίας μπορούν να διακριθούν σε δύο κατηγορίες:

α) υιοθέτηση ειδικών γεωργικών πρακτικών

Πρόκειται για αλλαγές σε συγκεκριμένες πρακτικές. Η υιοθέτησή τους είναι συνήθως αποτέλεσμα οικονομικών ενισχύσεων, που προβλέπονται από τους αγροτο - περιβαλλοντικούς ευρωπαϊκούς κανονισμούς, όπως ο κανονισμός ΕΟΚ 2078/92. Οι αλλαγές αυτές είναι περιορισμένης σημασίας, επειδή δεν αφορούν το σύνολο της εκμετάλλευσης και επειδή ενσωματώνονται σ' ένα σύστημα του οποίου η λογική και η λειτουργία δε μεταβάλλονται.

β) εναλλακτικά αγροτικά συστήματα

Σε αυτήν την κατηγορία διακρίνουμε:

α. *Τη βιολογική γεωργία*

Με τον όρο βιολογική γεωργία ορίζουμε τον τρόπο παραγωγής που δε χρησιμοποιεί συνθετικά λιπάσματα και συνθετικά φυτοφάρμακα. Η βιολογική γεωργία μπορεί να θεωρηθεί ως δραστηριότητα που παράγει προϊόντα με φυσικό τρόπο, αλλά και ως εργαλείο σεβασμού του περιβάλλοντος. Χάρη σ' αυτό το χαρακτηριστικό απολαμβάνει μιας επίσημης διπλής στήριξης μέσα από τις πολιτικές ποιότητας και μέσα από τους αγροτο - περιβαλλοντικούς κανονισμούς. Αυτή η στήριξη από το Υπουργείο Γεωργίας και την Ε.Ε. με τον κανονισμό ΕΟΚ 2092/91 της επέτρεψαν να βγει από το περιθώριο και να γίνουν αποδεκτές οι ιδιαιτερότητές της.

Η σημερινή αυξημένη ζήτηση βιολογικών προϊόντων στην Ευρώπη θεωρείται σύμφωνα με τους ειδικούς ως μια τάση μεγάλης σημασίας που θα οδηγήσει τα προσεχιά χρόνια στη διεύρυνση της αγοράς αυτών των προϊόντων.

Βέβαια αξίζει να σημειωθεί το γεγονός ότι ανακύπτουν ερωτήματα σχετικά με το κατά πόσο μπορεί ένας τέτοιος τρόπος παραγωγής προϊόντων να είναι οικονομικά

βιώσιμος. Διάφορες οικονομικές αναλύσεις δείχνουν ότι στη βιολογική γεωργία οι αποδόσεις κατά κανόνα πέφτουν, πράγμα που σημαίνει ότι απαιτείται καλύτερη τιμή πώλησης. Ο προβληματισμός βέβαια που προκύπτει αφορά το κατά πόσο η αγορά είναι έτοιμη να ανταποκριθεί σε αυτήν την αύξηση της προστιθέμενης αξίας των προϊόντων και αν ναι ποιος θα είναι ο βαθμός συσχέτισης του οικονομικού επιπέδου των καταναλωτών με την αγορά των εν λόγω προϊόντων.

Εξάλλου, αξίζει να σημειωθεί ότι η αντοχή της βιολογικής γεωργίας σε καταστάσεις μεγάλων προσβολών των καλλιεργειών (από έντομα και ασθένειες) δεν έχει αποδειχτεί. Έτσι, η αξιοπιστία της θα πρέπει να δοκιμαστεί, ώστε να αποφευχθεί μια ενδεχόμενη καταστροφή του εισοδήματος του παραγωγού. (16)

Επίσης πολλοί είναι εκείνοι που ισχυρίζονται ότι ο βιολογικός τρόπος παραγωγής προϊόντων δε συνεπάγεται αυτόματα την προστασία του περιβάλλοντος. Αν δεν υπάρχει ένας ολοκληρωμένος σχεδιασμός στον τρόπο παραγωγής, που να ανταποκρίνεται στις απαιτήσεις της συγκεκριμένης γεωργικής εκμετάλλευσης, τότε υπάρχει ο κίνδυνος να εμφανιστούν αρνητικές περιβαλλοντικές επιπτώσεις. Για παράδειγμα, αν σε μια περιοχή υπάρχει πρόβλημα έλλειψης νερού, τότε μια βιολογική καλλιέργεια που δεν χρησιμοποιεί αγροχημικά αλλά προβαίνει σε υπερκατανάλωση νερού δεν μπορεί να θεωρηθεί ότι προστατεύει το περιβάλλον με την γεωργική πρακτική της.

b. Την ολοκληρωμένη αγροτική παραγωγή και την αειφόρο γεωργία

Η έννοια της ολοκληρωμένης αγροτικής παραγωγής διαδόθηκε αρχικά από τη Διεθνή Οργάνωση Βιολογικής Καταπολέμησης (O.I.L.B.) και είχε για στόχο να αντικαταστήσει, κατά το δυνατόν, τις μεθόδους χημικής καταπολέμησης με μέσα βιολογικά ή φυσικά (αμειψισπορά των καλλιεργειών, χρησιμοποίηση ανθεκτικών

ποικυλιών, μείωση της προσθήκης αζώτου κ.λ.π.). Η Διεθνής Οργάνωση Βιολογικής Καταπολέμησης προοδευτικά περιέλαβε στον ορισμό της όλες τις πλευρές της παραγωγής των γεωργικών εκμεταλλεύσεων και όχι μόνο την προστασία των φυτών. Έτσι, σύμφωνα με έναν πιο πρόσφατο ορισμό: “ η ολοκληρωμένη παραγωγή είναι ένα αγροτικό σύστημα παραγωγής τροφών και άλλων προϊόντων υψηλής ποιότητας που χρησιμοποιεί πόρους και μηχανισμούς φυσικής ρύθμισης για να αντικαταστήσει τις βλαπτικές για το περιβάλλον εισροές και το οποίο εξασφαλίζει μακροπρόθεσμα μια βιώσιμη γεωργία.”

Αυτή η έννοια είναι πολύ ευρεία και εγγράφεται σ’ αυτή της αειφόρου γεωργίας. Το 1987, η δημοσίευση της έκθεσης Brundland, η οποία προέκυψε κατά τη μακρόχρονη συζήτηση των περιβαλλοντικών θεμάτων μεταξύ των αναπτυγμένων και μη χωρών καθώς και αρκετών μη κυβερνητικών οργανώσεων, επισημοποιεί τον όρο της αειφόρου ανάπτυξης. Η έκθεση αυτή ήταν αποτέλεσμα της συνδυασμένης θεώρησης του περιβάλλοντος και της ανάπτυξης, κατά την οποία ελήφθησαν υπόψη η οικονομία, η οικολογία και η έλλειψη οικονομικών πόρων. Έτσι η επικέντρωση στο περιβάλλον έγινε κατά τέτοιο τρόπο ώστε να μην αγνοούνται οι πληθυσμιακές πιέσεις, οι διαφορές μεταξύ αναπτυγμένων και μη χωρών και η ανάγκη μεταφοράς τεχνολογίας. Βασικές έννοιες για την αειφόρο ανάπτυξη είναι η έννοια των αναγκών (κυρίως των βασικών αναγκών) των οικονομικά ασθενέστερων κρατών και η έννοια των ορίων που επιβάλλονται στην ικανότητα του περιβάλλοντος να ικανοποιεί αυτές τις ανάγκες. Σ’ αυτόν τον προβληματισμό η γεωργία καταλαμβάνει σημαντική θέση εξαιτίας των συνεπειών της στους φυσικούς πόρους και το περιβάλλον και λόγω του ότι απαντά στην πιο βασική ανθρώπινη ανάγκη, τη διατροφή. (4,6)

Σύμφωνα με τον ορισμό που υιοθέτησε ο ΟΟΣΑ, “ Η αειφόρος γεωργία περιλαμβάνει τέσσερις πλευρές: το σύστημα γεωργικής παραγωγής που είναι βιώσιμο

από οικονομική άποψη, τη διατήρηση ή την αξιοποίηση των βασικών φυσικών πόρων της εκμετάλλευσης, τη διατήρηση ή την αξιοποίηση των άλλων οικοσυστημάτων τα οποία επηρεάζουν οι αγροτικές δραστηριότητες, και τη δημιουργία ενός ευχάριστου και αισθητικά ποιοτικού φυσικού πλαισίου''.

Αυτές οι έννοιες οδήγησαν στην πράξη σε διαφορετικούς τύπους αγροτικών συστημάτων, των οποίων ο κοινός παρονομαστής είναι η ενσωμάτωση στη λειτουργία τους οικονομικών, περιβαλλοντικών και κοινωνικών αιτημάτων.

c. Τα εκτατικά συστήματα

Τα εκτατικά συστήματα σε σχέση με τον παράγοντα γη, συνδυάζουν λιγότερη εργασία και δαπάνες στο εκτάριο σε σύγκριση με τα κλασσικά συστήματα, ενώ επιδιώκουν πάντα την αύξηση της παραγωγικότητας της εργασίας και του κεφαλαίου. Αξιοποιούν ετερογενή φυσικά περιβάλλοντα με αποτέλεσμα να εμφανίζουν μεγάλη ποικιλία μορφών.

Τα συστήματα αυτά επιδοτούνται με βάση την καλλιεργούμενη έκταση και όχι τον όγκο παραγωγής. Αυτό έχει σαν συνέπεια να μην απαιτούν πολλές εισροές, αφού δεν ενδιαφέρει ο όγκος της παραγωγής, και επομένως να θεωρούνται φιλοπεριβαλλοντικά. Παρόλα αυτά η έννοια της ποιότητας του γεωργικού προϊόντος δεν είναι ενσωματωμένη σε τέτοιου είδους συστήματα και επιπλέον απαιτούν μεγάλες εκτάσεις καλλιεργούμενης γης.

2. ΣΥΣΤΗΜΑΤΑ ΟΛΟΚΛΗΡΩΜΕΝΗΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΣΤΗΝ

ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΠΑΡΑΓΩΓΗ

2.1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Μια μορφή αναδιοργάνωσης της γεωργίας, η οποία απαντά στις απαιτήσεις της κοινωνίας και των καταναλωτών για γεωργία φιλική προς το περιβάλλον και για ασφαλή, ποιοτικά και ανταγωνιστικά γεωργικά προϊόντα, είναι η δημιουργία Συστημάτων Ολοκληρωμένης Διαχείρισης (Σ.Ο.Δ.).

Η ολοκληρωμένη διαχείριση είναι η ισόρροπη μέριμνα για το περιβάλλον και για την ποιότητα των προϊόντων. Περιβάλλον, όμως, δεν είναι μόνο η φύση αλλά για τους αγρότες είναι και το εργασιακό περιβάλλον, για τους δε καταναλωτές τα τρόφιμα που πρέπει να είναι απολύτως ασφαλή. Η δε ποιότητα των γεωργικών προϊόντων πρέπει να είναι δυνατόν να υποστηριχθεί με αξιόπιστη σήμανση που να παραπέμπει στην ολοκληρωμένη διαχείριση ως σύστημα παραγωγής, ώστε η ταυτότητα των γεωργικών προϊόντων να βελτιώνει την ανταγωνιστικότητά τους. (1)

Το Σ.Ο.Δ. είναι ένα σύστημα οργάνωσης μιας γεωργικής εκμετάλλευσης που περιλαμβάνει μεταξύ άλλων, ορθή γεωργική πρακτική, ασφάλεια και υγιεινή των εργαζομένων, ασφάλεια προϊόντων, ιχνηλασιμότητα και φιλοπεριβαλλοντικές δράσεις. Στοχεύει στη δημιουργία μιας βάσης για αποτελεσματική και επικερδή παραγωγή σε μια οικονομικά βιώσιμη και περιβαλλοντικά υπεύθυνη γεωργική επιχείρηση. Ενσωματώνει στις σύγχρονες καλλιεργητικές πρακτικές ωφέλιμες φυσικές διαδικασίες και χρησιμοποιεί προηγμένη τεχνολογία με στόχο την ελαχιστοποίηση των εισροών και κατ' επέκταση το καλύτερο δυνατό οικονομικό αποτέλεσμα για τη γεωργική εκμετάλλευση, με τη λιγότερη περιβαλλοντική επιβάρυνση. (8)

Στον ευρωπαϊκό χώρο εφαρμόζονται συστήματα διαχείρισης στη γεωργία, τα οποία βασίζονται σε προδιαγραφές και κώδικες ορθής γεωργικής πρακτικής, που περιγράφουν τις απαιτήσεις για τις γεωργικές εκμεταλλεύσεις ανάλογα με την περιοχή στην οποία αυτές βρίσκονται (βλ. κεφάλαιο 2.4.).

Στην Ελλάδα, οι διαρκώς αυξανόμενες απαιτήσεις των αγορών για πιστοποιημένα προϊόντα και συστήματα οδήγησαν τον ελληνικό Οργανισμό Πιστοποίησης και Επίβλεψης Γεωργικών Προϊόντων (Ο.Π.Ε.ΓΕ.Π.), με το διακριτικό τίτλο AGROCERT (βλ. κεφάλαιο 3.1.1.), στη σύνταξη δύο προτύπων, Agro 2-1 και Agro 2-2, ενός Σ.Ο.Δ.

ΠΙΝΑΚΑΣ 2.1: Τα πρότυπα AGRO 2-1 και AGRO 2-2

<p>Agro 2-1</p>	<p>Διαχείριση Αγροτικού Περιβάλλοντος – Σύστημα Ολοκληρωμένης Διαχείρισης στη Γεωργική Παραγωγή, Προδιαγραφή</p> <p>Περιλαμβάνει γενικές απαιτήσεις στο σύνολο της γεωργίας που μπορούν να επιβεωρηθούν αντικειμενικά. Αποτελεί το σύνολο των αρχών για την πιστοποίηση του Σ.Ο.Δ. που είναι εφαρμόσιμο σε κάθε γεωργική εκμετάλλευση ανεξάρτητα από το είδος της παραγωγικής της κατεύθυνσης.</p>
<p>Agro 2-2:</p>	<p>Διαχείριση Αγροτικού Περιβάλλοντος – Σύστημα Ολοκληρωμένης Διαχείρισης στη Γεωργική Παραγωγή, Απαιτήσεις για την εφαρμογή στη φυτική παραγωγή</p> <p>Περιγράφει τις τεχνικές και νομικές απαιτήσεις του συστήματος στη φυτική παραγωγή που συνοδεύουν το πρότυπο Agro 2-1.</p> <p>Περιλαμβάνει τους γενικούς κανόνες ορθής γεωργικής πρακτικής και τα συνοδευτικά μέτρα φιλοπεριβαλλοντικής άσκησης της γεωργίας (φυτικής παραγωγής) ώστε να παράγονται ασφαλή και ποιοτικά προϊόντα και να επιτυγχάνεται η άριστη διαχείριση του περιβάλλοντος.</p>

Φιλοδοξία του Ο.Π.Ε.ΓΕ.Π. είναι τα πρότυπα AGRO 2-1 και AGRO 2-2 να αποτελέσουν τη βάση για την προώθηση του Συστήματος Διαχείρισης Αγροτικού Περιβάλλοντος αλλά και για την εφαρμογή συγκεκριμένων μέτρων αγροπεριβαλλοντικής πολιτικής σύμφωνα με τους κανονισμούς της Ε.Ε. (8)

Το Σ.Ο.Δ., σύμφωνα με τα πρότυπα AGRO 2-1 και AGRO 2-2, συγκεντρώνει σημαντικά πλεονεκτήματα γιατί εναρμονίζεται με τη Νέα Αγροτική Πολιτική της Κοινότητας αλλά και την εθνική αγροτική πολιτική, είναι εθελοντικό, απαντά στις απαιτήσεις των παραγωγών και των καταναλωτών και τέλος η έκταση εφαρμογής του έχει μεγάλες δυνατότητες ανάπτυξης, αφού μπορεί να χρηματοδοτηθεί μέσω προγραμμάτων. (8)

2.2. ΩΘΟΥΣΕΣ ΔΥΝΑΜΕΙΣ, ΑΠΟΤΡΕΠΤΙΚΟΙ ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΚΑΙ ΟΦΕΛΗ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΦΑΡΜΟΓΗ Σ.Ο.Δ. (6)

Τα σημαντικότερα κίνητρα που μπορεί να ωθήσουν μια γεωργική εκμετάλλευση στην εφαρμογή Σ.Ο.Δ. απεικονίζονται στον πίνακα 2.2:

ΠΙΝΑΚΑΣ 2.2: Τα κίνητρα για την εφαρμογή Σ.Ο.Δ.

ΩΘΟΥΣΕΣ ΔΥΝΑΜΕΙΣ – ΚΙΝΗΤΡΑ
Παράγοντες αγοράς
<ul style="list-style-type: none"> - ανταγωνιστικό πλεονέκτημα - βελτίωση της ποιότητας του προϊόντος και των αποδόσεων - διατήρηση καλών σχέσεων με stakeholders (τελικοί καταναλωτές, προμηθευτές, πελάτες, εργαζόμενοι, επενδυτές και δανειοδότες, κοινωνία, γειτονικές κοινότητες, ομάδες πίεσης, Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης) - αξιοπιστία της επιχείρησης - δημόσια εικόνα της επιχείρησης – διαφήμιση - είσοδος σε νέες αγορές - συμμόρφωση με τη νομοθεσία - μείωση εισαγωγών - επώνυμα προϊόντα - αποφυγή κινδύνων εγγενών στις παραγωγικές διαδικασίες

Οικονομικά κίνητρα
<ul style="list-style-type: none"> - μείωση κόστους - αύξηση της προστιθέμενης αξίας του προϊόντος
<ul style="list-style-type: none"> - αντίσταση στις χαμηλές τιμές που θα επιβάλλει ο φιλελευθερισμός του διεθνούς εμπορίου - προσέλκυση κεφαλαίων
Λειτουργικά- επιχειρησιακά κίνητρα
<ul style="list-style-type: none"> - βελτίωση της οργάνωσης της επιχείρησης - ανάπτυξη – κινητοποίηση ανθρώπινου δυναμικού - ελαχιστοποίηση των κινδύνων που οδηγούν σε μείωση ή υποβάθμιση της παραγωγής από εχθρούς, ασθένειες, φυσικές αιτίες ή έλλειψη συντονισμού και οργάνωσης
Κοινωνικά κίνητρα
<ul style="list-style-type: none"> - προστασία του περιβάλλοντος - ασφάλεια των εργαζομένων στη γεωργική εκμετάλλευση - διασφάλιση της υγείας του καταναλωτή

Οι κυριότεροι αποτρεπτικοί παράγοντες που ενδεχομένως θα εμπόδιζαν την εφαρμογή της ολοκληρωμένης διαχείρισης απεικονίζονται στον πίνακα 2.3.:

ΠΙΝΑΚΑΣ 2.3: Τα αντικίνητρα για την απόφαση εφαρμογής Σ.Ο.Δ.

ΑΝΤΙΚΙΝΗΤΡΑ
Οικονομικά αντικίνητρα
<ul style="list-style-type: none"> - το κόστος πιστοποίησης, συμβουλευτικών υπηρεσιών και βοηθητικού υλικού (εγχειρίδια κ.λ.π.) - το κόστος προσωπικού (εκπαίδευση, προσλήψεις, ώρες εργασίας) - οι ενδεχόμενες υψηλές δαπάνες εγκατάστασης του συστήματος (επενδύσεις) - το κόστος διατήρησης του συστήματος
Επιχειρησιακά αντικίνητρα
<ul style="list-style-type: none"> - ο μεγάλος χρόνος απασχόλησης των εργαζομένων σε βάρος της τρέχουσας εργασίας τους - η εκπαίδευση προσωπικού (ειδικά όταν αυτό είναι εποχιακό) - οι περιορισμένοι πόροι (υλικοί και ανθρωπίνους) - τα προβλήματα οργάνωσης και λειτουργίας της γεωργικής εκμετάλλευσης - η αύξηση γραφειοκρατίας
Παράγοντες αγοράς
<ul style="list-style-type: none"> - η αξιοπιστία του Σ.Ο.Δ. και των πιστοποιητικών φορέων (ερωτήματα σχετικά με την ισότιμη εφαρμογή του συστήματος σε διάφορες χώρες προκειμένου να μη δημιουργούνται περιορισμοί στο εμπόριο) - η ίδια η ελληνική αγορά δεν αναγκάζει τους παραγωγούς να υιοθετήσουν τέτοια συστήματα, αφενός μεν εξαιτίας της έλλειψης ενημέρωσης αφετέρου δε επειδή δεν είναι ώριμη ακόμα να επιλέξει την ποιότητα και την προστασία του περιβάλλοντος με αντάλλαγμα την προστιθέμενη αξία του προϊόντος

Ειδικά αντικίνητρα

- η μη εκπλήρωση προσδοκιών από άλλα συστήματα διαχείρισης που υιοθετήθηκαν από την αγροτική επιχείρηση στο παρελθόν
- η δυσκολία προσαρμογής των αγροτών, κυρίως των ηλικιωμένων, στη φιλοσοφία της ολοκληρωμένης διαχείρισης
- η ανεπάρκεια στην πληροφόρηση, ενημέρωση των αγροτών και η έλλειψη ειδικής κατάρτισης από μέρους τους
- η υποτίμηση των αναμενόμενων ωφελειών
- η ιδιομορφία της αγροτικής παραγωγής (δυναμικό περιβάλλον λόγω της βιολογικής υπόστασης του φυτικού και ζωικού κεφαλαίου, μη ελεγχόμενες συνθήκες, δυσκολίες στην ποσοτικοποίηση των στόχων και στην καταγραφή μετρήσιμων στοιχείων)

Τα αναμενόμενα οφέλη από την εφαρμογή του Σ.Ο.Δ. αφορούν την επιχείρηση, την κοινωνία και το περιβάλλον, καθώς επίσης και το κράτος. Αναλυτικά παρουσιάζονται στον πίνακα 2.4.

ΠΙΝΑΚΑΣ 2.4: Τα οφέλη από την εφαρμογή Σ.Ο.Δ.

ΟΦΕΛΗ
Για την επιχείρηση
<p><u>Άμεσα οικονομικά οφέλη λόγω:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - εξοικονόμησης πρώτων υλών και υλικών συσκευασίας - μείωσης κατανάλωσης ενέργειας και νερού - μείωσης του κόστους διαχείρισης των πρώτων υλών και προϊόντων (αποθήκευση, συσκευασία, μεταφορά) - αποφυγής περιττών εξόδων λόγω βελτιωμένης οργάνωσης και λειτουργίας της εκμετάλλευσης - μείωσης προστίμων από παραβιάσεις νομοθεσίας, ατυχήματα - αποφυγής έκτακτου κόστους για την αποκατάσταση ατυχημάτων που αφορούν τόσο την εκμετάλλευση όσο και τον περίγυρό της - αύξησης της προστιθέμενης αξίας του γεωργικού προϊόντος
<p><u>Έμμεσα οικονομικά οφέλη λόγω:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - αύξησης των πωλήσεων - απόκτησης ανταγωνιστικού πλεονεκτήματος - αύξησης μεριδίου αγοράς - αύξησης της εμπιστοσύνης του πελάτη και της αξιοπιστίας της επιχείρησης - παροχής εγγυήσεων στους χρηματοδότες - διασφάλισης των αποδόσεων των καλλιεργειών και του εισοδήματος του παραγωγού

Οφέλη σχετικά με τη λειτουργία της επιχείρησης λόγω:

- ανάπτυξης και κινητοποίησης του ανθρώπινου δυναμικού
- μεγαλύτερης συμμετοχής και υπευθυνότητας των εργαζομένων
- βελτίωσης του επιπέδου κατάρτισης των εργαζομένων
- εκπαίδευσης των παραγωγών στις σύγχρονες καλλιεργητικές μεθόδους
- βελτίωσης της οργάνωσης και λειτουργίας της εκμετάλλευσης
- συστηματικοποίησης, βελτίωσης και τεκμηρίωσης των διαδικασιών, των μετρήσεων και του ελέγχου
- συστηματικής αρχειοθέτησης της νομοθεσίας που αφορά την εκμετάλλευση
- συνολικού ελεγχόμενου σχεδιασμού της αγροτικής εκμετάλλευσης
- επίβλεψης από ειδικευμένους γεωτεχνικούς
- ελέγχου των κινδύνων και των ευθυνών
- εξοικονόμησης ανθρωποωρών εργασίας μέσω της συντονισμένης οργάνωσης και λειτουργίας
- μείωσης απουσιών εργαζομένων λόγω επαγγελματικών ασθενειών ή εργατικών ατυχημάτων
- απόκτηση στοιχείων και δημιουργία βάσης δεδομένων για τις παραμέτρους που επηρεάζουν την παραγωγή (χρόνος εμφάνισης εχθρών, ασθενειών κ.λ.π.) με αποτέλεσμα τη μελλοντική δυνατότητα για σχετικές προβλέψεις

Για την κοινωνία και το περιβάλλον

- βελτιωμένη ποιότητα προϊόντων
- εξοικονόμηση ενέργειας
- μείωση του όγκου των παραγόμενων αποβλήτων
- ορθολογική και σχεδιασμένη χρήση νερού, λιπασμάτων, φυτοφαρμάκων κ.λ.π.
- διασφάλιση της υγείας του καταναλωτή
- μείωση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων των γεωργικών δραστηριοτήτων
- αύξηση των δυνατοτήτων επιλογής του καταναλωτή
- προστασία και ασφάλεια των παραγωγών και των εργαζομένων στη γεωργική εκμετάλλευση μέσω εφαρμογής προγραμμάτων που αφορούν ορθή χρήση φυτοφαρμάκων, διαχείριση κινδύνων, ιατρική παρακολούθηση κ.λ.π.
- ανάπτυξη συστήματος ιχνηλασιμότητας του προϊόντος " από το χωράφι έως το ράφι " που έχει σα συνέπεια να γνωρίζει ο καταναλωτής τι αγοράζει
- υπόδειγμα μίμησης που οδηγεί στη συνολική αναβάθμιση της τοπικής κοινωνίας

Για το κράτος

- ισχυρή ελληνική παρουσία στους διεθνείς οργανισμούς με διαφοροποίηση και συμμετοχή στις τελικές προδιαγραφές των προϊόντων και όχι απλή αποδοχή των απαιτήσεων που θέτουν κράτη που είναι ανταγωνιστικότερα ως προς την ποιότητα των προϊόντων
- προώθηση ελληνικών προϊόντων ποιότητας στις διεθνείς αγορές
- μείωση εισαγωγών που βλάπτουν το ισοζύγιο πληρωμών και πολλές φορές και την υγεία των καταναλωτών
- συγκράτηση θέσεων εργασίας και εισοδημάτων
- προστασία της ελληνικής παραγωγής από αθέμιτο ανταγωνισμό

2.3. Η ΕΞΕΛΙΞΗ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ Σ.Ο.Δ. ΣΥΜΦΩΝΑ ΜΕ ΤΑ ΠΡΟΤΥΠΑ AGRO 2-1 ΚΑΙ AGRO 2-2 (8)

Σύμφωνα με τα στοιχεία του Ο.Π.Ε.Γ.Ε.Π., υπάρχει μεγάλος αριθμός γεωργικών εκμεταλλεύσεων που έχει εκδηλώσει ενδιαφέρον για την εφαρμογή και πιστοποίηση Σ.Ο.Δ. σε διάφορα είδη καλλιεργειών. Αναλυτικά, η εξέλιξη εφαρμογής Σ.Ο.Δ. για το χρονικό διάστημα από τον Οκτώβρη του 2000 έως το Σεπτέμβρη του 2001 παρουσιάζεται στον παρακάτω πίνακα.

ΠΙΝΑΚΑΣ 2.5: Εξέλιξη εφαρμογής Σ.Ο.Δ.

Οκτ.2000 - Σεπτ.2001

α/α	Καλλιέργεια	Στρέμματα	Παραγωγοί	Αγροτεμάχια	Μέση Ετήσια Παραγωγή (τόνοι)
1	Ακτινίδιο	1154	154	197	3.000
2	Βιομηχανικό Ροδάκινο	4134	359	846	13.228
3	Βιομηχανικό Ροδάκινο	17367	1399	3493	57.311
4	Επιτραπέζιο ροδάκινο & νεκταρίνι	13626	1195	3088	38.153
5	Βερίκοκο	340	43	62	680
6	Βιομηχανική Τομάτα	2700	90	118	18.900

7	Βιομηχανική Τομάτα	436	5	11	3.052
8	Επιτραπέζια Σταφύλια	2451	137	337	4.167
9	Επιτραπέζιο Σταφύλια	88	17	15	220
10	Οινοποιήσιμα Σταφύλια	318	9	23	318
11	Βιομηχανικό Αχλάδι	665		66	1.663
12	Μήλα	138	2	10	552
13	Σκόρδα	208	15	15	135
14	Αγγούρια Θερμοκηπίου	2,9	1	1	80.000 (τεμ)
15	Αμύγδαλα	3945	133	332	2.367

ΣΥΝΟΛΑ	Στρέμματα	Παραγωγοί	Αγροτεμάχια
Πιστοποίηση	33336	2819	6870
Σε εξέλιξη	11537	699	1626

Στον παραπάνω πίνακα, με τυρκουάζ χρώμα σημειώνονται οι καλλιέργειες που έχουν πιστοποιηθεί, με ροζ χρώμα σημειώνονται οι καλλιέργειες για τις οποίες έχει ανακληθεί προσωρινά το πιστοποιητικό τους και για τις υπόλοιπες καλλιέργειες η εφαρμογή του συστήματος βρίσκεται σε εξέλιξη.

2.4. ΔΡΑΣΕΙΣ ΣΤΗΝ Ε.Ε. ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΑ ΣΥΣΤΗΜΑΤΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΣΤΗΝ ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΠΑΡΑΓΩΓΗ

2.4.1. ΓΕΝΙΚΑ

Ένα χαρακτηριστικό της γεωργίας είναι η μεγάλη υστέρηση στην υιοθέτηση συστημάτων διαχείρισης διεθνώς. Οι παράγοντες που δημιούργησαν αυτήν την υστέρηση είναι η ετερογένεια των διαδικασιών παραγωγής ιδίων τελικών προϊόντων και το γεγονός ότι η αγροτική παραγωγή μόνο πρόσφατα και με πολύ αργούς ρυθμούς τείνει να θεωρηθεί "επιχειρηματική δραστηριότητα". Έτσι, τα τελευταία μόνο χρόνια, αναπτύχθηκαν πρωτοβουλίες στον Ευρωπαϊκό χώρο για την εφαρμογή συστημάτων διαχείρισης στον αγροτικό τομέα.

Εφαρμογές συστημάτων περιβαλλοντικής διαχείρισης σύμφωνα με τις απαιτήσεις του ISO 14001 έγιναν στη Γαλλία σε μεγάλες φυτείες και σε μονάδες που παράγουν σαμπάνια.

Επίσης, εφαρμογές του ISO 9000 συναντώνται κυρίως σε μονάδες μεταποίησης και στη βιομηχανία που σχετίζεται με αγροτικά προϊόντα.

Στην Ιταλία, την Πορτογαλία, την Ισπανία, τη Γαλλία, τη Γερμανία, την Ολλανδία, την Αγγλία και τη Σουηδία έχουν δημιουργηθεί κάποια πρότυπα που βασίζονται στο ISO 9000 αλλά θέτουν ειδικές απαιτήσεις που αφορούν τη γεωργία. Τα πρότυπα αυτά διαφοροποιούνται ανάλογα με την περιφέρεια στην οποία ανήκει η αγροτική εκμετάλλευση. Επίσης, έχουν αναπτυχθεί πρότυπα για τα λιπάσματα, τα φυτοφάρμακα και τον έλεγχο της παραγωγής νωπών λαχανικών.

Το Ισραήλ έχει δημιουργήσει μια διαδικασία ολοκληρωμένης συμμόρφωσης με την Ορθή Γεωργική Πρακτική, που ονομάζεται ECO – FRESH, σύμφωνα με τη σειρά προτύπων ISO 9001: 2000. Αυτό το πρότυπο απαντά, επίσης, στις απαιτήσεις της EUREP (ευρωπαϊκή ένωση σούπερ – μάρκετ) και μελλοντικά θα αναβαθμιστεί για να συμπεριλάβει τις απαιτήσεις του ISO 14001. Δημιουργήθηκε από την κυριότερη Ισραηλινή εξαγωγική εταιρεία νωπών προϊόντων, την AGREXCO, και έχει λάβει την έγκριση του Ισραηλινού Οργανισμού Τυποποίησης, ο οποίος πιστοποιεί τους Ισραηλινούς παραγωγούς αγροτικών προϊόντων με βάση αυτή την διαδικασία (γύρω στους 100 παραγωγούς έχουν ήδη πιστοποιηθεί).

Επίσης, ιδιωτικά πρότυπα ολοκληρωμένης διαχείρισης έχουν αναπτυχθεί είτε από μεμονωμένους είτε από ομάδες εμπόρων τροφίμων στην Ε.Ε.

2.4.2. ΠΡΩΤΟΒΟΥΛΙΑ ΤΗΣ EUREP (15)

Η EUREP (Euro – Retailer Produce) είναι μια ένωση ευρωπαίων εμπόρων τροφίμων (π.χ. CONTINENT, MARKS and SPENCER, SUPERQUINN, ASDA, SUPERUNIE, COOP, KESKO, SAFEWAY, ICA, TESCO, WAITROSE, SPAR κ.λ.π.) που έθεσαν σαν στόχο “να ανεβάσουν τον πήχυ” όσον αφορά τις προδιαγραφές της παραγωγής φρέσκων φρούτων και λαχανικών. Έτσι δημιούργησαν ένα πλαίσιο ανάπτυξης ορθής γεωργικής πρακτικής παγκοσμίως για προϊόντα φυτικής παραγωγής (π.χ. φρούτα, λαχανικά, πατάτες, σαλάτες, κομμένα λουλούδια και φυτώρια). Το πλαίσιο αυτό θέτει τις ελάχιστες απαιτήσεις των κορυφαίων εμπόρων λιανικής στην Ευρώπη και βασίζεται στην ολοκληρωμένη διαχείριση της φυτικής παραγωγής, μια φιλοσοφία που αναγνωρίζει την ανάγκη της φυτικής παραγωγής να είναι περιβαλλοντικά αειφορική και οικονομικά βιώσιμη.

Το Νοέμβριο του 1997 τα μέλη της EUREP συμφώνησαν στο πρώτο προσχέδιο – πρωτόκολλο για ορθή γεωργική πρακτική. Αυτό αντιπροσώπευε το πρώτο βήμα προς την ολοκληρωμένη παραγωγή.

Το Σεπτέμβριο του 1998 η EUREP ανέλαβε την πρωτοβουλία να εφαρμόσει πιλοτικά προγράμματα μαζί με κορυφαίους παραγωγούς στην Ισπανία και την Ιταλία, για να επιβεβαιώσει την εισαγωγή της σ' αυτό το πεδίο.

Στο ενδιάμεσο χρονικό διάστημα η ομάδα της EUREP είχε ανοίξει τις τεχνικές υποεπιτροπές της σε άλλους οργανισμούς και έτσι έγιναν μέλη της και άτομα τα οποία δεν ανήκουν στο χώρο του εμπορίου αλλά συμμετείχαν ενεργά στην ανάπτυξη του πρωτοκόλλου της.

Το 1999 η πρώτη επίσημη έκδοση του πρωτοκόλλου EUREPGAP συζητήθηκε με παραγωγούς, οργανισμούς προώθησης της παραγωγής, φορείς πιστοποίησης, εταιρείες αγροχημικών, οργανισμούς αγροτών και επιστημονικά ιδρύματα. Όλα τα σχόλια ελήφθησαν υπόψη και πολλά από αυτά συμπεριλαμβάνονται στη νέα επίσημη έκδοση ορθής γεωργικής πρακτικής του 2000.

Αξίζει να αναφερθεί ότι το πρωτόκολλο EUREPGAP είναι ένα ιδιωτικό πρότυπο το οποίο οδηγεί στην πιστοποίηση προϊόντος και όχι στην πιστοποίηση συστήματος διαχείρισης, όπως συμβαίνει στην περίπτωση των προτύπων AGRO 2.1 και AGRO 2.2.

Η πρωτοβουλία αυτή της EUREP είναι ιδιαίτερα σημαντική γιατί διαφαίνεται πλέον η δημιουργία απαιτήσεων από τους εμπόρους, που εκφράζουν βέβαια τις προτιμήσεις των καταναλωτών, για ασφαλέστερα και πιο υγιεινά τρόφιμα με τις λιγότερες περιβαλλοντικές επιπτώσεις. Έτσι σηματοδοτούνται αλλαγές στις γεωργικές πρακτικές, οι οποίες προωθούνται όχι μόνο από την αγροτική πολιτική αλλά και από την ίδια την αγορά και το καταναλωτικό κοινό.

3. ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΣΗ ΤΟΥ Σ.Ο.Δ. ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

3.1. ΦΟΡΕΙΣ ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΣΗΣ

Οι φορείς πιστοποίησης Σ.Ο.Δ. που υπάρχουν σήμερα στην Ελλάδα είναι :

- ❖ Ο Οργανισμός Πιστοποίησης και Επίβλεψης Γεωργικών Προϊόντων Ο.Π.Ε.ΓΕ.Π. (AGROCERT) και
- ❖ Η EUROCERT – Ευρωπαϊκή Εταιρεία Ελέγχων και Πιστοποιήσεων Α.Ε.

3.1.1. ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΤΟΥ Ο.Π.Ε.ΓΕ.Π. (AGROCERT) (8)

Ο Οργανισμός Πιστοποίησης και Επίβλεψης Γεωργικών Προϊόντων (Ο.Π.Ε.ΓΕ.Π.), με διακριτικό τίτλο AGROCERT, συστάθηκε με τον νόμο 2637/98 και λειτουργεί από τον Απρίλιο του 1999. Είναι Νομικό Πρόσωπο Ιδιωτικού Δικαίου υπαγόμενο στον δημόσιο τομέα και εποπτεύεται από τον Υπουργό Γεωργίας. Η διαπίστευση του οργανισμού από το Έθνικό Συμβούλιο Διαπίστευσης (Ε.ΣΥ.Δ.) βρίσκεται σε εξέλιξη.

Σκοπός του οργανισμού

Η προαγωγή και η διασφάλιση της ποιότητας των γεωργικών προϊόντων, η προστασία όρων που αφορούν την προέλευση τους με κάθε πρόσφορο τρόπο και μέθοδο, καθώς και η προώθηση συστημάτων προστασίας και διαχείρισης της αειφορίας των αγροτικών και δασικών εκμεταλλεύσεων. Στα πλαίσια των αρμοδιοτήτων του περιλαμβάνεται:

- Η πιστοποίηση της συμμόρφωσης αγροτικών προϊόντων, των διαδικασιών παραγωγής τους ή συστημάτων ελέγχου τους προς προαιρετικά κλαδικά, εθνικά, ευρωπαϊκά ή διεθνή πρότυπα και προδιαγραφές ή προς ισχύοντες εθνικούς, κοινοτικούς, ή διεθνείς κανόνες και κώδικες με τη μορφή σημάτων συμμόρφωσης, ή πιστοποιητικών συστημάτων ποιότητας ή συστημάτων αγροπεριβαλλοντικής διαχείρισης
- Η σύνταξη, η έκδοση, αναγνώριση – στον τομέα των γεωργικών προϊόντων – εθελοντικών προτύπων Σ.Ο.Δ. φυτικής ή ζωικής παραγωγής
- Η τήρηση μητρώων επιθεωρητών, εμπειρογνομόνων και ελεγκτών καθώς και η εφαρμογή και υλοποίηση συστημάτων αξιολόγησής τους
- Η τήρηση ειδικών μητρώων για τις πιστοποιημένες γεωργικές εκμεταλλεύσεις

Αποστολή του οργανισμού

- Συμβάλλει στην ενίσχυση της γεωργικής οικονομίας και της αειφόρου ανάπτυξης, στη βελτίωση του εισοδήματος του αγροτικού πληθυσμού και στην ανάπτυξη της υπαίθρου μέσω της προαγωγής και διασφάλισης της ποιότητας των γεωργικών προϊόντων, της ανάδειξης και της κατοχύρωσης της ταυτότητας των τοπικών προϊόντων καθώς και της προώθησης συστημάτων προστασίας και διαχείρισης αγροτικών εκμεταλλεύσεων.
- Αποτελεί κέντρο ανάπτυξης, προσφοράς υπηρεσιών και τεχνογνωσίας σε θέματα ποιότητας διαδικασιών, φάσεων παραγωγής και προϊόντων του πρωτογενούς τομέα όπως αυτά αναφέρονται στην Συνθήκη περί Ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Κοινότητας (άρθρο 32).

- Ορίζει, οριοθετεί και προάγει την ορθολογική εφαρμογή προτύπων και διαδικασιών, τις οποίες και υποστηρίζει με τις ανάλογες υπηρεσίες, σε όλα τα επίπεδα της αγοράς που καλύπτει.
- Συνιστά άξονα συγκρότησης πλέγματος συνεργασίας των φορέων ανάπτυξης και εφαρμογής διαδικασιών παραγωγής ποιοτικών αγροτικών προϊόντων, καθώς και το θεσμικό φορέα εγγύησης της ποιότητας αυτών.

Στρατηγικοί Στόχοι

- Η δημιουργία και η εφαρμογή προτύπων, οδηγιών και προδιαγραφών ποιότητας του συνόλου των προϊόντων του πρωτογενούς τομέα, με βάση τις εξελίξεις της τεχνολογίας και της αγοράς σε συνδυασμό με τη δυναμική που αναπτύσσεται από την άσκηση της αγροτικής πολιτικής σύμφωνα με τα Ευρωπαϊκά δεδομένα.
- Η ανάπτυξη της απαραίτητης υλικοτεχνικής υποδομής, του αναγκαίου ανθρώπινου δυναμικού και της οικονομικής αυτοδυναμίας του, για την αποτελεσματική λειτουργία των μηχανισμών ελέγχου, της παρακολούθησης διαδικασιών πιστοποίησης της ποιότητας και κατοχύρωσης της ταυτότητας των Ελληνικών προϊόντων του πρωτογενούς τομέα.
- Η σταδιακή αποδέσμευση της αγροτικής παραγωγής από τα οποιαδήποτε εθνικά ή Ευρωπαϊκά καθεστώτα ενισχύσεων ή επιδοτήσεων και η δημιουργία των προϋποθέσεων αυτοδύναμης επιβίωσης και ανάπτυξής της στην αγορά, μέσω της ενίσχυσης των διαδικασιών παραγωγής και μεταποίησης με την εφαρμογή των αναγνωρισμένων προτύπων και διαδικασιών πιστοποίησης ποιότητας του Ο.Π.Ε.ΓΕ.Π. – AGROCERT.

- Η αναγνώριση και κατοχύρωση του Ο.Π.Ε.ΓΕ.Π - AGROCERT ως εγγυητή της ποιότητας των προϊόντων του πρωτογενούς τομέα, στα πλαίσια της αναπτυσσόμενης ελεύθερης αγοράς

Τακτικοί Στόχοι

- Η αναγνώριση και αξιοποίηση της λανθάνουσας ζήτησης προϊόντων και υπηρεσιών, σύμφωνα με τη γεωγραφική και κατά κατηγορία κατανομή τους, καθώς και ο προσδιορισμός των πεδίων ανάπτυξης πρόσθετων δραστηριοτήτων.
- Η πρόβλεψη των μελλοντικών αναγκών και των απαιτούμενων παρεμβάσεων μέσω της έγκυρης αναγνώρισης και διάγνωσης των τάσεων που διαμορφώνονται στην αγορά.
- Η ανάπτυξη του ανθρώπινου δυναμικού με στελέχωση των υπηρεσιών του, με διεύρυνση του κύκλου των συνεργατών του, με την κατάρτισή τους καθώς και την επέκταση της παρουσίας του σε όλες τις παραγωγικές περιοχές της χώρας.
- Η εκπόνηση προτύπων (προδιαγραφές ολοκληρωμένης φυτικής ή ζωικής παραγωγής, προϊόντων γεωγραφικών ενδείξεων ή προστατευόμενων ονομασιών προέλευσης, ιδιότυπων προϊόντων, κλαδικών προαιρετικών προτύπων καθώς και οδηγιών ορθής γεωργικής πρακτικής) καθώς και η ανάπτυξη έρευνας και τεχνολογίας όπου απαιτείται.
- Η προώθηση και προβολή των γεωργικών προϊόντων στην εγχώρια αγορά και σε επιλεγμένες αγορές του εξωτερικού και η ενίσχυση της εξαγωγικής δυνατότητάς τους με την απόδοση σήματος σε αυτά, οπότε καθίσταται δυνατή η προώθησή τους με τεχνικές marketing.

- Η δημιουργία ενός δικτύου επίλεκτων, έμπειρων και ειδικά εκπαιδευόμενων επιστημόνων με σκοπό την επίβλεψη και πιστοποίηση γεωργικών προϊόντων και συστημάτων, συνοδευόμενο από ένα δίκτυο εργαστηρίων συνεργαζόμενων με τον AGROCERT. Έτσι αναπτύσσονται αδιάβλητες και αμερόληπτες υποδομές πιστοποίησης με την κατάρτιση των μητρώων "Επιθεωρητών - Εμπειρογνομόνων - Ελεγκτών" και "Συνεργαζόμενων Εργαστηρίων".
- Η δημιουργία ευρύτερων συνεργασιών με δημόσιους και ιδιωτικούς φορείς στην Ελλάδα και το εξωτερικό (π.χ. . Περιφερειακή, Νομαρχιακή και Τοπική Αυτοδιοίκηση, Αναπτυξιακές Εταιρείες, Ερευνητικά Ινστιτούτα, Πανεπιστήμια κ.λ.π.).
- Η αξιοποίηση των πόρων του Γ' Κοινοτικού Πλαισίου Στήριξης (Γ' ΚΠΣ) για την ανάπτυξη της τυποποίησης και πιστοποίησης και της εφαρμογής των συστημάτων παραγωγής προϊόντων πιστοποιημένης ποιότητας στην Ελληνική γεωργία, κτηνοτροφία και αλιεία.

Πεδία Πιστοποίησης του οργανισμού

- Πιστοποίηση σύμφωνα με τους κανονισμούς και τις οδηγίες της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΠΙΝΑΚΑΣ 3.1

Προϊόντα Βιολογικής Γεωργίας και Κτηνοτροφίας	KAN (ΕΟΚ) 2092/91, KAN (Ε.Ε.) 1804/99
Προϊόντα Προστατευόμενης Ονομασίας Προέλευσης (Π.Ο.Π.)	KAN (ΕΟΚ) 2081/92,

Προϊόντα Προστατευόμενης Γεωγραφικής Ένδειξης (Π.Γ.Ε.)	ΠΔ 61/93 και ΠΔ 81/93
Ειδικά Παραδοσιακά Προϊόντα Εγγυημένα (Ε.Π.Π.Ε.) – Ιδιότυπα	KAN (ΕΟΚ) 2082/92
Προϊόντα Ειδικών Πτηνοτροφικών Εκτροφών	KAN (ΕΟΚ) 1538/91 KAN (ΕΟΚ) 1274/91
Προαιρετική Επισήμανση Βοείου Κρέατος και Βόειο Κρέας Ποιότητας	KAN (ΕΟΚ) 1760/00, KAN (ΕΟΚ) 1720/97
Μη Γενετικώς Τροποποιημένα Γεωργικά Προϊόντα	Οδηγία 90/220/ΕΟΚ, Κ.Υ.Α. 88740/1983, Καν. AGRO NGM – R - 1

- Πιστοποίηση σύμφωνα με εθνικά πρότυπα και προδιαγραφές ποιότητας

ΠΙΝΑΚΑΣ 3.2

Σύστημα Ανάλυσης Κινδύνων και Κρίσιμων Σημείων Ελέγχου (HACCP) AGRO 1.1 και 1.2
Σύστημα Ολοκληρωμένης Διαχείρισης στη Γεωργική Παραγωγή AGRO 2.1 και 2.2
Σύστημα Διασφάλισης Ποιότητας Χοιρείου Κρέατος AGRO 3.1 και 3.2 και 3.3 και 3.4 και 3.5
Σύστημα Διασφάλισης Ποιότητας Ευρύαλων Καλλιεργούμενων Ειδών Ψαριών (Τσιπούρα και Λαβράκι) AGRO 4.1 και 4.2 και 4.3
Εθνικά Συστήματα Πιστοποίησης και Προστασίας Ορεινών και Νησιωτικών Προϊόντων και Προϊόντων Προστατευόμενων Περιοχών

- Πιστοποίηση σύμφωνα με διεθνή πρότυπα

ΠΙΝΑΚΑΣ 3.3

Συστήματα Ποιότητας	ΕΛΟΤ ISO 9000 series
Συστήματα Περιβαλλοντικής Διαχείρισης	ΕΛΟΤ ISO 14000

Η πιστοποίηση πραγματοποιείται πάντα μετά από αίτηση του ενδιαφερόμενου παραγωγού και δεν συσχετίζεται με έλεγχο των Δημόσιων Αρχών που είναι αυτεπάγγελτος και κατασταλτικός.

3.1.2. ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΤΗΣ EUROCERT (9)

Η EUROCERT – Ευρωπαϊκή Εταιρεία Ελέγχων και Πιστοποιήσεων Α.Ε. είναι Νομικό Πρόσωπο Ιδιωτικού Δικαίου με μορφή ανώνυμης εταιρείας που δραστηριοποιείται σε εθνικό, ευρωπαϊκό και διεθνές επίπεδο. Είναι ένας ανεξάρτητος φορέας επιθεωρήσεων και πιστοποιήσεων που ιδρύθηκε από Έλληνες επιστήμονες με εμπειρία στους ελέγχους και στις επιθεωρήσεις στην Ελλάδα και στο εξωτερικό.

Η εταιρεία διαθέτει μητρώο εγκεκριμένων επιθεωρητών. Η ανεξαρτησία, αντικειμενικότητα και ακεραιότητα διασφαλίζεται από τον Κώδικα Δεοντολογίας που είναι υποχρεωμένο ενυπογράφως να τηρεί όλο το προσωπικό της EUROCERT.

Η EUROCERT έχει διαπιστευτεί από το Ε.ΣΥ.Δ. με βάση το ευρωπαϊκό πρότυπο EN 45012 και με βάση το διεθνές πρότυπο ISO/IEC GUIDE 66.

Η EUROCERT έχει αξιολογηθεί και εγκριθεί από τον Ελληνικό Οργανισμό Τυποποίησης (ΕΛΟΤ) και έχει ανατεθεί σε αυτήν, για λογαριασμό του, η διενέργεια επιθεωρήσεων και δειγματοληψιών τόσο σε δομικά προϊόντα όσο και σε συστήματα περιβαλλοντικής διαχείρισης.

Επίσης η εταιρεία συνεργάζεται με τον Ο.Π.Ε.ΓΕ.Π. σε θέματα πιστοποιήσεων διαχείρισης αγροτικού περιβάλλοντος.

Η EUROCERT έχει την άδεια της EUREP (Ευρωπαϊκή Ένωση Super Market) να πιστοποιεί για λογαριασμό της γεωργικά προϊόντα, παραγωγούς και ομάδες παραγωγών και να χορηγεί την άδεια χρήσης του λογότυπου EUREPGAP. Αξίζει να σημειωθεί ότι η EUROCERT είναι ο πρώτος πιστοποιητικός οργανισμός σε παγκόσμιο επίπεδο που διαπιστεύτηκε με βάση το ευρωπαϊκό πρότυπο EN 45011 (Αριθμ.Πιστ. 257(00)021 Ημερ. Εκδ. 06 – 06 – 2001), ως ικανός φορέας να πιστοποιεί γεωργικά προϊόντα με βάση το πρωτόκολλο EUREPGAP. Επίσης έχει διαπιστευτεί για την πιστοποίηση των προτύπων AGRO 2-1 και AGRO 2-2.

Παράλληλα η EUROCERT διενεργεί ελέγχους και δειγματοληψίες προϊόντων και διαδικασιών, διενεργεί επιθεωρήσεις προμηθευτών, πραγματοποιεί μελέτες εκτίμησης επαγγελματικού κινδύνου, εκπαιδεύει το προσωπικό επιχειρήσεων σε πρότυπα και κανονισμούς και πιστοποιεί προϊόντα, διαδικασίες και συστήματα που δεν σχετίζονται με τον γεωργικό τομέα.

Πιστοποίηση στη γεωργία

Η EUROCERT στον αγροτικό τομέα πιστοποιεί:

- Σ.Ο.Δ. στη γεωργική παραγωγή με βάση τα πρότυπα AGRO 2.1 και AGRO 2.2
- γεωργικά προϊόντα σύμφωνα με το πρωτόκολλο EUREPGAP
- συστήματα ποιότητας με βάση τα πρότυπα ISO 9001/2: 94
- Συστήματα περιβαλλοντικής διαχείρισης με βάση τα πρότυπα ISO 14001 και AGRO 2.1
- Συστήματα διαχείρισης της ασφάλειας των τροφίμων (HACCP) σύμφωνα με το πρότυπο ΕΛΟΤ 1416 και το πρότυπο AGRO 1.1.

3.2. ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΣΗ ΤΟΥ Σ.Ο.Δ. (12,13)

3.2.1. ΤΟ ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΤΙΚΟ ΤΟΥ Σ.Ο.Δ.

Το πιστοποιητικό Σ.Ο.Δ. είναι το έγγραφο που υποδηλώνει ότι η πιστοποιηθείσα γεωργική εκμετάλλευση έχει τεκμηριώσει, έχει εφαρμόσει και τηρεί Σ.Ο.Δ. για την παραγωγή συγκεκριμένων γεωργικών προϊόντων, σύμφωνα με τις απαιτήσεις των προτύπων AGRO 2-1, AGRO 2-2 και του κανονισμού πιστοποίησης και ότι διαθέτει τα μέσα, τις οργανωτικές δομές καθώς και το εκπαιδευμένο προσωπικό για να εξασφαλίζεται μια σταθερή βελτίωση των περιβαλλοντικών της επιδόσεων. Επομένως το συγκεκριμένο πιστοποιητικό σημαίνει ότι η γεωργική εκμετάλλευση έχει καθιερώσει Σ.Ο.Δ. για την άσκηση της γεωργίας υπό όρους που σέβονται και προάγουν το περιβάλλον και την ποιότητα των γεωργικών προϊόντων, όπως αυτοί καθορίζονται από τις προδιαγεγραμμένες απαιτήσεις.

Ο κάτοχος του πιστοποιητικού Σ.Ο.Δ. μπορεί να το χρησιμοποιήσει χωρίς κανένα περιορισμό για επαγγελματικούς σκοπούς και ειδικότερα σε περιπτώσεις προσφορών, επιβεβαίωσης παραγγελιών, συμφωνιών προκειμένου να πετύχει την απλοποίηση, τη μείωση ή και τη μη διενέργεια της επιθεώρησής του από τους πελάτες του. Επίσης μπορεί να το χρησιμοποιήσει για σκοπούς προβολής ή για να αποδείξει τη συμμόρφωση του Σ.Ο.Δ. που εφαρμόζει, με τα πρότυπα AGRO 2-1, AGRO 2-2.

Μετά τη χορήγηση του πιστοποιητικού, η γεωργική εκμετάλλευση μπορεί να χρησιμοποιεί πάνω στα προϊόντα του πεδίου πιστοποίησης ή/ και της πρωτογενούς συσκευασίας τους ή/ και στο έντυπο και διαφημιστικό υλικό της σήμανση η οποία συνίσταται από το ειδικό σήμα που χορηγείται από τον πιστοποιητικό οργανισμό και την ένδειξη του αριθμού του πιστοποιητικού της. Στην περίπτωση που το πεδίο

εφαρμογής του Σ.Ο.Δ. δεν καλύπτει το σύνολο των γεωργικών προϊόντων που παράγει η εκμετάλλευση, η σήμανση ή η αναφορά στο πιστοποιητικό της θα πρέπει να συνοδεύεται και από ένδειξη που θα προσδιορίζει τα προϊόντα για το σύστημα παραγωγής των οποίων έχει χορηγηθεί πιστοποίηση.

Επισημαίνεται ότι το πιστοποιητικό Σ.Ο.Δ. δεν σχετίζεται με την αξιολόγηση και πιστοποίηση των παραγόμενων προϊόντων, αλλά με την αξιολόγηση και πιστοποίηση του συστήματος. Επομένως δεν είναι πιστοποιητικό συμμόρφωσης προϊόντων και δεν θα πρέπει να συγχέεται με αυτό, ούτε να χρησιμοποιείται ως τέτοιο. Γι' αυτό το λόγο οι οργανισμοί πιστοποίησης δεν ευθύνονται στην περίπτωση που υπάρξουν απαιτήσεις λόγω ζημιών από ελαττώματα προϊόντα ή υπηρεσίες της γεωργικής εκμετάλλευσης στην οποία έχει χορηγηθεί πιστοποιητικό.

3.2.2. ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΙΚΟΤΗΤΑ ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΣΗΣ ΚΑΙ ΕΧΕΜΥΘΕΙΑ

Η ακεραιότητα της πιστοποίησης ενός Σ.Ο.Δ. διασφαλίζεται από τον κανονισμό που εκδίδεται από τους φορείς πιστοποίησης, σύμφωνα με τον οποίον οι φορείς αυτοί δεν αποσκοπούν σε οφέλη που προκύπτουν άμεσα ή έμμεσα από τις επιχειρηματικές δραστηριότητες της γεωργικής εκμετάλλευσης. Επίσης στον ίδιο κανονισμό αναφέρεται ότι οι φορείς πιστοποίησης δεν εμπλέκονται στην παροχή συμβουλευτικών υπηρεσιών για την οργάνωση και εφαρμογή του Σ.Ο.Δ. των ενδιαφερόμενων εκμεταλλεύσεων, αλλά συνεργάζονται με τις ενδιαφερόμενες επιχειρήσεις με αποκλειστικό αντικείμενο την ορθή ερμηνεία των προτύπων AGRO 2.1 και 2.2 και την ορθή εφαρμογή των διαδικασιών πιστοποίησης. Αναφέρεται ρητά ότι όλες οι γεωργικές εκμεταλλεύσεις, οι οποίες έρχονται σε επικοινωνία με τους πιστοποιητικούς οργανισμούς, αντιμετωπίζονται ισότιμα και ότι οι όροι της πιστοποίησης είναι οι ίδιοι τόσο για τις

υπό αξιολόγηση γεωργικές εκμεταλλεύσεις όσο και για τους κατόχους πιστοποιητικού του Σ.Ο.Δ.

Οι πιστοποιητικοί οργανισμοί αναλαμβάνουν την ευθύνη να χειρίζονται τα έντυπα και τις πληροφορίες που περιέχονται στην κατοχή τους κατά τη διενέργεια των διαδικασιών πιστοποίησης ως αυστηρά εμπιστευτικές και να τις χρησιμοποιούν αποκλειστικά και μόνο για τους σκοπούς των επαφών με τη γεωργική εκμετάλλευση και της διεξαγωγής των αξιολογήσεων του Σ.Ο.Δ. που εφαρμόζει. Ακόμη και κατά την υπογραφή συμφωνιών συνεργασίας ή αμοιβαίας αναγνώρισης ανάμεσα στους φορείς πιστοποίησης, δεν επιτρέπεται η κοινοποίηση στους φορείς/ οργανισμούς αυτούς εγγράφων σχετικών με γεωργικές εκμεταλλεύσεις που έχουν κάνει αίτηση ή τους έχει χορηγηθεί το πιστοποιητικό, χωρίς τη σύμφωνη γνώμη των εκμεταλλεύσεων.

3.3. ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΧΟΡΗΓΗΣΗΣ, ΔΙΑΤΗΡΗΣΗΣ ΚΑΙ ΑΝΑΝΕΩΣΗΣ ΤΟΥ ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΤΙΚΟΥ Σ.Ο.Δ. (12,13)

3.3.1. ΓΕΝΙΚΑ

Η διαδικασία χορήγησης, διατήρησης και ανανέωσης του πιστοποιητικού Σ.Ο.Δ. διαφοροποιείται ανάλογα με τους κανονισμούς πιστοποίησης των πιστοποιητικών φορέων, αλλά σε γενικές γραμμές περιλαμβάνει τα παρακάτω στάδια:

- Ανταλλαγή πληροφοριακών στοιχείων
- Υποβολή αίτησης για αξιολόγηση επιβλέποντος
- Συγκρότηση ομάδας επιθεώρησης
- Υποβολή αίτησης πιστοποίησης
- Προκαταρκτική φάση αξιολόγησης
- Επιθεώρηση αξιολόγησης
- Χορήγηση πιστοποιητικού και εγγραφή στο μητρώο
- Επιθεωρήσεις επιτήρησης
- Επαναληπτικές επιθεωρήσεις αξιολόγησης
- Ειδικές επιθεωρήσεις

3.3.2. ΑΝΤΑΛΛΑΓΗ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΚΩΝ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ

Οι γεωργικές εκμεταλλεύσεις οι οποίες επιθυμούν την αξιολόγηση και πιστοποίηση Σ.Ο.Δ. έρχονται σε επικοινωνία με τον οργανισμό πιστοποίησης για να

παραλάβουν τα έγγραφα που αφορούν την πιστοποίηση (πρότυπα, έντυπο αίτησης, κανονισμός πιστοποίησης)

Κατά τη φάση αυτή μπορούν να ενημερώσουν τον οργανισμό για τα γενικά στοιχεία της δραστηριότητας και της υποδομής τους, προκειμένου να τους πληροφορήσει για τις διαδικασίες και τα στοιχεία κόστους της πιστοποίησης, καθώς και κάθε άλλο σχετικό θέμα.

Η ανταλλαγή πληροφοριακών στοιχείων μέχρι τη φάση της υποβολής της αίτησης δεν έχει κανένα κόστος για τον ενδιαφερόμενο.

3.3.3. ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΕΠΙΒΛΕΠΟΝΤΟΣ

Η γεωργική εκμετάλλευση υποχρεούται να υποβάλλει στον οργανισμό πιστοποίησης αίτηση για αξιολόγηση του επιβλέποντός της (όπως ορίζεται στο AGRO 2.1, παρ. 2.4) συνοδευόμενη από τα αναγκαία στοιχεία και δικαιολογητικά που τεκμηριώνουν την επάρκεια των γνώσεών του στο αντικείμενο. Επίσης γνωστοποιεί στον πιστοποιητικό οργανισμό αν ο προτεινόμενος επιβλέπων έχει επαναξιολογηθεί για συναφείς ή όμοιες δραστηριότητες.

Η αίτηση για την αξιολόγηση του επιβλέποντος υποβάλλεται από τη γεωργική εκμετάλλευση πριν από την υποβολή της αίτησής της για πιστοποίηση.

Για την αξιολόγηση επιβλεπόντων συγκροτείται από το Διευθύνοντα Σύμβουλο του οργανισμού πιστοποίησης ομάδα αξιολόγησής τους, η οποία αποτελείται από δύο υπαλλήλους του οργανισμού και έναν εξωτερικό εμπειρογνώμονα. Η ομάδα αξιολόγησης διενεργεί αξιολόγηση, που περιλαμβάνει και προσωπική συνέντευξη, του επιβλέποντα και γνωμοδοτεί τεκμηριωμένα για την καταλληλότητά του στον

Διευθύνοντα Σύμβουλο. Για τα αποτελέσματα της αξιολόγησης ενημερώνεται εγγράφως ο επιβλέπων καθώς και η γεωργική εκμετάλλευση που τον έχει προτείνει.

Αν ο προτεινόμενος επιβλέπων έχει ήδη αξιολογηθεί για συναφείς δραστηριότητες και προϊόντα, το στάδιο της αξιολόγησης μπορεί να παραληφθεί με απόφαση του Διευθύνοντα Σύμβουλου του οργανισμού πιστοποίησης, μετά από γνωμοδότηση της ομάδας αξιολόγησης.

Σε κάθε περίπτωση προσωρινής ή οριστικής αλλαγής του επιβλέποντος, η γεωργική εκμετάλλευση υποχρεούται να γνωστοποιήσει στον οργανισμό πιστοποίησης τον αναπληρωτή ή τον αντικαταστάτη του, ο οποίος αξιολογείται με βάση την ίδια διαδικασία.

Ο επιβλέπων έχει την αρμοδιότητα για τη διενέργεια επαφών με τον πιστοποιητικό οργανισμό και την ομάδα επιθεώρησης.

Ο επικεφαλής (όπως ορίζεται στο AGRO 2.1, παρ. 2.3) της γεωργικής εκμετάλλευσης μπορεί να ορισθεί από αυτήν και ως επιβλέπων μόνο αφού έχει αξιολογηθεί από τον οργανισμό πιστοποίησης η καταλληλότητά του ως προς τη δεύτερη ιδιότητά του.

Το κόστος αξιολόγησης επιβλεπόντων βαρύνει αποκλειστικά τη γεωργική εκμετάλλευση.

3.3.4. ΑΙΤΗΣΗ ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΣΗΣ

Οι ενδιαφερόμενες γεωργικές εκμεταλλεύσεις συμπληρώνουν το ειδικό έντυπο αίτησης και το υποβάλλουν στο φορέα πιστοποίησης, συνοδευόμενο από το εγχειρίδιο ολοκληρωμένης διαχείρισης, το οργανόγραμμα της γεωργικής εκμετάλλευσης, την τρέχουσα πολιτική της, τα σχέδια διαχείρισης, τη διαδικασία ιχνηλασιμότητας, έναν

κατάλογο εγγράφων του συστήματος και χάρτες – στοιχεία για την περιοχή ανάπτυξης της γεωργικής εκμετάλλευσης. Οι χάρτες αυτοί θα πρέπει να είναι σχεδιασμένοι σε κατάλληλη κλίμακα (ενδεικτικά 1:5000) και να σημειώνονται πάνω τους οι τοποθεσίες στις οποίες βρίσκονται τα αγροτεμάχια της γεωργικής εκμετάλλευσης και οι κωδικοί αγροτεμαχίων. Επίσης θα πρέπει να μπορούν να συνδεθούν μεταξύ τους ώστε να παρέχεται μια σαφής εικόνα για την περιοχή ανάπτυξης της γεωργικής εκμετάλλευσης. Τέλος απαιτείται να συνοδεύονται από πίνακα στον οποίον θα αναφέρονται η τοποθεσία, ο κωδικός του αγροτεμαχίου, η έκταση σε στρέμματα και οι καλλιέργειες.

Κάθε αίτηση υποβάλλεται από μια γεωργική εκμετάλλευση (όπως αυτή ορίζεται στο AGRO 2.1, παρ. 2.2) και αφορά τις συγκεκριμένες εκτάσεις, εγκαταστάσεις και προϊόντα του εφαρμοζόμενου Σ.Ο.Δ. για τα οποία ζητείται πιστοποίηση.

Σε κάθε αίτηση δηλώνονται τα γενικά στοιχεία της γεωργικής εκμετάλλευσης, το πεδίο εφαρμογής του Σ.Ο.Δ., κάποια πληροφοριακά στοιχεία για το Σ.Ο.Δ., η καταγραφή των πιο συνηθισμένων επεμβάσεων κατά την καλλιεργητική περίοδο, η περιγραφή στοιχείων αμειψισποράς (αν εφαρμόζεται), άλλα πληροφοριακά στοιχεία και ενδεχόμενες παρατηρήσεις. Επίσης η γεωργική εκμετάλλευση επιβεβαιώνει με μια δήλωση ότι τα στοιχεία της αίτησης είναι αληθή, ότι αποδέχεται τον κανονισμό πιστοποίησης και τα έξοδα που σχετίζονται με την εφαρμογή της διαδικασίας πιστοποίησης.

Στα γενικά στοιχεία της γεωργικής εκμετάλλευσης δηλώνεται η επωνυμία της, η νομική μορφή της, η περιοχή στην οποία βρίσκεται, ο αριθμός φορολογικού της μητρώου (ΑΦΜ) και οι ενδεχόμενοι τρόποι επικοινωνίας με αυτήν. Επίσης δηλώνονται ο επικεφαλής της, ο επιβλέπων αυτής και οι αναπληρωτές τους (αν υφίστανται). Τέλος δηλώνεται αν η αίτηση αφορά αρχική πιστοποίηση ή επέκταση του πεδίου πιστοποίησης.

Στο πεδίο εφαρμογής του Σ.Ο.Δ. δηλώνεται το προϊόν/ προϊόντα, ο συνολικός αριθμός παραγωγών και η συνολική επιφάνεια αγροτεμαχίων για τα οποία ζητείται πιστοποίηση. Τα προϊόντα που μπορεί να καλύψει το πεδίο πιστοποίησης είναι τα αγροτικά προϊόντα όπως αυτά αναφέρονται στο ν. 2332/1995 αρ. 1, παρ.5, περίπτωση β' (ΦΕΚ 181 Α') και συγκεκριμένα:

“ τα προϊόντα εδάφους, της κτηνοτροφίας, της αλιείας, της δασοπονίας, της θηραματοπονίας και των παντός είδους εκτροφών, ως και τα προερχόμενα από το πρώτο στάδιο επεξεργασίας ή μεταποίησης αυτών.”

Στα πληροφοριακά στοιχεία για το Σ.Ο.Δ. αναφέρονται ο αριθμός παραγωγών, η μέση ετήσια παραγωγή ανά στρέμμα (τη / έτος) – (τεμ / έτος), ο αριθμός αγροτεμαχίων και η επιφάνεια σε στρέμματα ανά είδος προϊόντος. Επίσης αναφέρονται η ημερομηνία σύστασης της γεωργικής εκμετάλλευσης, η ημερομηνία έναρξης πλήρους εφαρμογής του Σ.Ο.Δ. και η ημερομηνία διεξαγωγής της τελευταίας ανασκόπησης από τη διοίκηση της γεωργικής εκμετάλλευσης. Τέλος δηλώνονται κάποια άλλα στοιχεία όπως αν είναι κάποιες καλλιέργειες θερμοκηπιακές, αν εφαρμόζεται αμειψισπορά, αν το Σ.Ο.Δ. εφαρμόζεται στο σύνολο των προϊόντων που παράγονται από τα μέλη της γεωργικής εκμετάλλευσης, αν τα μέλη της γεωργικής εκμετάλλευσης καλλιεργούν και άλλα αγροτεμάχια εκτός από αυτά που έχουν εντάξει στο σύστημα, σε ποιες φάσεις, εκτός της παραγωγής, (π.χ. συσκευασία, μεταφορά, αποθήκευση, μετασυλλεκτικοί χειρισμοί) εφαρμόζεται το σύστημα, αν τα προϊόντα του συστήματος προορίζονται για επεξεργασία / μεταποίηση και αν η γεωργική εκμετάλλευση σκοπεύει να κάνει χρήση της σχετικής σήμανσης στην περίπτωση που της χορηγηθεί πιστοποίηση.

Στην καταγραφή των πιο συνηθισμένων επεμβάσεων κατά την καλλιεργητική περίοδο δηλώνεται σε κάθε καλλιέργεια η διάρκεια της καλλιεργητικής περιόδου και η

έναρξη και λήξη (μήνας) της σποράς, της κατεργασίας εδάφους, της λίπανσης, της φυτοπροστασίας και της συγκομιδής.

Στην περιγραφή στοιχείων αμειψισποράς (αν εφαρμόζεται) αναφέρεται για κάθε κύρια καλλιέργεια, η καλλιέργεια εναλλαγής.

Τέλος, η εταιρεία δηλώνει αν έχει πιστοποιηθεί για άλλα συστήματα ή κατηγορίες προϊόντων και σε περίπτωση που ισχύει κάτι τέτοιο αναφέρεται το είδος, ο φορέας και η χρονολογία πιστοποίησης καθώς επίσης και τα πρότυπα ή προδιαγραφές βάση των οποίων έχει πιστοποιηθεί.

3.3.5. ΣΥΓΚΡΟΤΗΣΗ ΟΜΑΔΑΣ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗΣ

Μετά την υποβολή της αίτησης, αυτή αξιολογείται από τον πιστοποιητικό οργανισμό. Στην περίπτωση αρνητικής αξιολόγησης, ενημερώνεται διεξοδικά η γεωργική εκμετάλλευση και ο Διευθύνων Σύμβουλος του οργανισμού, διαφορετικά συγκροτείται από το Διευθύνοντα Σύμβουλο η ομάδα επιθεώρησης, η οποία αποτελείται από τον επικεφαλής επιθεωρητή και τουλάχιστον έναν επιθεωρητή ή εκπαιδευόμενο επιθεωρητή. Η ομάδα επιθεώρησης μπορεί να συμπεριλαμβάνει και εμπειρογνώμονες αν είναι αναγκαίο. Όλοι οι παραπάνω επιλέγονται από το μητρώο των επιθεωρητών / εμπειρογνομώνων του πιστοποιητικού οργανισμού, αν υπάρχει, ή διαφορετικά από το Διευθύνοντα Σύμβουλο του οργανισμού, ανάλογα με τις ιδιαιτερότητες της κάθε γεωργικής εκμετάλλευσης.

Για να διασφαλιστεί η αμεροληψία και η αντικειμενικότητα της ομάδας επιθεώρησης, ο πιστοποιητικός οργανισμός λαμβάνει μέριμνα ώστε να μην συμπεριληφθεί σ' αυτήν άτομο που έλαβε μέρος ως σύμβουλος στο σχεδιασμό, στην

οργάνωση και τη λειτουργία ή την επέκταση του Σ.Ο.Δ. που θα επιθεωρηθεί και να μην εργάζεται ή να έχει οποιαδήποτε σχέση με ανταγωνιστική γεωργική εκμετάλλευση.

Τα ονόματα και η επαγγελματική ιδιότητα των επιθεωρητών / εμπειρογνομόνων που συγκροτούν την ομάδα επιθεώρησης, κοινοποιούνται στη γεωργική εκμετάλλευση, η οποία, μέσω του επικεφαλής της, έχει το δικαίωμα να ζητήσει γραπτώς και με την κατάλληλη αιτιολόγηση, την αντικατάσταση μέλους ή μελών της ομάδας επιθεώρησης. Σε τέτοιες περιπτώσεις ο πιστοποιητικός φορέας αξιολογεί το υποβληθέν αίτημα και αν κρίνεται αναγκαίο επανακαθορίζει την ομάδα επιθεώρησης.

3.3.6. ΠΡΟΚΑΤΑΡΚΤΙΚΗ ΦΑΣΗ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ

Κατά τη φάση αυτή ρυθμίζονται οι λεπτομέρειες της διενέργειας της επιθεώρησης αξιολόγησης.

Παράλληλα, η ομάδα επιθεώρησης σε συνεργασία με τον πιστοποιητικό φορέα, μελετά το εγχειρίδιο ολοκληρωμένης διαχείρισης, καθώς και όποιο άλλο έγγραφο έχει κατατεθεί μαζί με την αίτηση πιστοποίησης, με στόχο την εξέταση της συμβατότητάς τους με τις απαιτήσεις των προτύπων, του κανονισμού πιστοποίησης και τυχόν ειδικών απαιτήσεων λόγω των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών της γεωργικής εκμετάλλευσης.

Αν κριθεί σκόπιμο και με τη σύμφωνη γνώμη της γεωργικής εκμετάλλευσης, η διαδικασία μπορεί να πραγματοποιηθεί και με επίσκεψη της ομάδας επιθεώρησης στο χώρο της γεωργικής εκμετάλλευσης (προκαταρκτική επίσκεψη αξιολόγησης).

Αν κατά τη διάρκεια της αξιολόγησης της τεκμηρίωσης του Σ.Ο.Δ. εντοπιστούν κύριες μη συμμορφώσεις (όπως ορίζονται στην επόμενη παράγραφο που αφορά την επιθεώρηση αξιολόγησης) ως προς τις απαιτήσεις των προτύπων AGRO 2-1, 2-2, της νομοθεσίας και του κανονισμού, η γεωργική εκμετάλλευση ενημερώνεται γραπτά ώστε

να προβεί στις αντίστοιχες διορθωτικές ενέργειες. Οι διορθωτικές ενέργειες πρέπει να κοινοποιούνται εγκαίρως και γραπτώς στον πιστοποιητικό οργανισμό, αφού αποτελούν προϋπόθεση για τη διενέργεια της επιθεώρησης αξιολόγησης.

3.3.7. ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ

Ο επικεφαλής επιθεωρητής μετά την ολοκλήρωση της φάσης προκαταρκτικής αξιολόγησης, κοινοποιεί στον ενδιαφερόμενο το πρόγραμμα επιθεώρησης αξιολόγησης, δηλαδή την ακριβή διαδικασία, το χρονοδιάγραμμα, τις φάσεις και την έκταση που θα λάβει η αξιολόγηση.

Για να διενεργηθεί η επιθεώρηση αξιολόγησης απαιτείται:

- Η πλήρης εφαρμογή του προς πιστοποίηση Σ.Ο.Δ.
- Η ύπαρξη αντίστοιχων αρχείων για τουλάχιστον τρεις μήνες από την έναρξη της εφαρμογής του
- Η διενέργεια μιας τεκμηριωμένης εσωτερικής επιθεώρησης (AGRO 2-1, παρ. 4.5.4) του Σ.Ο.Δ. που πρόκειται να αξιολογηθεί
- Η ανασκόπηση του από τη διοίκηση (AGRO 2-1, παρ. 4.6)

Η γεωργική εκμετάλλευση οφείλει κατά τις επιθεωρήσεις να γνωστοποιεί στον πιστοποιητικό οργανισμό τις ειδικές απαιτήσεις οι οποίες καθορίζονται από τη νομοθεσία (εθνική και κοινοτική), προς τις οποίες πρέπει να συμμορφώνονται η λειτουργία και τα προϊόντα της.

Επίσης οφείλει να επιτρέψει την πρόσβαση των επιθεωρητών στα αρχεία ελέγχων που έχουν πραγματοποιηθεί από τις αρμόδιες αρχές και υπηρεσίες, φορείς

πιστοποίησης, άλλους φορείς και οργανισμούς και να διαθέσει όλα τα σχετικά με το Σ.Ο.Δ. έγγραφα και αρχεία ποιότητας.

Κατά τη διάρκεια της εναρκτήριας σύσκεψης και της σύσκεψης ανασκόπησης, οι οποίες διενεργούνται αντίστοιχα στην αρχή και στο τέλος των επιθεωρήσεων, θα πρέπει να είναι παρόντες ο επικεφαλής και ο επιβλέπων της γεωργικής εκμετάλλευσης.

Εφόσον η γεωργική εκμετάλλευση επιθυμεί να παρίσταται κατά τη διάρκεια της επιθεώρησης οποιοσδήποτε σύμβουλος, ο οποίος έχει συμμετάσχει στην ανάπτυξη του Σ.Ο.Δ., θα πρέπει να έχει ενημερώσει τον πιστοποιητικό οργανισμό. Ο σύμβουλος θα παρίσταται ως παρατηρητής, χωρίς παρέμβαση στη διαδικασία επιθεώρησης.

Κατά την επιθεώρηση, εξετάζεται το Σ.Ο.Δ. της γεωργικής εκμετάλλευσης για να διαπιστωθεί ότι καλύπτει τις απαιτήσεις των προτύπων AGRO 2-1, AGRO 2-2, του κανονισμού καθώς και τις τυχόν ειδικές απαιτήσεις που τέθηκαν στην προκαταρκτική φάση αξιολόγησης. Επίσης ελέγχεται αν οι ειδικές νομοθετικές απαιτήσεις έχουν ενσωματωθεί κατάλληλα στο σύστημα. Τέλος εξετάζονται και αξιολογούνται η εφαρμογή του συστήματος, οι οργανωτικές δομές, οι διαδικασίες, οι οδηγίες και τα έντυπα που έχουν αναπτυχθεί καθώς και η καταλληλότητα και αποτελεσματικότητα του συστήματος αναφορικά με τους στόχους (AGRO 2-1, παρ. 2.12) και την πολιτική (AGRO 2-1, παρ. 2.10) της γεωργικής εκμετάλλευσης.

Στην περίπτωση που παρουσιαστούν αποκλίσεις από τις προδιαγεγραμμένες απαιτήσεις τότε καταγράφονται μη συμμορφώσεις και παρατηρήσεις οι οποίες ορίζονται ως εξής:

Κύρια μη συμμόρφωση: η μη καταγραφή ή μη εφαρμογή μιας υποχρεωτικής διαδικασίας σύμφωνα με τα πρότυπα AGRO 2-1, AGRO 2-2, καθώς και η μη τήρηση των απαιτήσεων του κανονισμού πιστοποίησης και των τυχόν ειδικών απαιτήσεων που έχουν καθοριστεί κατά την προκαταρκτική φάση αξιολόγησης.

Απλή μη συμμόρφωση : η μερική τεκμηρίωση ή μερική εφαρμογή μιας διαδικασίας του συστήματος.

Παρατήρηση: μεμονωμένη απόκλιση στην τεκμηρίωση ή εφαρμογή μιας διαδικασίας που ενδέχεται να γίνει μη συμμόρφωση στο μέλλον.

Αν κατά την επιθεώρηση διαπιστωθεί σημαντικός αριθμός απλών μη συμμορφώσεων που συστηματικά εστιάζονται σε μια συγκεκριμένη απαίτηση του συστήματος τότε αυτό συνιστά κύρια μη συμμόρφωση.

Ο πιστοποιητικός οργανισμός δεν προβαίνει στη χορήγηση του πιστοποιητικού του Σ.Ο.Δ. αν δεν έχουν εξαλειφθεί όλες οι κύριες μη συμμορφώσεις και αν δεν υπάρχει γραπτή δέσμευση της εκμετάλλευσης, για την αποκατάσταση των απλών μη συμμορφώσεων, σε συγκεκριμένο χρονικό διάστημα, που συμφωνείται με την ομάδα επιθεώρησης, ανάλογα με το είδος της μη συμμόρφωσης και τις διορθωτικές ενέργειες που απαιτούνται. Ο ενδιαφερόμενος είναι υποχρεωμένος να ενημερώσει τον πιστοποιητικό οργανισμό μόλις προβεί στις αντίστοιχες διορθωτικές ενέργειες. Η διαπίστωση για την εξάλειψη των μη συμμορφώσεων γίνεται είτε μέσω της κατάθεσης σχετικής τεκμηρίωσης, είτε μέσω ειδικών επιθεωρήσεων, ανάλογα με τη φύση των μη συμμορφώσεων. Βασιζόμενο στα αποτελέσματα της επιθεώρησης και της επαλήθευσης των διορθωτικών ενεργειών το συμβούλιο πιστοποίησης αποφασίζει για τη χορήγηση ή η μη χορήγηση του πιστοποιητικού.

Αν εντοπιστούν σοβαρά προβλήματα κατά τα πρώτα στάδια της επιθεώρησης, δηλαδή το Σ.Ο.Δ. δεν συμμορφώνεται σε μεγάλη έκταση με τις απαιτήσεις, τότε ο επικεφαλής επιθεωρητής ενημερώνει αμέσως τον επικεφαλής της γεωργικής εκμετάλλευσης. Στην περίπτωση αυτή η επιθεώρηση, με αμοιβαία συμφωνία, μπορεί να συνεχισθεί ως προκαταρκτική επίσκεψη αξιολόγησης ή να διακοπεί για να δοθεί στη γεωργική εκμετάλλευση ο χρόνος που θα επιτρέψει την διόρθωση των μη

συμμορφώσεων που έχουν εντοπιστεί και την επανάληψη της επιθεώρησης. Ο επικεφαλής επιθεωρητής υποβάλλει σχετική έκθεση στο διευθύνοντα σύμβουλο του πιστοποιητικού οργανισμού, στην οποία αιτιολογείται η απόφαση, χωρίς να καταγράφει αναλυτικά τις μη συμμορφώσεις.

Αν κατά τη διάρκεια της επιθεώρησης προκύψουν προβλήματα συνεργασίας της ομάδας επιθεώρησης με το προσωπικό της γεωργικής εκμετάλλευσης τότε ο επικεφαλής επιθεωρητής ενημερώνει τον επικεφαλής της εκμετάλλευσης προκειμένου να λυθεί το ζήτημα. Αν όμως τα εμπόδια συνεχιστούν τότε ο επικεφαλής επιθεωρητής αποφασίζει τη διακοπή της επιθεώρησης. Σε περίπτωση που κατά την επανάληψη μιας διακοπέισας επιθεώρησης προκύψουν νέοι λόγοι διακοπής τότε ο Διευθύνων Σύμβουλος του πιστοποιητικού οργανισμού προβαίνει σε αρνητική εισήγηση στο συμβούλιο πιστοποίησης για τη χορήγηση του πιστοποιητικού.

Η ομάδα επιθεώρησης κατά τη διενέργεια της επιθεώρησης αξιολόγησης συμπληρώνει τα έγγραφα: α) έντυπο εναρκτήριας σύσκεψης β) έντυπο αναφοράς μη συμμορφώσεων γ) έντυπο σύσκεψης ανασκόπησης και τελικά συντάσσει την έκθεση επιθεώρησης. Κατά τη διάρκεια της επιθεώρησης οι επιθεωρητές συμπληρώνουν σε κάποια έντυπα που ονομάζονται σημειωματάρια επιθεώρησης τις ενδεχόμενες παρατηρήσεις τους που αφορούν την αξιολόγηση του συστήματος.

Η έκθεση επιθεώρησης και τα υπόλοιπα έγγραφα συνυπογράφονται από τον επικεφαλής και τον επιβλέποντα της γεωργικής εκμετάλλευσης, οι οποίοι διατυπώνουν τις ενδεχόμενες επιφυλάξεις τους στο σχετικό εδάφιο της έκθεσης. Η άρνηση υπογραφής από τον επικεφαλής ή τον επιβλέποντα συνεπάγεται την αρνητική εισήγηση του Διευθύνοντα Συμβούλου στο συμβούλιο πιστοποίησης για τη χορήγηση του πιστοποιητικού και δεν απαλλάσσει τη γεωργική εκμετάλλευση από την καταβολή του σχετικού κόστους.

Τα έγγραφα της επιθεώρησης παραδίδονται στον επικεφαλής της εκμετάλλευσης και στη συνέχεια στον πιστοποιητικό οργανισμό.

Αν μια γεωργική εκμετάλλευση διατυπώσει αιτιολογημένες ενστάσεις για την ποιότητα και την αντικειμενικότητα της επιθεώρησης, τότε ο οργανισμός πιστοποίησης θα προβεί σε νέα επιθεώρηση με δικά του έξοδα και αν κριθεί αναγκαίο με διαφορετική ομάδα επιθεώρησης.

Επιθεώρηση αξιολόγησης λαμβάνει χώρα και στην περίπτωση που η γεωργική εκμετάλλευση κατέχει ήδη το πιστοποιητικό του Σ.Ο.Δ. και θέλει να τροποποιήσει ή να επεκτείνει το πεδίο πιστοποίησής της. Στην περίπτωση βέβαια αυτή θα πρέπει να έχει υποβάλλει στον πιστοποιητικό οργανισμό την σχετική τεκμηρίωση και θα έχει προηγηθεί η απόφασή του σχετικά με το αν η εκμετάλλευση θα πρέπει να υποβάλλει νέα αίτηση ή αν θα ενημερωθεί η υπάρχουσα.

3.3.8. ΧΟΡΗΓΗΣΗ ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΤΙΚΟΥ ΚΑΙ ΕΓΓΡΑΦΗ ΣΤΟ ΜΗΤΡΩΟ

Μετά την επιθεώρηση αξιολόγησης και τις ενδεχόμενες ειδικές επιθεωρήσεις για την επαλήθευση των διορθωτικών ενεργειών και αφού διαπιστωθεί ότι ικανοποιούνται οι προδιαγεγραμμένες απαιτήσεις, ο πιστοποιητικός φορέας αποφασίζει τη χορήγηση του πιστοποιητικού Σ.Ο.Δ. στη γεωργική εκμετάλλευση. Η διάρκεια ισχύος του πιστοποιητικού είναι τρία έτη, αλλά υπάρχει περίπτωση να χορηγηθεί πιστοποιητικό μικρότερης χρονικής ισχύος αν ζητηθεί από τη γεωργική εκμετάλλευση ή αν κριθεί σκόπιμο από τον πιστοποιητικό φορέα λόγω των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών αυτής.

Η χορήγηση του πιστοποιητικού καθώς και η ενδεχόμενη αλλαγή της χρονικής του ισχύος αποφασίζεται από το συμβούλιο πιστοποίησης μετά από εισήγηση του

Διευθύνοντα Σύμβουλου. Το συμβούλιο πιστοποίησης είναι επίσης αρμόδιο για να αποφασίζει αιτιολογημένα τη μη χορήγηση του πιστοποιητικού στη γεωργική εκμετάλλευση ή την προσωρινή/ οριστική διακοπή της χρήσης του πιστοποιητικού. Η απόφαση του συμβουλίου πιστοποίησης γνωστοποιείται γραπτώς στον επικεφαλής της γεωργικής εκμετάλλευσης. Ο ενδιαφερόμενος, σε περίπτωση διαφωνίας με την απόφαση του συμβουλίου πιστοποίησης, δύναται να ασκήσει προσφυγή στον πιστοποιητικό οργανισμό μέσα σ' ένα μήνα από την κοινοποίηση σ' αυτόν της σχετικής απόφασης. Για την προσφυγή αποφασίζει το Διοικητικό Συμβούλιο του πιστοποιητικού οργανισμού. Η απόφαση εκδίδεται μέσα σε δύο μήνες από την ημερομηνία υποβολής της προσφυγής και εφαρμόζεται υποχρεωτικά από τα αντισυμβαλλόμενα μέρη. Μέχρι όμως να εκδοθεί η παραπάνω απόφαση ισχύει η απόφαση του συμβουλίου πιστοποίησης.

Αν έχει εγκριθεί η χορήγηση του πιστοποιητικού και πριν αυτό παραδοθεί στη γεωργική εκμετάλλευση υπογράφεται η σύμβαση μεταξύ του πιστοποιητικού φορέα και της εκμετάλλευσης η οποία καθορίζει τις υποχρεώσεις και τα δικαιώματά τους. Μεταξύ άλλων στη σύμβαση αναφέρονται τα πρότυπα σύμφωνα με τα οποία έγινε η αξιολόγηση και πιστοποίηση του Σ.Ο.Δ., το γεγονός ότι το πιστοποιητικό αυτό δεν υποκαθιστά το σήμα ή το πιστοποιητικό συμμόρφωσης (ποιότητας) προϊόντων, το γεγονός ότι η χρήση του πιστοποιητικού περιορίζεται αποκλειστικά στην επιχείρηση στην οποία χορηγήθηκε και στις διαδικασίες και τομείς που αυτό καλύπτει και το γεγονός ότι η χορήγηση του δικαιώματος χρήσης του δεν υποκαθιστά την ευθύνη που έχει η επιχείρηση απέναντι στο νόμο και τις υπηρεσίες που παρέχει. Ο χρόνος υπογραφής της σύμβασης δεν θα πρέπει να υπερβαίνει τον ένα μήνα από την ημερομηνία της απόφασης για τη χορήγηση του πιστοποιητικού.

Μετά την υπογραφή της σύμβασης χορηγείται το πιστοποιητικό Σ.Ο.Δ. στο οποίο αναγράφονται μεταξύ άλλων τα στοιχεία της επιχείρησης, το πεδίο εφαρμογής της, οι μονάδες παραγωγής, το πρότυπο αναφοράς και η χρονική διάρκεια ισχύος του.

Στις περιπτώσεις κατά τις οποίες μια γεωργική εκμετάλλευση αποτελείται από συνεργαζόμενους παραγωγούς (ομάδα παραγωγών, κοινοπραξία, συνεταιρισμός, εταιρεία, οργανισμός ή συνδυασμός αυτών κ.λ.π.) οι οποίοι:

- Λειτουργούν και συνεργάζονται υπό ενιαίο νομικό πλαίσιο
- Βρίσκονται κάτω από τον ίδιο έλεγχο
- Εκτελούν ουσιαστικά τις ίδιες δραστηριότητες
- Διοικούνται από κοινή διοικητική μονάδα
- Χρησιμοποιούν το ίδιο Σ.Ο.Δ. για συγκεκριμένο γεωργικό προϊόν

τότε η αξιολόγηση και πιστοποίηση του συστήματος στις εκτάσεις των επιμέρους παραγωγών μπορεί να διενεργηθεί δειγματοληπτικά, με κριτήρια που θέτει ο οργανισμός πιστοποίησης προκειμένου να εξασφαλίζεται η αντιπροσωπευτικότητα του δείγματος. Το δείγμα που επιλέγεται για τη διεξαγωγή των επιθεωρήσεων μπορεί να μεταβάλλεται ανά επιθεώρηση. Στις περιπτώσεις αυτές το πιστοποιητικό σχετίζεται και αναφέρεται στη γεωργική εκμετάλλευση συνολικά (για τις πιστοποιούμενες δραστηριότητες) και όχι σε κάθε μεμονωμένο μέλος της ομάδας παραγωγών.

Μετά τη χορήγηση του πιστοποιητικού στη γεωργική εκμετάλλευση, αυτή καταχωρείται στο μητρώο πιστοποιημένων γεωργικών εκμεταλλεύσεων του πιστοποιητικού οργανισμού. Το μητρώο αυτό περιλαμβάνει την επωνυμία της γεωργικής εκμετάλλευσης, τα προϊόντα που καλύπτονται από το πεδίο εφαρμογής του πιστοποιητικού, στοιχεία για τον επικεφαλής και τον επιβλέποντα της γεωργικής

εκμετάλλευσης, τα πρότυπα σύμφωνα με τα οποία έγινε η αξιολόγηση και πιστοποίηση, καθώς και άλλες πληροφορίες οι οποίες κατά περίπτωση απαιτούνται. Το μητρώο πιστοποιημένων γεωργικών εκμεταλλεύσεων ενημερώνεται τακτικά και είναι μόνιμα καταχωρημένο στις θέσεις των πιστοποιητικών οργανισμών στο INTERNET. Επίσης, τα στοιχεία του μητρώου γνωστοποιούνται για κάθε χρήση στις αρμόδιες υπηρεσίες του Υπουργείου Γεωργίας και δημοσιεύονται και στον τύπο.

Ο πιστοποιητικός οργανισμός υποχρεούται στα πλαίσια των δυνατοτήτων του και με τη σύμφωνη γνώμη των γεωργικών εκμεταλλεύσεων, να προβάλλει και να δημοσιοποιεί το πιστοποιητικό του Σ.Ο.Δ. στην Ελλάδα και στο εξωτερικό. Οι συλλογικές ενέργειες προβολής και δημοσιότητας αποφασίζονται από τον ίδιο τον οργανισμό σε πιθανή συνεργασία με άλλους φορείς.

3.3.9. ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ ΕΠΙΤΗΡΗΣΗΣ

Οι επιθεωρήσεις επιτήρησης μπορούν να διεξαχθούν καθ' όλη τη διάρκεια ισχύος του πιστοποιητικού και σε οποιαδήποτε φάση της καλλιεργητικής περιόδου. Η συχνότητα διενέργειάς τους καθορίζεται από τον πιστοποιητικό οργανισμό λαμβάνοντας υπόψη τα ευρήματα προηγούμενων επιθεωρήσεων και την απαιτούμενη παρακολούθηση της εφαρμογής του, δεδομένου ότι οι διάφορες διαδικασίες που λαμβάνουν χώρα στην γεωργία γίνονται σε συγκεκριμένες χρονικές περιόδους. Ο ελάχιστος αριθμός επιθεωρήσεων επιτήρησης είναι μία ανά έτος.

Ο σκοπός των επιθεωρήσεων αυτών είναι να εξασφαλίζεται η συνεχής ορθή εφαρμογή του Σ.Ο.Δ. της γεωργικής εκμετάλλευσης και η ικανοποίηση των απαιτήσεων του κανονισμού πιστοποίησης και της υπογραφείσας σύμβασης ανάμεσα στον πιστοποιητικό οργανισμό και στη γεωργική εκμετάλλευση.

Σε κάθε επιθεώρηση επιτήρησης ελέγχονται τα ακόλουθα σημεία:

- ❖ Η εφαρμογή και η αποτελεσματικότητα των διορθωτικών ενεργειών που προκύπτουν από προηγούμενες επιθεωρήσεις του οργανισμού πιστοποίησης
- ❖ Οι φάσεις της εφαρμογής του συστήματος που δεν ήταν δυνατό να επιθεωρηθούν κατά την επιθεώρηση αξιολόγησης λόγω του εποχιακού χαρακτήρα των γεωργικών δραστηριοτήτων
- ❖ Οι εσωτερικές επιθεωρήσεις του συστήματος
- ❖ Τα αποτελέσματα των ανασκοπήσεων από τη διοίκηση
- ❖ Τα αρχεία μη συμμορφώσεων, διορθωτικών/ προληπτικών ενεργειών και παραπόνων πελατών
- ❖ Οποιοσδήποτε αλλαγές σχετικές με τη δομή, τις εκτάσεις, τις εγκαταστάσεις και τις δραστηριότητες της γεωργικής εκμετάλλευσης
- ❖ Η χρήση του πιστοποιητικού του Σ.Ο.Δ. και της σχετικής σήμανσης
- ❖ Οποιαδήποτε ληφθέντα νέα μέτρα (π.χ. αλλαγές στις διαδικασίες και στην οργανωτική δομή της γεωργικής εκμετάλλευσης)
- ❖ Όσα στοιχεία απαιτούνται, ώστε να καλυφθεί ο έλεγχος των απαιτήσεων των προτύπων AGRO 2-1 και 2-2 κατά το διάστημα ισχύος του πιστοποιητικού.

3.3.10. ΕΠΑΝΑΛΗΠΤΙΚΕΣ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΕΙΣ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ

Πριν από το τέλος της περιόδου ισχύος του πιστοποιητικού Σ.Ο.Δ. και εφόσον δεν έχει ζητηθεί από τη γεωργική εκμετάλλευση η διακοπή του, διενεργείται πάντα επαναληπτική επιθεώρηση αξιολόγησης με σκοπό την ανανέωση ισχύος του πιστοποιητικού. Η επαναληπτική επιθεώρηση αξιολόγησης διενεργείται ακολουθώντας

τα στάδια και τους όρους της αρχικής επιθεώρησης αξιολόγησης και συγχρόνως αντικαθιστά την αντίστοιχη χρονικά επιθεώρηση επιτήρησης. Γίνεται πλήρης έλεγχος της τεκμηρίωσης και της εφαρμογής στις εγκαταστάσεις και στα αγροτεμάχια της γεωργικής εκμετάλλευσης. Στην περίπτωση ανανέωσης του πιστοποιητικού υπογράφεται νέα σύμβαση ανάμεσα στη γεωργική εκμετάλλευση και τον πιστοποιητικό φορέα.

Σε περίπτωση που η εκμετάλλευση δεν θέλει να ανανεώσει το πιστοποιητικό Σ.Ο.Δ., οφείλει να ενημερώσει τον πιστοποιητικό φορέα για την πρόθεσή της, δύο μήνες πριν από τη λήξη του πιστοποιητικού και όταν λήξει η ισχύς του δεσμεύεται να διακόψει τη χρήση της σήμανσης και της αναφοράς στο πιστοποιητικό του Σ.Ο.Δ.

3.3.11. ΕΙΔΙΚΕΣ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΕΙΣ

Οι ειδικές επιθεωρήσεις είναι δυνατόν να διενεργούνται:

- ❖ Όταν απαιτείται η επιτόπια επαλήθευση διορθωτικών ενεργειών σχετικά με τις μη συμμορφώσεις που εντοπίστηκαν κατά τη διάρκεια της επιθεώρησης αξιολόγησης ή επιτήρησης.
- ❖ Όταν υπάρχουν έγγραφα στοιχεία ή ενδείξεις ότι δεν ικανοποιούνται πλέον οι απαιτήσεις των σχετικών προτύπων, της νομοθεσίας και του κανονισμού πιστοποίησης (π.χ. μετά από παράπονα που αφορούν την πιστοποιημένη γεωργική εκμετάλλευση, μετά από παράβαση υφιστάμενης νομοθεσίας διαπιστωθείσα από αρμόδια αρχή, μετά από έγγραφη καταγγελία ότι γίνεται κακή χρήση του πιστοποιητικού κ.λ.π.)
- ❖ Όταν υπάρχουν αλλαγές στα πρότυπα AGRO 2-1, AGRO 2-2 ή στον κανονισμό πιστοποίησης, προκειμένου να διαπιστωθεί η ενσωμάτωση αυτών των αλλαγών

στο Σ.Ο.Δ. (Ο πιστοποιητικός οργανισμός οφείλει να έχει ενημερώσει γραπτά την εκμετάλλευση για τέτοιου είδους αλλαγές και να έχει καθορίσει τα χρονικά όρια προσαρμογής του συστήματος στις νέες απαιτήσεις. Βέβαια στην περίπτωση αυτή η εκμετάλλευση έχει το δικαίωμα να αποποιηθεί το πιστοποιητικό.)

- ❖ Όταν η ειδική επιθεώρηση απαιτηθεί στα πλαίσια διμερών ή πολυμερών συμφωνιών με άλλους φορείς/ οργανισμούς πιστοποίησης ή ζητηθεί από οποιοδήποτε άλλο φυσικό ή νομικό πρόσωπο, μετά από αίτησή τους και μετά από συμφωνία της γεωργικής εκμετάλλευσης.

3.3.12. ΠΡΟΣΩΡΙΝΗ/ ΟΡΙΣΤΙΚΗ ΑΝΑΚΛΗΣΗ ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΤΙΚΟΥ

Οι πιστοποιητικοί οργανισμοί είναι δυνατόν να προβούν σε ανάκληση του πιστοποιητικού του Σ.Ο.Δ. σε κάποιες περιπτώσεις. Ενδεικτικά αναφέρονται οι παρακάτω λόγοι ανάκλησης:

- Αν διαπιστωθούν σημαντικές αλλαγές, κατά τη διάρκεια ισχύος του πιστοποιητικού, για τις οποίες δεν έχει ενημερωθεί ο πιστοποιητικός οργανισμός (Ο κάτοχος του πιστοποιητικού είναι υποχρεωμένος να μην επιφέρει σημαντικές αλλαγές στο Σ.Ο.Δ. που ήταν σε εφαρμογή κατά τη διάρκεια της επιθεώρησης αξιολόγησης χωρίς τη γραπτή ενημέρωση του φορέα πιστοποίησης π.χ. αλλαγή δομής, επέκταση δραστηριοτήτων ή παύση παραγωγής, αλλαγή υποδομών, αλλαγή επιβλέποντος κ.λ.π. Σε κάθε περίπτωση αλλαγής, η σχετική πληροφόρηση θα πρέπει να υποβάλλεται στο φορέα πιστοποίησης εντός δέκα

ημερών από την εφαρμογή της μεταβολής και αν κρίνεται σκόπιμο ενδεχομένως να απαιτηθεί πρόσθετη αξιολόγηση.)

- Αν η άρση κύριων μη συμμορφώσεων οι οποίες εντοπίζονται κατά τη διάρκεια των επιθεωρήσεων, δεν πραγματοποιείται εντός του συμφωνημένου χρονικού διαστήματος (Ο κάτοχος του πιστοποιητικού υποχρεούται να εφαρμόζει τις διορθωτικές ενέργειες που αφορούν τις κύριες και απλές μη συμμορφώσεις που εντοπίζονται κατά τη διάρκεια των επιθεωρήσεων, εντός του συμφωνημένου με την ομάδα επιθεώρησης χρονικού διαστήματος, καθώς και αυτές που αφορούν τις παρατηρήσεις τουλάχιστον μέχρι τη διενέργεια της επόμενης επιθεώρησης. Αν οι απλές μη συμμορφώσεις και οι παρατηρήσεις εντοπιστούν ξανά κατά τη διενέργεια της επόμενης επιθεώρησης, καταγράφονται αντίστοιχα ως κύριες μη συμμορφώσεις και απλές μη συμμορφώσεις.)
- Αν η γεωργική εκμετάλλευση χρησιμοποιεί κατά τρόπο παραπλανητικό το πιστοποιητικό ή τη σχετική σήμανση (Για την εξασφάλιση της σωστής εφαρμογής της σήμανσης και αναφοράς στο Σ.Ο.Δ., ο κάτοχος του πιστοποιητικού υποχρεούται πριν από την χρησιμοποίησή της να ενημερώνει τον πιστοποιητικό οργανισμό σχετικά με τα έγγραφα και τις θέσεις στις οποίες προτίθεται να την τοποθετήσει καθώς και το διαφημιστικό υλικό το οποίο αναφέρεται σ' αυτήν και να ζητά τη σύμφωνη γνώμη του φορέα πιστοποίησης. Επίσης ο κάτοχος του πιστοποιητικού οφείλει να δηλώνει ότι κατέχει και να προβάλλει το πιστοποιητικό μόνο για τις δραστηριότητες της επιχείρησης, τις οποίες αυτό αφορά, και με σαφή αναφορά στα πρότυπα AGRO 2-1 και AGRO 2-2, με βάση τα οποία έχει χορηγηθεί το πιστοποιητικό.)
- Αν κατά τη διάρκεια των επιθεωρήσεων, δοθούν στην ομάδα επιθεώρησης παραπλανητικές ή ψευδείς πληροφορίες

- Αν η γεωργική εκμετάλλευση δεν εκπληρώνει τις οικονομικές της υποχρεώσεις που αφορούν τη διαδικασία πιστοποίησης
- Αν η γεωργική εκμετάλλευση χρεοκοπήσει
- Αν η γεωργική εκμετάλλευση δεν τηρεί τις υποχρεώσεις της όπως αυτές ορίζονται στον κανονισμό πιστοποίησης
- Αν εντοπιστούν μη συμμορφώσεις σε μεμονωμένο μέλος γεωργικής εκμετάλλευσης που αποτελείται από συνεργαζόμενους παραγωγούς παράλληλα με τη μη εφαρμογή κατάλληλων διορθωτικών ενεργειών εκ μέρους της γεωργικής εκμετάλλευσης

Αν δεν επηρεάζονται άμεσα τα παραγόμενα προϊόντα, οι παρεχόμενες υπηρεσίες και η αποτελεσματικότητα του συστήματος της γεωργικής εκμετάλλευσης, η ανάκληση μπορεί να είναι προσωρινή. Αν δεν υλοποιηθούν όμως οι σχετικές διορθωτικές ενέργειες η ανάκληση γίνεται οριστική.

Σε περίπτωση ανάκλησης του πιστοποιητικού για οποιοδήποτε λόγο, η γεωργική εκμετάλλευση οφείλει να διακόψει εντός μίας το πολύ ημέρας κάθε χρήση, διαφήμιση και αναφορά στο πιστοποιητικό και στη σχετική σήμανση και υποχρεούται να επιστρέψει στον πιστοποιητικό οργανισμό το πρωτότυπο πιστοποιητικό και να τον ενημερώσει γραπτά για την απόσυρση όλων των σχετικών αναφορών στο πιστοποιητικό και τη σχετική σήμανση.

Στην περίπτωση της οριστικής ανάκλησης, η γεωργική εκμετάλλευση διαγράφεται από το μητρώο πιστοποιημένων γεωργικών εκμεταλλεύσεων ενώ στην περίπτωση της προσωρινής ανάκλησης ο οργανισμός πιστοποίησης κάνει σχετική επισήμανση στο μητρώο αυτό.

3.4. ΤΟ ΚΟΣΤΟΣ ΤΗΣ ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΣΗΣ (12,13)

Για τη χορήγηση και καθ' όλη τη διάρκεια ισχύος του πιστοποιητικού καταβάλλεται στον πιστοποιητικό οργανισμό αμοιβή (συνολικό κόστος πιστοποίησης), η οποία περιλαμβάνει:

- α) το αρχικό κόστος πιστοποίησης
- β) το ετήσιο κόστος πιστοποίησης
- γ) το κόστος των επιθεωρήσεων

Το αρχικό κόστος πιστοποίησης αφορά την αξιολόγηση της αίτησης και τον σχεδιασμό-προγραμματισμό της επιθεώρησης αξιολόγησης (προκαταρκτική φάση αξιολόγησης).

Το ετήσιο κόστος πιστοποίησης αφορά την παρακολούθηση της εφαρμογής του Σ.Ο.Δ. κατά την περίοδο ισχύος του πιστοποιητικού.

Το κόστος επιθεωρήσεων (πριν και μετά τη χορήγηση του πιστοποιητικού) αφορά το κόστος:

- α) των προκαταρκτικών επισκέψεων αξιολόγησης
- β) της επιθεώρησης αξιολόγησης
- γ) των επιθεωρήσεων επιτήρησης
- δ) των επαναληπτικών επιθεωρήσεων αξιολόγησης
- ε) των ειδικών επιθεωρήσεων

Μια γεωργική εκμετάλλευση έχει το δικαίωμα να ζητήσει από τον οργανισμό πιστοποίησης τον προϋπολογισμό του κόστους της διαδικασίας αξιολόγησης και πιστοποίησης.

Τα παραπάνω κόστη και οι διαδικασίες πληρωμής διαφοροποιούνται για τους πιστοποιητικούς οργανισμούς ανάλογα με τους καταλόγους κόστους πιστοποίησης και τους κανονισμούς που αυτοί εκδίδουν.

Σε γενικές όμως γραμμές η διαδικασία πληρωμής έχει ως εξής:

- Κατά την υποβολή της αίτησης πιστοποίησης καταβάλλεται το αρχικό κόστος πιστοποίησης.
- Πριν από τη διεξαγωγή κάθε επιθεώρησης που αφορά τη χορήγηση του πιστοποιητικού (προκαταρκτικές επισκέψεις αξιολόγησης, επιθεώρηση αξιολόγησης και τυχόν ειδικές επιθεωρήσεις), καταβάλλεται στον πιστοποιητικό οργανισμό το προεκτιμώμενο κόστος επιθεώρησης.
- Με την υπογραφή της σύμβασης, καταβάλλεται στον πιστοποιητικό οργανισμό το κόστος που προκύπτει από:
 - το ετήσιο κόστος πιστοποίησης του πρώτου έτους ισχύος του πιστοποιητικού
 - την εκκαθάριση των επιθεωρήσεων που τελικά υλοποιήθηκαν
- Κατά τα έτη ισχύος του πιστοποιητικού (πέραν του πρώτου έτους), καταβάλλονται στον πιστοποιητικό οργανισμό εντός του πρώτου διμήνου κάθε έτους:
 - το ετήσιο κόστος πιστοποίησης του τρέχοντος έτους
 - το κόστος επιθεωρήσεων, οι οποίες διενεργήθηκαν κατά τη διάρκεια του προηγούμενου έτους ισχύος του πιστοποιητικού (επιθεωρήσεις επιτήρησης, ειδικές επιθεωρήσεις)
- Το αργότερο εντός δύο μηνών από τη λήξη της διάρκειας ισχύος του πιστοποιητικού καταβάλλεται στον πιστοποιητικό οργανισμό το κόστος των επιθεωρήσεων, οι οποίες διενεργήθηκαν κατά τη διάρκεια του τελευταίου έτους ισχύος του πιστοποιητικού (επιθεωρήσεις επιτήρησης, ειδικές επιθεωρήσεις)

- Στην περίπτωση ανανέωσης του πιστοποιητικού Σ.Ο.Δ. μετά την ολοκλήρωση της επαναληπτικής αξιολόγησης και με την υπογραφή της νέας σύμβασης καταβάλλεται:
 - το κόστος των επαναληπτικών επιθεωρήσεων (επαναληπτική επιθεώρηση αξιολόγησης, τυχόν ειδικές επιθεωρήσεις)
 - το ετήσιο κόστος πιστοποίησης του πρώτου έτους ισχύος του νέου πιστοποιητικού.

Σε περίπτωση ανάκλησης ή διακοπής της χρήσης του πιστοποιητικού, η γεωργική εκμετάλλευση υποχρεούται να καταβάλλει το ετήσιο κόστος του έτους ανάκλησης ή διακοπής καθώς και το ενδεχόμενο μη καταβληθέν κόστος των επιθεωρήσεων που διενεργήθηκαν.

Το αρχικό κόστος πιστοποίησης καθώς και το κόστος επιθεωρήσεων που διεξήχθησαν με σκοπό την αρχική χορήγηση του πιστοποιητικού δεν επιστρέφονται ανεξάρτητα από τα αποτελέσματα της αξιολόγησης για τη χορήγηση ή μη του πιστοποιητικού.

Το κόστος αξιολόγησης επιβλέποντος βαρύνει αποκλειστικά τη γεωργική εκμετάλλευση, καταβάλλεται κατά την υποβολή της σχετικής αίτησης αξιολόγησης και δεν επιστρέφεται ανεξάρτητα από τα αποτελέσματα της αξιολόγησης.

Ο κατάλογος του κόστους πιστοποίησης Σ.Ο.Δ. που έχει εκδοθεί από τον Οργανισμό Πιστοποίησης και Επίβλεψης Γεωργικών Προϊόντων (AGROCERT) φαίνεται στο παράρτημα 1, ενώ ο αντίστοιχος κατάλογος που έχει εκδοθεί από την Ευρωπαϊκή Εταιρεία Ελέγχων και Πιστοποιήσεων Α.Ε. (EUROCERT) φαίνεται στο παράρτημα 2. Στο παράρτημα 3 απεικονίζεται ο ενδεικτικός αριθμός ανθρωποημερών ανά επιθεώρηση σύμφωνα με τον κανονισμό πιστοποίησης που εκδίδει η EUROCERT.

4. ΤΑ ΠΡΟΤΥΠΑ AGRO 2-1 ΚΑΙ AGRO 2-2

4.1. ΠΩΣ ΓΕΝΝΗΘΗΚΑΝ ΤΑ ΠΡΟΤΥΠΑ AGRO 2-1 ΚΑΙ AGRO 2-2

Τα πρότυπα AGRO 2-1 και AGRO 2-2 είναι πρότυπα πειραματικής εφαρμογής τα οποία έχουν σα στόχο να οργανώσουν τους παραγωγούς και να τους κατευθύνουν σε μια γεωργία φιλική προς το περιβάλλον, η οποία σέβεται τις απαιτήσεις των καταναλωτών για ασφαλή γεωργικά προϊόντα και παράλληλα εξασφαλίζει την οικονομική βιωσιμότητα των γεωργικών εκμεταλλεύσεων.

Μέχρι το 1999 είχε εκδηλωθεί ενδιαφέρον και είχαν γίνει κάποιες κινήσεις προς αυτήν την κατεύθυνση από επιστημονικούς φορείς και περιβαλλοντικές, μη κυβερνητικές οργανώσεις, επιχειρήσεις Super Market και επιχειρήσεις που ασχολούνται με τη μεταποίηση και την εισαγωγή γεωργικών προϊόντων, χωρίς όμως να έχει τυποποιηθεί κάποια συνολική πρόταση για τα Σ.Ο.Δ. στη γεωργική παραγωγή. (8)

Στη συνέχεια ο AGROCERT απαντώντας στις απαιτήσεις του κοινού για γεωργία φιλική προς το περιβάλλον, των καταναλωτών για ασφαλή γεωργικά προϊόντα και της πολιτικής της Ε.Ε. για επιδίωξη της αειφόρου ανάπτυξης, συγκέντρωσε την εμπειρία και τις προτάσεις των επιστημονικών φορέων και των επιχειρήσεων που είχαν ασχοληθεί με τον τομέα και προχώρησε στη σύνταξη δύο σχεδίων προτύπων AGRO 2-1 και AGRO 2-2, τα οποία εναρμονίζονται με τους διεθνείς κανονισμούς αλλά είναι προσαρμοσμένα και άρα υλοποιήσιμα στην ελληνική παραγωγή. (8)

Μετά, τα σχέδια προτύπων AGRO 2-1 και AGRO 2-2 υπεβλήθησαν στη διαδικασία της δημόσιας κρίσης και αφού ελήφθησαν υπόψη όλες οι παρατηρήσεις, τροποποιήθηκαν και συμπληρώθηκαν από την επιτροπή του Ο.Π.Ε.ΓΕ.Π.

Έτσι, το Δεκέμβριο του 1999, δημιουργήθηκαν τα πρότυπα πειραματικής εφαρμογής AGRO 2-1 και AGRO 2-2, τα οποία αφού δοκιμαστούν στην ελληνική γεωργία, θα επανεξεταστούν από την επιτροπή για να οριστικοποιηθεί η μορφή τους και θα κοινοποιηθούν στον ΕΛΟΤ και μέσω αυτού στην Ευρωπαϊκή Ένωση.

Αυτή τη στιγμή τα πρότυπα AGRO 2-1 και AGRO 2-2 βρίσκονται στο στάδιο της πειραματικής εφαρμογής.

Πανεπιστήμιο Πειραιώς

4.2. ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΩΝ ΠΡΟΤΥΠΩΝ AGRO 2-1 και AGRO 2-2 (1,2)

4.2.1. ΠΕΔΙΟ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ

- Το πρότυπο AGRO 2-1 εφαρμόζεται σε κάθε γεωργική εκμετάλλευση, ανεξάρτητα από το είδος της παραγωγικής της κατεύθυνσης, η οποία επιθυμεί να:
 - I. καθιερώσει, να διατηρήσει και να βελτιώσει ένα Σ.Ο.Δ. στη γεωργική παραγωγή
 - II. αυτοελέγχεται ως προς την υλοποίηση της πολιτικής που η ίδια έχει διαμορφώσει
 - III. ζητήσει πιστοποίηση για το Σ.Ο.Δ. που εφαρμόζει και τη σχετική σήμανση στα προϊόντα
 - IV. προβάλλει την απόκτηση της πιστοποίησης και της σήμανσης προς τρίτους
 - V. κάνει ίδια αξιολόγηση και να παρέχει ίδια δήλωση για τη συμμόρφωσή της με τα πρότυπα.

Αξίζει να σημειωθεί ότι η γεωργική εκμετάλλευση (όπως ορίζεται στην παρ. 2.2 του προτύπου AGRO 2-1) μπορεί να είναι μονάδα, εταιρεία, κοινοπραξία, συνεταιρισμός, οργανισμός, ή μέρη αυτών ή συνδυασμός αυτών, δημόσιος ή ιδιωτικός, που έχει τη δική του λειτουργία και διοίκηση, με σκοπό την παραγωγή γεωργικών προϊόντων.

Το καθεστώς που ισχύει στις γεωργικές εκμεταλλεύσεις είναι διαφορετικό από το καθεστώς που ισχύει στους άλλους τομείς (π.χ. βιομηχανία) και δημιουργεί κάποιες ιδιαιτερότητες στον τρόπο διοίκησης της εκμετάλλευσης και κατ' επέκταση στο σύστημα διαχείρισης (π.χ. στον τρόπο που διαμορφώνεται η πολιτική της

εκμετάλλευσης). Έτσι, ενώ σε άλλους κλάδους υπάρχει η πυραμίδα ιεραρχίας, με αποτέλεσμα η διοίκηση να είναι αυτή που αποφασίζει και οι εργαζόμενοι να εκτελούν τις εντολές της, στην περίπτωση των γεωργικών εκμεταλλεύσεων, οι παραγωγοί είναι ιδιοκτήτες της καλλιεργούμενης γης, με συνέπεια να δημιουργείται ένα "άθροισμα διοικήσεων". Η ανάγκη όμως για διαχείριση των απαιτήσεων των Σ.Ο.Δ., καθιστά απαραίτητη την εισαγωγή ενός νέου ρόλου, του επικεφαλής της εκμετάλλευσης (που μπορεί να είναι ο επιβλέπων, κάποιος από τους παραγωγούς, κάποιος που έχει προσλάβει η εκμετάλλευση γι' αυτό το σκοπό, κ.λ.π.), ο οποίος εκτελεί μεν χρέη διοίκησης αλλά δεν μπορεί να θίξει την αυτονομία των ιδιοκτητών – παραγωγών.

Επίσης η έννοια της εκμετάλλευσης δημιουργεί και κάποιες ιδιαιτερότητες ως προς την τεκμηρίωση του συστήματος (π.χ. υπάρχει το αρχείο του παραγωγού και το αρχείο εκμετάλλευσης).

- Το πρότυπο AGRO 2-2 είναι εφαρμόσιμο αποκλειστικά από εκμεταλλεύσεις φυτικής παραγωγής στις περιπτώσεις που:
 - I. ζητείται πιστοποίηση του Σ.Ο.Δ. στη φυτική παραγωγή βάση του προτύπου AGRO 2-1
 - II. επιδιώκεται η εφαρμογή προγράμματος ολοκληρωμένης διαχείρισης στη φυτική παραγωγή βάση καθορισμένου ερωτηματολογίου για την αξιολόγησή της.
- Τα πρότυπα AGRO 2-1 και AGRO 2-2 δεν αντικαθιστούν την κοινοτική ή εθνική νομοθεσία και είναι πρότυπα εθελοντικά.
- Η εφαρμογή της ολοκληρωμένης διαχείρισης με βάση τα πρότυπα AGRO 2-1 και AGRO 2-2 ευνοείται, για λόγους διαθεσιμότητας πόρων αλλά και εξαιτίας

του πολυτεμαχισμένου κλήρου που χαρακτηρίζει την Ελλάδα, από τη σύμπραξη των μικρών ελληνικών γεωργικών εκμεταλλεύσεων σε ομάδες, με τη μορφή κοινοπραξίας, χωρίς όμως αυτό να σημαίνει ότι η σύμπραξη είναι υποχρεωτική.

4.2.2. ΑΠΑΙΤΗΣΕΙΣ

- Απαίτηση του προτύπου AGRO 2-1 για το Σ.Ο.Δ. που εφαρμόζει μια γεωργική εκμετάλλευση αποτελεί η δέσμευση στην πολιτική της για συμμόρφωση με τις νομικές απαιτήσεις και για *συνεχή βελτίωση*. Αυτό σημαίνει ότι το πρότυπο δεν υποδεικνύει τις περιβαλλοντικές επιδόσεις που πρέπει να επιτύχει η εκμετάλλευση αλλά στηρίζεται στην παραδοχή ότι η καλύτερη περιβαλλοντική διαχείριση, θα οδηγήσει έμμεσα και σε καλύτερες περιβαλλοντικές επιδόσεις. Έτσι, η κάθε εκμετάλλευση, ανάλογα με την πολιτική της, τον προγραμματισμό της και τους σκοπούς που έχει θέσει, εφαρμόζει μέτρα τα οποία κρίνει πρόσφορα για την υλοποίηση της συνεχούς βελτίωσης. Επομένως, δύο ομοειδείς γεωργικές εκμεταλλεύσεις, με διαφορετικές προσπάθειες, μπορεί να συμμορφώνονται εξίσου καλά με τις απαιτήσεις των προτύπων.
- Το πρότυπο AGRO 2-2 απαιτεί από τη γεωργική εκμετάλλευση να εφαρμόζει τις νομικές απαιτήσεις, να συμμορφώνεται με τις κύριες απαιτήσεις του συστήματος και τις πολύ σοβαρές τεχνικές απαιτήσεις που συνθέτουν τη λεγόμενη "Όρθη Γεωργική Πρακτική" (οι οποίες δεν έχουν τη μορφή νομικής υποχρέωσης) και να επιδιώκει τη *συνεχή βελτίωση* που είναι η πιο καίρια απαίτηση του προτύπου.

4.2.3. ΣΚΟΠΟΣ ΚΑΙ ΕΠΙΔΙΩΞΕΙΣ

- Σκοπός των προτύπων είναι η καθιέρωση συστήματος διαχείρισης για την άσκηση της γεωργίας, υπό όρους που σέβονται και προάγουν το περιβάλλον και την ποιότητα και ασφάλεια των γεωργικών προϊόντων, εξασφαλίζοντας έτσι την ικανοποίηση των καταναλωτών και τη συνακόλουθη οικονομική επιτυχία της γεωργικής εκμετάλλευσης.
- Η εφαρμογή των προτύπων AGRO 2-1 και AGRO 2-2 διευκολύνει μια γεωργική εκμετάλλευση να διαμορφώσει τη δική της πολιτική για το περιβάλλον και την ποιότητα των γεωργικών της προϊόντων, να θέσει συγκεκριμένους στόχους λαμβάνοντας υπόψη τις νομικές απαιτήσεις, τις ισχύουσες προδιαγραφές για τα γεωργικά προϊόντα, καθώς και τις πληροφορίες για σημαντικές περιβαλλοντικές επιπτώσεις, να επιτύχει συμμόρφωση με αυτούς τους στόχους και να ζητήσει την αναγνώριση γι' αυτή τη συμμόρφωση. Επιπλέον διευκολύνει τη γεωργική εκμετάλλευση στο να μετράει την αποτελεσματικότητα των διαδικασιών που ανέπτυξε, ώστε να αναπροσαρμόζει το σύστημα, στα πλαίσια της συνεχούς βελτίωσης. Η αναγνώριση της συμμόρφωσης προς τα πρότυπα, μέσω έγκυρων διαδικασιών πιστοποίησης, μπορεί να αξιοποιηθεί από τη γεωργική εκμετάλλευση για να διαβεβαιώνει τα ενδιαφερόμενα μέρη ότι έχει καθιερώσει και εφαρμόζει ένα Σ.Ο.Δ. Παρόλα αυτά η υιοθέτηση των προτύπων από μόνη της δεν εγγυάται άριστα αποτελέσματα. Για την επίτευξη των στόχων, το Σ.Ο.Δ. θα πρέπει να ενθαρρύνει τις εκμεταλλεύσεις να εξετάζουν την εφαρμογή της καλύτερης διαθέσιμης τεχνολογίας, όπου αυτό είναι κατάλληλο και οικονομικά βιώσιμο.

Τέλος, η επιτυχία του Σ.Ο.Δ., εξαρτάται από τη δέσμευση όλων των επιπέδων και λειτουργιών και ιδιαίτερα από τη δέσμευση της διοίκησης της εκμετάλλευσης.

Ο μέσος χρόνος εισαγωγής του Σ.Ο.Δ. με βάση τα συγκεκριμένα πρότυπα είναι ένα έτος αλλά η χρονική αυτή διάρκεια διαφοροποιείται ανάλογα με το επίπεδο οργάνωσης της εκμετάλλευσης, της εμπειρίας που διαθέτει από άλλα συστήματα διαχείρισης και τον αριθμό των εργαζομένων στην εκμετάλλευση.

Πανεπιστήμιο Πειραιώς

4.3. ΑΝΑΛΥΤΙΚΗ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΟΥ ΠΡΟΤΥΠΟΥ AGRO 2-1 (1)

Το πρότυπο AGRO 2-1 (παράρτημα 6) περιλαμβάνει τις γενικές απαιτήσεις που μπορούν να επιθεωρηθούν αντικειμενικά, με σκοπό την πιστοποίηση της συμμόρφωσης του Σ.Ο.Δ. που εφαρμόζει μια γεωργική εκμετάλλευση, οποιασδήποτε παραγωγικής κατεύθυνσης, με το συγκεκριμένο πρότυπο.

Το πρότυπο αυτό βρίσκει εφαρμογή στα περιβαλλοντικά θέματα που η γεωργική εκμετάλλευση δύναται να θέσει υπό τον έλεγχό της και να έχει συγκεκριμένη δυνατότητα παρέμβασης.

Το AGRO 2-1 έχει την ακόλουθη διάρθρωση:

Πίνακας 4.1: Η διάρθρωση του AGRO 2-1

Εισαγωγή
1. Αντικείμενο – Πεδίο Εφαρμογής
2. Ορισμοί
3. Παραπομπές σε πρότυπα
4. Απαιτήσεις του Σ.Ο.Δ. στη Γεωργική Παραγωγή
4.1 Γενικές Απαιτήσεις
4.2 Πολιτική
4.3 Προγραμματισμός
4.3.1 Περιβαλλοντικά Θέματα
4.3.2 Νομικές και άλλες απαιτήσεις
4.3.3 Σκοποί και Στόχοι
4.3.4 Πρόγραμμα Βελτίωσης
4.4 Εφαρμογή του Προγράμματος Βελτίωσης

4.4.1 <u>Οργάνωση και Αρμοδιότητες</u>
4.4.2 <u>Κατάρτιση απασχολουμένων</u>
4.4.3 <u>Επικοινωνία</u>
4.4.4 <u>Τεκμηρίωση</u>
4.4.5 <u>Καθεστώς Χειρισμού των Εγγράφων</u>
4.4.6 <u>Αρχές Λειτουργίας της Γεωργικής Εκμετάλλευσης</u>
4.4.7 <u>Πρόληψη και αντιμετώπιση κρίσεων</u>
4.4.8 <u>Ιχνηλασιμότητα γεωργικού προϊόντος</u>
4.5 Έλεγχος του Συστήματος, Διορθωτικές και Προληπτικές Ενέργειες
4.5.1 <u>Παρακολούθηση και Μετρήσεις</u>
4.5.2 <u>Χειρισμός Μη Συμμορφώσεων – Διορθωτικές και Προληπτικές Ενέργειες</u>
4.5.3 <u>Καταγραφές – αρχεία</u>
4.5.4 <u>Επιθεώρηση του συστήματος</u>
4.6 Ανασκόπηση από τη Διοίκηση

Το περιεχόμενο των παραγράφων αναλύεται στη συνέχεια.

Εισαγωγή. Αυτή η παράγραφος δεν είναι υποχρεωτική και θέτει το υπόβαθρο και το περιβάλλον για την εφαρμογή του προτύπου. Εκτός από πληροφορίες όσον αφορά κάποιες απαιτήσεις του προτύπου και την παρουσίαση κάποιων γενικών χαρακτηριστικών του Σ.Ο.Δ., παρέχεται και ένα μοντέλο της δομής του προτύπου, το οποίο περιλαμβάνει τα πέντε βασικά στοιχεία και την αρχή της *συνεχούς βελτίωσης*.

Παράγραφος 1: Αντικείμενο – Πεδίο Εφαρμογής. Αυτή η παράγραφος καθορίζει το πλαίσιο δυνατότητας εφαρμογής του προτύπου και το σκοπό του.

Παράγραφος 2: Ορισμοί. Περιλαμβάνει δεκαεπτά ορισμούς οι οποίοι εμφανίζονται στο πρότυπο. (γεωργικά προϊόντα, γεωργική εκμετάλλευση, επικεφαλής γεωργικής εκμετάλλευσης, επιβλέπων γεωργικής εκμετάλλευσης, ενδιαφερόμενα μέρη – πελάτες – τρίτοι, συνεχής βελτίωση, περιβάλλον, περιβαλλοντικό θέμα, επίπτωση στο περιβάλλον, πολιτική της γεωργικής εκμετάλλευσης, σκοπός, στόχος, Σ.Ο.Δ., επιθεώρηση του Σ.Ο.Δ., επιδόσεις του Σ.Ο.Δ., ιχνηλασιμότητα, προδιαγραφές γεωργικών προϊόντων)

Παράγραφος 3: Παραπομπές σε πρότυπα. Αυτή η παράγραφος παραπέμπει σε σχετικά με το εξεταζόμενο πρότυπα όσον αφορά την ορολογία, τις διατάξεις αλλά και τη θεματική περιοχή.

Παράγραφος 4: Απαιτήσεις του Συστήματος Ολοκληρωμένης Διαχείρισης στη Γεωργική Παραγωγή. Αυτή η παράγραφος παρουσιάζει λεπτομερώς τις απαιτήσεις του Σ.Ο.Δ., με τις οποίες πρέπει να συμμορφώνεται μια γεωργική εκμετάλλευση αν θέλει να πιστοποιηθεί με το πρότυπο.

Παράγραφος 4.1: Γενικές Απαιτήσεις. Σ' αυτήν την παράγραφο αναφέρεται η απαίτηση του προτύπου για την τήρηση του συνόλου των απαιτήσεων που περιγράφονται στην τέταρτη παράγραφο.

Παράγραφος 4.2: Πολιτική. Σ' αυτήν την παράγραφο παρουσιάζεται η απαίτηση του προτύπου για την ανάπτυξη και τεκμηρίωση από μέρους της γεωργικής εκμετάλλευσης, μιας πολιτικής, η οποία αντιστοιχεί στη φύση και το μέγεθος της εκμετάλλευσης, καθώς επίσης και στο είδος των περιβαλλοντικών επιπτώσεων που την αφορούν.

Η πολιτική είναι μια έγγραφη δήλωση της γεωργικής εκμετάλλευσης αναφορικά με την προσήλωσή της ως προς τις αρχές της περιβαλλοντικής λειτουργίας καθώς επίσης και με τη δέσμευσή της για συμμόρφωση με τις νομικές υποχρεώσεις, τους κανονισμούς, τις προδιαγραφές των προϊόντων και τυχόν άλλες απαιτήσεις που έχουν τεθεί. Επιπλέον, στο κείμενο αυτό, η διοίκηση δεσμεύεται για την πρόληψη της ρύπανσης και για τη συνεχή βελτίωση της διαχείρισης, όσον αφορά το περιβάλλον και την ποιότητα των γεωργικών προϊόντων. Το έγγραφο αυτό συγκεκριμενοποιεί τις αρχές και τις προθέσεις της εκμετάλλευσης για τις επιδιωκόμενες επιδόσεις του Σ.Ο.Δ. και δημιουργεί το πλαίσιο των ενεργειών και τη βάση για την ανάπτυξη μιας συνεπούς δομής σκοπών και στόχων.

Η πολιτική είναι μοναδική για κάθε εκμετάλλευση και πρέπει να εξασφαλίζεται από τον επικεφαλής και τον επιβλέποντα της εκμετάλλευσης ότι είναι **σαφής** (κατανοητή από όλους), είναι **συγκεκριμένη** (όσον αφορά τους σκοπούς/ στόχους και το πεδίο εφαρμογής), είναι **δεσμευτική** (όχι αόριστη και ευχολογική), είναι **γνωστή και αποδεκτή** από όλους τους παραγωγούς που συμμετέχουν σε μια ομάδα, έχει κοινοποιηθεί (προς τους εργαζόμενους, τους πελάτες, τους προμηθευτές κ.λ.π.), ελέγχεται και εφαρμόζεται. Επίσης, η πολιτική δεν θα πρέπει να περιλαμβάνει απόρρητα στοιχεία και θα πρέπει όλα όσα δηλώνονται να μπορούν να τεκμηριωθούν κατά την επιθεώρηση.

Η πολιτική δύναται να μεταβάλλεται κατά τις **ανασκοπήσεις** (βλ. παρ. 4.6 του AGRO 2-1) του Σ.Ο.Δ. προκειμένου να είναι επίκαιρη και να εξασφαλίζει τη συνεχή βελτίωση.

Ένα σημείο που έχει ιδιαίτερο ενδιαφέρον, είναι το γεγονός ότι στις επιχειρήσεις, η απόφαση και δέσμευση για την υιοθέτηση ενός συστήματος διαχείρισης, και κατά συνέπεια η δημιουργία της πολιτικής τους, αφορά πρωτίστως την ανώτερη διοίκησή τους. Στην πρωτογενή όμως γεωργική παραγωγή, η μονάδα παραγωγής είναι ο κάθε ένας παραγωγός. Η υιοθέτηση οποιουδήποτε συστήματος στο οποίο καλείται να συμμετάσχει, και μάλιστα προαιρετικά, δεν μπορεί να θίξει την αυτονομία του. Αυτό έχει επίπτωση στο πως διαμορφώνεται η πολιτική της εκμετάλλευσης (ομάδα παραγωγών, συνεταιρισμός κλπ) και τι περιλαμβάνουν οι συμβάσεις.

Η διαδικασία της εισαγωγής ενός Σ.Ο.Δ. στην πράξη, παρόλο που δεν αναφέρεται στο πρότυπο, δεν έχει σαν αφετηρία τη δημιουργία από μέρους της γεωργικής εκμετάλλευσης της επίσημης πολιτικής της, αλλά αφού υπάρξει η δέσμευση της διοίκησης για το Σ.Ο.Δ., ακολουθεί η διενέργεια μιας **αρχικής επισκόπησης**, η οποία γίνεται από τον επιβλέποντα με τη βοήθεια εξωτερικών συμβούλων, και δεν υπόκειται σε αξιολόγηση από φορέα πιστοποίησης. (6)

Η αρχική επισκόπηση έχει ως σκοπό την αποτίμηση της υφιστάμενης κατάστασης σχετικά με τις απαιτήσεις του προτύπου, την αναγνώριση και αξιολόγηση των περιβαλλοντικών θεμάτων (σημαντικά – μη σημαντικά) που αφορούν την εκμετάλλευση, την αποτύπωση και εκτίμηση της υπάρχουσας πρακτικής διαχείρισης, τόσο υπό κανονικές συνθήκες όσο και υπό καταστάσεις κρίσεων, και τη διερεύνηση του ισχύοντος νομικού πλαισίου και των άλλων απαιτήσεων, οι οποίες καθορίζουν το πλαίσιο λειτουργίας της εκμετάλλευσης. Έτσι, η αρχική επισκόπηση βοηθάει στην πρώτη διαμόρφωση, και εν συνεχεία εξειδίκευση της πολιτικής. (6)

Μπορεί να γίνει με διάφορους τρόπους: ερωτηματολόγια (Checklists), συζητήσεις, συγκέντρωση νόμων, δημοσιευμάτων κλπ, λεπτομερή εξέταση των πρακτικών που ήδη

ισχύουν, πληροφορίες από την αγορά (απαιτήσεις πελατών), αντιγραφή άλλων μονάδων (benchmarking), κλπ.

Η αρχική επισκόπηση συνήθως στηρίζεται σε τρία επίπεδα λήψης πληροφοριών, τα εξής:

- α) περιήγηση – επίσκεψη στους χώρους της εκμετάλλευσης για άμεσες παρατηρήσεις
- β) μελέτη στοιχείων που ήδη υπάρχουν καταγεγραμμένα (π.χ. λογαριασμοί ΔΕΗ – νερού – καυσίμων, παράπονα πελατών, αναλύσεις εδάφους, αναλύσεις νερού κ.λ.π.)
- γ) συνεντεύξεις με εργαζόμενους, είτε με τη χρήση ειδικών ερωτηματολογίων είτε με άμεση επικοινωνία, οι οποίες αφενός μεν δύναται να παρέχουν πολύτιμες πληροφορίες που δεν καταγράφονται πουθενά, αφετέρου δε συμβάλλουν στην ενημέρωση των εργαζομένων για τη σημασία και την έννοια του συστήματος. (6)

Αξίζει να σημειωθεί ότι η αρχική επισκόπηση στην περίπτωση της αγροτικής παραγωγής εκτείνεται σε βάθος χρόνου και εντάσσεται μέσα στο Σ.Ο.Δ., εξαιτίας της έλλειψης των απαιτούμενων καταγραφών και της αδυναμίας τεκμηρίωσης των οποιωνδήποτε συμπερασμάτων. Έτσι, πρώτα θα πρέπει να “στηθεί” το σύστημα μετρήσεων της εκμετάλλευσης και μετά να γίνει η αποτύπωση της υφιστάμενης κατάστασης, ώστε να τεθούν οι σκοποί κι οι στόχοι. Διαφορετικά, το Σ.Ο.Δ. κινδυνεύει να καταρρεύσει πριν ακόμα εισαχθεί, αφενός μεν λόγω του κινδύνου που ενέχουν οι εκτιμήσεις που δεν βασίζονται σε απτά στοιχεία και μετρήσεις, αφετέρου δε λόγω της ανάγκης διατήρησης της οικονομικής βιωσιμότητας της εκμετάλλευσης, η οποία δεν εξασφαλίζεται με υποθέσεις.

Αφού ληφθούν υπόψη τα αποτελέσματα της αρχικής επισκόπησης, η διοίκηση της εκμετάλλευσης αξιολογεί την τυχόν υπάρχουσα πολιτική της και εκδίδει νέα πολιτική ή αναθεωρεί την ήδη υπάρχουσα.

Για την διαμόρφωση της πολιτικής καλό είναι να λαμβάνονται υπόψη:

- Τα «πιστεύω» των μελών της εκμετάλλευσης και το όραμά τους
- Οι απαιτήσεις που έχουν γίνει γνωστές μετά από επικοινωνία με τρίτα μέρη και διεθνείς οργανισμούς όπως αποφάσεις της παγκόσμιας Συνδιάσκεψης του Rio de Janeiro, αρχές του Διεθνούς Εμπορικού Επιμελητηρίου (ICC) για την αειφόρο ανάπτυξη, πελάτες, οργανώσεις πελατών (EUREP) κ.λ.π.
- Η δέσμευση για συνεχή βελτίωση
- Η δέσμευση για συμμόρφωση με την αρχή της πρόληψης
- Οι αρχές που έχει θέσει στον εαυτό της η ίδια η εκμετάλλευση
- Οι τοπικές συνθήκες
- Η μείωση των εισροών στο απολύτως απαραίτητο
- Η συμμόρφωση προς τους νόμους και τους κανονισμούς (ακόμα και το ξεπέρασμα τους με πιο αυστηρά κριτήρια, όπου είναι εφικτό).

Παράγραφος 4.3: Προγραμματισμός. Αυτή η παράγραφος παρουσιάζει λεπτομερώς τις απαιτήσεις για το σχεδιασμό του Σ.Ο.Δ.

Παράγραφος 4.3.1: Περιβαλλοντικά Θέματα. Σ' αυτήν την παράγραφο παρουσιάζεται η απαίτηση του προτύπου για την ανάπτυξη και διατήρηση από την πλευρά της γεωργικής εκμετάλλευσης διαδικασίας για τον εντοπισμό και την καταγραφή του συνόλου των περιβαλλοντικών θεμάτων που την αφορούν.

Το πρότυπο επίσης απαιτεί όλες οι πληροφορίες για τα παραπάνω να τεκμηριώνονται και να ενημερώνονται συνεχώς.

Στην παράγραφο αυτή δεν αναφέρεται ρητά αλλά υπονοείται ότι θα πρέπει να αναπτυχθεί διαδικασία η οποία θα εξασφαλίζει την αναγνώριση και την αξιολόγηση των σχετικών με κάθε περιβαλλοντικό θέμα *επιπτώσεων*. Οι επιπτώσεις αυτές αφορούν

τις επιδράσεις από τη λειτουργία της εκμετάλλευσης στο περιβάλλον αλλά και του περιβάλλοντος στη λειτουργία της εκμετάλλευσης και την ποιότητα των γεωργικών προϊόντων. (6)

Αξίζει να σημειωθεί ότι δεν υπάρχει αναφορά στο πρότυπο κάποιας μεθοδολογίας, όσον αφορά τα κριτήρια κατάταξης των περιβαλλοντικών επιπτώσεων, αλλά η αξιολόγησή τους και η κατάταξη των προτεραιοτήτων για τη βελτίωση – αντιμετώπισή τους τίθεται από την ίδια την εκμετάλλευση, η οποία, μετά από ανάλυση, προσδιορίζει τους *συντελεστές βαρύτητας* που χαρακτηρίζουν την αξιολόγηση. (6)

Είναι σημαντικό να αποδίδονται διαφορετικοί συντελεστές βαρύτητας στις περιβαλλοντικές επιπτώσεις γιατί αυτές αποτελούν το πλαίσιο στο οποίο θα κινηθούν οι βελτιώσεις. Έτσι, αν δε δοθεί προτεραιότητα σε κάποια περιβαλλοντικά θέματα, είναι πιθανό να προκύψει ένα μη υλοποιήσιμο ή μη αποτελεσματικό πρόγραμμα βελτίωσης. Βέβαια, η απουσία κάποιας συγκεκριμένης μεθοδολογίας πάνω στην εκτίμηση της σημαντικότητας των περιβαλλοντικών επιπτώσεων και η αδυναμία μετρήσεων δημιουργεί προβλήματα και εγκυμονεί τον κίνδυνο να αποδοθούν επιτόλεια κάποιοι συντελεστές βαρύτητας χωρίς να ανταποκρίνονται στην πραγματικότητα. Γι' αυτό το λόγο, όπως ήδη αναφέρθηκε, το στάδιο της αρχικής επισκόπησης, του οποίου αντικείμενο είναι και η αναγνώριση και αξιολόγηση των περιβαλλοντικών θεμάτων, είναι μια δυναμική και χρονοβόρα διαδικασία με πορίσματα που αναθεωρούνται, υπό το φως καινούριων στοιχείων και μετρήσεων.

Η διαδικασία αναγνώρισης και αξιολόγησης των περιβαλλοντικών θεμάτων έχει ως εξής:

α) προσδιορίζονται τα περιβαλλοντικά θέματα που αφορούν την εκμετάλλευση (π.χ. ποιότητα αέρα, ποιότητα νερού, αειφορία εδάφους, αειφορία φυσικών πόρων, ισορροπία πληθυσμών κ.λ.π.)

β) καταγράφονται οι αντίστοιχες επιπτώσεις που παρατηρούνται κυρίως στην περιοχή στην οποία εδρεύει η εκμετάλλευση (π.χ. διάβρωση εδάφους, ρύπανση από νιτρικά, ευτροφισμός κ.λ.π.)

γ) συσχετίζονται οι δραστηριότητες της εκμετάλλευσης με τις παραπάνω επιπτώσεις (π.χ. λίπανση, άρδευση κ.λ.π.)

δ) αξιολογείται η σημαντικότητα των επιπτώσεων αυτών.

Όπου υπάρχουν διαθέσιμα ιστορικά δεδομένα και μετρήσεις που αφορούν την περιοχή της εκμετάλλευσης, όσον αφορά τα περιβαλλοντικά θέματα και τις επιπτώσεις τους, συλλέγονται τα σχετικά στοιχεία, είτε μέσω προφορικής επικοινωνίας είτε μέσω αλληλογραφίας με τις τοπικές αρχές, τις αρμόδιες για το περιβάλλον υπηρεσίες, τις περιβαλλοντικές οργανώσεις και τους ερευνητικούς φορείς (Πανεπιστήμια κ.λ.π.), ώστε η αξιολόγηση των επιπτώσεων να μπορεί να στηρίζεται σε αντικειμενικά κριτήρια. Διαφορετικά, η εκμετάλλευση αναπτύσσει τη δική της εκτίμηση, βασισμένη στα κριτήρια που αυτή επιλέγει.

Μερικά από τα κριτήρια αξιολόγησης της σημαντικότητας των επιπτώσεων όπως έχουν παρατηρηθεί στην πράξη είναι:

- η ύπαρξη σχετικής νομικής ή άλλης απαίτησης
- η συχνότητα και η πιθανότητα εμφάνισης της επίπτωσης
- η αναμενόμενη ένταση της επίπτωσης
- η έκταση η οποία είναι δυνατόν να επηρεαστεί
- η ευχέρεια λήψης διορθωτικών μέτρων
- η διάρκεια που θα έχει η επίπτωση
- ο ισχύων τρόπος αντιμετώπισης της επίπτωσης
- οι απόψεις των ενδιαφερόμενων μερών (πελάτες, Τοπική Αυτοδιοίκηση, περιβαλλοντικές οργανώσεις κ.λ.π.)

Ένα σημείο που έχει ιδιαίτερο ενδιαφέρον είναι το πώς ορίζονται τα περιβαλλοντικά θέματα και οι επιπτώσεις τους στη γεωργία. Σε αντίθεση με τους άλλους κλάδους, στη γεωργία υπάρχει αμφίδρομη σχέση ανάμεσα στο περιβάλλον και την εκμετάλλευση. Αυτό έχει σαν αποτέλεσμα, όταν μελετώνται τα περιβαλλοντικά θέματα και οι επιπτώσεις τους, να λαμβάνονται υπόψη τόσο οι επιπτώσεις της εκμετάλλευσης στο περιβάλλον όσο και οι επιπτώσεις του περιβάλλοντος στην εκμετάλλευση (π.χ. διακύβευση της ποιότητας των προϊόντων σε καταστάσεις κρίσεων). Πρέπει ακόμα να σημειωθεί ότι οι επιπτώσεις της γεωργίας στο περιβάλλον είναι ελάχιστες ανά εκμετάλλευση αλλά σημαντικότερες αθροιστικά.

Ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζει η παλίνδρομη επίδραση ανάμεσα στη γεωργία και το περιβάλλον. Για παράδειγμα, όταν το περιβάλλον είναι πολύ υγρό, ευνοούνται ασθένειες και έντομα στα φυτά, με αποτέλεσμα να απαιτείται αυξημένη χρήση φυτοφαρμάκων, που προκαλεί με τη σειρά της ρύπανση στα οικοσυστήματα.

Τα κυριότερα περιβαλλοντικά θέματα που σχετίζονται με την άσκηση της γεωργίας στην Ελλάδα καθώς και οι κύριες επιπτώσεις που είναι πιθανόν να παρατηρηθούν, αναφέρονται στο παράρτημα Α του προτύπου AGRO 2-2. Στο ίδιο παράρτημα αναφέρεται επίσης ότι η σημασία των επιμέρους περιβαλλοντικών θεμάτων μπορεί να διαφοροποιείται πολύ, ανάλογα με την καλλιέργεια, την περιοχή της χώρας, κ.λ.π., υπονοώντας το γεγονός ότι οι συντελεστές βαρύτητας που αποδίδονται στις περιβαλλοντικές επιπτώσεις, θα πρέπει να εξειδικεύονται για την εκάστοτε γεωργική εκμετάλλευση.

Στον πίνακα 4.2 απεικονίζονται τα γενικά περιβαλλοντικά θέματα που αναφέρονται στο πρότυπο AGRO 2-2 ενώ στον πίνακα 4.3 απεικονίζεται ένα υπόδειγμα καταγραφής των περιβαλλοντικών θεμάτων, των επιπτώσεών τους και των κριτηρίων αξιολόγησής τους σε μια γεωργική εκμετάλλευση.

ΠΙΝΑΚΑΣ 4.2: Περιβαλλοντικά θέματα και επιπτώσεις

Περιβαλλοντικά θέματα	Αρνητικές επιπτώσεις στο περιβάλλον
Έδαφος 	<ul style="list-style-type: none"> - διάβρωση εδάφους - συμπίεση εδάφους - μείωση της οργανικής ουσίας μέσω ανοργανοποίησης
Νερό 	<ul style="list-style-type: none"> - αλάτωση - εξάντληση πηγών - χημική ρύπανση (νιτρικά, υπολείμματα φυτοπροστατευτικών προϊόντων) - μόλυνση
Ασφάλεια και υγιεινή στο εργασιακό περιβάλλον	<ul style="list-style-type: none"> - υγεία αγροτών (λιπάσματα, ατυχήματα κατά τη χρήση του γεωργικού εξοπλισμού, φυτοπροστατευτικά προϊόντα, σκόνη, γύρη, ήλιος, φυτικά δηλητήρια, μολύνσεις, φυσικές καταστροφές κ.λ.π.)
Βιοποικιλότητα	<ul style="list-style-type: none"> - μείωση βιοποικιλότητας - διαταραχή της τροφικής αλυσίδας - έξαρση πληθυσμών και επικράτηση ανθεκτικών επιβλαβών οργανισμών - μεταβολή της σύνθεσης της χλωρίδας και της πανίδας
Αειφορία φυσικών πόρων	<ul style="list-style-type: none"> - σπατάλη φυσικών πόρων - χρήση μη ανανεώσιμων πηγών - εξάντληση πηγών ενέργειας
Αισθητική τοπίου	<ul style="list-style-type: none"> - αισθητική υποβάθμιση, - ρύπανση

Περιβαλλοντικά θέματα	Αρνητικές επιπτώσεις στην ποιότητα των γεωργικών προϊόντων
Ποιότητα γεωργικών προϊόντων	<ul style="list-style-type: none"> - καταστροφή της παραγωγής - υποβάθμιση της ποιότητας <ul style="list-style-type: none"> ➤ λόγω κλιματολογικών και άλλων αβιοτικών παραγόντων (π.χ. λίβας, καύσωνας, θύελλα, πλημμύρα, χαλάζι, λειψυδρία, παγετός, όξινη βροχή, διοξίνες, ραδιενεργό νέφος κ.λ.π.) - ρύπανση από χημικά (π.χ. νιτρικά, υπολείμματα φυτοπροστατευτικών προϊόντων) <ul style="list-style-type: none"> ➤ λόγω εισροών - μόλυνση των προϊόντων από προσβολές εχθρών, ασθενειών και παρουσία ζιζανίων <ul style="list-style-type: none"> ➤ λόγω βιοτικών παραγόντων

ΠΙΝΑΚΑΣ 4.3: Καταγραφή περιβαλλοντικών θεμάτων και επιπτώσεων.
Επιπτώσεις από τη λειτουργία της εκμετάλλευσης στο περιβάλλον και την ποιότητα των προϊόντων.

ΘΕΜΑ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΟ	ΣΧΕΔΙΟ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ (ενέργεια)	ΠΙΘΑΝΕΣ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ	ΠΙΘΑΝΟΤΗΤΑ %	ΕΝΤΑΣΗ (0-10)	ΕΚΤΑΣΗ %	ΔΙΑΡΚΕΙΑ (ημέρες)	ΕΥΧΕΡΕΙΑ ΔΙΟΡΘΩΣΗΣ (0-10)	ΑΕΙΟΝΟ-ΓΙΗΣΗ (0-10)
Καταλληλά της εδάφους	ΜΠΛ03 (μηχανική καλλ.)	Συμπίεση						
Αειφορία εδάφους	ΜΠΛ03 (μηχανική καλλ.)	Διάβρωση						
Αειφορία εδάφους	ΜΠΛ03 (Διάφορες αιτίες)	Μείωση γονιμότητας						
Αειφορία εδάφους	ΜΠΛ03 (ζιζανιοκτονία κα) ΜΠΛ11 (μετρήσεις)	Υποβάθμιση (μείωση βιοποικιλότητας)						
Αειφορία εδάφους	ΜΠΛ03 (αύξηση οργαν. ΜΠΛ05 ουσίας – κοπριά)	Υποβάθμιση (αύξηση παθολογών)						
Αειφορία εδάφους	ΜΠΛ03 (αύξηση οργαν. ΜΠΛ05 ουσίας – κοπριά)	Υποβάθμιση (βαρέα μέταλλα)						
Ποιότητα νερών	ΜΠΛ05 (ποσότητα και ποιότητα λυτασμάτων)	Έκταυση νιτρικών & φωσφορικών αλάτων						
Ποιότητα προϊόντος	ΜΠΛ05 (προσθήκη άσχε- ΜΠΛ06 τα προς ανάγκες)	Υποβάθμιση ιδιοτήτων ποιότητας						
Αειφορία πηγών νερού	ΜΠΛ06 (άντληση)	Εξάντληση αρροθεμάτων – Υποβάθμιση (άλατα)						
Ισορροπία πληθυνσιών	ΜΠΛ07 (πρακτικές που ευνοούν διατήραξη της ισορροπίας)	Έξαρση οργανισμών επιβλαβών για την υγεία των φυτών						

ΠΕΡΙΒΑΛΟΝΤΙΚΟ ΘΕΜΑ	ΣΧΕΔΙΟ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ (ενέργεια)	ΠΙΘΑΝΕΣ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ	ΠΙΘΑΝΟΤΗΤΑ %	ΕΝΤΑΣΗ (0-10)	ΕΚΤΑΣΗ %	ΔΙΑΡΚΕΙΑ (ημέρες)	ΕΥΧΕΡΕΙΑ ΔΙΟΡΘΩΣΗΣ (0-10)	ΑΕΙΟΔΟΤΗΣΗ (0-10)
Ποιότητα περιβάλλοντος	ΜΠΛ07 (παρατεταμένη δράση φυτοφαρμάκων στο περιβάλλον)	Ρύπανση περιβάλλοντος (μείωση)						
Ποιότητα περιβάλλοντος	ΜΠΛ07 (άσκοπη διαφυγή φυτοφαρμάκων)	Ρύπανση περιβάλλοντος (μείωση βιοποικιλότητας)						
Ποιότητα περιβάλλοντος	ΜΠΛ07 (πυρκαγιά σε αποθήκη φυτοφαρμάκων)	Ρύπανση περιβάλλοντος						
Ποιότητα προϊόντων	ΜΠΛ07 (κακή επιλογή φυτοφαρμάκων)	Υπολείμματα φυτοφαρμάκων στα προϊόντα						
Υγεία χειριστών και άλλων	ΜΠΛ07 (άσκοπη έκθεση χειριστή-εργατών – διερχομένων κλπ)	Δηλητηρίαση (οξεία-χρόνια)						
Ποιότητα προϊόντων	ΜΠΛ01 (κακές) ΜΠΛ02 πρακτικές-κακές ΜΠΛ08 συνθ. υγιεινής)	Υποβάθμιση ποιότητας προϊόντων						
Αισθητική Περιβάλλοντος	ΜΠΛ10 (αμέλεια για τους ρύπους)	Ανταισθητικό περιβάλλον						

Όπου: καλλ...: καλλιέργεια, οργαν.: οργανική, συνθ.: συνθήκες

Παράγραφος 4.3.2: Νομικές και άλλες απαιτήσεις. Σ' αυτήν την παράγραφο παρουσιάζεται η απαίτηση του προτύπου για την ανάπτυξη διαδικασίας για τη συνεχή ενημέρωση της γεωργικής εκμετάλλευσης σχετικά με τις νομικές απαιτήσεις (π.χ. ως προς το περιβάλλον, την υγεία και ασφάλεια των εργαζομένων, τις προδιαγραφές καταλληλότητας των προϊόντων κ.λ.π.). Το πρότυπο επίσης, υποχρεώνει τη γεωργική εκμετάλλευση να διαθέτει τα έγγραφα που ορίζουν τις προδιαγραφές για την ποιότητα των παραγόμενων προϊόντων.

Με τον όρο καταλληλότητα, το πρότυπο υπονοεί το γεγονός ότι τα προϊόντα και οι διαδικασίες πληρούν τις απαιτήσεις που ορίζονται από τη νομοθεσία (εθνική, κοινοτική και διεθνής), ενώ με τον όρο ποιότητα υπονοεί μια προαιρετική ενέργεια που έχει σαν στόχο την κάλυψη των αναγκών του αποδέκτη του προϊόντος και σαν προϋπόθεση την υπερκάλυψη των απαιτήσεων της καταλληλότητας. Η καταλληλότητα του παραγόμενου προϊόντος αποδεικνύεται με αυτεπάγγελτους διενεργούμενους δειγματοληπτικούς ελέγχους στην παραγωγή και στην αγορά, και έχει σαν αποτέλεσμα την επιβολή κυρώσεων στους παρανομούντες, ενώ η ποιότητα αποδεικνύεται με διαδικασίες πιστοποίησης, οι οποίες διενεργούνται πάντοτε κατόπιν αιτήσεως του παραγωγού. (14)

Όπως βέβαια προαναφέρθηκε, η συγκέντρωση της σχετικής νομοθεσίας, των προδιαγραφών ποιότητας και καταλληλότητας των παραγόμενων προϊόντων και των άλλων απαιτήσεων στις οποίες υπόκειται η εκμετάλλευση, αποτελεί αντικείμενο της αρχικής επισκόπησης.

Αν και δεν αναφέρεται στο πρότυπο, οι απαιτήσεις που αφορούν τα Σ.Ο.Δ. μπορεί να διαχωριστούν στις εξής κατηγορίες:

- Απαιτήσεις Εθνικής Νομοθεσίας, που προκύπτουν από Νόμους, Υπουργικές Αποφάσεις, Προεδρικά Διατάγματα, Νομαρχιακές Αποφάσεις
- Απαιτήσεις Ευρωπαϊκής Νομοθεσίας, που προκύπτουν από τους *Κανονισμούς* (άμεσα εφαρμοστέο δίκαιο στα κράτη μέλη), τις *Οδηγίες* (που απαιτούν εναρμόνιση των εθνικών νομοθεσιών των κρατών μελών σε συγκεκριμένο χρονικό διάστημα) και τις *Αποφάσεις* της Ε.Ε. (οι οποίες συνήθως αφορούν την κύρωση Διεθνών Συμβάσεων)
- Απαιτήσεις Διεθνούς Νομοθεσίας, που προκύπτουν από Διεθνείς Συμβάσεις και Πρωτόκολλα
- Απαιτήσεις εσωτερικού κανονισμού της εκμετάλλευσης
- Απαιτήσεις πελατών και γενικότερα αγοράς
- Απαιτήσεις που εμπεριέχονται σε προαιρετικά πρότυπα που εφαρμόζει η εκμετάλλευση
- Απαιτήσεις που εμπεριέχονται σε περιγραφές ή συμβάσεις
- Απαιτήσεις / Συστάσεις κλαδικών οργανισμών στις οποίες ανήκει η εκμετάλλευση. (6)

Η ενημέρωση για τις νέες εξελίξεις στην πράξη γίνεται μέσω:

- α) των αρμόδιων υπηρεσιών (π.χ. Νομαρχία, Διεύθυνση Γεωργίας, Διεύθυνση Περιβάλλοντος, κεντρική υπηρεσία περιβάλλοντος του Υπουργείου Γεωργίας κ.λ.π.)
- β) εξωτερικών συνεργατών που λόγω της φύσης του επαγγέλματός τους είναι έμπειροι για τις σχετικές εξελίξεις
- γ) προσφερόμενων υπηρεσιών νομικής ενημέρωσης
- δ) ηλεκτρονικών βάσεων δεδομένων
- ε) του τύπου

στ) αλληλογραφίας/ βιβλιογραφίας σχετικά με τις απαιτήσεις συγκεκριμένων πελατών ή γενικότερα της αγοράς. (6)

Οι νομικές και λοιπές απαιτήσεις για το περιβάλλον και την ποιότητα των προϊόντων, αφού συγκεντρωθούν, κατηγοριοποιούνται ανάλογα με τις επιμέρους δραστηριότητες της εκμετάλλευσης και τα Σχέδια Διαχείρισής της (π.χ. λίπανση, άρδευση, πολλαπλασιαστικό υλικό κ.λ.π.)

Παράγραφος 4.3.3: Σκοποί και Στόχοι. Σ' αυτήν την παράγραφο παρουσιάζεται η απαίτηση του προτύπου για τον καθορισμό τεκμηριωμένων σκοπών (γενικά επιδιωκόμενα αποτελέσματα για την επίτευξη των οποίων έχει δεσμευτεί η εκμετάλλευση) και επιμέρους στόχων (συγκεκριμένες ενέργειες και τρόπους δράσης που εκφράζονται συνήθως ποσοτικά και οδηγούν στην επίτευξη των σκοπών), προκειμένου να υλοποιηθεί η πολιτική της εκμετάλλευσης.

Απαίτηση του προτύπου είναι οι σκοποί και οι στόχοι να είναι σαφείς και κατανοητοί για το σύνολο των εργαζομένων, ρεαλιστικοί, μετρήσιμοι (όπου είναι δυνατόν) και να ανταποκρίνονται στα κύρια περιβαλλοντικά θέματα που αφορούν την εκμετάλλευση, στις απαιτήσεις που ορίζει η νομοθεσία και τα ενδιαφερόμενα μέρη και στις τεχνολογικές και οικονομικές δυνατότητές της.

Όπως έχει αναφερθεί, το στάδιο αυτό προϋποθέτει στην πράξη ότι έχει προηγηθεί η αρχική επισκόπηση, κατά την οποία έχουν αναγνωριστεί και αξιολογηθεί τα περιβαλλοντικά θέματα και οι επιπτώσεις τους και έχουν εντοπιστεί τα σημεία τα οποία απαιτούν επεμβάσεις. (6)

Για κάθε τέτοιο σημείο καταγράφονται οι δυνατές βελτιώσεις, αξιολογούνται από τη διοίκηση ως προς τη σημασία που έχουν για την εκμετάλλευση, το περιβάλλον και την

ποιότητα των προϊόντων, και προκύπτουν οι σημαντικές βελτιώσεις ως προτάσεις. Επίσης καταγράφονται οι προτάσεις βελτίωσης του προτύπου AGRO 2-2 (δηλαδή τα "συνιστάται") που έχουν δυνατότητα εφαρμογής στην κάθε εκμετάλλευση. Τέλος, καταγράφονται άλλες βελτιώσεις οι οποίες δεν προβλέπονται στο πρότυπο αλλά αποτελούν εσωτερικές επιλογές της κάθε εκμετάλλευσης.

Αφού συγκεντρωθούν οι δυνατές βελτιώσεις αξιολογούνται, λαμβάνοντας υπόψη ποικίλα κριτήρια, όπως:

- Το κόστος υλοποίησής τους
- Οι απαιτήσεις ανθρώπινων πόρων
- Η χρονική περίοδος υλοποίησής τους
- Οι σύγχρονες και μελλοντικές τεχνολογικές δυνατότητες της εκμετάλλευσης
- Οι απόψεις, οι προτάσεις και τα παράπονα των ενδιαφερόμενων μερών
- Οι νομικές και λοιπές απαιτήσεις
- Η εμπορική πολιτική της εκμετάλλευσης
- Τα σημαντικά περιβαλλοντικά θέματα (δηλαδή αυτά που έχουν σημαντικές περιβαλλοντικές επιπτώσεις) κ.λ.π. (6)

Έτσι, προκύπτουν οι σημαντικότερες και πιο εφικτές βελτιώσεις και προσδιορίζονται οι άμεσοι σκοποί και στόχοι της εκμετάλλευσης. Οι υπόλοιπες δυνατές βελτιώσεις παραπέμπονται για μεταγενέστερο χρόνο.

Αξίζει να σημειωθεί ότι η παραπάνω διαδικασία και τα περισσότερα από τα κριτήρια που αναφέρθηκαν δεν περιγράφονται στο πρότυπο, αλλά αποτελούν ένα γενικό πλαίσιο δράσης το οποίο όμως διαφοροποιείται στις διάφορες εκμεταλλεύσεις.

Οι σκοποί και οι επιμέρους στόχοι αφορούν είτε το σύνολο της εκμετάλλευσης, είτε ένα μέρος της, ή ακόμα και μεμονωμένα αγροτεμάχια, εγκαταστάσεις κ.λ.π. Προκειμένου

περί μεμονωμένων περιπτώσεων, οι βελτιώσεις μπορεί να διαφέρουν από παραγωγό σε παραγωγό, ή από αγροτεμάχιο σε αγροτεμάχιο, κ.λ.π.

Οι σκοποί και οι στόχοι δύναται να αναθεωρούνται κατά τις ανασκοπήσεις του Σ.Ο.Δ. προκειμένου να ανταποκρίνονται σε ενδεχόμενες μεταβολές των καταστάσεων και να εξασφαλίζουν την απαίτηση για συνεχή βελτίωση.

Παράγραφος 4.3.4: Πρόγραμμα Βελτίωσης. Σ' αυτήν την παράγραφο παρουσιάζεται η απαίτηση του προτύπου για τη σύνταξη του *Προγράμματος Βελτίωσης* (βλ. ορισμό στην παρ. 2.3 του προτύπου AGRO 2-2), το οποίο είναι ένα κείμενο που συντάσσεται από τον επιβλέποντα της γεωργικής εκμετάλλευσης και στοχεύει στην επίτευξη των σκοπών και των επιμέρους στόχων. Το κείμενο αυτό περιγράφει:

- τους σκοπούς ανά Σχέδιο Διαχείρισης
- τους στόχους για την επίτευξη των σκοπών
- τις αρμοδιότητες, τα μέσα και το χρονοδιάγραμμα για την υλοποίησή τους (1,2)

Το πρόγραμμα βελτίωσης παραπέμπει στα επιμέρους *Σχέδια Διαχείρισης* στα οποία περιγράφονται λεπτομερώς οι απαιτούμενες ενέργειες, μέθοδοι, μηχανισμοί και εργαλεία για την επίτευξη των σκοπών και των στόχων. Το πρόγραμμα βελτίωσης αναθεωρείται όταν υλοποιηθούν πλήρως οι βελτιώσεις, όταν μεταβληθεί η πολιτική καθώς επίσης και όταν υπάρχουν νέες λειτουργίες ή τυχόν αλλαγές στις υπάρχουσες.

Μια σύνοψη του προγράμματος βελτίωσης που δημιούργησε μια γεωργική εκμετάλλευση απεικονίζεται στον πίνακα 4.4. Η αναλυτική παρουσίαση των ενεργειών, του πεδίου εφαρμογής και των εμπλεκόμενων για κάθε βελτίωση εμφανίζονται στα αντίστοιχα Σχέδια Διαχείρισης.

ΠΙΝΑΚΑΣ 4.4: Πρόγραμμα βελτίωσης μιας γεωργικής εκμετάλλευσης.

Σκοποί βελτίωσης	Αξ.	Στόχοι (Δεσφόμενες στα Σχέδια Διαχείρισης)					Χρονοδιάγραμμα
		Παραγωγοί	Αγροτεμάχια	Στρώμματα	Εξοπλισμός		
Σχέδιο Διαχείρισης MPL05: ΘΡΕΨΗ	Εφαρμογή λιπάσματος με αρδευτικό νερό	10	12	17	105	6	Από 01/06/2001
	Στασιτή εφαρμογή λιπάσματος	10	6	10	60	--	Από 01/02/ 2001
	Λιπάσματα βραδείας αποδέσμευσης	10	18	24	90	--	Από 01/02/ 2001
	Ζώνη ασφάλειας μεταξύ εφαρμογής και νερών	9	80	306	1650	--	Από 01/02/ 2001
Σχέδιο Διαχείρισης MPL06: ΑΡΔΕΥΣΗ	Πρώτη επιλογή η στάγδην άρδευση	9	36	52	203	52	Από 01/06/2001
	Τήρηση ημερολογίου άρδευσης	7	45	65	780	--	Από 01/06/2000
Σχέδιο Διαχείρισης MPL07: ΦΥΤΟΠΡΟΣΤΑΣΙΑ	Χρησιμοποίηση των γεωργικών προεξοπονήσεων	10			100%		Από 01/03/2000
	Χρησιμοποίηση βιολογικών σκευασμάτων ή σκευασμάτων μεγάλης εκλεκτικότητας	8			100%		Από 01/03/2000
Αναβίθμιση μέσων ατομικής προστασίας των χειριστών των φυτοφαρμάκων	10				100%		Από 01/07/2000
Τεκμηριωμένη κατάρτιση παραγωγών & χειριστών για κάθε νέα χρήση φυτοφαρμάκου.	10				100%		Από 01/03/2000
Προσαρμογή της δεγματοληψίας για υπολείμματα	10				100%		Από 01/07/2000
Καταστροφή κενών συσκευασίας φυτοφαρμάκων	10	97	378	1890	--		Από 01/08/2000
Σχέδιο Διαχείρισης MPL10: ΡΥΤΙΟΙ - ΑΝΑΚΥΚΛΩΣΗ							
Εντοπισμός πηγών ρύπανσης και απομάκρυνση	8	100	400	1900	200 βαρέλια		Από 01/07/2000
Σχέδιο Διαχείρισης MPL11. ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ & ΒΙΟΠ.							
Συνεργασία με γειτονικές εκμεταλλεύσεις	7	80%		(μόνον αυτοί γειτονιάς) με μη-υέλν)			Από 01/07/2000
Σχέδιο Διαχείρισης MPL12. ΥΓΕΙΑ, ΑΣΦΑΛΕΙΑ κλπ							
Επικοινωνία επιβλεπόντος με τοπικές υγειον. Αρχές	9			100%			Από 01/05/2000
Κατάρτιση ομάδας για εκπαίδευση σε Α' βοήθειες	9	5	--	--	--	--	Από 01/10/2000
Τοποθέτηση κουτιών Α' Βοηθειών σε κτίρια	8	--	--	--	--	10	Από 01/03/2001

Σκοποί Βελτίωσης	Στόχοι (σχόλια επί των στόχων)
Σχέδιο Διαχείρισης MPL05: ΘΡΕΨΗ	
<ul style="list-style-type: none"> Εφαρμογή λιπάσματος με αρδευτικό νερό 	Επιλογή προμηθευτών για τους 6 λιπαντήρες
<ul style="list-style-type: none"> Σπαστή εφαρμογή λιπάσματος 	--
<ul style="list-style-type: none"> Λιπάσματα βραδείας αποδέσμευσης 	Επιλογή τύπου λιπάσματος
<ul style="list-style-type: none"> Ζώνη ασφαλείας μεταξύ εφαρμογής και νερών 	--
Σχέδιο Διαχείρισης MPL06: ΑΡΔΕΥΣΗ	
<ul style="list-style-type: none"> Πρώτη επιλογή η στρώση άρδευση 	Επιλογή προμηθευτών για σύστημα στρώση άρδευσης για 203 στρ.
<ul style="list-style-type: none"> Τήρηση ημερολογίου άρδευσης 	--
Σχέδιο Διαχείρισης MPL07: ΦΥΤΟΠΡΟΣΤΑΣΙΑ	
<ul style="list-style-type: none"> Χρησιμοποίηση των γεωργικών προειδοποιήσεων 	--
<ul style="list-style-type: none"> Χρησιμοποίηση βιολογικών σκευασμάτων ή σκευασμάτων μεγάλης εκλεκτικότητας 	Επιλογή σκευασμάτων
<ul style="list-style-type: none"> Αναβάθμιση μέσων ατομικής προστασίας των χειριστών των φυτοφαρμάκων 	Επιλογή προμηθευτών μέσω ατομικής προστασίας
<ul style="list-style-type: none"> Τεκμηριωμένη κατάρτιση παραγωγών & χειριστών για κάθε νέα χρήση φυτοφαρμάκου. 	--
<ul style="list-style-type: none"> Προσαρμογή της δεγματοληψίας για υπολείμματα 	--
<ul style="list-style-type: none"> Καταστροφή κενών συσκευασίας φυτοφαρμάκων 	Προμήθεια βαρελιών
Σχέδιο Διαχείρισης MPL10: ΡΥΤΙΟΙ-ΑΝΑΚΥΚΛΩΣΗ	
<ul style="list-style-type: none"> Εντοπισμός πηγών ρύπανσης και απομάκρυνση 	Προμήθεια βαρελιών (ως άνω)
Σχέδιο Διαχείρισης MPL12. ΥΓΕΙΑ, ΑΣΦΑΛΕΙΑ ΚΑΤ.	
<ul style="list-style-type: none"> Τοποθέτηση κουτιών Α΄ Βοηθειών σε κρίσιμα 	Προμήθεια κουτιών πρώτων βοηθειών

Όπου Αξ: αξιολόγηση, υγιειν: υγειονομικές, ΒΙΟΠ: βιοτοικιότητα

Παράγραφος 4.4: Εφαρμογή του Προγράμματος Βελτίωσης. Σ' αυτήν την παράγραφο περιέχεται το σύνολο των απαιτήσεων του προτύπου που αφορούν το στάδιο της εφαρμογής του προγράμματος βελτίωσης.

Παράγραφος 4.4.1: Οργάνωση και Αρμοδιότητες Σ' αυτήν την παράγραφο παρουσιάζεται η απαίτηση του προτύπου να οριστεί ο *επικεφαλής* (ο οποίος εκτελεί χρέη διοίκησης της γεωργικής εκμετάλλευσης, ειδικά για τη συμμόρφωση με το πρότυπο) και ο *επιβλέπων* (ο οποίος είναι επιστήμονας με τεκμηριωμένη επάρκεια γνώσεων στον τομέα της παραγωγής και ανάλογα με το αν η εκμετάλλευση επιθυμεί η όχι να πιστοποιηθεί, οφείλει και αυτός, να έχει ή όχι αντίστοιχα αξιολογηθεί από τον Ο.Π.Ε.ΓΕ.Π.).

Επίσης, περιγράφονται οι αρμοδιότητες του επιβλέποντος και απαιτείται από την εκμετάλλευση να παρέχει τους απαραίτητους πόρους, τα τεχνολογικά και οικονομικά μέσα, καθώς επίσης και το εκπαιδευμένο προσωπικό για την εκτέλεση και τον έλεγχο του Σ.Ο.Δ.

Στην πράξη, προκειμένου να επιτευχθεί η οργάνωση και η κατανομή των ευθυνών, καθορίζονται αρχικά οι ρόλοι και οι υπευθυνότητες του ανθρώπινου δυναμικού της εκμετάλλευσης και στη συνέχεια καταγράφονται ρητά οι αρμοδιότητες και τα προσόντα τους σε έγγραφα και οργανογράμματα. (6)

Παράγραφος 4.4.2: Κατάρτιση απασχολούμενων. Σ' αυτήν την παράγραφο παρουσιάζεται η απαίτηση του προτύπου για την κατάρτιση – επιμόρφωση των απασχολούμενων στη γεωργική εκμετάλλευση, σχετικά με θέματα που είναι απαραίτητα για την τήρηση του Σ.Ο.Δ. Επίσης περιγράφεται η ανάγκη ύπαρξης αρχείων εκπαίδευσης.

Η απαίτηση για κατάρτιση σχετίζεται με την κινητοποίηση και συμμετοχή του ανθρώπινου δυναμικού της εκμετάλλευσης και είναι ένας από τους πιο βασικούς παράγοντες επιτυχίας του Σ.Ο.Δ., από τη στιγμή που η ανεπάρκεια στην ικανότητα εκπλήρωσης των αρμοδιοτήτων, είναι ικανή να "γκρεμίσει" το Σ.Ο.Δ. (6)

Η κατάρτιση των εργαζομένων αλλά και του επιβλέποντος γίνεται μέσω ειδικών μαθημάτων, σεμιναρίων, συνεδρίων, διαλέξεων κ.λ.π.

Παράγραφος 4.4.3: Επικοινωνία. Σ' αυτήν την παράγραφο παρουσιάζεται η απαίτηση του προτύπου για την ύπαρξη διαδικασίας η οποία αφορά τα κανάλια επικοινωνίας τόσο εσωτερικά (μέσα στην ίδια την εκμετάλλευση) όσο και εξωτερικά (με τους πελάτες, τις αρμόδιες αρχές, τον Ο.Π.Ε.ΓΕ.Π., τους προμηθευτές, τα εργαστήρια κ.λ.π.) Η επικοινωνία εξασφαλίζει τη συγκέντρωση των πληροφοριών που είναι σημαντικές για το Σ.Ο.Δ. και τη μεταβίβασή τους στους κατάλληλους αποδέκτες.

Μέθοδοι επικοινωνίας μπορεί να είναι οι συσκέψεις – συζητήσεις, η αλληλογραφία, η επικοινωνία μέσω τηλεφώνου, fax, e-mail κ.λ.π.

Τέλος, αξίζει να σημειωθεί, αν και δεν αναφέρεται κάτι τέτοιο στο πρότυπο, ότι η εσωτερική επικοινωνία, για να είναι αποτελεσματική, θα πρέπει να διασφαλίζει το γεγονός ότι τα μέλη της εκμετάλλευσης είναι ενημερωμένοι και κατανοούν:

- Τι είναι και που αποσκοπεί το Σ.Ο.Δ.
- Τη σημασία της πολιτικής, των σκοπών και των στόχων της εκμετάλλευσης
- Οποιοσδήποτε αλλαγές στην πολιτική, στους στόχους, στους σκοπούς και στο πρόγραμμα βελτίωσης
- Με ποιον τρόπο η προσωπική τους εργασία επηρεάζει το Σ.Ο.Δ.
- Τις επιπτώσεις από την μη τήρηση των διαδικασιών και οδηγιών του Σ.Ο.Δ. (6)

Παράγραφος 4.4.4: Τεκμηρίωση. Σ' αυτήν την παράγραφο παρουσιάζεται η απαίτηση του προτύπου για την έγγραφη περιγραφή των σημαντικότερων στοιχείων του Σ.Ο.Δ., προκειμένου να διευκολυνθεί η παρακολούθηση της λειτουργίας της εκμετάλλευσης και του ίδιου του Σ.Ο.Δ. Επίσης απαιτείται η ύπαρξη συνδέσμων ανάμεσα σε έγγραφα που σχετίζονται μεταξύ τους.

Τα σχετικά με το Σ.Ο.Δ. έγγραφα πρέπει να αναθεωρούνται και να διορθώνονται σε κανονικά χρονικά διαστήματα έτσι ώστε να παρέχουν επίκαιρες πληροφορίες στις εργασίες που χρησιμοποιούνται και να εξασφαλίζουν τη συνεχή βελτίωση του Σ.Ο.Δ.

Η δομή της τεκμηρίωσης περιγράφεται αναλυτικά στο κεφάλαιο 5.

Παράγραφος 4.4.5: Καθεστώς Χειρισμού των Εγγράφων. Σ' αυτήν την παράγραφο παρουσιάζεται η απαίτηση του προτύπου για την ύπαρξη διαδικασίας που αφορά τη σύνταξη, τον έλεγχο και την αναθεώρηση όλων των εγγράφων και δεδομένων που σχετίζονται με το Σ.Ο.Δ., προκειμένου να διασφαλιστεί το γεγονός ότι αυτά :

- Ενημερώνονται ή αναθεωρούνται με νέα έκδοση όταν προκύπτει ανάγκη (π.χ. μεταβολή στο νομικό καθεστώς, στις τεχνολογικές εξελίξεις, στις απαιτήσεις των συμβάσεων κ.λ.π.)
- Ελέγχονται περιοδικά με γνωστή συχνότητα αν δεν συντρέχει εξωγενής αιτία για τη μεταβολή τους
- Μπορούν να εντοπιστούν εύκολα όταν ζητηθούν
- Ικανοποιούν κάποιες προδιαγραφές που θέτει το πρότυπο
- Ελέγχονται έτσι ώστε να είναι διαθέσιμες μόνο οι τρέχουσες εκδόσεις τους και όχι οι παλαιότερες οι οποίες οφείλουν να έχουν αποσυρθεί από την κυκλοφορία.

Παράγραφος 4.4.6: Αρχές Λειτουργίας της Γεωργικής Εκμετάλλευσης. Σ' αυτήν την παράγραφο παρουσιάζεται η απαίτηση του προτύπου για την ύπαρξη διαδικασιών που να εξασφαλίζουν ότι κάθε λειτουργία της εκμετάλλευσης που σχετίζεται με το περιβάλλον και την ποιότητα των προϊόντων γίνεται με ελεγχόμενο τρόπο, έτσι ώστε να εφαρμόζεται η πολιτική της και να επιτυγχάνονται οι σκοποί και οι στόχοι της. Συγκεκριμένα, η εκμετάλλευση πρέπει να εξασφαλίζει το γεγονός ότι:

- α) στα Σχέδια Διαχείρισης ενσωματώνονται τεκμηριωμένες διαδικασίες λειτουργίας έτσι ώστε να αποφεύγονται αυθαίρετες ενέργειες που θα μπορούσαν να επιφέρουν αποκλίσεις στους σκοπούς και στην πολιτική της εκμετάλλευσης. Στις διαδικασίες αυτές περιλαμβάνονται και τα κριτήρια ορθής λειτουργίας για κάθε δραστηριότητα της εκμετάλλευσης
- β) υπάρχουν διαδικασίες για την αξιολόγηση των προμηθευτών, των εισροών και των υπηρεσιών τρίτων (π.χ. εργαζόμενοι, εργαστήρια αναλύσεων κ.λ.π.)
- γ) διενεργούνται οι απαραίτητοι έλεγχοι και δοκιμές των παραγόμενων προϊόντων ώστε να αποδεικνύεται η συμμόρφωσή τους με τις προδιαγραφές.

Οι Αρχές Ορθής Λειτουργίας μιας εκμετάλλευσης, αν και δεν αναφέρεται στο πρότυπο, αφορούν απαιτήσεις που προκύπτουν από:

- α) Τις νομικές υποχρεώσεις της εκμετάλλευσης,
- β) Τις προβλέψεις της Ορθής Γεωργικής Πρακτικής του προτύπου AGRO 2-2,
- γ) Τις απαιτήσεις των πελατών,
- δ) Τα εσωτερικά κριτήρια λειτουργίας που η ίδια η εκμετάλλευση έχει επιπλέον θέσει,

ε) Την ενσωμάτωση των ήδη επιτευχθέντων στόχων προηγούμενων προγραμμάτων βελτίωσης.

Όλες οι παραπάνω απαιτήσεις περιλαμβάνονται στα σχετικά Σχέδια Διαχείρισης και υλοποιούνται μέσω Οδηγιών.

Για την ικανοποίηση των προαναφερόμενων απαιτήσεων δεν αρκεί να εκδίδονται οι αντίστοιχες Οδηγίες, αλλά θα πρέπει να τηρούνται και να ελέγχονται μέσω της παρακολούθησης και των μετρήσεων. Επίσης, τα υλικά και οι εισροές θα πρέπει να ανταποκρίνονται στις ανάγκες που πρέπει να καλυφθούν. Για το λόγο αυτό κρίνεται απαραίτητη η σύνταξη διαδικασίας αξιολόγησης των εισροών (π.χ. λιπασμάτων), των προμηθευτών (πολλαπλασιαστικού υλικού, φυτοφαρμάκων κ.λ.π.) και των υπηρεσιών τρίτων προς την εκμετάλλευση (εργαστήρια αναλύσεων, εργαζόμενοι κ.λ.π.).

Παράγραφος 4.4.7: Πρόληψη και αντιμετώπιση κρίσεων. Σ' αυτήν την παράγραφο παρουσιάζεται η απαίτηση του προτύπου για την ύπαρξη διαδικασιών, που αφορούν τον εντοπισμό ατυχημάτων που είναι δυνατό να συμβούν κατά τη λειτουργία της εκμετάλλευσης, καθώς επίσης και έκτακτων καταστάσεων, λόγω βιοτικών (π.χ. επιδημίες) ή αβιοτικών (π.χ. καταστρεπτικά καιρικά φαινόμενα, πυρκαγιά, εκτεταμένη ρύπανση) παραγόντων. Επίσης, για καθεμιά από τις πιθανές κρίσεις, απαιτείται να καταγράφονται στο αντίστοιχο Σχέδιο Διαχείρισης οι τρόποι δράσης για την πρόληψη ή την αντιμετώπιση της κρίσης, ώστε να εξουδετερωθούν οι επιπτώσεις της στο περιβάλλον και στην ποιότητα των προϊόντων. Μια ακόμα απαίτηση είναι η πραγματοποίηση περιοδικών ασκήσεων ετοιμότητας όταν είναι πρακτικά δυνατό.

Η ετοιμότητα και οι διαδικασίες δράσης της εκμετάλλευσης για την αντιμετώπιση έκτακτων καταστάσεων θα πρέπει να επανεξετάζονται και να αναθεωρούνται, έτσι ώστε να είναι αποτελεσματικές και αποδοτικές σε περίπτωση εμφάνισης κρίσης.

Οι κρίσεις διακρίνονται σ' αυτές για τις οποίες είναι δυνατή η πρόβλεψη με βάση τις προγραμματισμένες μετρήσεις και σ' αυτές που δεν αποτελούν εξέλιξη ενός μετρήσιμου φαινομένου, αλλά έρχονται αιφνίδια (π.χ. μετεωρολογικά φαινόμενα, ρύποι ατμόσφαιρας, πυρκαγιά κ.λ.π.). Όλες οι κρίσεις αξιολογούνται ως προς την άμεση επικινδυνότητά τους και εκδίδονται οι αντίστοιχες Οδηγίες (προληπτικές και μη).

Παράγραφος 4.4.8: Ιχνηλασιμότητα γεωργικού προϊόντος. Σ' αυτήν την παράγραφο παρουσιάζεται η απαίτηση του προτύπου για την ύπαρξη διαδικασιών για τον εντοπισμό της θέσης που παρήχθη το γεωργικό προϊόν και της γνώσης του "ιστορικού" του μετά την παραγωγή του, προκειμένου να υπάρξει συσχέτιση της ποιότητάς του με τους χειρισμούς που έχουν γίνει στη θέση παραγωγής του.

Η ιχνηλασιμότητα πρακτικά επιτυγχάνεται με τη βοήθεια κατάλληλης σήμανσης στα διάφορα στάδια διακίνησης του προϊόντος, η οποία παραπέμπει στην ταυτότητα του αγροτεμαχίου παραγωγής.

Ο βαθμός λεπτομέρειας της ιχνηλασιμότητας ποικίλει ανάλογα με τις απαιτήσεις της ίδιας της εκμετάλλευσης, της νομοθεσίας και των συμβάσεων με τους πελάτες.

Παράγραφος 4.5: Έλεγχος του Συστήματος, Διορθωτικές και Προληπτικές Ενέργειες. Σ' αυτήν την παράγραφο παρουσιάζονται λεπτομερώς οι απαιτήσεις του προτύπου για τον έλεγχο του Σ.Ο.Δ. και για την υιοθέτηση διορθωτικών και προληπτικών ενεργειών.

Παράγραφος 4.5.1: Παρακολούθηση και Μετρήσεις. Σ' αυτήν την παράγραφο παρουσιάζεται η απαίτηση του προτύπου για την ύπαρξη διαδικασιών που αφορούν τον έλεγχο της εφαρμογής των οδηγιών, την επίβλεψη και τις μετρήσεις των παραμέτρων των λειτουργιών της εκμετάλλευσης, ιδιαίτερα αυτών που έχουν μετρήσιμες σημαντικές επιπτώσεις στο περιβάλλον ή στα παραγόμενα προϊόντα, έτσι ώστε να μπορεί να τεκμηριώνεται η βελτίωση τόσο των επιδόσεων της εκμετάλλευσης ως προς την επίτευξη των σκοπών και των στόχων της όσο και του βαθμού συμμόρφωσης ως προς τις αρχές λειτουργίας της.

Επίσης απαιτείται η ύπαρξη διαδικασίας για την περιοδική αξιολόγηση της συμμόρφωσης με τη νομοθεσία, τις προδιαγραφές του προϊόντος και τους άλλους κανονισμούς.

Στην πράξη, η επιβεβαίωση ότι το σύστημα παραγωγής κινείται μέσα στο πλαίσιο που προδιαγράφεται από τις αρχές λειτουργίας της εκμετάλλευσης και ο εντοπισμός των αποκλίσεων (η κατάσταση όπου παρατηρείται μη ικανοποίηση των νομικών απαιτήσεων π.χ. μη εγκεκριμένο φυτοφάρμακο), των μη συμμορφώσεων (ενέργειες που εκτελούνται κατά παρέκκλιση των οδηγιών του επιβλέποντος ή των γραπτών διαδικασιών π.χ. διαφορετική δόση εγκεκριμένου φυτοφαρμάκου από αυτήν που συνέστησε με την οδηγία του ο επιβλέπων) και των εκτροπών (η μεταβολή ενός μετρούμενου ή εκτιμούμενου μεγέθους, π.χ. έντομα σε παγίδες, πέρα από τα όρια που θεωρούνται ανεκτά σε κάθε Σχέδιο Διαχείρισης, από τον επιβλέποντα) γίνεται με επί τόπου επίβλεψη (παρακολούθηση των παραμέτρων της καλλιέργειας και του περιβάλλοντος), με μετρήσεις (δειγματοληψίες, αναλύσεις και καταγραφές των μετρήσιμων μεγεθών) και με ελέγχους των ενεργειών (εξετάζεται από τον επιβλέποντα αν τηρούνται οι γραπτές οδηγίες που έχουν δοθεί στους παραγωγούς και αν υπάρχει συμμόρφωση με τη νομοθεσία, τις απαιτήσεις του προτύπου κ.λ.π.).

Παράγραφος 4.5.2: Χειρισμός μη συμμορφώσεων – Διορθωτικές και Προληπτικές Ενέργειες. Σ' αυτήν την παράγραφο παρουσιάζεται η απαίτηση του προτύπου για την ύπαρξη διαδικασιών που αφορούν τη διερεύνηση των μη συμμορφώσεων και την πρόταση των αντίστοιχων διορθωτικών ενεργειών, ανάλογα με το μέγεθος του προβλήματος και τις ενδεχόμενες επιπτώσεις του στο περιβάλλον και στην ποιότητα των προϊόντων.

Επίσης απαιτείται η επαλήθευση της υλοποίησης των διορθωτικών ενεργειών και η πρόληψη μελλοντικών μη συμμορφώσεων.

Ειδικά στην περίπτωση που το τελικό προϊόν δε συμμορφώνεται με τις προδιαγεγραμμένες απαιτήσεις (ελαττωματικό προϊόν), θα πρέπει να έχει αναπτυχθεί διαδικασία για την αξιολόγησή του και τον περαιτέρω χειρισμό του, έτσι ώστε να εξασφαλίζεται το γεγονός ότι δεν πρόκειται να καταναλωθεί.

Παράγραφος 4.5.3: Καταγραφές – αρχεία. Σ' αυτήν την παράγραφο παρουσιάζεται η απαίτηση του προτύπου για την καθιέρωση διαδικασίας που στοχεύει στη συγκέντρωση και ταξινόμηση όλων των εγγράφων του Σ.Ο.Δ. (π.χ. αλληλογραφία με τις αρχές, νομικά έγγραφα, τοπογραφικά σκαριφήματα, οι ισχύουσες εκδόσεις των διαδικασιών και των Σχεδίων Διαχείρισης, οι καταγραφές των μετρήσεων, οι ρυθμίσεις του εξοπλισμού, τα δελτία των γεωργικών προειδοποιήσεων, κ.λ.π.), έτσι ώστε να είναι εύκολος ο εντοπισμός τους για μελέτη, έλεγχο, ή για επιθεώρηση. Επίσης, στην ίδια διαδικασία απαιτείται να περιγράφεται ποια έγγραφα διατηρούνται στο αρχείο των καλλιεργητών, ποια στο αρχείο του επικεφαλής και ποια στο αρχείο του επιβλέποντος.

Τα αρχεία, αν και δεν αναφέρεται κάτι τέτοιο στο πρότυπο, διακρίνονται σε δύο κατηγορίες: στο αρχείο του παραγωγού, που διατηρεί αυτός σε δικό του χώρο και περιλαμβάνει τα αντίγραφα των εγγράφων και καταγραφών που τον αφορούν, και στο

αρχείο της εκμετάλλευσης όπου φυλάσσονται όλα τα έγγραφα της εκμετάλλευσης που αφορούν το Σ.Ο.Δ.

Στο αρχείο της εκμετάλλευσης περιέχονται:

- Ο φάκελος της εκμετάλλευσης που αφορά κοινά ζητήματα για την εκμετάλλευση (σ' αυτό το φάκελο ανήκει το Εγχειρίδιο Ολοκληρωμένης Διαχείρισης, το Εγχειρίδιο Διαδικασιών, τα Σχέδια Διαχείρισης καθώς και οι καταγραφές εφαρμογής τους) και
- Ο φάκελος του παραγωγού που περιλαμβάνει τις καταγραφές και τα έγγραφα για κάθε παραγωγό ξεχωριστά. Στο φάκελο αυτό περιέχονται και οι φάκελοι αγροτεμαχίων όπου φυλάσσονται οι καταγραφές και τα έγγραφα που αφορούν το κάθε αγροτεμάχιο χωριστά.

Παράγραφος 4.5.4: Επιθεώρηση του συστήματος. Σ' αυτήν την παράγραφο παρουσιάζεται η απαίτηση του προτύπου για την ύπαρξη διαδικασίας που αφορά την περιοδική επιθεώρηση του Σ.Ο.Δ. ώστε να προσδιορίζεται αν το σύστημα έχει υιοθετηθεί και τηρείται σύμφωνα με τις απαιτήσεις του προτύπου AGRO 2-1 και με το Πρόγραμμα Βελτίωσης της εκμετάλλευσης και να εντοπίζονται τα σημεία της διαχείρισης όπου παρατηρείται μη συμμόρφωση προς το πρότυπο ή τις διαδικασίες και τα σημεία που χρειάζονται βελτίωση.

Η επιθεώρηση που αναφέρεται στην παράγραφο αυτή δεν σχετίζεται με την επιθεώρηση από τον πιστοποιητικό φορέα, αλλά αποτελεί τμήμα του Σ.Ο.Δ. και γι' αυτό λέγεται "εσωτερική επιθεώρηση". Αναλυτικότερα εξετάζεται στο κεφάλαιο 6.1.

Παράγραφος 4.6: Ανασκόπηση από τη Διοίκηση. Σ' αυτήν την παράγραφο παρουσιάζεται η απαίτηση του προτύπου για την ανασκόπηση του Σ.Ο.Δ. από τη διοίκηση της γεωργικής εκμετάλλευσης. Η ανασκόπηση, η οποία γίνεται σε προκαθορισμένη χρονική στιγμή, έχει σα σκοπό να εξετάσει αν το υπάρχον Σ.Ο.Δ. είναι αποτελεσματικό και κατάλληλο για τη γεωργική εκμετάλλευση και να διαπιστώσει ενδεχόμενες αδυναμίες και ελλείψεις του.

Κατά την ανασκόπηση, αφού ληφθούν υπόψη τα ευρήματα της επιθεώρησης και της παρακολούθησης του Σ.Ο.Δ., οι ενδεχόμενες μεταβολές των περιστάσεων και η δέσμευση της εκμετάλλευσης για συνεχή βελτίωση, εξετάζεται η πιθανή ανάγκη για αλλαγή της πολιτικής, των σκοπών και άλλων στοιχείων του Σ.Ο.Δ.

Πιο συγκεκριμένα η ανασκόπηση στην πράξη καλείται να:

- εκτιμήσει την πορεία υλοποίησης του Προγράμματος Βελτίωσης
- εξετάσει την επίτευξη ή μη των σκοπών και των στόχων, αναζητώντας τα αίτια σε περιπτώσεις υστέρησης
- συνεκτιμήσει τις απόψεις των εργαζομένων
- λάβει υπόψη της τυχόν αλλαγές του θεσμικού πλαισίου
- λάβει υπόψη της νέα παραγωγικά, τεχνολογικά, οικονομικά και περιβαλλοντικά δεδομένα
- προσδιορίσει νέους σκοπούς και στόχους σε περίπτωση εκπλήρωσης των παλιών ή σε περίπτωση που αυτοί αποδείχτηκαν μη ρεαλιστικοί . (6)

Τα συμπεράσματα των ανασκοπήσεων καταγράφονται και διατηρούνται στο αρχείο και ενημερώνονται οι υπεύθυνοι για την εκτέλεση συγκεκριμένων προτάσεων για την αναβάθμιση του Σ.Ο.Δ.

Αξίζει να σημειωθεί, αν και δεν αναφέρεται στο πρότυπο, ότι η ανασκόπηση από τη διοίκηση κατά την εισαγωγή του Σ.Ο.Δ. (πρώτη χρονιά) αποτελεί το τελικό στάδιο του συστήματος ενώ η αφετηρία του είναι η αρχική επισκόπηση. Μετά από την έναρξη όμως της λειτουργίας του Σ.Ο.Δ. η ανασκόπηση από τη διοίκηση αντικαθιστά την αρχική επισκόπηση και γίνεται το πρώτο στάδιο του συστήματος, κατά το οποίο εξετάζεται η επιτυχία του Σ.Ο.Δ. ως προς την ικανοποίηση του προγράμματος βελτίωσης που είχε οριστεί. Στην ουσία, η αρχική επισκόπηση είναι το σημείο εκκίνησης μόνο της πρώτης χρονιάς επειδή δεν έχει ακόμα τι να ανασκοπήσει η διοίκηση.

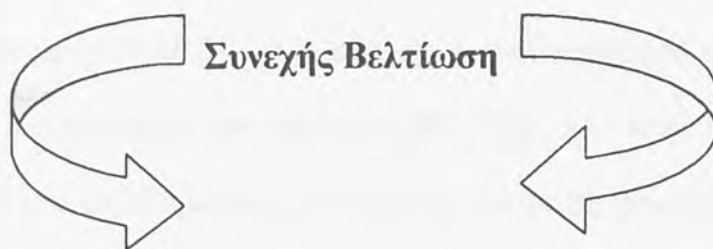
4.4. ΣΥΓΚΡΙΣΗ ΤΩΝ ΠΡΟΤΥΠΩΝ AGRO 2-1 ΚΑΙ ISO 14001

Το πρότυπο AGRO 2-1, όπως παρουσιάστηκε στην προηγούμενη παράγραφο, αποτελείται από πέντε βασικά στοιχεία, τα ακόλουθα:

- πολιτική,
- προγραμματισμός,
- εφαρμογή του προγράμματος βελτίωσης,
- έλεγχος του συστήματος, διορθωτικές και προληπτικές ενέργειες
- ανασκόπηση από τη διοίκηση

Τα στοιχεία αυτά αλληλεπιδρούν μεταξύ τους και διαμορφώνουν το πλαίσιο μιας ενοποιημένης προσέγγισης της ολοκληρωμένης διαχείρισης, με αποτέλεσμα τη *συνεχή βελτίωση* του συνολικού συστήματος.

Όπως φαίνεται στο σχήμα 4.1., τα πέντε βασικά στοιχεία δομούνται το ένα πάνω στο άλλο, με την πολιτική να αποτελεί το πρώτο στρώμα της δομής – τη βάση δηλαδή που υποστηρίζει το συνολικό πλαίσιο του Σ.Ο.Δ. Τα υποσύνολα των βασικών στοιχείων επίσης δομούνται το ένα πάνω στο άλλο. Έτσι, βλέποντάς το ως μια δομή, είναι προφανές ότι ένα ισχυρό Σ.Ο.Δ. χρειάζεται όλα τα στοιχεία και τις υποδιαρέσεις τους. Μια έλλειψη ή αδυναμία θα μπορούσε να γκρεμίσει το σύστημα. Το σχήμα απεικονίζει επίσης την αρχή της *συνεχούς βελτίωσης* ως βελτίωση οποιουδήποτε στοιχείου του Σ.Ο.Δ. Μέσω της συνεχούς βελτίωσης, η εκμετάλλευση μπορεί να αναμένει την επίτευξη της βελτίωσης της περιβαλλοντικής επίδοσης σαν δευτερεύον όφελος της συνεχούς βελτίωσης. Ένα άλλο αποτέλεσμα της εφαρμογής των απαιτήσεων του AGRO 2-1 είναι η ανάπτυξη ενός Σ.Ο.Δ. το οποίο εξαρτάται από τη δομή του και όχι από τα άτομα. (6)

Ανασκόπηση από τη Διοίκηση

Επιθεώρηση του Σ.Ο.Δ.

Καταγραφές – αρχεία

Χειρισμός μη συμμορφώσεων, διορθωτικές και προληπτικές ενέργειες

Παρακολούθηση και μετρήσεις

Έλεγχος - Διορθωτικές και προληπτικές Ενέργειες

Ιχνηλασιμότητα γεωργικού προϊόντος

Πρόληψη και αντιμετώπιση κρίσεων

Αρχές λειτουργίας της γεωργικής εκμετάλλευσης

Καθεστώς χειρισμού των εγγράφων

Τεκμηρίωση

Επικοινωνία

Κατάρτιση απασχολούμενων

Οργάνωση και αρμοδιότητες

Εφαρμογή του Προγράμματος Βελτίωσης

Πρόγραμμα βελτίωσης για την επίτευξη των σκοπών και των στόχων

Σκοποί και στόχοι

Νομικές και άλλες απαιτήσεις

Περιβαλλοντικά θέματα

Προγραμματισμός

Δέσμευση της διοίκησης για :

- πρόληψη της ρύπανσης
- συνεχή βελτίωση της διαχείρισης
- συμμόρφωση με τις νομικές και άλλες απαιτήσεις

Πολιτική

Σχήμα 4.1. Τα κύρια στοιχεία του AGRO 2-1 και οι υποδιαίρεσεις τους

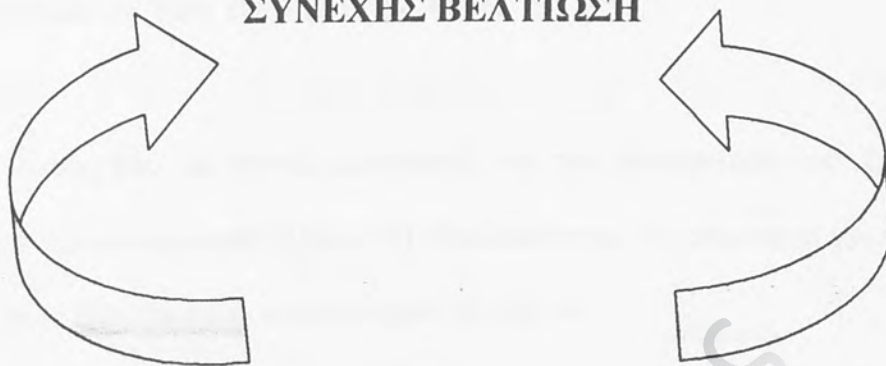
Το πρότυπο AGRO 2-1 αποτελεί μη τυπική εφαρμογή του προτύπου ISO 14001, καθώς και στοιχείων του προτύπου ISO 9001, με σκοπό τη διερεύνηση της εφαρμογής του υπό τις ιδιόμορφες συνθήκες της ελληνικής γεωργίας. Κατ' αυτόν τον τρόπο η εισαγωγή του αποτελεί το πρόδρομο στάδιο για τη μελλοντική εφαρμογή αυτούσιων των παραπάνω διεθνών προτύπων. (1)

Αν συγκρίνουμε τα πρότυπα AGRO 2-1 για τα Συστήματα Ολοκληρωμένης Διαχείρισης και ISO 14001 για τα Συστήματα Περιβαλλοντικής Διαχείρισης θα παρατηρήσουμε ότι μοιάζουν σε μεγάλο βαθμό αλλά έχουν κάποιες διαφορές, οι οποίες απορρέουν από το γεγονός ότι το πρότυπο AGRO 2-1 στοχεύει όχι μόνο στην προστασία του περιβάλλοντος αλλά και στην εξασφάλιση της ποιότητας του παραγόμενου προϊόντος. Οι βασικές διαφορές των δύο προτύπων είναι οι εξής:

- ❖ Στο πρότυπο AGRO 2-1 εμπεριέχονται επιπλέον και στοιχεία διαχείρισης της ποιότητας των προϊόντων (προδιαγραφές ποιότητας) εκτός από τα στοιχεία περιβαλλοντικής διαχείρισης,
- ❖ υπάρχει η απαίτηση για την υψηλασμιότητα του γεωργικού προϊόντος (παρ. 4.4.8 του προτύπου AGRO 2-1) και
- ❖ λαμβάνεται ειδική μέριμνα για το χειρισμό των ελαττωματικών προϊόντων και των παραπόνων των πελατών. (παρ. 4.5.2 του προτύπου AGRO 2-1).

Παρόλα αυτά η δομή του AGRO 2-1 και του ISO 14001 είναι κοινή και απεικονίζεται στο σχήμα 4.2.

ΣΥΝΕΧΗΣ ΒΕΛΤΙΩΣΗ

AGRO 2-1	ISO 14001
Ανασκόπηση από τη διοίκηση	Ανασκόπηση από τη διοίκηση
Έλεγχος του συστήματος, διορθωτικές και προληπτικές ενέργειες	Έλεγχοι και διορθωτικές ενέργειες
Εφαρμογή του Προγράμματος Βελτίωσης	Εφαρμογή και Λειτουργία
Προγραμματισμός	Σχεδιασμός
Πολιτική	Περιβαλλοντική Πολιτική

Σχήμα 4.2. Η κοινή δομή του AGRO 2-1 και του ISO 14001.

4.5. ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΟΥ ΠΡΟΤΥΠΟΥ AGRO 2-2 (2)

Εκτός από τις γενικές απαιτήσεις για την πιστοποίηση του Σ.Ο.Δ. που περιλαμβάνονται στο πρότυπο AGRO 2-1 εξειδικεύτηκαν οι απαιτήσεις για τη φυτική παραγωγή στην Ελλάδα μέσω του προτύπου AGRO 2-2.

Το πρότυπο AGRO 2-2 περιλαμβάνει με γενικό τρόπο, ώστε να μπορεί να εφαρμοστεί σε πολύ διαφορετικά περιβάλλοντα, τις νομικές και τεχνικές απαιτήσεις προς τις οποίες πρέπει να συμμορφώνεται μια γεωργική εκμετάλλευση, για να μπορεί να αποδεικνύει την ικανότητά της να εφαρμόζει Σ.Ο.Δ. στη γεωργία, στον τομέα της φυτικής παραγωγής.

Οι τεχνικές απαιτήσεις του Σ.Ο.Δ. στη φυτική παραγωγή είναι κάποιοι κανόνες, οι οποίοι αφορούν τον τρόπο άσκησης των γεωργικών δραστηριοτήτων (π.χ. θρέψη, φυτοπροστασία, άρδευση, καλλιέργεια του εδάφους κ.λ.π.) έτσι ώστε να βελτιστοποιείται η αλληλεπίδραση με το περιβάλλον. Οι κανόνες αυτοί συνιστούν τη λεγόμενη "*Ορθή Γεωργική Πρακτική*".

Οι νομικές απαιτήσεις του Σ.Ο.Δ., οι οποίες πρέπει να ικανοποιούνται υποχρεωτικά, αφορούν τις δραστηριότητες οι οποίες βρίσκονται υπό κρατικό έλεγχο (φυτοπροστασία, πολλαπλασιαστικό υλικό, κάποια ζητήματα της θρέψης και της άρδευσης).

Το πρότυπο AGRO 2-2 βρίσκει εφαρμογή στα περιβαλλοντικά θέματα που σχετίζονται με την καλλιέργεια των φυτών. Τα κυριότερα από αυτά αναφέρονται στο παράρτημα Α του συγκεκριμένου προτύπου.

Αξίζει να σημειωθεί ότι το πρότυπο AGRO 2-2 μπορεί να εξειδικεύσει τις απαιτήσεις για την εφαρμογή του διεθνούς προτύπου ISO 14001 στη φυτική παραγωγή στην Ελλάδα.

Το πρότυπο AGRO 2-2 δημιουργήθηκε από τη μετάφραση του προσχεδίου – πρωτοκόλλου της EUREP, το οποίο στη συνέχεια τροποποιήθηκε από την επιτροπή του AGROCERT, συμπληρώθηκε και εκδόθηκε το πρότυπο με τη σημερινή του μορφή.

Το AGRO 2-2 έχει την ακόλουθη διάρθρωση:

Πίνακας 4.5: Η διάρθρωση του AGRO 2-2

Εισαγωγή
1. Αντικείμενο – Πεδίο Εφαρμογής
2. Ορισμοί
3. Συνισχύοντα πρότυπα
4. Απαιτήσεις του Σ.Ο.Α. για την εφαρμογή του στη φυτική παραγωγή
4.1 Πολλαπλασιαστικό υλικό
4.1.1 Πολυετείς καλλιέργειες
4.1.2 Ετήσιες καλλιέργειες
4.1.3 Επεμβάσεις στο πολλαπλασιαστικό υλικό πριν από τη χρήση τους
4.1.4 <u>Ιδιοπαραγόμενο πολλαπλασιαστικό υλικό</u>
4.1.5 <u>Γενετικά Τροποποιημένοι Οργανισμοί</u>
4.2 Γενικές καλλιεργητικές φροντίδες
4.3 Διαχείριση του εδάφους
4.3.1 <u>Σχέδιο διαχείρισης του εδάφους</u>
4.3.2 <u>Τοπογραφικό σκαρίφημα</u>
4.3.3 <u>Καταλληλότητα και βελτίωση αγρού</u>
4.3.4 <u>Οργανική ουσία</u>
4.3.5 <u>Μηχανική κατεργασία</u>
4.3.6 <u>Συμπύεση του εδάφους</u>

4.3.7 <u>Διάβρωση του εδάφους</u>
4.3.8 <u>Αμειψισπορά</u>
4.3.9 <u>Χημική απολύμανση</u>
4.4 Παρακολούθηση των μετεωρολογικών δεδομένων
4.5 Θρέψη των φυτών (λίπανση)
4.5.1 <u>Σχέδιο Λίπανσης</u>
4.5.2 <u>Απαιτήσεις σε θρεπτικά στοιχεία</u>
4.5.3 <u>Συστάσεις για την ποσότητα και τον τύπο του λιπάσματος</u>
4.5.4 <u>Αρχεία της εφαρμογής</u>
4.5.5 <u>Χρόνος και συχνότητα της εφαρμογής λιπασμάτων</u>
4.5.6 <u>Επίπεδα νιτρικών και φωσφορικών αλάτων στα νερά</u>
4.5.7 <u>Λιπασματοδιανομείς</u>
4.5.8 <u>Αποθήκευση του λιπάσματος</u>
4.5.9 <u>Κοπριά και οργανική λίπανση</u>
4.6 Άρδευση
4.6.1 <u>Σχέδιο διαχείρισης νερού</u>
4.6.2 <u>Υπολογισμός των απαιτήσεων σε νερό</u>
4.6.3 <u>Μέθοδος άρδευσης</u>
4.6.4 <u>Ποιότητα του αρδευτικού νερού</u>
4.6.5 <u>Παροχή του αρδευτικού νερού</u>
4.7 Φυτοπροστασία
4.7.1 <u>Σχέδιο διαχείρισης της φυτοπροστασίας</u>
4.7.2 <u>Μέθοδοι και μέσα φυτοπροστασίας</u>
4.7.2.1 <u>Αντιμετώπιση εχθρών με Συστήματα Ολοκληρωμένης Φυτοπροστασίας</u>

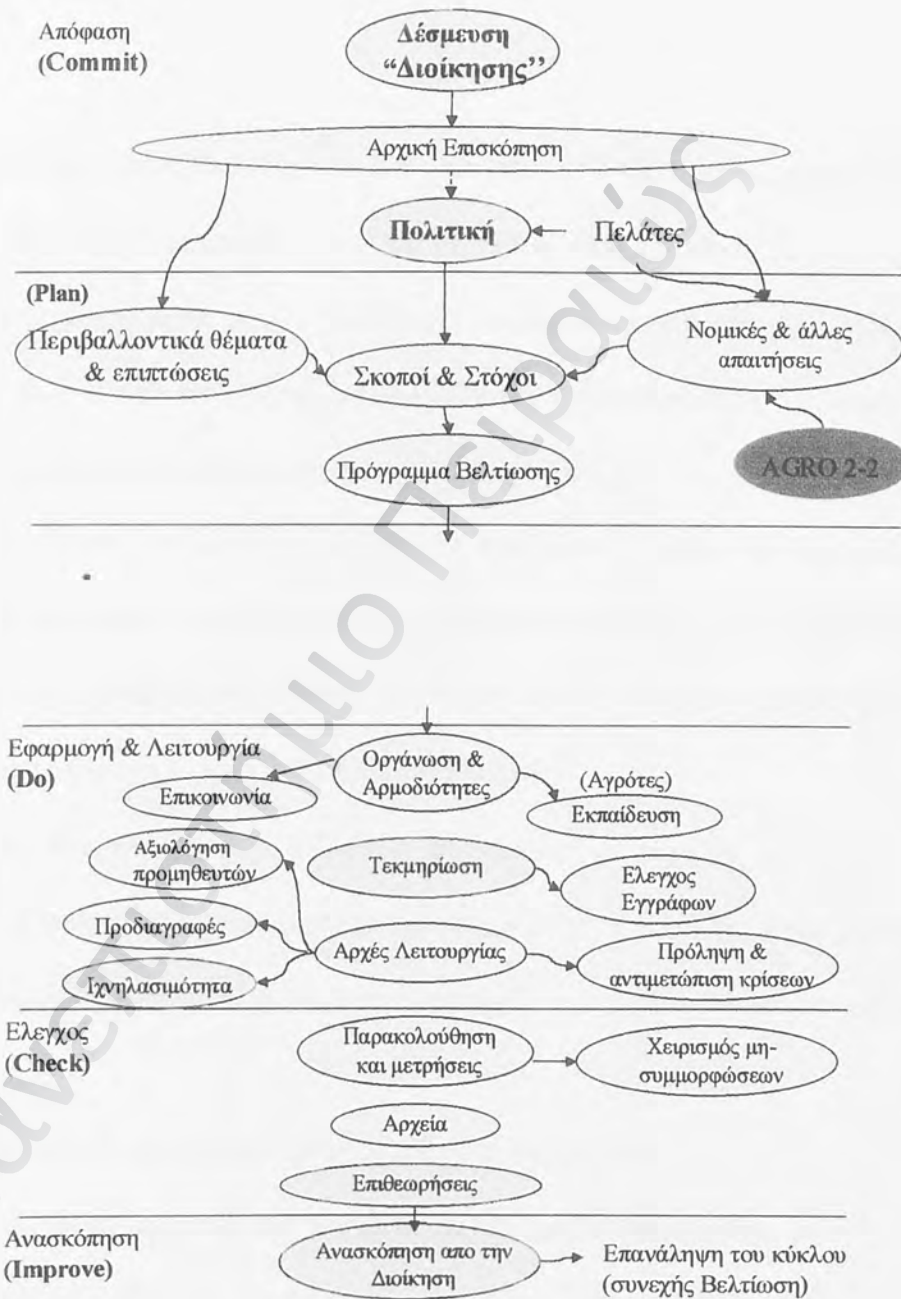
4.7.3 <u>Επιλογή φυτοπροστατευτικού μέσου</u>
4.7.4 <u>Συστάσεις για την ποσότητα, τύπο και χρόνο εφαρμογής του φυτοπροστατευτικού μέσου</u>
4.7.5 <u>Καταγραφές εφαρμογών</u>
4.7.6 <u>Μέσα ατομικής προστασίας</u>
4.7.7 <u>Χρόνος αναμονής πριν τη συγκομιδή</u>
4.7.8 <u>Μέσα εφαρμογής των φυτοπροστατευτικών προϊόντων</u>
4.7.9 <u>Απόρριψη του πλεονάσματος του ψεκαστικού υγρού – Ξέπλυμα βυτίου</u>
4.7.10 <u>Αναλύσεις υπολειμμάτων των φυτοπροστατευτικών προϊόντων</u>
4.7.11 <u>Φύλαξη των φυτοπροστατευτικών μέσων</u>
4.7.12 <u>Κενά συσκευασίας φυτοπροστατευτικών προϊόντων</u>
4.7.13 <u>Ληγμένα φυτοπροστατευτικά προϊόντα</u>
4.8 Συγκομιδή και μετασυλλεκτικοί χειρισμοί
4.8.1 <u>Χρόνος συγκομιδής</u>
4.8.2 <u>Υγιεινή των εργαζομένων</u>
4.8.3 <u>Πλύσιμο μετά τη συγκομιδή</u>
4.8.4 <u>Χρήση χημικών μέσων μετά τη συγκομιδή</u>
4.8.5 <u>Συσκευασία προϊόντων</u>
4.8.6 <u>Αποθήκευση</u>
4.9 Διαχείριση εξοπλισμού και ενέργειας
4.10 Διαχείριση ρύπων και Ανακύκλωση
4.10.1 <u>Εντοπισμός των ρύπων και της πηγής προέλευσής τους</u>
4.10.2 <u>Σχέδιο Διαχείρισης των Ρύπων</u>
4.11 Περιβάλλον - Βιοποικιλότητα

4.11.1 <u>Επιδράσεις της γεωργικής δραστηριότητας στο περιβάλλον</u>
4.11.2 <u>Διατήρηση της άγριας ζωής και Βιοποικιλότητα</u>
4.11.3 <u>Μη παραγωγικοί χώροι της γεωργικής εκμετάλλευσης</u>
4.12 Υγεία , ασφάλεια και κατάρτιση των εργαζομένων
4.12.1 <u>Κανόνες υγιεινής</u>
4.12.2 <u>Κατάρτιση</u>
4.12.3 <u>Χειρισμός φυτοπροστατευτικών προϊόντων</u>
4.12.4 <u>Εξοπλισμός και σήμανση χώρων</u>
4.12.5 <u>Χρήση του γεωργικού εξοπλισμού</u>
Παράρτημα Α
Παράρτημα Β
Παράρτημα Γ
Πίνακας 1

Το περιεχόμενο των παραγράφων του προτύπου AGRO 2-2 αναλύεται στο παράρτημα 5 της παρούσας εργασίας.

Στο σχήμα 4.3 φαίνεται πως αλληλεπιδρούν τα πρότυπα AGRO 2-1 και AGRO 2-2 σ' ένα Σ.Ο.Δ.

ΠΡΟΤΥΠΙΑ AGRO 2-1 & AGRO 2-2

Σχήμα 4.3: Τα πρότυπα AGRO 2-1 και AGRO 2-2

5. ΤΕΚΜΗΡΙΩΣΗ ΤΩΝ Σ.Ο.Δ.

5.1. ΓΕΝΙΚΑ

Με τον όρο τεκμηρίωση του Σ.Ο.Δ. εννοούμε την κάλυψη της απαίτησης του προτύπου AGRO 2-1 (παράγραφος 4.4.4), να περιγράφονται εγγράφως τα κύρια σημεία του συστήματος διαχείρισης και ο τρόπος που αυτά αλληλεπιδρούν και συνδέονται μεταξύ τους. Κατ' αυτόν τον τρόπο διευκολύνεται η παρακολούθηση της λειτουργίας του μέσω των εγγράφων διαδικασιών και των καταγραφών.

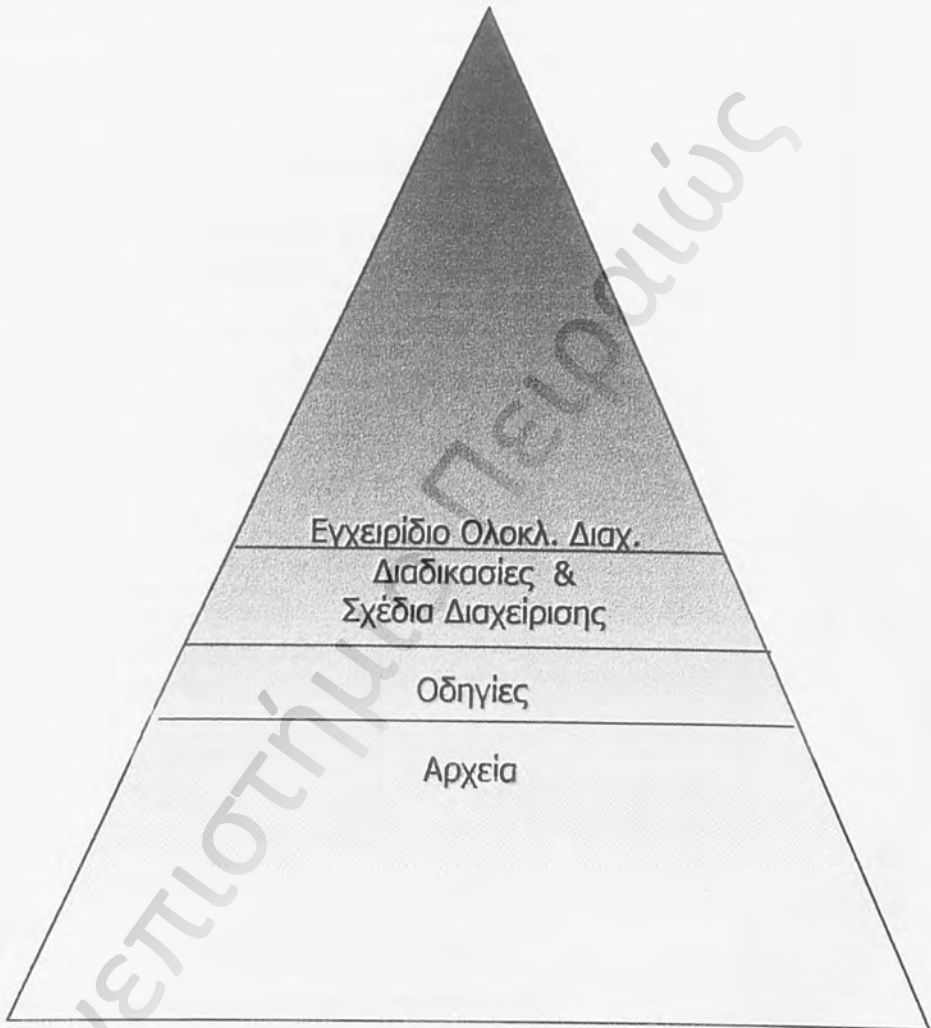
Η τεκμηρίωση για να είναι πλήρης και λειτουργική πρέπει να ικανοποιεί τις απαιτήσεις του προτύπου, να διευκολύνει τις επιθεωρήσεις και να είναι προσαρμοσμένη στις επιλογές της εκμετάλλευσης. Επίσης θα πρέπει να είναι δομημένη κατάλληλα ώστε να μην είναι πολύπλοκη και κατ' επέκταση δύσχρηστη.

Παρόλο που η κάθε εκμετάλλευση περιγράφει τα στοιχεία του Σ.Ο.Δ. που εφαρμόζει με διαφορετικό τρόπο, υπάρχει μία προτεινόμενη δομή της τεκμηρίωσης, η οποία συνήθως ακολουθείται. Η δομή αυτή περιλαμβάνει τέσσερα επίπεδα, τα εξής:

- Πρώτο επίπεδο: Εγχειρίδιο Ολοκληρωμένης Διαχείρισης
- Δεύτερο επίπεδο: Εγχειρίδιο Διαδικασιών και Σχέδια Διαχείρισης
- Τρίτο επίπεδο: Οδηγίες εργασίας
- Τέταρτο επίπεδο: Αρχεία

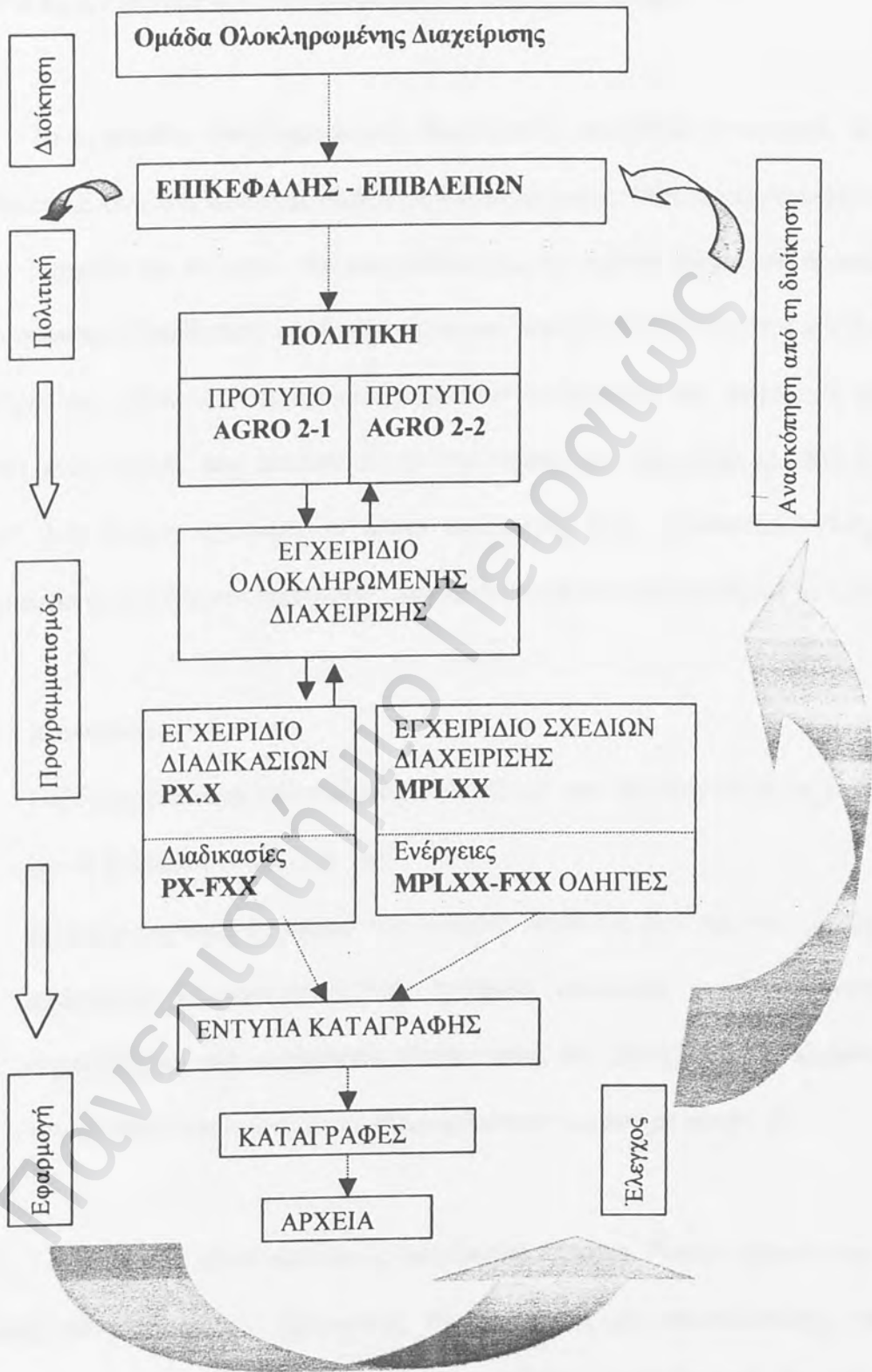
Η δομή της τεκμηρίωσης μοιάζει με αυτήν που ακολουθείται κατά την εφαρμογή του ISO 14001 αλλά υπάρχει μια διαφοροποίηση ως προς τα Σχέδια Διαχείρισης που απαιτούνται στην περίπτωση των Σ.Ο.Δ.

Η δομή της τεκμηρίωσης απεικονίζεται στο σχήμα 5.1.

Σχήμα 5.1.: Τα επίπεδα τεκμηρίωσης του Σ.Ο.Δ.

Στο διάγραμμα του σχήματος 5.2. τεκμηριώνεται η δομή και λειτουργία του Συστήματος Ολοκληρωμένης Διαχείρισης για τη σύσταση μιας εκμετάλλευσης, τον προγραμματισμό, την εφαρμογή του προγράμματος βελτίωσης και των αρχών λειτουργίας (Ορθή Γεωργική Πρακτική) καθώς και για την πρόληψη και αντιμετώπιση κρίσεων.

Σχήμα 5.2.: Τα βασικά σημεία της δομής του συστήματος διαχείρισης

5.2. ΤΟ ΕΓΧΕΙΡΙΔΙΟ ΟΛΟΚΛΗΡΩΜΕΝΗΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Το εγχειρίδιο ολοκληρωμένης διαχείρισης περιγράφει συνοπτικά τα κύρια σημεία του Σ.Ο.Δ. αποτελώντας τη διαρκή βάση αναφοράς κατά την εφαρμογή του.

Περιέχει την πολιτική της εκμετάλλευσης, περιγράφει σχηματικά ή αναλυτικά την οργανωτική διάρθρωσή της (οργανόγραμμα, περιγραφές αρμοδιοτήτων κ.λ.π.) και αναφέρει τις μεθόδους που εφαρμόζει για την καθιέρωση, την εφαρμογή και την τήρηση ενός Σ.Ο.Δ. που ικανοποιεί τις απαιτήσεις των προτύπων AGRO 2-1 και AGRO 2-2. Επίσης αναφέρει το πεδίο εφαρμογής (π.χ. επιτραπέζιες ελιές), την ημερομηνία ανάπτυξης και εφαρμογής, και τα έγγραφα που υποστηρίζουν το Σ.Ο.Δ.

Χρησιμοποιείται:

- Ενδοεπιχειρησιακά αποτελώντας έναν οδηγό για την εφαρμογή, τη διατήρηση και τη βελτίωση του Σ.Ο.Δ. και
- Εξωεπιχειρησιακά (εξαιτίας του μικρού μεγέθους του και της μη ύπαρξης απόρρητων πληροφοριών) σαν εργαλείο marketing, παρουσιάζοντας την εκμετάλλευση και παρέχοντας πληροφορίες που ενισχύουν την εμπιστοσύνη των πελατών και των άλλων ενδιαφερόμενων ομάδων σε αυτήν. (6)

Το εγχειρίδιο ολοκληρωμένης διαχείρισης είναι το βασικό κείμενο το οποίο αποτελεί είδος δήλωσης – δέσμευσης της διοίκησης της εκμετάλλευσης για την ικανοποίηση των απαιτήσεων των προτύπων AGRO 2-1 και AGRO 2-2. Στο εγχειρίδιο αναφέρεται μεν, αλλά δεν αναλύεται διεξοδικά ο τρόπος με τον οποίο ικανοποιούνται οι απαιτήσεις του προτύπου AGRO 2-1. Παραπέμπει, γι' αυτό, στο εγχειρίδιο διαδικασιών.

Η διατύπωση του εγχειριδίου ολοκληρωμένης διαχείρισης είναι τέτοια που να έχει διαρκή ισχύ. Μεταβάλλεται (προκύπτει νέα έκδοση) στην περίπτωση που υπάρξει αλλαγή στην πολιτική, ή στην οργάνωση της εκμετάλλευσης.

Είναι το μόνο μη εμπιστευτικό έγγραφο του συστήματος και μπορεί να αποσταλεί σε αρχές, πελάτες, οργανισμούς κ.λ.π. Διανέμεται στους παραγωγούς και στους εργαζόμενους της εκμετάλλευσης αν ζητηθεί.

5.2.1. ΤΑ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ ΤΟΥ ΕΓΧΕΙΡΙΔΙΟΥ ΟΛΟΚΛΗΡΩΜΕΝΗΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Στη συνέχεια παρουσιάζονται τα περιεχόμενα του εγχειριδίου ολοκληρωμένης διαχείρισης.

1. ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

2. ΓΕΝΙΚΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΟΜΑΔΑ ΟΛΟΚΛΗΡΩΜΕΝΗΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

3. ΣΥΣΤΗΜΑ ΟΛΟΚΛΗΡΩΜΕΝΗΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

4. ΑΠΑΙΤΗΣΕΙΣ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ ΟΛΟΚΛΗΡΩΜΕΝΗΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

ΣΤΗ ΓΕΩΡΓΙΚΗ ΠΑΡΑΓΩΓΗ

4.1. ΓΕΝΙΚΕΣ ΑΠΑΙΤΗΣΕΙΣ

4.2. ΠΟΛΙΤΙΚΗ

4.3. ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΣΜΟΣ

4.3.1. ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ

4.3.2. ΝΟΜΙΚΕΣ ΚΑΙ ΑΛΛΕΣ ΑΠΑΙΤΗΣΕΙΣ

4.3.3. ΣΚΟΠΟΙ ΚΑΙ ΣΤΟΧΟΙ

4.3.4. ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΒΕΛΤΙΩΣΗΣ

4.4. ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΒΕΛΤΙΩΣΗΣ

4.4.1. ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΚΑΙ ΑΡΜΟΔΙΟΤΗΤΕΣ

4.4.2. ΚΑΤΑΡΤΙΣΗ ΑΠΑΣΧΟΛΟΥΜΕΝΩΝ

4.4.3. ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ

4.4.4. ΤΕΚΜΗΡΙΩΣΗ

4.4.5. ΕΛΕΓΧΟΣ ΕΓΓΡΑΦΩΝ

4.4.6. ΑΡΧΕΣ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ

4.4.7. ΠΡΟΛΗΨΗ ΚΑΙ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΚΡΙΣΕΩΝ

4.4.8. ΙΧΝΗΛΑΣΙΜΟΤΗΤΑ

4.5. ΕΛΕΓΧΟΣ ΤΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ, ΔΙΟΡΘΩΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΠΡΟΛΗΠΤΙΚΕΣ ΕΝΕΡΓΕΙΕΣ

4.5.1. ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΗ ΚΑΙ ΜΕΤΡΗΣΕΙΣ

4.5.2. ΧΕΙΡΙΣΜΟΙ ΜΗ ΣΥΜΜΟΡΦΩΣΕΩΝ

4.5.3. ΑΡΧΕΙΑ

4.5.4. ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ

4.6. ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΗ ΑΠΟ ΤΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗ

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 1: Κατάλογος Διαδικασιών και Σχεδίων Διαχείρισης

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 2: Οργανόγραμμα της εκμετάλλευσης

Ενδεικτικά, θα αναφερθούν η πολιτική μιας εκμετάλλευσης που παράγει επιτραπέζιες ελιές και η πρόληψη και αντιμετώπιση κρίσεων όπως διατυπώνονται στο εγχειρίδιο της. Στο τέλος υπάρχει παραπομπή στις αντίστοιχες διαδικασίες.

ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΗΣ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΗΣ

Είναι πολιτική της να παράγει ελιές με πιστοποίηση, ότι πληρούν όλες τις προδιαγραφές ποιότητας και ασφάλειας για τον καταναλωτή, καθώς και τις λοιπές απαιτήσεις των προτύπων AGRO 2-1 και AGRO 2-2 (Ο.Π.Ε.ΓΕ.Π) ως προς τον τρόπο παραγωγής με σεβασμό στο περιβάλλον. Επιπλέον, αναλαμβάνει όλες εκείνες τις ενέργειες για την πρόληψη της ρύπανσης του περιβάλλοντος στο οποίο δραστηριοποιείται και τη συνεχή βελτίωσή του.

Η πολιτική της ως προς την Ολοκληρωμένη Διαχείριση αποφασίζεται από τον επικεφαλής – επιβλέποντα, και καταγράφεται σε έγγραφο το οποίο γνωστοποιείται σε όλους τους συμμετέχοντες στην εκμετάλλευση.

Η πολιτική επανεξετάζεται μια φορά το χρόνο, εκτός αν προκύψει ιδιαίτερος λόγος για την αναμόρφωσή της, οπότε γίνεται έκτακτη συνεδρίαση του παραπάνω οργάνου. Εφόσον δε γίνει μεταβολή, ισχύει το προϋπάρχον έγγραφο.

ΣΧΕΤΙΚΗ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ

P2: ΠΟΛΙΤΙΚΗ

ΠΡΟΛΗΨΗ ΚΑΙ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΚΡΙΣΕΩΝ

Η εντοπίζει και ιεραρχεί τις πιθανές κρίσεις και λαμβάνει τις δυνατές προφυλάξεις ώστε να αποφευχθεί η εμφάνισή τους, να αντιμετωπιστούν – αν συμβούν – ή να μειωθούν οι δυσμενείς επιπτώσεις τους στο περιβάλλον και στην ποιότητα των προϊόντων. Για κάθε μια από τις πιθανές κρίσεις καταγράφονται οι απαραίτητες ενέργειες στο αντίστοιχο Σχέδιο Διαχείρισης, και εκδίδονται ειδικές Οδηγίες για Πρόληψη / Αντιμετώπιση Κρίσης.

Οποτεδήποτε είναι πρακτικά εφαρμόσιμο γίνονται περιοδικές ασκήσεις ετοιμότητας.

Η όπου είναι αναγκαίο, επανεξετάζει και αναθεωρεί την ετοιμότητά της για αντιμετώπιση εκτάκτων καταστάσεων.

ΣΧΕΤΙΚΗ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ

P4.7.: ΠΡΟΛΗΨΗ ΚΑΙ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΚΡΙΣΕΩΝ

5.3. ΤΟ ΕΓΧΕΙΡΙΔΙΟ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΩΝ

Το εγχειρίδιο διαδικασιών παρουσιάζει τον τρόπο εφαρμογής της πολιτικής της εκμετάλλευσης, περιγράφει τις ενέργειες που λαμβάνουν χώρα στα πλαίσια λειτουργίας του Σ.Ο.Δ., προσδιορίζει τη χρονική σειρά τέλεσης των ενεργειών καθώς και τους εμπλεκόμενους στην υλοποίηση και επιβεβαίωσή τους και καταγράφει τα αρχεία που τηρούνται κατά την εκτέλεση των ενεργειών. (6)

Το εγχειρίδιο αυτό είναι το έγγραφο που περιγράφει αναλυτικά τον τρόπο ικανοποίησης του προτύπου AGRO 2-1. Η εφαρμογή μιας διαδικασίας τεκμηριώνεται με καταγραφές σε έντυπα, υποδείγματα των οποίων βρίσκονται ως παραρτήματα της συγκεκριμένης διαδικασίας. Σε κάθε μια από τις διαδικασίες γίνεται παραπομπή σε εκείνα τα σχέδια διαχείρισης στα οποία η διαδικασία έχει εφαρμογή.

Οι διαδικασίες γράφονται από τον επιβλέποντα σε συνεργασία με τους συμβούλους – επιθεωρητές. Ο σύμβουλος σχεδιάζει τις μήτρες των εγγράφων και ο επιβλέπων τις *“αυθεντικοποιεί”* δηλαδή τις εξατομικεύει έτσι ώστε να ανταποκρίνονται στις ιδιαιτερότητες και τις απαιτήσεις της εκμετάλλευσης. Έτσι αντιμετωπίζεται η ενδεχόμενη έλλειψη γνώσης και εμπειρίας του επιβλέποντα πάνω στα ζητήματα της τεκμηρίωσης αλλά και η πιθανή δημιουργία μη εφαρμόσιμων διαδικασιών από μέρος του συμβούλου.

Μια διαδικασία περνάει από διάφορα στάδια πριν καταλήξει στην τελική της μορφή. Έτσι, αρχικά αναπτύσσεται ένα προσχέδιο, στη συνέχεια δοκιμάζεται στην πράξη, ακολουθούν αλλαγές και αναθεωρήσεις, διαπιστώνεται η εφαρμόσιμότητά της και η κατανόησή της από τους εργαζόμενους και ταυτόχρονα εκπαιδεύονται οι εμπλεκόμενοι πάνω στις διαδικασίες που τους αφορούν και τέλος ελέγχεται η αποτελεσματικότητά της.

Το εγχειρίδιο διαδικασιών ανήκει στα εμπιστευτικά έγγραφα του συστήματος και αναδιατυπώνεται στις περιπτώσεις, όπου νέες προτάσεις δοκιμασμένες στο χρόνο, οδηγούν σε βελτίωση των υπαρχόντων διαδικασιών.

Η διαμόρφωση του περιεχομένου των διαδικασιών είναι η εξής:

❖ **Σκοπός**

Ο σκοπός απαντά στο ερώτημα για ποιο λόγο υπάρχει και τι εξυπηρετεί η κάθε διαδικασία.

❖ **Πεδίο εφαρμογής / Εμπλεκόμενοι**

Το πεδίο εφαρμογής απαντά στο ερώτημα πού εφαρμόζεται η κάθε διαδικασία και με τον όρο εμπλεκόμενοι υποδηλώνονται τα άτομα ή οι ομάδες που σχετίζονται με την κάθε διαδικασία.

❖ **Παραπομπές / Σχετικά έγγραφα**

Με τις παραπομπές συνδέεται η κάθε διαδικασία με άλλες σχετικές διαδικασίες ή σχέδια διαχείρισης.

❖ **Ορισμοί – Συντομογραφίες**

Γίνεται καθορισμός της έννοιας ορισμένων όρων.

❖ **Διαδικασία**

Στο τμήμα αυτό περιγράφονται οι ενέργειες, οι ευθύνες και οι αρμοδιότητες που σχετίζονται με την κάθε διαδικασία.

❖ Αρχεία

Στο τμήμα αυτό αναφέρεται ποια έγγραφα σχετικά με την κάθε διαδικασία αρχειοθετούνται, ποιος είναι ο υπεύθυνος της τήρησης του αρχείου και ποιος είναι ο χρόνος διατήρησης του κάθε εγγράφου.

❖ Παραρτήματα

Στο τμήμα αυτό παρουσιάζονται υποδείγματα εντύπων (ασυμπλήρωτα) τα οποία σχετίζονται με την κάθε διαδικασία. Τα έντυπα αυτά όταν συμπληρωθούν από τους υπεύθυνους μετατρέπονται σε έγγραφα και τελικά αρχειοθετούνται. Η εφαρμογή κάθε διαδικασίας τεκμηριώνεται με τις καταγραφές στα έντυπα αυτά.

5.3.1. ΤΑ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ ΤΟΥ ΕΓΧΕΙΡΙΔΙΟΥ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΩΝ ΟΛΟΚΛΗΡΩΜΕΝΗΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Στη συνέχεια παρουσιάζονται τα περιεχόμενα του εγχειριδίου διαδικασιών.

1. ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ Ρ1: ΣΥΣΤΑΣΗ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΗΣ

1.1 ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ Ρ1.1: ΔΙΕΥΡΥΝΣΗ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΗΣ- ΔΙΑΓΡΑΦΗ ΜΕΛΩΝ

2. ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ Ρ2: ΠΟΛΙΤΙΚΗ

3. ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΣΜΟΣ

3.1. ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ Ρ3.1: ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ

3.2. ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ Ρ3.2: ΝΟΜΙΚΕΣ ΚΑΙ ΑΛΛΕΣ ΑΠΑΙΤΗΣΕΙΣ

3.3. ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ Ρ3.3: ΣΚΟΠΟΙ ΚΑΙ ΣΤΟΧΟΙ

3.4. ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ Ρ3.4: ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΒΕΛΤΙΩΣΗΣ

4. ΕΦΑΡΜΟΓΗ

4.1. ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ P4.1: ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΚΑΙ ΑΡΜΟΔΙΟΤΗΤΕΣ

4.2. ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ P4.2: ΚΑΤΑΡΤΙΣΗ ΠΑΡΑΓΩΓΩΝ ΚΑΙ ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΩΝ

4.3. ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ P4.3: ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ

4.4. ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ P4.4: ΤΕΚΜΗΡΙΩΣΗ

4.5. ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ P4.5: ΧΕΙΡΙΣΜΟΣ ΕΓΓΡΑΦΩΝ

4.6. ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ P4.6: ΑΡΧΕΣ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ

4.6.1 ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ P4.6.1: ΑΡΧΕΣ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ- ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΕΙΣΡΟΩΝ /
ΠΡΟΜΗΘΕΥΤΩΝ

4.7. ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ P4.7: ΠΡΟΛΗΨΗ ΚΑΙ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΚΡΙΣΕΩΝ

4.8. ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ P4.8: ΙΧΝΗΛΑΣΙΜΟΤΗΤΑ

5. ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΗ ΚΑΙ ΜΕΤΡΗΣΕΙΣ

5.1. ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ P5.1: ΕΠΙΒΛΕΨΗ ΚΑΙ ΕΛΕΓΧΟΣ

5.2. ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ P5.2: ΧΕΙΡΙΣΜΟΣ ΜΗ - ΣΥΜΜΟΡΦΩΣΕΩΝ

5.3. ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ P5.3: ΚΑΤΑΓΡΑΦΕΣ - ΑΡΧΕΙΑ

5.4. ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ P5.4: ΕΣΩΤΕΡΙΚΕΣ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΕΙΣ

6. ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ P6: ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΗ ΑΠΟ ΤΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗ

Ενδεικτικά, θα αναφερθεί η διαδικασία που αφορά τις νομικές και άλλες απαιτήσεις για την εκμετάλλευση παραγωγής επιτραπέζιας ελιάς. Στο τέλος υπάρχει ένα παράρτημα σχετικό με τη συγκεκριμένη διαδικασία το οποίο αφού συμπληρωθεί αρχειοθετείται.

ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ Ρ3.2: ΝΟΜΙΚΕΣ ΚΑΙ ΑΛΛΕΣ ΑΠΑΙΤΗΣΕΙΣ

1. ΣΚΟΠΟΣ

Να συγκεντρωθούν οι ισχύουσες θεσμικές διατάξεις (νόμοι, Υπουργικές αποφάσεις) για το περιβάλλον και την ποιότητα των προϊόντων (προδιαγραφές) ώστε να κρίνεται το σύννομο των ενεργειών για κάθε επιμέρους λειτουργία της εκμετάλλευσης.

Επίσης, να εντοπιστούν οι απαιτήσεις των πελατών για τα παραπάνω θέματα.

2. ΠΕΔΙΟ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ / ΕΜΠΛΕΚΟΜΕΝΟΙ

Το πεδίο εφαρμογής είναι όλη η εκμετάλλευση, δηλαδή οι αποθήκες, τα αντλητικά συγκροτήματα, ο εξοπλισμός και τα γεωργικά προϊόντα, ως προς τη συμμόρφωσή τους προς τις προδιαγραφές.

Εμπλεκόμενοι είναι η διοίκηση και όλοι οι εργαζόμενοι στην εκμετάλλευση, οι παραγωγοί, οι πελάτες των γεωργικών προϊόντων καθώς και οι προμηθευτές εισροών και υπηρεσιών.

3. ΠΑΡΑΠΟΜΠΕΣ / ΣΧΕΤΙΚΑ ΕΓΓΡΑΦΑ

Διαδικασία Ρ1: Σύσταση εκμετάλλευσης (πίνακας με τα ονόματα των παραγωγών)

Διαδικασία Ρ3.3: Σκοποί και στόχοι (Αποτύπωση της υφιστάμενης κατάστασης)

Διαδικασία Ρ4.1: Οργάνωση και αρμοδιότητες

Διαδικασία Ρ4.2: Επικοινωνία

4. ΟΡΙΣΜΟΙ – ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ

Δεν υπάρχουν.

5. ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ

α. Ο επιβλέπων συγκεντρώνει την ισχύουσα νομοθεσία από τη Νομαρχία, τη Διεύθυνση Γεωργίας, τη Διεύθυνση περιβάλλοντος και την κεντρική υπηρεσία περιβάλλοντος του Υπουργείου Γεωργίας.

Προκειμένου να ενημερώνεται συνεχώς για τυχόν μεταβολές της νομοθεσίας, διατηρεί συνεχή επαφή με επισκέψεις στις παραπάνω τοπικές αρχές.

Συγκεντρώνει επίσης την αλληλογραφία / βιβλιογραφία σχετικά με τις απαιτήσεις συγκεκριμένων πελατών ή της αγοράς γενικότερα.

β. Δημιουργεί πίνακα (έντυπο P3.2 – F01) όπου καταχωρείται η πλήρης παραπομπή σε αυτήν τη νομοθεσία για κάθε επιμέρους δραστηριότητα της εκμετάλλευσης, ακολουθώντας την κατανομή σε σχέδια διαχείρισης. Ο πίνακας αυτός αναθεωρείται με την ενσωμάτωση κάθε μεταβολής της νομοθεσίας ή / και των απαιτήσεων της αγοράς.

γ. Εξετάζει -με τη διαδικασία της αποτύπωσης της υφιστάμενης κατάστασης- κάθε ενέργεια και κατάσταση που περιλαμβάνεται στο κάθε σχέδιο διαχείρισης, ως προς τη συμμόρφωσή τους με τις νομικές απαιτήσεις και τις απαιτήσεις της αγοράς.

Καταγράφει τα ευρήματα στον πίνακα P3.2 – F01, ως παρατηρήσεις.

δ. Παίρνει, για κάθε σχέδιο διαχείρισης, τα άμεσα μέτρα για τη διόρθωση της απόκλισης από τη συμμόρφωση ή γενικότερα μέτρα που πρέπει να ληφθούν για τη συμμόρφωση.

6. ΑΡΧΕΙΑ

A/a	Περιεχόμενο	Χρόνος Διατήρησης	Υπεύθυνος Αρχείου
1	Πίνακες P3.2 – F01, συμπληρωμένοι	Συνεχώς	Επιβλέπων
2	Νόμοι, Υπ. Αποφάσεις, εγκύκλιοι κ.λ.π.	Συνεχώς	Επιβλέπων

5.4. ΤΑ ΣΧΕΔΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΚΑΙ ΟΙ ΟΔΗΓΙΕΣ

Κάθε **σχέδιο διαχείρισης** περιλαμβάνει τις ενέργειες για την ικανοποίηση των απαιτήσεων του AGRO 2-2. Κάθε δε ενέργεια υλοποιείται με τις σχετικές **Οδηγίες**. Οι οδηγίες βρίσκονται υπό μορφή υποδειγμάτων, ως παραρτήματα, ενσωματωμένα στα Σχέδια Διαχείρισης. Αυτές αφορούν:

- Βελτίωση, ή
- Εφαρμογή των Αρχών Λειτουργίας (Ορθή Γεωργική Πρακτική) ή τέλος,
- Πρόληψη και Αντιμετώπιση Κρίσεων

Τα σχέδια διαχείρισης επανεκδίδονται, αν μεταβληθούν οι ενέργειες που προβλέπονται να εφαρμοστούν, είτε επειδή μεταβλήθηκε η πολιτική για το συγκεκριμένο Σχέδιο Διαχείρισης είτε επειδή άλλαξαν οι απαιτήσεις που πρέπει να ικανοποιηθούν.

Οι Οδηγίες συντάσσονται είτε υπό μορφή εγκυκλίου για όλους τους παραγωγούς, είτε υπό μορφή ειδικής Οδηγίας για μια ομάδα παραγωγών / μεμονωμένους παραγωγούς, ανάλογα με το που έχει εντοπιστεί η ανάγκη για ενέργεια, και αναλύουν τον τρόπο δράσης κατά την εκτέλεση των απαραίτητων ενεργειών (π.χ. κλάδεμα, άρδευση κ.λ.π.) καθώς επίσης και κατά τον χειρισμό του εξοπλισμού.

Μερικές οδηγίες αφορούν "Τυποποιημένες Μεθόδους Εργασίας" για τον ίδιο τον επιβλέποντα που τις συντάσσει και εκτελεί την εργασία (π.χ. δειγματοληψίες εδάφους, καρπών κ.λ.π.).

Οι Οδηγίες αναθεωρούνται όταν προκύψει μεταβολή στο νομικό καθεστώς, στις απαιτήσεις των συμβάσεων, στις τεχνολογικές εξελίξεις ή λόγω άλλης αιτίας. Με τον

έλεγχο και την αναθεώρηση των Οδηγιών παρεμποδίζεται η υλοποίηση ενεργειών που κρίνονται ακατάλληλες υπό το φως νέων δεδομένων.

Τα Σχέδια Διαχείρισης και οι Οδηγίες αποτελούν εμπιστευτικά έγγραφα της εκμετάλλευσης.

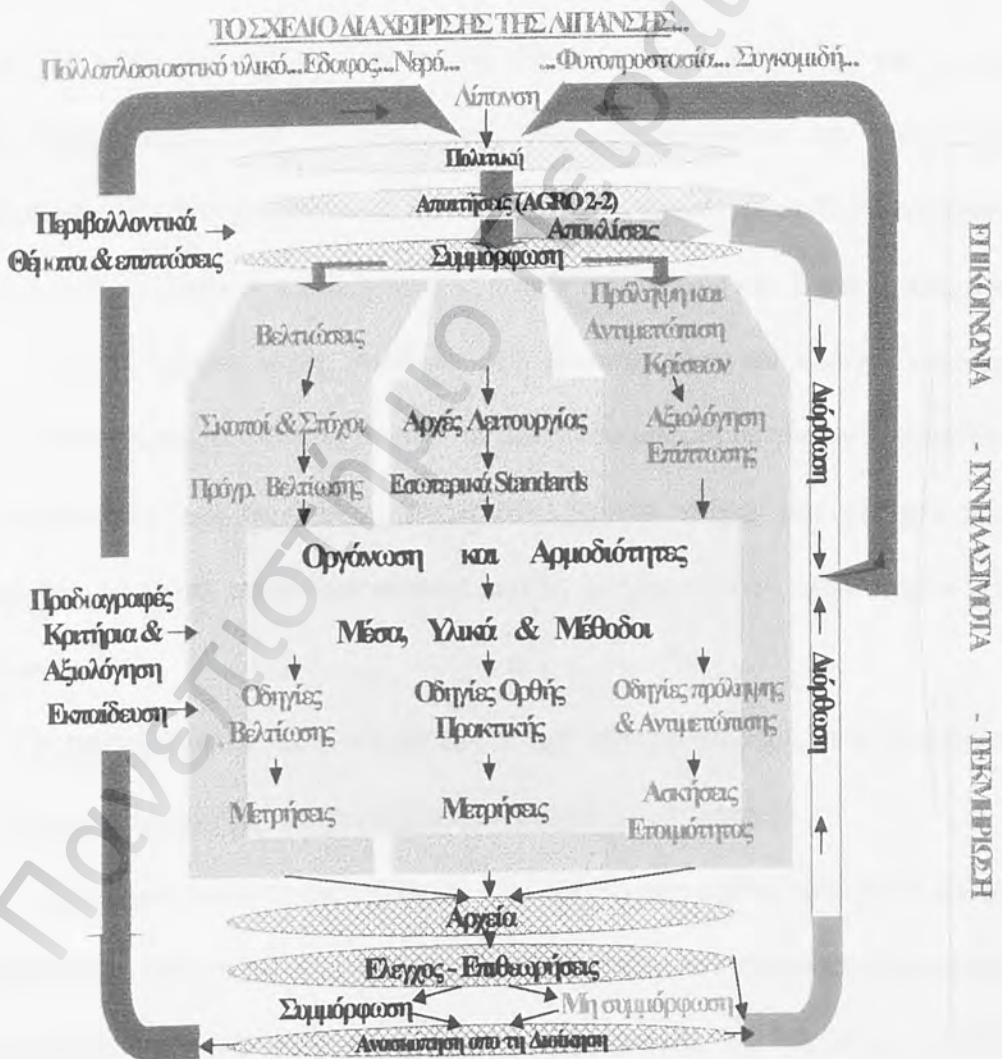
5.4.1. ΤΑ ΕΙΔΗ ΤΩΝ ΣΧΕΔΙΩΝ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Στη συνέχεια παρουσιάζονται τα είδη των Σχεδίων Διαχείρισης που αναπτύσσονται σε μια εκμετάλλευση, σύμφωνα με τις απαιτήσεις του προτύπου AGRO 2-2.

1. MPL01: ΣΧΕΔΙΟ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΠΟΛΛΑΠΛΑΣΙΑΣΤΙΚΟΥ ΥΛΙΚΟΥ
2. MPL02: ΣΧΕΔΙΟ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΓΕΝΙΚΩΝ ΚΑΛΛΙΕΡΓΗΤΙΚΩΝ ΦΡΟΝΤΙΔΩΝ
3. MPL03: ΣΧΕΔΙΟ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΕΔΑΦΟΥΣ
4. MPL04: ΣΧΕΔΙΟ ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΗΣ ΜΕΤΕΩΡΟΛΟΓΙΚΩΝ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ
5. MPL05: ΣΧΕΔΙΟ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΘΡΕΨΗΣ ΦΥΤΩΝ
6. MPL06: ΣΧΕΔΙΟ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΑΡΔΕΥΣΗΣ
7. MPL07: ΣΧΕΔΙΟ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΦΥΤΟΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ
8. MPL08: ΣΧΕΔΙΟ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΣΥΓΚΟΜΙΔΗΣ ΚΑΙ ΜΕΤΑΣΥΛΛΕΚΤΙΚΩΝ ΕΠΙΕΜΒΑΣΕΩΝ
9. MPL09: ΣΧΕΔΙΟ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ
10. MPL10: ΣΧΕΔΙΟ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΡΥΠΩΝ ΚΑΙ ΑΝΑΚΥΚΛΩΣΗΣ
11. MPL11: ΣΧΕΔΙΟ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΒΙΟΠΟΙΚΙΛΟΤΗΤΑΣ

12. MPL11: ΣΧΕΔΙΟ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΥΓΕΙΑΣ, ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ ΚΑΙ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗΣ ΠΑΡΑΓΩΓΩΝ ΚΑΙ ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΩΝ

Στο σχήμα 5.3. φαίνεται πώς δημιουργείται, υλοποιείται και παρακολουθείται ένα Σχέδιο Διαχείρισης (π.χ. Σχέδιο Διαχείρισης της λίπανσης) και πώς συσχετίζεται με τα κύρια στοιχεία του Σ.Ο.Δ.

Σχήμα 5.3.: Η σχέση ενός Σχεδίου Διαχείρισης με το Σ.Ο.Δ.

5.5. ΤΑ ΑΡΧΕΙΑ

Όπως προαναφέρθηκε, τόσο το εγχειρίδιο των Διαδικασιών όσο και τα Σχέδια Διαχείρισης εμπεριέχουν κάποια έντυπα ασυμπλήρωτα, υπό τη μορφή συνήθως πινάκων, ως παραρτήματα. Αυτά τα έντυπα συμπληρώνονται από τους αρμόδιους για κάθε ζήτημα (π.χ. παραγωγούς, εργαζόμενους, επιβλέπων κ.λ.π.), υπογράφονται και αρχειοθετούνται.

Για κάθε μια από τις Διαδικασίες, δημιουργείται ξεχωριστός υπο – φάκελος, όπου φυλάσσονται όλες οι καταγραφές που τεκμηριώνουν την εφαρμογή των Διαδικασιών. Το ίδιο συμβαίνει και με τα Σχέδια Διαχείρισης όπου δημιουργούνται υπο – φάκελοι με τα αποδεικτικά έγγραφα της πιστής εφαρμογής των Σχεδίων Διαχείρισης.

Οι καταγραφές αυτές βοηθούν την εκμετάλλευση να ελέγχει καλύτερα το Σ.Ο.Δ. που εφαρμόζει, γιατί περιορίζει τα λάθη που μπορεί να γίνουν λόγω αδυναμίας της ανθρώπινης μνήμης. Επίσης αποτελούν βασικό τμήμα του ελέγχου και των επιθεωρήσεων αφού αποδεικνύουν την ακριβή εφαρμογή των Διαδικασιών και των Οδηγιών.

Η σωστή επιλογή των εντύπων αυτών έχει σαν αποτέλεσμα να συγκεντρώνονται οι χρήσιμες πληροφορίες και να διαχωρίζονται από τις υπόλοιπες.

Στα αρχεία ανήκουν επίσης και όλα τα έντυπα που σχετίζονται με το Σ.Ο.Δ. της εκμετάλλευσης όπως η αλληλογραφία με τις αρχές, τα νομικά έγγραφα, τα τοπογραφικά σκαριφήματα, τα εγχειρίδια λειτουργίας του εξοπλισμού, τα δελτία των γεωργικών προειδοποιήσεων, τα ιδιωτικά συμφωνητικά μεταξύ παραγωγών και εκμετάλλευσης, η σύμβαση πρόσληψης του επιβλέποντα κ.λ.π.

Κάποια από τα έγγραφα των αρχείων δεν μεταβάλλονται με την πάροδο του χρόνου ενώ κάποια άλλα χρειάζεται να ενημερώνονται. Ανεξάρτητα όμως από αυτό ο

χρόνος τήρησης ενός αρχείου είναι καθορισμένος, έτσι ώστε να επανεξετάζεται η λειτουργικότητα του κάθε εγγράφου και ανάλογα με την αξιολόγησή του να διατηρείται, να τροποποιείται, ή να αποσύρεται.

Τα κύρια σημεία αναφορικά με την διαχείριση των αρχείων είναι τα εξής:

- α) ο καθορισμός των αρχείων
- β) ο τρόπος τήρησης του αρχείου
- γ) η ασφάλεια στοιχείων και δεδομένων
- δ) η δομή και η μορφή του αρχείου
- ε) ο υπεύθυνος και ο χρόνος τήρησης του αρχείου (6)

Με τα αρχεία αποδεικνύεται άμεσα ή έμμεσα η αποτελεσματική λειτουργία του Σ.Ο.Δ. και η συνεχής βελτίωση, μέσω της καταγραφής του βαθμού επίτευξης των σκοπών και στόχων που έχει θέσει η εκμετάλλευση. (6)

6. ΕΜΠΕΙΡΙΕΣ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΟΥ Σ.Ο.Δ.

6.1. ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗΣ ΕΝΟΣ Σ.Ο.Δ.

Στην παράγραφο 4.5.4 του προτύπου AGRO 2-1, όπως έχει ήδη αναφερθεί, παρουσιάζεται η απαίτηση για επιθεώρηση του Σ.Ο.Δ., η οποία εξετάζει συνολικά το Σ.Ο.Δ. για να διαπιστώσει αν εφαρμόζεται όπως προγραμματίστηκε, αν λειτουργεί αποδοτικά και χωρίς προβλήματα, και αν επιδέχεται βελτιώσεις.

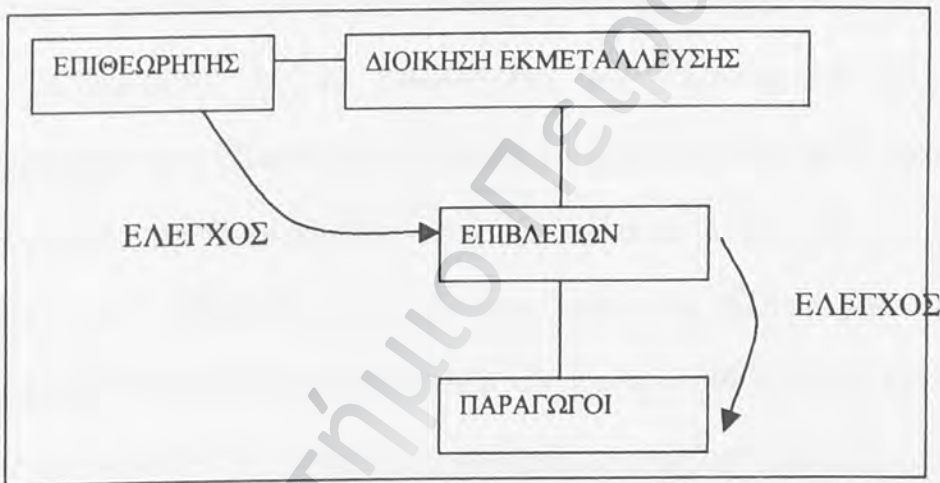
Αναλυτικότερα, η επιθεώρηση του Σ.Ο.Δ. εξετάζει αν:

- Οι διαδικασίες, οδηγίες εργασίας και οι άλλες καταγεγραμμένες κατευθύνσεις εφαρμόζονται στην πράξη
- Οι προβλεπόμενες μετρήσεις και έλεγχοι εκτελούνται
- Οι κατάλληλες διορθωτικές ενέργειες εφαρμόζονται
- Τα αρχεία, τα έγγραφα και τα έντυπα τηρούνται σωστά και τακτικά
- Υπάρχουν περιπτώσεις βελτίωσης της τεκμηρίωσης
- Οι εργαζόμενοι αντιλαμβάνονται το ρόλο τους στο Σ.Ο.Δ.
- Τηρούνται οι νομικές και οι άλλες απαιτήσεις
- Οι δράσεις του προγράμματος βελτίωσης βρίσκονται σε εξέλιξη
- Η γενική λειτουργία είναι σε συμφωνία με την πολιτική της εκμετάλλευσης
- Η πορεία επίτευξης των σκοπών και στόχων είναι η προσδοκώμενη
- Υπάρχουν σημεία που επιδέχονται ή απαιτούν βελτιώσεις

Έμφαση δίνεται σε σημεία τα οποία έχουν αναγνωριστεί ως προβληματικά ή αδύναμα κατά τη διάρκεια προηγούμενων επιθεωρήσεων ή κατά τη λειτουργία του

Σ.Ο.Δ., καθώς επίσης και σε εκείνα που σχετίζονται με τα σημαντικά θέματα που αντιμετωπίζει η εκμετάλλευση.

Ένα σημείο που αξίζει να σημειωθεί είναι το γεγονός ότι ο επιθεωρητής, όπως και ο ελεγκτής, δεν μπορούν να είναι ταυτόχρονα εμπλεκόμενοι στην εκτέλεση του αντικειμένου επιθεώρησης ή ελέγχου αντίστοιχα. Αυτό σημαίνει ότι ο επιβλέπων έχει αρμοδιότητα να ελέγχει τους παραγωγούς αλλά ο ίδιος δεν μπορεί να επιθεωρήσει το Σ.Ο.Δ., από τη στιγμή που είναι εμπλεκόμενος σε αυτό (βλ. σχήμα 6.1).

Σχήμα 6.1.: Οργανόγραμμα για τον έλεγχο και την επιθεώρηση

Έτσι, οι επιθεωρήσεις μπορούν να πραγματοποιηθούν είτε εσωτερικά από στελέχη της εκμετάλλευσης που έχουν γνώσεις πάνω στο συγκεκριμένο θέμα και είναι όμως μη εμπλεκόμενοι σε αυτό που επιθεωρούν (στο σύστημα), είτε εξωτερικά από κάποιο σύμβουλο.

Η απόφαση της εκμετάλλευσης για συνεργασία ή όχι με εξωτερικούς συμβούλους εξαρτάται κυρίως από τις δυνατότητές της σε ανθρώπινο δυναμικό και εργατώρες, την οικονομική της άνεση και την ύπαρξη ή μη στελεχών της με διαπιστωμένη εμπειρία στο σχεδιασμό και την επιθεώρηση του Σ.Ο.Δ. Στην πράξη βέβαια συνηθίζεται η συνεργασία με εξωτερικούς συμβούλους λόγω της έλλειψης

επάρκειας σε στελέχη που διαθέτουν την απαραίτητη κατάρτιση (πολλές φορές υπάρχει μόνο ο επιβλέπων γεωπόνος) αλλά και λόγω του γεγονότος ότι ο εξωτερικός σύμβουλος μπορεί να προσφέρει στην εκμετάλλευση την εμπειρία άλλων εκμεταλλεύσεων. Αυτή είναι μια διαφορά των γεωργικών εκμεταλλεύσεων σε σχέση με τη βιομηχανία, η οποία λόγω των πολλαπλών και ανεξάρτητων τμημάτων της μπορεί να χρησιμοποιεί πιο εύκολα εσωτερικούς ανθρώπινους πόρους για την διεξαγωγή των επιθεώρησεων.

Η επιθεώρηση περιλαμβάνει εξέταση των αρχείων του Σ.Ο.Δ. και έλεγχο μέρους των παραγωγών, των εγκαταστάσεων, του εξοπλισμού και των αγροτεμαχίων.

Τα ευρήματα και οι διαπιστώσεις των επιθεώρησεων απαιτείται να καταγράφονται, να φυλάσσονται σε αρχεία, να κοινοποιούνται στον επικεφαλής της εκμετάλλευσης και να καταλήγουν στη λήψη άμεσων μέτρων, στην αναθεώρηση εγγράφων του συστήματος που εμφανίζουν αδυναμίες ή στην έκδοση οδηγιών διορθωτικών δράσεων, οι οποίες παραδίδονται στους υπεύθυνους για την εφαρμογή τους. Έτσι, δημιουργείται η έκθεση της εσωτερικής επιθεώρησης του Σ.Ο.Δ.

Η επιθεώρηση πρέπει να είναι πιο εξονυχιστική και αυστηρή σε επίπεδο διαπιστώσεων από οποιονδήποτε άλλο έλεγχο και να είναι ξεκάθαρο ότι δεν έχει το χαρακτήρα της τιμωρίας αλλά της αναζήτησης των αιτίων των σημείων μη συμμόρφωσης προκειμένου να οδηγήσει σε βελτιώσεις.

Ένα παράδειγμα της μορφής της έκθεσης επιθεώρησης που πραγματοποιήθηκε από εξωτερικό συνεργάτη – σύμβουλο σχετικά με το Σ.Ο.Δ. που εφαρμόζει **κοινοπραξία παραγωγών, οι οποίοι καλλιεργούν ελαιόδεντρα**, απεικονίζεται στον πίνακα 6.1.

ΠΙΝΑΚΑΣ 6.2: Καταγραφή παρατηρήσεων

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ
- Δεν υπάρχουν ενώ συνιστώνται κουτιά πρώτων βοηθειών (παρ. 4.12.4 του AGRO 2-2)
- Δεν υπάρχει ενώ συνιστάται η επαρκής και κατάλληλη σήμανση στα επικίνδυνα σημεία (παρ. 4.12.4 του AGRO 2-2)
- Τα υλικά συσκευασίας (τελάρια) να είναι επαρκώς καθαρά (πλύσιμο) (παρ. 4.8.5 του AGRO 2-2)
- Δεν υπάρχουν απασχολούμενοι στην εκμετάλλευση καταρτισμένοι σε θέματα παροχής πρώτων βοηθειών (παρ. 4.12.2 του AGRO 2-2)
- Δεν τεκμηριώνεται η συντήρηση των ελκυστήρων σύμφωνα με τις οδηγίες του κατασκευαστή, ούτε ο εφοδιασμός τους με προστατευτικές κατασκευές που καθιστούν τη χρήση τους ασφαλή (παρ. 4.12.5 του AGRO 2-2)
- Στο συμφωνητικό που υπογράφουν οι παραγωγοί με την ομάδα ολοκληρωμένης διαχείρισης εσφαλμένα αναφέρεται ο παραγωγός ως επικεφαλής της εκμετάλλευσης.

ΠΙΝΑΚΑΣ 6.3: Καταγραφή μη συμμορφώσεων

ΜΗ ΣΥΜΜΟΡΦΩΣΕΙΣ
- Δεν υπολογίζεται ο όγκος του ψεκαστικού διαλύματος από τον παραγωγό σύμφωνα με τις οδηγίες του επιβλέποντος και δεν ελέγχεται η εφαρμογή (παρ. 4.7.4 του AGRO 2-2)
- Δεν υπάρχει οδηγία από τον επιβλέποντα και καταγραφή εφαρμογής ζιζανιοκτονίας που έχει κάνει κατά δήλωσή του και κατά δήλωση του επιβλέποντα ο παραγωγός (παρ. 4.7.4, 4.7.5 του AGRO 2-2)
- Δεν εφαρμόζονται πλήρως οι οδηγίες που εκδίδονται από τον επιβλέποντα για τα μέσα ατομικής προστασίας των χειριστών ψεκαστικών μηχανημάτων (παρ. 4.7.6 του AGRO 2-2)
- Η συντήρηση των μέσων φυτοπροστασίας δε γίνεται από πιστοποιημένο συνεργείο, ούτε τεκμηριώνεται η τήρηση των οδηγιών του κατασκευαστή κατά τη συντήρησή τους όταν η συντήρηση γίνεται από το προσωπικό της εκμετάλλευσης. (παρ. 4.7.8 του AGRO 2-2)
- Δε γίνεται η αποθήκευση φυτοπροστατευτικών προϊόντων με τρόπο που να καλύπτει τις απαιτήσεις του προτύπου. (παρ. 4.7.11 του AGRO 2-2)
- Δεν παρακολουθείται σε μόνιμη βάση η υγεία των χειριστών των φυτοπροστατευτικών προϊόντων. (παρ. 4.12.3 του AGRO 2-2)
- Δεν έχουν καθιερωθεί και δεν τηρούνται διαδικασίες ως προς την καταλληλότητα όλων των εισροών και των υπηρεσιών τρίτων (προμηθευτών) που χρησιμοποιεί η γεωργική εκμετάλλευση. (παρ. 4.4.6 του AGRO 2-1)
- Δεν τεκμηριώνονται γραπτά τα χαρακτηριστικά που πρέπει να ελεγχθούν για την επαλήθευση τήρησης των προδιαγραφών των παραγόμενων προϊόντων και δεν είναι αναρτημένα αυτά σε κάθε σημείο ελέγχου, ούτε τα όρια αποδοχής ή απόρριψης. (παρ. 4.5.2 του AGRO 2-1)
- Δεν υπάρχει στους φακέλους των παραγωγών η οδηγία κλαδέματος. (παρ. 4.2 του AGRO 2-2)
- Δε γίνεται η αποθήκευση λιπασμάτων με ορθό τρόπο, με τρόπο δηλαδή που να καλύπτει τις απαιτήσεις του προτύπου. (παρ. 4.5.8 του AGRO 2-2)

6.2. ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ Σ.Ο.Δ. ΚΑΤΑ AGRO 2-1 ΚΑΙ AGRO 2-2 ΑΠΟ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΕΩΡΓΙΚΗ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΗ

6.2.1. ΓΕΝΙΚΑ

Σε μια προσπάθεια να αξιολογηθεί το Σ.Ο.Δ. με βάση τα πρότυπα AGRO 2-1 και AGRO 2-2 και να αναζητηθούν πληροφορίες σχετικά με την εφαρμογή του, δημιουργήθηκε ειδικό ερωτηματολόγιο (παράρτημα 4) το οποίο συμπληρώθηκε από την εκμετάλλευση ΖΕΥΣ ΑΚΤΙΝΙΔΙΑ Α.Ε.

Αξίζει να σημειωθεί ότι η εκμετάλλευση αυτή είναι η πρώτη που πιστοποιήθηκε για την εφαρμογή του Σ.Ο.Δ. στη φυτική παραγωγή με βάση τα πρότυπα AGRO 2-1 και AGRO 2-2 και επομένως διαθέτει αρκετή εμπειρία στο συγκεκριμένο θέμα. Η πιστοποίηση έγινε στις 23/ 01/ 2000 από τον AGROCERT.

Η σχετικά πρόσφατη πιστοποίηση των περισσότερων εκμεταλλεύσεων δεν επέτρεπε την επέκταση της έρευνας σε όλες τις εκμεταλλεύσεις γι' αυτό οι απαντήσεις της συγκεκριμένης εκμετάλλευσης είναι μόνο ενδεικτικές.

Αρχικά παρουσιάζονται τα γενικά στοιχεία της εκμετάλλευσης και στη συνέχεια αναλύονται τα θέματα που αφορούν το Σ.Ο.Δ. και την αξιολόγησή του.

6.2.2. ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΤΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗΣ

ΠΙΝΑΚΑΣ 6.4: Πληροφοριακά στοιχεία για την επιχείρηση

ΓΕΝΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΤΗΣ ΓΕΩΡΓΙΚΗΣ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΗΣ	
Επωνυμία	ΖΕΥΣ ΑΚΤΙΝΙΔΙΑ Α.Ε.
Πόλη – νομός	Καρίτσα – Πιερίας

Νομική μορφή γεωργικής εκμετάλλευσης	Ανώνυμη Εταιρεία (Α.Ε.)
Αριθμός παραγωγών	250
Επιφάνεια αγροτεμαχίων (στρέμματα)	2700
Προϊόντα	Ακτινίδια
Αριθμός εργαζομένων (μόνιμοι – εποχιακοί)	25
Τζίρος (μ.ο. 2000 -2001)	1,5 δις. δρχ.
Χρονική διάρκεια εισαγωγής του συστήματος	2 έτη
Πιστοποίηση για άλλα συστήματα	ISO 9002, HACCP
Άλλα προϊόντα που παράγονται από τη γεωργική εκμετάλλευση εκτός Σ.Ο.Δ.	Φράουλες, δαμάσκηνα, ροδάκινα, νεκταρίνια, σταφύλια
Τα προϊόντα του Σ.Ο.Δ. προορίζονται:	Για εμπορία

6.2.3. ΣΥΝΟΛΙΚΗ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΟΥ Σ.Ο.Δ.

Επειδή η εφαρμογή του Σ.Ο.Δ. είναι πρόσφατη, δεν έχει γίνει ανάλυση κόστους – οφέλους από την εκμετάλλευση έτσι ώστε να υπάρχει μια εικόνα βασισμένη σε αριθμητικά μεγέθη. Παρόλα αυτά, σε ερωτήσεις σχετικές με την αξιολόγηση του Σ.Ο.Δ. που εφαρμόζεται από την εκμετάλλευση, το συμπέρασμα ήταν ότι συμβάλλει σε πολύ μεγάλο βαθμό στην προστασία του περιβάλλοντος και στην προστασία της υγείας των εργαζομένων και σε μικρότερο αλλά σημαντικό βαθμό, στην προστασία της υγείας του καταναλωτή, στην αναβάθμιση της ποιότητας του προϊόντος, στην εξοικονόμηση κόστους για την εκμετάλλευση και στη βελτίωση της οργάνωσης και της λειτουργίας της. Το Σ.Ο.Δ. ικανοποίησε σε μεγάλο βαθμό τις προσδοκίες της επιχείρησης και θεωρείται αξιόπιστο.

6.2.4. ΓΕΝΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΓΙΑ ΤΑ Σ.Ο.Δ.

Η ανταπόκριση της ελληνικής αγοράς απέναντι στα Σ.Ο.Δ. είναι ακόμα σε χαμηλά επίπεδα, σε αντίθεση με τη στάση της ευρωπαϊκής αγοράς, η οποία ωθεί τους παραγωγούς να εμπλέκονται στην ανάπτυξη και εφαρμογή Σ.Ο.Δ. Η επιχείρηση ΖΕΥΣ ΑΚΤΙΝΙΔΙΑ Α.Ε. καθοδηγούμενη από τις απαιτήσεις της αγοράς (π.χ. αλυσίδες super market) και των ίδιων των καταναλωτών και προορίζοντας τα προϊόντα της για εξαγωγή (κυρίως στην Αγγλία) θεωρεί ότι η εφαρμογή Σ.Ο.Δ. ήταν θετική όσον αφορά την αύξηση των πωλήσεων, την ενίσχυση των εξαγωγών και την ικανοποίηση των απαιτήσεων της ευρωπαϊκής αγοράς. Βέβαια, αξίζει να σημειωθεί ότι η ανάπτυξη Σ.Ο.Δ. δεν επέφερε άμεση αύξηση της τιμής του προϊόντος.

Με βάση την εμπειρία της, η ΖΕΥΣ ΑΚΤΙΝΙΔΙΑ Α.Ε. θα πρότεινε σε μια εκμετάλλευση να εφαρμόσει Σ.Ο.Δ., λαμβάνοντας όμως υπόψη της:

- Το μέγεθος της εκμετάλλευσης (η συνολική έκταση της εκμετάλλευσης να είναι πάνω από 500 στρέμματα)
- Τον αριθμό των εργαζομένων της
- Τον προσανατολισμό της προς την αγορά στην οποία πρόκειται να διαθέσει τα προϊόντα της (αν πρόκειται για εξαγωγή προϊόντων, η υιοθέτηση Σ.Ο.Δ. απαντά στις απαιτήσεις της αγοράς)
- τη νοοτροπία και φιλοσοφία της εκμετάλλευσης καθώς επίσης και την οργάνωσή της (π.χ. ένας συνεταιρισμός θα αντιμετωπίσει δυσκολίες στην ανάπτυξη Σ.Ο.Δ. γιατί δεν έχει σταθερή διοίκηση)

6.2.5. ΚΟΣΤΟΣ ΚΑΙ ΧΡΟΝΟΣ ΓΙΑ ΤΟ Σ.Ο.Δ.

Το κόστος ανάπτυξης και εφαρμογής του Σ.Ο.Δ. για τη συγκεκριμένη επιχείρηση κατανέμεται προσεγγιστικά ως εξής:

α) κόστος επενδύσεων	2.000.000 δρχ
β) κόστος προσωπικού	1 άτομο-επιβλέπων
γ) κόστος πιστοποίησης	1.000.000 δρχ
δ) κόστος βοηθητικού υλικού (εγχειρίδια)	500.000 δρχ
ε) κόστος συμβουλευτικών υπηρεσιών	500.000 δρχ

Ο εξωτερικός σύμβουλος που χρησιμοποίησε η επιχείρηση επιλέχθηκε με κριτήριο την επάρκεια γνώσεων πάνω στο αντικείμενο προκειμένου να βοηθήσει στην απαιτούμενη τεκμηρίωση.

Αξίζει να σημειωθεί ότι κάποιες δράσεις που σχετίζονται με το Σ.Ο.Δ. χρηματοδοτήθηκαν σε ποσοστό 50% από το Πενταετές Επιχειρησιακό Πρόγραμμα σύμφωνα με τον Καν. 2200/96 "περί κοινής οργάνωσης αγοράς οπωροκηπευτικών" αν και η χρηματοδότηση δεν αφορούσε το Σ.Ο.Δ. αλλά τις συγκεκριμένες δράσεις.

Το ετήσιο κόστος διατήρησης του Σ.Ο.Δ. για την επιχείρηση προσεγγιστικά κατανέμεται ως εξής:

α) κόστος προσωπικού

Επιβλέπων -
γεωπόνος

β) κόστος διατήρησης της πιστοποίησης

500.000 δρχ

Η χρονική διάρκεια εισαγωγής του Σ.Ο.Δ. ήταν δύο έτη και ο χρόνος παρακολούθησής του ήταν ένα έτος.

6.2.6. ΩΘΟΥΣΕΣ ΔΥΝΑΜΕΙΣ- ΑΠΟΤΡΕΠΤΙΚΟΙ ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΠΟΦΑΣΗ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΤΟΥ Σ.Ο.Δ.

Οι κυριότερες ωθούσες δυνάμεις για την εφαρμογή του Σ.Ο.Δ. ήταν:

- ❖ οι απαιτήσεις της ίδιας της αγοράς και
- ❖ η πολιτική της επιχείρησης που στόχευε στην καλύτερη οργάνωση της παραγωγής και στον εντοπισμό των αδύνατων σημείων της.

Ο μοναδικός αποτρεπτικός παράγοντας για την απόφαση της επιχείρησης να εφαρμόσει το Σ.Ο.Δ. ήταν η αμφιβολία σχετικά με το αν οι παραγωγοί θα μπορούσαν να οργανωθούν και να εκτελέσουν συγκεκριμένες οδηγίες προκειμένου να ικανοποιήσουν τις απαιτήσεις του Σ.Ο.Δ.

Τελικά όμως η εφαρμογή πραγματοποιήθηκε με επιτυχία και οδήγησε στην πιστοποίηση.

6.2.7. ΟΦΕΛΗ – ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΟΥ Σ.Ο.Δ.

Τα οφέλη που αναγνώρισε η επιχείρηση από την εφαρμογή του Σ.Ο.Δ. ήταν κυρίως η αύξηση του μεριδίου αγοράς, η βελτίωση της δημόσιας εικόνας της επιχείρησης και η επίτευξη καλύτερης οργάνωσης.

Τα σπουδαιότερα προβλήματα που αντιμετώπισε η επιχείρηση κατά την εφαρμογή του Σ.Ο.Δ. ήταν η δυσκολία που συνάντησαν οι παραγωγοί να συμπληρώσουν τα έντυπα που απαιτεί η τεκμηρίωση και να κατανοήσουν την αναγκαιότητα αυτών των εγγράφων και η αδυναμία υιοθέτησης των οδηγιών εκ μέρους τους χωρίς παρεκκλίσεις. Ειδικά οι οδηγίες που σχετίζονταν με την προστασία του περιβάλλοντος και με τα θέματα υγιεινής και ασφάλειας εμφάνισαν τη μεγαλύτερη δυσκολία εφαρμογής από τους παραγωγούς.

Σ' αυτό το σημείο αξίζει να σημειωθεί ότι όταν η επιχείρηση ξεκίνησε να εφαρμόζει το Σ.Ο.Δ. δεν προϋπήρχε η εμπειρία της εφαρμογής ενός άλλου συστήματος διαχείρισης (π.χ. ISO 14001, ISO 9000 κ.λ.π.), το οποίο θα διευκόλυνε την εισαγωγή και εφαρμογή του Σ.Ο.Δ. και θα μείωνε τα προβλήματα που παρουσιάστηκαν.

6.2.8. ΣΤΟΧΟΙ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗΣ

Οι κυριότεροι στόχοι που τέθηκαν από την επιχείρηση ήταν:

- ❖ η μείωση των λιπάνσεων κάτω από κάποιο ποσοστό
- ❖ η μείωση των αρδεύσεων
- ❖ το καθάρισμα των αγροτεμαχίων

- ❖ επιμέρους στόχοι που αφορούν προβλήματα φυτοπαθολογικά, κινούμενοι μέσα στη λογική της πρόληψης και όχι της αντιμετώπισης (π.χ. στόχοι που οδηγούσαν στην έλλειψη εχθρών, ζιζανίων και ασθενειών και όχι στη μείωση των ψεκασμών)

Αξίζει να σημειωθεί ότι υπήρξε δυσκολία όσον αφορά την αρχική επισκόπηση και κατ' επέκταση την ποσοτικοποίηση των στόχων, λόγω της αδυναμίας μετρήσεων των περιβαλλοντικών επιπτώσεων (π.χ. διάβρωση) και του γεγονότος ότι η γεωργική εκμετάλλευση είναι ένα δυναμικό σύστημα που εξαρτάται από κλιματολογικούς (λίβας, καύσωνας, θύελλα, χαλάζι, παγετός κ.λ.π.), βιοτικούς (εχθρούς, ασθένειες, ζιζάνια) και αβιοτικούς παράγοντες (διοξίνες, κ.λ.π.), οι οποίοι έχουν σαν αποτέλεσμα να μην υπάρχουν σταθερές συνθήκες κατά τη λειτουργία της. Επιπλέον είναι δύσκολο να μετρηθεί η επίτευξη των στόχων μιας συγκεκριμένης εκμετάλλευσης από τη στιγμή που λειτουργεί παράλληλα με γειτονικές εκμεταλλεύσεις και υπάρχει αλληλεπίδραση ως προς τα αποτελέσματα των δράσεών τους.

6.2.9. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΟΥ Σ.Ο.Δ.

Αναφορικά με το βαθμό ικανοποίησης των προσδοκιών της επιχείρησης από το Σ.Ο.Δ. θα πρέπει να γίνει διάκριση ανάμεσα στην εσωτερική αγορά και τις ευρωπαϊκές αγορές. Ενώ η ανταπόκριση της ελληνικής αγοράς απέναντι στα Σ.Ο.Δ. δεν ήταν η αναμενόμενη, η αγορά της Αγγλίας στην οποία εξάγονται τα προϊόντα της επιχείρησης έδειξε ενδιαφέρον, αναγνωρίζοντας τη διαφορά ανάμεσα στα προϊόντα που παράγονται με τις μεθόδους της ολοκληρωμένης διαχείρισης και στα συμβατικά προϊόντα.

Οι παρατηρήσεις της επιχείρησης σχετικά με τα Σ.Ο.Δ. ήταν ότι υπάρχει αύξηση της γραφειοκρατίας και ότι ελέγχεται περισσότερο η τεκμηρίωση (έγγραφα) και λιγότερο η εφαρμογή του Σ.Ο.Δ. Ένα άλλο σημείο που σχολιάστηκε από την επιχείρηση ήταν ότι στα περιβαλλοντικά θέματα δίνεται μεγαλύτερη βαρύτητα σε σχέση με τα θέματα που άπτονται της παραγωγής.

Βέβαια η επιχείρηση αξιολογώντας συνολικά το Σ.Ο.Δ. θεωρεί ότι αποκόμισε οφέλη και έχει αποφασίσει να συνεχίσει την εφαρμογή του.

Πανεπιστήμιο Πειραιώς

ΓΕΝΙΚΑ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΚΑΙ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

Ολοκληρώνοντας την παρουσίαση σχετικά με τα Σ.Ο.Δ. και την εφαρμογή τους, γίνεται εμφανές το γεγονός ότι οι μέχρι τώρα μέθοδοι άσκησης της γεωργίας απειλούν τόσο το περιβάλλον και τη δημόσια υγεία όσο και την ίδια τη βιωσιμότητα των γεωργικών εκμεταλλεύσεων.

Οι αρνητικές επιπτώσεις στο περιβάλλον και τη δημόσια υγεία οφείλονται στην αλόγιστη χρήση των γεωργικών εισροών, στις λανθασμένες καλλιεργητικές τεχνικές και στην έλλειψη κατάλληλου σχεδιασμού και οργάνωσης, τόσο σε ατομικό όσο και σε συλλογικό επίπεδο. Η απειλή της βιωσιμότητας των γεωργικών εκμεταλλεύσεων οφείλεται στην αδυναμία τους να διατηρήσουν το μερίδιό τους στη σύγχρονη αγορά, εάν δεν ανταποκρίνονται στις απαιτήσεις της για πιστοποιημένα συστήματα διαχείρισης και προϊόντα υψηλών προδιαγραφών.

Έτσι, εκφράζονται ελπίδες τόσο από την αγορά όσο και από τις ομάδες επιρροής (καταναλωτές, τοπική κοινωνία, περιβαλλοντικές οργανώσεις, Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης κ.λ.π.), για αλλαγή του τρόπου άσκησης της γεωργίας, με σκοπό την παραγωγή ασφαλών και ποιοτικών προϊόντων, χωρίς επιβάρυνση του περιβάλλοντος.

Οι παραπάνω διαπιστώσεις και τάσεις αποτυπώνονται και στην εξέλιξη της αγροτοπεριβαλλοντικής πολιτικής, τόσο της Ε.Ε. όσο και παγκοσμίως. Η πολιτική αυτή αποτελεί ακόμη μια παράμετρο που πιέζει προς την κατεύθυνση μιας αειφορικής γεωργίας.

Είναι εμφανές λοιπόν το γεγονός ότι απαιτείται αναδιοργάνωση του τρόπου άσκησης και σχεδιασμού της γεωργίας. Από τα προτεινόμενα μοντέλα αναδιοργάνωσης, τα Σ.Ο.Δ. αποτελούν τη βέλτιστη λύση, γιατί ανταποκρίνονται στις

προσδοκίες τόσο της αγοράς όσο και των παραγωγών, αποτελώντας ένα ρεαλιστικό αλλά συγχρόνως και αποτελεσματικό μοντέλο άσκησης της γεωργίας.

Επομένως, η αποδοχή και η εφαρμογή των Σ.Ο.Δ. στην αγροτική παραγωγή κρίνεται αναγκαία, και παρόλο που ο αριθμός των γεωργικών εκμεταλλεύσεων που εφαρμόζουν ολοκληρωμένη διαχείριση δεν είναι μεγάλος, αναμένεται στο μέλλον να αυξηθεί σημαντικά.

Τα αναμενόμενα οφέλη από την εφαρμογή και πιστοποίηση των Σ.Ο.Δ. είναι τα εξής: το μειωμένο λειτουργικό κόστος για την εκμετάλλευση, η αυξημένη πρόσβασή της σε αγορές εξαιτίας της απόκτησης ανταγωνιστικού πλεονεκτήματος, η βελτίωση της οργάνωσής της, η προστασία και ασφάλεια των παραγωγών και των εργαζομένων σε αυτή, η βελτίωση της δημόσιας εικόνας της και κατ' επέκταση η δημιουργία καλύτερων σχέσεων με τις ομάδες επιρροής, η διασφάλιση των αποδόσεων των καλλιεργειών και της ποιότητας των παραγόμενων προϊόντων, η ανάπτυξη και κινητοποίηση των εργαζομένων και η βελτιωμένη περιβαλλοντική επίδοση σαν έμμεσο αποτέλεσμα της εφαρμογής των Σ.Ο.Δ.

Βέβαια, η επαφή με εκμεταλλεύσεις που εφάρμοσαν το Σ.Ο.Δ. ανέδειξε το γεγονός ότι ενώ η πρόσβασή τους σε ευρωπαϊκές αγορές έγινε ευκολότερη, δεν υπήρξε ανάλογη ανταπόκριση στην ελληνική αγορά. Αξίζει να σημειωθεί επίσης ότι τα προϊόντα που παρήχθησαν με τις μεθόδους της ολοκληρωμένης διαχείρισης δεν αγοράστηκαν σε υψηλότερη τιμή σε σχέση με τα αντίστοιχα συμβατικά προϊόντα.

Αξίζει να σημειωθεί ότι ένα άλλο σημαντικό όφελος της εφαρμογής Σ.Ο.Δ. είναι η επίλυση προβλημάτων που σχετίζονται με το σύνολο της γεωργικής παραγωγής. Για παράδειγμα, το πρόβλημα με το βιολογικό καθαρισμό σε εργοστάσιο ντομάτας, λύνεται με παρέμβαση στην εποχή της φύτευσης της ντομάτας, το πρόβλημα ποιότητας στη νηματουργία λύνεται με την επιλογή του σπόρου, το πρόβλημα σταθερότητας

δομής των κύβων φρούτων στα γιαούρτια (ποιότητα) λύνεται με αλλαγή των χρόνων και ποσοτήτων λίπανσης και άρδευσης κ.λ.π.

Οι ωθούσες δυνάμεις που οδηγούν τις εκμεταλλεύσεις να αναπτύσσουν Σ.Ο.Δ. αντιστοιχίζονται στα αναμενόμενα οφέλη από την εφαρμογή και πιστοποίηση των Σ.Ο.Δ.

Τα κυριότερα προβλήματα που ανακύπτουν από την εφαρμογή των Σ.Ο.Δ. και οι σημαντικότεροι παράγοντες που αποτρέπουν τις εκμεταλλεύσεις να αναπτύσσουν τέτοια συστήματα, μπορούν να ταξινομηθούν ως εξής:

1. Η νοοτροπία και τα προβλήματα της διοίκησης

Ως σημαντικότερο πρόβλημα από το πρώτο στάδιο του σχεδιασμού των Σ.Ο.Δ. αναδεικνύεται η υπερνίκηση της "αδράνειας" της υπάρχουσας κατάστασης και της νοοτροπίας των ηγεσιών των γεωργικών εκμεταλλεύσεων. Η κουλτούρα και οι απαιτήσεις της διοίκησης είναι αυτές που καθορίζουν την ύπαρξη ή όχι μιας συγκεκριμένης πολιτικής για την εκμετάλλευση, η οποία αν δεν είναι σταθερή το Σ.Ο.Δ. καταδικάζεται σε αποτυχία.

Επίσης η διοίκηση θα πρέπει να διαθέτει την ικανότητα να αντιμετωπίζει το γεγονός ότι οι αγρότες, και ειδικότερα οι ηλικιωμένοι, δυσκολεύονται να εκτελέσουν συγκεκριμένες οδηγίες, χωρίς παρεκκλίσεις. Αξίζει να σημειωθεί ότι οι οδηγίες που εμφανίζουν τη μεγαλύτερη δυσκολία εφαρμογής είναι εκείνες που σχετίζονται με την προστασία του περιβάλλοντος και τα θέματα υγιεινής και ασφάλειας.

Το σύστημα επιπλέον χαρακτηρίζεται από το ότι στην πρωτογενή γεωργική παραγωγή, η απόφαση και δέσμευση για την υιοθέτηση ενός συστήματος διαχείρισης, δεν αφορά πρωτίστως τη διοίκηση αλλά τον κάθε παραγωγό χωριστά (ιδιοκτήτης του

συστήματος παραγωγής). Έτσι, η αυτονομία των παραγωγών δημιουργεί ένα ιδιαίτερο καθεστώς, το οποίο απαιτεί από τη διοίκηση να διαθέτει την ικανότητα χειρισμού του.

2. Το πρόβλημα της τεκμηρίωσης

Μια σημαντική δυσκολία που αντιμετωπίζουν οι παραγωγοί είναι η απαίτηση του Σ.Ο.Δ. για την έγγραφη περιγραφή των σημαντικότερων στοιχείων του. Η συστηματική συμπλήρωση των εντύπων της τεκμηρίωσης φαίνεται αρκετά πολύπλοκη, τυπική και πολλές φορές δεν κατανοείται η αναγκαιότητά της.

Επειδή η παρακολούθηση και οργάνωση του Σ.Ο.Δ. δεν θα μπορούσε να γίνει χωρίς την τεκμηρίωση η μοναδική λύση είναι η δημιουργία όσο το δυνατόν απλούστερων και λειτουργικότερων εντύπων.

Έτσι, προτάσεις όπως η διατήρηση του "τετραδίου του παραγωγού" στο οποίο ο παραγωγός συμπληρώνει όλα τα χρήσιμα στοιχεία, παρόλο που εφαρμόστηκαν σε διάφορα κράτη, δεν βρήκαν ανταπόκριση.

Η εφαρμογή έχει αποδείξει ότι ενώ οι παραγωγοί αρχικά αντιδρούν στα έντυπα που έχουν τη μορφή πινάκων, στην πορεία τα προτιμούν.

Το πώς θα είναι δομημένα, η μορφή και το σχήμα που θα έχουν και οι πληροφορίες που θα απαιτούν τα διάφορα έντυπα είναι ένας ιδιαίτερος στόχος της διοίκησης της κάθε εκμετάλλευσης, η οποία θα πρέπει να βρει τα λειτουργικότερα έντυπα για τη συγκεκριμένη εκμετάλλευση που διοικεί.

3. Το πρόβλημα της αποτύπωσης της υφιστάμενης κατάστασης

Η αποτύπωση της υφιστάμενης κατάστασης αποτελεί μια σημαντική δυσκολία που αντιμετωπίζουν οι γεωργικές εκμεταλλεύσεις, εξαιτίας του γεγονότος ότι δεν είναι κλειστά συστήματα όπως συμβαίνει στην περίπτωση των βιομηχανιών, αλλά δυναμικά

και εξαρτώμενα από κλιματολογικούς (π.χ. χαλάζι, παγετός, θύελλα, καύσωνας κ.λ.π.), βιοτικούς (εχθρούς, ασθένειες, ζιζάνια) και αβιοτικούς (π.χ. διοξίνες κ.λ.π.) παράγοντες. Επίσης δεν υπάρχουν διαθέσιμες μέθοδοι μέτρησης των διαφόρων παραμέτρων (π.χ. διάβρωση) που να μπορούν να εφαρμοστούν στον αγρό. Αυτό σημαίνει ότι δεν υπάρχουν επαρκή στοιχεία, σε αντίθεση με τις βιομηχανίες, για να γίνει η αρχική επισκόπηση και να ποσοτικοποιηθούν οι σκοποί και οι στόχοι.

Επίσης είναι δύσκολο να μετρηθεί η επίτευξη των στόχων μιας συγκεκριμένης εκμετάλλευσης, από τη στιγμή που λειτουργεί παράλληλα με γειτονικές εκμεταλλεύσεις και υπάρχει αλληλεπίδραση ως προς τα αποτελέσματα των δράσεών τους.

Μια πρόταση σχετικά με το πρόβλημα της αποτύπωσης της υφιστάμενης κατάστασης είναι η δημιουργία δικτύων ανοιχτής συμμετοχής (π.χ. αρμόδιοι φορείς, παραγωγοί, ερευνητικά ιδρύματα κ.λ.π.) που θα βοηθήσει στην κατασκευή μιας κεντρικής βάσης δεδομένων και θα διευκολύνει την ανταλλαγή πληροφοριών και εμπειριών αλλά και τη διάδοση τεχνογνωσίας.

Επίσης, σημαντικό ρόλο στην επίλυση του συγκεκριμένου προβλήματος θα μπορούσε να διαδραματίσει η προώθηση της έρευνας σχετικά με τις μεθόδους μέτρησης των περιβαλλοντικών επιπτώσεων αλλά και η συλλογή στοιχείων που θα βοηθούσαν στην αποτύπωση της υφιστάμενης κατάστασης.

4. Τα προβλήματα οργάνωσης και λειτουργίας των εκμεταλλεύσεων

Ο τρόπος με τον οποίο είναι οργανωμένη μια εκμετάλλευση διαδραματίζει σημαντικό ρόλο στην εξέλιξη του Σ.Ο.Δ. Για παράδειγμα, οι συνεταιρισμοί αντιμετωπίζουν σημαντικές δυσκολίες στην ανάπτυξη των Σ.Ο.Δ. γιατί δεν έχουν σταθερή διοίκηση και κατ' επέκταση πολιτική.

5. Η έλλειψη οικονομικών πόρων

Το κόστος πιστοποίησης και διατήρησης του συστήματος, το κόστος προσωπικού, το κόστος συμβουλευτικών υπηρεσιών και βοηθητικού υλικού (εγχειρίδια κ.λ.π.) και οι ενδεχόμενες υψηλές δαπάνες υποδομών πολλές φορές αποτρέπουν, κυρίως τις μικρές εκμεταλλεύσεις, να εφαρμόσουν Σ.Ο.Δ. και να πιστοποιηθούν γι' αυτό.

Μια πρόταση για το συγκεκριμένο πρόβλημα είναι η αποφυγή του κόστους πιστοποίησης μέσω της δυνατότητας που παρέχεται στην γεωργική εκμετάλλευση για αυτοδήλωση. Η πρόταση αυτή δεν έχει πρακτικό ενδιαφέρον γιατί στερεί ουσιαστικά το ανταγωνιστικό πλεονέκτημα στα προϊόντα ολοκληρωμένης διαχείρισης έναντι των υπολοίπων, εφόσον δεν υπάρχει εξωτερική αναγνώριση (πιστοποίηση) και επομένως υπάρχει η καχυποψία από την αγορά ότι η δήλωση δεν είναι αληθινή.

Μια άλλη πρόταση είναι η επιχορήγηση της ανάπτυξης και πιστοποίησης των Σ.Ο.Δ. των γεωργικών εκμεταλλεύσεων ή η ύπαρξη φοροαπαλλαγών και ευνοϊκών δανειοδοτήσεων για εκμεταλλεύσεις που εφαρμόζουν Σ.Ο.Δ. Βέβαια στους κανονισμούς ενισχύσεων προβλέπονται χρηματοδοτήσεις για δράσεις που θα μπορούσαν να ενταχθούν στα Σ.Ο.Δ., αλλά δεν υπάρχει διακριτή χρηματοδότηση γι' αυτά. Η πρόταση αυτή εμπεριέχει τον κίνδυνο να εφαρμοστεί η ολοκληρωμένη διαχείριση από ανθρώπους που απλά αναμένουν οικονομικά οφέλη από τη συγκεκριμένη εφαρμογή, αλλά δεν αντιλαμβάνονται την αναγκαιότητά της, ούτε έχουν οράματα και επιδιώξεις πέραν των οικονομικών. Η εμπειρία έχει δείξει ότι τα συστήματα που στηρίζονται μόνο σε ενισχύσεις και δεν αναπτύσσονται με τους κανόνες του ελεύθερου εμπορίου και στη βάση της ανθρώπινης βούλησης είναι καταδικασμένα να αποτύχουν. Εξάλλου αν ο παραγωγός μάθει να "αγοράζει

υπηρεσίες'', θα μάθει επιπλέον να τις αξιολογεί και θα προσπαθεί με όλες του τις δυνάμεις για το βέλτιστο αποτέλεσμα.

Έτσι η καλύτερη λύση για την Ελλάδα που αντιμετωπίζει το πρόβλημα του μικρού κλήρου είναι η δημιουργία ομάδων ολοκληρωμένης διαχείρισης, δηλαδή η συνένωση παραγωγών προκειμένου να αντεπεξέλθουν στο υψηλό κόστος. Αυτή η λύση εφαρμόζεται σήμερα και έχει ένα επιπλέον πλεονέκτημα, τη δημιουργία υπολογίσιμου όγκου πιστοποιημένων προϊόντων.

6. Τα προβλήματα του εμπορίου

Ένα βασικό πρόβλημα που σχετίζεται με τα Σ.Ο.Δ. είναι η έλλειψη δομών και καναλιών εμπορίας των προϊόντων ολοκληρωμένης διαχείρισης. Σε αντίθεση με τις ευρωπαϊκές αγορές, η ελληνική αγορά κινείται με δειλά βήματα προς την κατεύθυνση της διαφοροποίησης των προϊόντων ολοκληρωμένης διαχείρισης έναντι των συμβατικών. Στο πρόβλημα αυτό διαδραματίζει σημαντικό ρόλο το γεγονός ότι υπάρχει αντίδραση των εμπόρων ως προς την ομαδική ταυτοποίηση των προϊόντων, εξαιτίας της ύπαρξης πολλών κατηγοριών π.χ. βιολογικά προϊόντα, προϊόντα ολοκληρωμένης διαχείρισης, συμβατικά προϊόντα κ.λ.π.

Οι προβληματισμοί που προέκυψαν από τη μελέτη των Σ.Ο.Δ. και θα επηρεάσουν σημαντικά τη μελλοντική τους πορεία είναι:

➤ Η ύπαρξη πολλών προτύπων για τα Σ.Ο.Δ.

Όπως αναφέρθηκε στην εργασία, έχουν αναπτυχθεί πολλαπλά πρότυπα, κυρίως ιδιωτικά, στις διάφορες χώρες για την ολοκληρωμένη διαχείριση. Αυτή η πληθώρα προτύπων δημιουργεί σύγχυση και ήδη έχει αρχίσει και προκαλεί προβλήματα στο

διεθνές εμπόριο. Δηλαδή, το γεγονός ότι η κάθε εκμετάλλευση συμμορφώνεται με διαφορετικά πρότυπα, θα οδηγήσει μοιραία στην επικράτηση κάποιων από αυτά και κατ' επέκταση στον εμπορικό αποκλεισμό των εκμεταλλεύσεων που βασίζουν το Σ.Ο.Δ. τους σε "μη αποδεκτό" πρότυπο. Αυτό το πρόβλημα υπάρχει η τάση να ξεπεραστεί με την καθιέρωση ενός προτύπου παγκόσμιας αποδοχής, του οργανισμού ISO.

➤ Η ισχύς της αυτοδήλωσης και της πιστοποίησης

Η συμμόρφωση του Σ.Ο.Δ. μιας γεωργικής εκμετάλλευσης με τις απαιτήσεις των προτύπων AGRO 2-1 και AGRO 2-2 μπορεί να πιστοποιηθεί από κάποιο φορέα πιστοποίησης ή να δηλωθεί από την ίδια την εκμετάλλευση, χωρίς τη μεσολάβηση τρίτου και κατ' επέκταση χωρίς την ανάληψη των αντίστοιχων οικονομικών υποχρεώσεων. Και στη μια αλλά και στην άλλη περίπτωση το ερώτημα που ανακύπτει αφορά την ισχύ της πιστοποίησης ή της αυτοδήλωσης στην εσωτερική αλλά και στη διεθνή αγορά.

Εύκολα γίνεται αντιληπτό ότι η αυτοδήλωση δεν θα επιβιώσει στο χώρο του διεθνούς εμπορίου, πράγμα που συνεπάγεται ότι οι εκμεταλλεύσεις θα αναγκαστούν να επωμιστούν το κόστος της πιστοποίησης και της διατήρησης του πιστοποιητικού, εάν επιδιώκουν να έχουν μια δυναμική παρουσία στη διεθνή αγορά.

Βέβαια και η ισχύς της πιστοποίησης ενός εξωτερικού φορέα δοκιμάζεται μέσα στην αγορά και αποκτάει ή όχι κύρος. Η διαπίστευση των πιστοποιητικών οργανισμών από έγκυρους διαπιστευτικούς φορείς καθορίζει την ισχύ της πιστοποίησής τους. Το ερώτημα όμως που προκύπτει αφορά "τα εμπορικά παιχνίδια" που ενδεχομένως θα λάβουν χώρα σχετικά με την αναγνώριση της διαπίστευσης των οργανισμών πιστοποίησης και κατ' επέκταση την ισχύ των διαφόρων πιστοποιήσεων. Είναι

αμφίβολο το αν θα υπάρξει ισότιμη εφαρμογή των Σ.Ο.Δ. και αν θα αποφευχθούν οι περιορισμοί στο εμπόριο.

Από την άλλη βέβαια πλευρά είναι αναγκαία η αξιολόγηση εκ μέρους της αγοράς της ισχύος των διάφορων πιστοποιήσεων γιατί διαφορετικά θα υπάρξει κατάκλυση με προϊόντα που ενδεχομένως μελλοντικά να αποδειχτεί ότι δεν φέρουν επάξια τον τίτλο που έχουν, με συνέπεια να χαθεί η εμπιστοσύνη στα Σ.Ο.Δ. και να αποδυναμωθούν οι αξιολογες δράσεις.

➤ Η συσχέτιση των απαιτήσεων των προτύπων με τις νομικές απαιτήσεις

Ένας φόβος που προκύπτει σχετικά με τα πρότυπα των Σ.Ο.Δ. είναι η δημιουργία από την πλευρά των κρατών, επιπρόσθετων νομικών απαιτήσεων επηρεασμένων από τις απαιτήσεις των προτύπων. Μια τέτοια εξέλιξη θα ήταν αρνητική για τα Σ.Ο.Δ. εφόσον βασίζονται στην προαιρετική δράση και όχι στην υποχρεωτική.

Οι καταστάσεις όμως δε συνηγορούν υπέρ της ανησυχίας αυτής, από τη στιγμή που βρίσκονται σε εξέλιξη συζητήσεις για το αν θα μπορούσε η πιστοποίηση να απαλλάξει τις εκμεταλλεύσεις από κρατικούς ελέγχους.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΣΗΣ ΚΑΙ ΕΠΙΒΛΕΨΗΣ ΓΕΩΡΓΙΚΩΝ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ Ο.Π.Ε.ΓΕ.Π.: "Πρότυπο πειραματικής εφαρμογής AGRO 2-1, Μέρος 1: Προδιαγραφή" – 1^η έκδοση, 23/12/99
2. ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΣΗΣ ΚΑΙ ΕΠΙΒΛΕΨΗΣ ΓΕΩΡΓΙΚΩΝ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ Ο.Π.Ε.ΓΕ.Π.: "Πρότυπο AGRO 2-2, Μέρος 2: Απαιτήσεις για την εφαρμογή στη φυτική παραγωγή" – 1^η έκδοση, 23/12/99
3. GREENPEACE: "Πράσινες πεδιάδες με σκοτεινό μέλλον" – Εκδόσεις Νεφέλη, 1997
4. ΠΡΑΚΤΙΚΑ ΑΓΡΟΤΟΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗΣ ΣΥΝΑΝΤΗΣΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ: "Αγροτοπεριβαλλοντική πολιτική για μια βιώσιμη ανάπτυξη της υπαίθρου" - Εκδόσεις Αθ. Σταμούλης, 2000
5. OECD (Organisation for economic co-operation and development): "The Environmental Effects of Reforming Agricultural Policies" -OECD Publications, 1998
6. Σημειώσεις Μ. Μανδαράκα στα πλαίσια του μαθήματος: "Συστήματα και εργαλεία περιβαλλοντικής διαχείρισης" του 3^{ου} εξαμήνου του Μεταπτυχιακού Προγράμματος Σπουδών.

7. EUROPEAN PARTNERS FOR THE ENVIRONMENT EPE : " Green purchasing in the field of agrifood" paper by Nav Brah and Ferd Schelleman, 23/3/2000 – www.epe.be
8. ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΣΗΣ ΚΑΙ ΕΠΙΒΛΕΨΗΣ ΓΕΩΡΓΙΚΩΝ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ Ο.Π.Ε.ΓΕ.Π.: www.agrocert.gr
9. ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΕΛΕΓΧΩΝ ΚΑΙ ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΣΕΩΝ Α.Ε. EUROCERT: www.eurocert.gr
10. EUROPEAN COMMISSION DIRECTORATE-GENERAL FOR AGRICULTURE : "Quality in all aspects – a challenge for the CAP" - www.europa.eu.int//comm/agriculture//publi//newsletter//36//36-en.pdf
11. ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΣ ΜΟΡΤΟΓΛΟΥ, ΕΝΔΟΚΡΙΝΟΛΟΓΟΣ : "Γενετικός τροποποιημένα τρόφιμα" – περιοδικό "Ενημέρωση των γιατρών" του Ιατρικού Συλλόγου Αθηνών, τεύχος 161 (Ιούνιος- Ιούλιος 2001)
12. ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΕΛΕΓΧΩΝ ΚΑΙ ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΣΕΩΝ Α.Ε. EUROCERT: " Κανονισμός πιστοποίησης συστημάτων ολοκληρωμένης διαχείρισης " - Έκδοση 1^η / Τροποποίηση 01^η, 3/10/2001
13. ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΣΗΣ ΚΑΙ ΕΠΙΒΛΕΨΗΣ ΓΕΩΡΓΙΚΩΝ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ Ο.Π.Ε.ΓΕ.Π.: "Κανονισμός πιστοποίησης συστημάτων

ολοκληρωμένης διαχείρισης ” - Έκδοση 01, 25/01/2000 Τροποποίηση 01, 16/11/2000 και Τροποποίηση 02 , 31/5/2001

14. ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΓΕΩΡΓΙΑΣ : www.minagric.gr

15. EURO-RETAILER PRODUCE EUREP: www.eurep.org

16. ΓΙΩΡΓΟΣ ΜΙΧΑΛΟΠΟΥΛΟΣ, ΓΕΩΠΟΝΟΣ: “Εξηγήσεις για τις παρεξηγήσεις γύρω από τα γεωργικά φάρμακα” – περιοδικό “ΓΕΩΡΓΙΚΗ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑ”, τεύχη 5,6,8 (Μάιος, Ιούνιος, Αύγουστος 1993)

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 1**ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΚΟΣΤΟΥΣ ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΣΗΣ ΣΥΣΤΗΜΑΤΩΝ ΟΛΟΚΛΗΡΩΜΕΝΗΣ****ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ**

ΑΠΟ ΤΟΝ Ο.Π.Ε.ΓΕ.Π. - AGROCERT

Συνολικό Κόστος Πιστοποίησης		
Αρχικό Κόστος Πιστοποίησης + Ετήσιο Κόστος Πιστοποίησης + Κόστος Επιθεωρήσεων		
Στρέμματα	Αρχικό Κόστος Πιστοποίησης	Ετήσιο Κόστος Πιστοποίησης
ως 50	75.000 δρχ.	40.000 δρχ.
51-200	150.000 δρχ.	70.000 δρχ.
201-1000	250.000 δρχ.	150.000 δρχ.
1001-2000	400.000 δρχ.	200.000 δρχ.
πάνω από 2000	500.000 δρχ.	250.000 δρχ.
Κόστος Επιθεωρήσεων:		
(Προκαταρκτικές Επισκέψεις Αξιολόγησης, Επιθεωρήσεις Αξιολόγησης, Επιθεωρήσεις Επιτήρησης, Επαναληπτικές Επιθεωρήσεις Αξιολόγησης, Ειδικές Επιθεωρήσεις)		

Προετοιμασία Επιθεωρήσεων		Ομάδα Επιθεώρησης (κόστος ανά άτομο και ημέρα)	
Επιθεώρηση αξιολόγησης	60.000 δρχ.	Επικεφαλής Επιθεωρητής	50.000 δρχ.
Λουπές Επιθεωρήσεις	30.000 δρχ.	Εμπειρογνώμονας	40.000 δρχ.
		Επιθεωρητής	40.000 δρχ.
		Βοηθός Επιθεωρητή	20.000 δρχ.
		Εκπαιδευόμενος Επιθεωρ.	20.000 δρχ.
		Διαμονή και διατροφή	20.000 δρχ.
Κόστος Αξιολόγησης Επιβλέποντος :		25.000 δρχ.	
<ol style="list-style-type: none"> 1. Στα παραπάνω ποσά δεν περιλαμβάνονται τα έξοδα μετακίνησης. Για τη μετακίνηση θα επιλέγεται το προσφορότερο μέσο μεταφοράς. 2. Τα ποσά που αναφέρονται δεν περιλαμβάνουν Φ.Π.Α. 3. Ο τρόπος πληρωμής καθορίζεται στον εκάστοτε ισχύοντα κανονισμό. 			

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 2**ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΚΟΣΤΟΥΣ ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΣΗΣ ΣΥΣΤΗΜΑΤΩΝ ΟΛΟΚΛΗΡΩΜΕΝΗΣ****ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ ΕΛΕΓΧΩΝ ΚΑΙ****ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΣΕΩΝ Α.Ε. EUROCERT**

Αρχικό Κόστος Αξιολόγησης και Πιστοποίησης Συστήματος Ολοκληρωμένης Διαχείρισης					
ΠΡΟΤΥΠΟ ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΣΗΣ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΥΠΑΛΛΗΛΩΝ ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΜΕΝΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ				
	1-9	10-19	20-49	50-100	Άνω των 100
AGRO 2-1 και AGRO 2-2	300.000 δρχ.	400.000 δρχ.	500.000 δρχ.	600.000 δρχ.	750.000 δρχ.

Ετήσιο Κόστος Αξιολόγησης και Πιστοποίησης Συστήματος Ολοκληρωμένης Διαχείρισης					
ΠΡΟΤΥΠΟ ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΣΗΣ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΥΠΑΛΛΗΛΩΝ ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΜΕΝΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ				
	1-9	10-19	20-49	50-100	Άνω των 100
AGRO 2-1 και AGRO 2-2	150.000 δρχ.	200.000 δρχ.	250.000 δρχ.	300.000 δρχ.	400.000 δρχ.

Κόστος Επιθεώρησης	
Ανθρωποημέρα επιθεωρητή	Συντονιστής: 60.000 δρχ.
	Επιθεωρητής: 40.000 δρχ.
Έξοδα μεταφοράς για την περίπτωση χρησιμοποίησης αυτοκινήτου	100 δρχ./Km
Έξοδα διαμονής και διατροφής	25.000 ανά ημέρα επιθεώρησης
Έξοδα εισιτηρίων για την περίπτωση χρησιμοποίησης λεωφορείου, πλοίου ή αεροπλάνου και μετακίνησης κατά την παραμονή στην περιοχή της εκμετάλλευσης	

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 3

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ ΑΝΘΡΩΠΟΗΜΕΡΩΝ ΑΝΑ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ ΤΩΝ ΣΥΣΤΗΜΑΤΩΝ ΟΛΟΚΛΗΡΩΜΕΝΗΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΕΛΕΓΧΩΝ ΚΑΙ ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΣΕΩΝ Α.Ε.

EUROCERT

ΑΡΙΘΜΟΣ ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΩΝ ΣΤΗΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗ	ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ ΑΡΧΙΚΗ (ΑΝΘΡΩΠΟ- ΗΜΕΡΕΣ)	ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ ΕΠΙΤΗΡΗΣΗΣ (ΑΝΘΡΩΠΟ- ΗΜΕΡΕΣ)	ΕΠΑΝΑΛΗΠΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ (ΑΝΘΡΩΠΟ- ΗΜΕΡΕΣ)
< 5	2	1	1,5
5-9	2,5	1	1,5
10-19	3	1	2
20-29	4	1,5	3
30-59	6	2	4
60-100	7	2	4
100-250	8	2,5	5
250-500	10	3	6
500-1000	12	4	8
1000-2000	15	5	10
2000-4000	18	6	12
4000-8000	21	7	14

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 4**ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ**

ΓΕΝΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΤΗΣ ΓΕΩΡΓΙΚΗΣ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΗΣ	
Επωνυμία	
Πόλη – νομός	
Νομική μορφή γεωργικής εκμετάλλευσης	
Αριθμός παραγωγών	
Επιφάνεια αγροτεμαχίων (στρέμματα)	
Προϊόντα	
Αριθμός εργαζομένων (μόνιμοι – εποχιακοί)	
Τζίρος (μ.ο. 2000 -2001)	
Χρονική διάρκεια εισαγωγής του συστήματος	
Πιστοποίηση για άλλα συστήματα	
Άλλα προϊόντα που παράγονται από τη γεωργική εκμετάλλευση εκτός Σ.Ο.Δ.	
Τα προϊόντα του Σ.Ο.Δ. προορίζονται :	

ΣΥΝΟΛΙΚΗ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ ΟΛΟΚΛΗΡΩΜΕΝΗΣ
ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

- Με άριστα το 6 πως αξιολογείτε το σύστημα ολοκληρωμένης διαχείρισης σχετικά με τη συμβολή του:

1. στην προστασία του περιβάλλοντος	☐
2. στη βελτίωση της οργάνωσης και λειτουργίας της επιχείρησης	☐
3. στην αναβάθμιση της ποιότητας του προϊόντος	☐
4. στην προστασία της υγείας των εργαζομένων	☐
5. στην προστασία της υγείας του καταναλωτή	☐
6. στην εξοικονόμηση κόστους	☐

- Ομοίως αξιολογείστε :

1. την αξιοπιστία του συστήματος ολοκληρωμένης διαχείρισης	☐
2. το βαθμό ικανοποίησης των προσδοκιών της επιχείρησης	☐
3. το σύστημα ολοκληρωμένης διαχείρισης συνολικά	☐

- Αν έχει γίνει ανάλυση κόστους – οφέλους για το σύστημα, ποιος είναι ο λόγος οφέλους/ κόστους για την επιχείρηση;

**ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΟ ΣΥΣΤΗΜΑ ΟΛΟΚΛΗΡΩΜΕΝΗΣ
ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ**

- Υπάρχει ανταπόκριση στην ελληνική αγορά και στο εξωτερικό;

ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΑΓΟΡΑΣ	ΝΑΙ	ΟΧΙ
Ενίσχυση των εξαγωγών		
Αύξηση των πωλήσεων		
Αύξηση της τιμής προϊόντος		
Απαιτήσεις από την ίδια την αγορά και τους καταναλωτές		
Άλλο		

- Θα συστήνατε σε μια ελληνική εκμετάλλευση να εφαρμόσει το σύστημα;

ΝΑΙ ΟΧΙ

- Αν ναι υπό ποιες προϋποθέσεις;

Μέγεθος εκμετάλλευσης	
Διαθέσιμα κεφάλαια	
Αριθμός εργαζομένων	
Προσανατολισμός της επιχείρησης προς την ελληνική αγορά ή προς ξένες αγορές	
Άλλο	

- Ποια τα σπουδαιότερα προβλήματα που αντιμετωπίσατε και σε ποιες φάσεις υλοποίησης του συστήματος;

- Η ύπαρξη κάποιου άλλου συστήματος π.χ. ISO 14001, ISO 9000 κ.λ.π. (αν υπάρχει) διευκόλυνε την εφαρμογή του Σ.Ο.Δ. ;

- Χρησιμοποιήσατε εξωτερικούς συμβούλους και αν ναι με ποια κριτήρια τους επιλέξατε;

- Ποιο ήταν το κόστος ανάπτυξης και εφαρμογής του συστήματος;

α) κόστος επενδύσεων

β) κόστος προσωπικού

γ) κόστος εκπαίδευσης

δ) κόστος πιστοποίησης

ε) κόστος βοηθητικού υλικού (εγχειρίδια)

στ) κόστος συμβουλευτικών υπηρεσιών

- Υπήρξε χρηματοδότηση;

ΝΑΙ

ΟΧΙ

-Αν ναι, από πού και σε ποιο ποσοστό;

- Μπορείτε να εκτιμήσετε το ετήσιο κόστος διατήρησης του συστήματος;

- α) κόστος επενδύσεων
- β) κόστος προσωπικού
- γ) κόστος εκπαίδευσης
- δ) κόστος πιστοποίησης
- ε) κόστος βοηθητικού υλικού (εγχειρίδια)
- στ) κόστος συμβουλευτικών υπηρεσιών

- Συμπληρώστε τον πίνακα σε ημέρες εργασίας ανά έτος

Χρόνος εισαγωγής του Σ.Ο.Δ.	Χρόνος παρακολούθησης του Σ.Ο.Δ.
<input type="text"/>	<input type="text"/>

- Πόσο συχνά έχετε συναντήσει κριτήρια περιβαλλοντικά και ποιότητας προϊόντων στις σχέσεις σας με τους πελάτες σας;

- ποτέ αρκετές φορές
- ελάχιστα πολύ συχνά

- Πόσο συχνά έχετε συναντήσει κριτήρια περιβαλλοντικά και ποιότητας προϊόντων στις σχέσεις σας με τράπεζες και ασφαλιστικές εταιρείες κ.λ.π.;

- ποτέ αρκετές φορές
- ελάχιστα πολύ συχνά

- Τι ποσοστό του τζίρου σας οφείλεται σε εξαγωγές;

- 0% 21- 50% πάνω από 80%
- 1-20% 51- 80%

- Σε τι βαθμό έχετε έρθει σε προστριβή με γειτονικές κοινότητες λόγω των δραστηριοτήτων σας;

καθόλου	☐	συχνά	☐
ελάχιστες φορές	☐	συνεχώς	☐

- Ποιες ήταν οι ωθούσες δυνάμεις για να εφαρμόσετε το Σ.Ο.Δ.;

- Ποιοι ήταν αποτρεπτικοί παράγοντες για την απόφασή σας να εφαρμόσετε το Σ.Ο.Δ.;

- Ποια ήταν τα οφέλη που αναγνώρισε η επιχείρηση μετά την εφαρμογή του Σ.Ο.Δ.;

- Ποιοι στόχοι τέθηκαν από την επιχείρηση;

- Για τον ορισμό των περιβαλλοντικών στόχων ήταν δύσκολη η ποσοτικοποίησή τους (έλλειψη επαρκών αριθμητικών δεδομένων αναφορικά με τις περιβαλλοντικές επιπτώσεις, αδυναμία μετρήσεων, δυναμικό σύστημα που εξαρτάται από τις μεταβολές του καιρού κ.λ.π.);

- Υπήρξε διακεκριμένη δομή ή θέση εργασίας με αντικείμενο ενασχόλησης τα περιβαλλοντικά θέματα και τα ζητήματα ποιότητας; Αν όχι αυτό αποτέλεσε δυσκολία για το σχεδιασμό του Σ.Ο.Δ.;

- Ποιες προσδοκίες της επιχείρησης ικανοποιήθηκαν και ποιες όχι;

- Ενδεχόμενες προτάσεις για το Σ.Ο.Δ.

- Τελικά άξιζε τον κόπο; Θα συνεχίσετε να εφαρμόζετε το Σ.Ο.Δ.;

Ναι Όχι Δεν έχει αποφασιστεί

Πανεπιστήμιο Πειραιώς

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 5

ΑΝΑΛΥΣΗ ΤΟΥ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟΥ ΤΟΥ AGRO 2-2 (2)

Εισαγωγή. Αυτή η παράγραφος αναφέρει κάποιες γενικές πληροφορίες για το πρότυπο.

Παράγραφος 1: Αντικείμενο – Πεδίο Εφαρμογής. Αυτή η παράγραφος καθορίζει το πλαίσιο εφαρμογής του προτύπου.

Παράγραφος 2: Ορισμοί. Σ' αυτήν την παράγραφο δίνονται οι ορισμοί των εννοιών *Ολοκληρωμένη Καταπολέμηση, Ορθή Γεωργική Πρακτική και Πρόγραμμα Βελτίωσης*. Επίσης αναφέρονται οι πηγές των υπολοίπων ορισμών που χρησιμοποιούνται στο πρότυπο.

Παράγραφος 3: Συνισχύοντα πρότυπα. Σ' αυτήν την παράγραφο αναφέρεται ότι μαζί με το AGRO 2-2 ισχύει επίσης και το AGRO 2-1.

Παράγραφος 4: Απαιτήσεις του Συστήματος Ολοκληρωμένης Διαχείρισης για την εφαρμογή του στη φυτική παραγωγή. Σ' αυτήν την παράγραφο αναφέρονται λεπτομερώς οι απαιτήσεις του Σ.Ο.Δ. για τον τομέα της φυτικής παραγωγής.

Παράγραφος 4.1: Πολλαπλασιαστικό υλικό. Σ' αυτήν την παράγραφο παρουσιάζονται οι απαιτήσεις του προτύπου που αφορούν το πολλαπλασιαστικό υλικό που χρησιμοποιείται είτε για νέες φυτεύσεις είτε για αντικατάσταση των παλαιών φυτών.

Τόσο τα υποκείμενα και οι ποικιλίες των πολυετών καλλιεργειών όσο και τα είδη και οι ποικιλίες των ετησίων καλλιεργειών πρέπει να έχουν τεκμηριωμένα καλή προσαρμοστικότητα στις τοπικές εδαφοκλιματικές συνθήκες, να τεκμηριώνεται ότι εξασφαλίζουν την παραγωγή προϊόντων υψηλής ποιότητας και κατ' επέκταση εμπορικής αξίας και να επιλέγονται λαμβάνοντας υπόψη την αντοχή τους σε οικονομικά σημαντικούς και δυσχερώς αντιμετωπίσιμους εχθρούς ή ασθένειες. Επίσης οι σπόροι ή τα δενδρύλλια που χρησιμοποιεί η γεωργική εκμετάλλευση πρέπει να προέρχονται από αναγνωρισμένη πηγή (φυτώριο που λειτουργεί με άδεια του Υπουργείου Γεωργίας) και να τεκμηριώνεται η πιστότητά τους και η απουσία παθογόνων οργανισμών (ιούς, μύκητες, βακτήρια κ.λ.π.), ζωικών εχθρών και σπόρων. Συνιστάται η καλλιέργεια απειλούμενων ειδών και ποικιλιών.

Η τεκμηρίωση για όλα τα παραπάνω πρέπει να στηρίζεται σε έγκυρα πιστοποιητικά που τηρούνται στο αρχείο της εκμετάλλευσης. Επίσης θα πρέπει να γίνεται λεπτομερής καταγραφή των απαραίτητων στοιχείων που αφορούν την προέλευση του πολλαπλασιαστικού υλικού (π.χ. αριθμός παρτίδας, όνομα του παραγωγού, όνομα της ποικιλίας κατά αγροτεμάχιο, παραστατικά αγοράς κ.λ.π.)

Οι επεμβάσεις για την προστασία του πολλαπλασιαστικού υλικού πριν από τη φύτευση συνιστώνται όταν τεκμηριώνεται η αναγκαιότητά τους ή η συμβολή τους στη μείωση της χρήσης φυτοπροστατευτικών προϊόντων στον αγρό.

Αν το πολλαπλασιαστικό υλικό είναι ιδιοπαραγόμενο πρέπει να τηρείται βιβλίο με αναλυτική περιγραφή της διαδικασίας παραγωγής ώστε να τεκμηριώνεται η ποιότητα και η φυτουγεία του υλικού.

Τέλος, το πρότυπο απαγορεύει τη χρήση πολλαπλασιαστικού υλικού που έχει παραχθεί με τεχνικές γενετικής τροποποίησης και απαιτεί από την εκμετάλλευση να διαθέτει

πιστοποιητικό εργαστηρίου ή δήλωσή της που να βεβαιώνει ότι τηρείται η απαίτηση αυτή.

Παράγραφος 4.2: Γενικές καλλιεργητικές φροντίδες. Σ' αυτήν την παράγραφο παρουσιάζονται οι απαιτήσεις του προτύπου που αφορούν τις καλλιεργητικές φροντίδες που δεν σχετίζονται άμεσα με το περιβάλλον αλλά έχουν καθοριστική σημασία για την ποιότητα των προϊόντων (π.χ. κλάδεμα, αραίωμα, υποστήριξη κ.λ.π.). Οι καλλιεργητικές φροντίδες συνιστάται να ανταποκρίνονται στις απαιτήσεις του πολλαπλασιαστικού υλικού και να εξασφαλίζουν την όσο το δυνατόν καλύτερη ποιότητα για τα προϊόντα.

Στο σχέδιο γενικών καλλιεργητικών φροντίδων περιγράφονται τα τρέχοντα καλλιεργητικά μέτρα και δίνονται οι κατάλληλες οδηγίες στους παραγωγούς, στις οποίες π.χ. είναι δυνατόν να καθορίζονται ο τρόπος και η χρονική περίοδος που θα πρέπει να λάβουν χώρα οι καλλιεργητικές φροντίδες, ανάλογα με τις απαιτήσεις των φυτών.

Παράγραφος 4.3: Διαχείριση του εδάφους. Σ' αυτήν την παράγραφο παρουσιάζεται η απαίτηση του προτύπου για την ύπαρξη σχεδίου διαχείρισης του εδάφους, το οποίο πρέπει να περιλαμβάνει τα περιβαλλοντικά θέματα και τις επιδράσεις τους (θετικές και αρνητικές) που σχετίζονται με τον τρόπο διαχείρισης του εδάφους στη συγκεκριμένη περιοχή.

Απαίτηση του προτύπου είναι η ύπαρξη τοπογραφικού σκαριφήματος στο αρχείο του κάθε αγροτεμαχίου, προκειμένου να διευκολύνεται η συλλογή και καταγραφή στοιχείων απαραίτητων για το σχεδιασμό της αμειψισποράς, της επιλογής του τρόπου καλλιέργειας, του είδους των καλλιεργητικών επεμβάσεων και των πιθανών

επιδράσεών τους στα ίδια ή στα γειτονικά αγροτεμάχια. Πρέπει επίσης στο αρχείο του παραγωγού να περιλαμβάνονται όλα τα έγγραφα ιδιοκτησίας ή ενοικίασης των αγροτεμαχίων της εκμετάλλευσης.

Σε περίπτωση έλλειψης πληροφοριών σχετικά με το ιστορικό ενός αγροτεμαχίου και των επεμβάσεων που έχει δεχτεί, το πρότυπο απαιτεί ανάλυση του εδάφους, προκειμένου να κριθεί η καταλληλότητά του και να σχεδιαστεί η βελτίωσή του. Με τη δειγματοληψία του εδάφους μπορούν να προσδιοριστούν οι ελλείψεις στοιχείων, το pH, η αγωγιμότητα, η αλατότητα, η μηχανική σύσταση (ποσοστό άμμου, αργίλου και ύλους), η ύπαρξη διάφορων εδαφογενών προβλημάτων καθώς και οργάνων αναπαραγωγής (σπόροι, ριζώματα) δυσεξόντων ζιζανίων, εδαφογενών παθογόνων κ.λ.π.

Το πρότυπο συνιστά επίσης τη λήψη μέτρων για τη διατήρηση και αύξηση της οργανικής ουσίας και της βιολογικής δραστηριότητας του εδάφους και αναφέρει ενδεικτικά κάποιες μεθόδους. Επιπλέον συνιστά την αποφυγή καύσης των υπολειμμάτων των καλλιεργειών και της λουπής ξηρής βλάστησης (π.χ. της καλαμιάς) εκτός αν αυτή τεκμηριώνεται ως αναγκαία για την καταπολέμηση ασθενειών, εχθρών ή ζιζανίων, οπότε απαιτείται να ακολουθούνται οι νόμιμες διαδικασίες.

Το πρότυπο συνιστά να λαμβάνεται υπόψη η επίδραση της μηχανικής κατεργασίας στη δομή του εδάφους για την επιλογή του τύπου και του είδους των μηχανημάτων. Επίσης συνιστάται να λαμβάνονται μέτρα για την αποφυγή της συμπίεσης του εδάφους (π.χ. αποφυγή της χρήσης βαρέων μηχανημάτων, ενθάρρυνση της μειωμένης κατεργασίας του εδάφους κ.λ.π.).

Ένας άλλος παράγοντας που πρέπει να λαμβάνεται υπόψη στις τεχνικές διαχείρισης του εδάφους είναι η διάβρωση και το πρότυπο αναφέρει συγκεκριμένα μέτρα για την αποφυγή της. (π.χ. συγκεκριμένος τρόπος οργώματος, μειωμένη ή και μη κατεργασία

του εδάφους, αποφυγή βαθιάς άροσης, κάλυψη του εδάφους με φυτικά υλικά ή βλάστηση κ.λ.π.). Ειδικά στις περιοχές που εμφανίζουν έντονο πρόβλημα διάβρωσης πρέπει να εφαρμόζεται το ειδικό σχέδιο δράσης του Υπουργείου Γεωργίας για την καταπολέμηση της απερίμωσης.

Επίσης το πρότυπο απαιτεί την εφαρμογή αμειψισποράς θεωρώντας σαν ελάχιστη προϋπόθεση την εναλλαγή διαφορετικών βοτανικών οικογενειών ανά δύο έτη.

Τέλος μια άλλη απαίτηση είναι η αποφυγή χημικής απολύμανσης του εδάφους. Στις περιπτώσεις που αυτό δεν είναι δυνατό πρέπει να λαμβάνεται υπόψη η εθνική πολιτική για την εφαρμογή του πρωτοκόλλου του Μόντρεαλ για τη σταδιακή απόσυρση του βρωμιούχου μεθύλιου και αν τελικά γίνει η χρήση του να ακολουθούνται οι οδηγίες της ετικέτας. Το πρότυπο συνιστά την εφαρμογή εναλλακτικών μεθόδων (π.χ. αμειψισπορά, φύτευση φυτών που μειώνουν τους πληθυσμούς των παθογόνων, ηλιοαπολύμανση του εδάφους σε περιπτώσεις θερμοκηπίων κ.λ.π.).

Παράγραφος 4.4: Παρακολούθηση των μετεωρολογικών δεδομένων. Σ' αυτήν την παράγραφο του προτύπου συνιστάται η παρακολούθηση του κλιματολογικού ιστορικού της περιοχής (π.χ. ελάχιστες και μέγιστες θερμοκρασίες, ύψος βροχής, βροχοπτώσεις κ.λ.π. σε κάθε χρονική περίοδο επί σειρά ετών) από τον πλησιέστερο μετεωρολογικό σταθμό. Σε περίπτωση που είτε λόγω μακρινής απόστασης της εκμετάλλευσης από το σταθμό, είτε λόγω ειδικών χαρακτηριστικών της περιοχής, τα μετεωρολογικά δεδομένα δεν είναι αντιπροσωπευτικά, συνιστάται η λήψη συμπληρωματικών μέτρων παρακολούθησης.

Παράγραφος 4.5: Θρέψη των φυτών (λίπανση). Σ' αυτήν την παράγραφο παρουσιάζεται η απαίτηση του προτύπου για τη σύνταξη ενός σχεδίου λίπανσης από τον επιβλέποντα σε συνεργασία με τον παραγωγό.

Το πρώτο βήμα για τη σύνταξη του σχεδίου αυτού είναι ο υπολογισμός των απαιτήσεων της καλλιέργειας για θρεπτικά συστατικά (άζωτο, φώσφορος, κάλιο, μαγνήσιο, ασβέστιο, θείο, νάτριο, χλώριο, σίδηρος, ψευδάργυρος, χαλκός, μαγγάνιο, βόριο, κ.λ.π.), αφού βέβαια προσδιοριστούν με αναλύσεις εδάφους και φύλλων, η περιεκτικότητα του εδάφους σε θρεπτικά στοιχεία και η θρεπτική κατάσταση των φυτών αντίστοιχα (φυλλοδιαγνωστική). Επίσης, για την ορθολογική εφαρμογή των λιπάνσεων θα πρέπει να λαμβάνονται υπόψη οι μακροσκοπικές παρατηρήσεις (π.χ. χρώμα φύλλων, μέγεθος ετήσια βλάστησης κ.λ.π.) καθώς επίσης και το ιστορικό. Η λίπανση, σύμφωνα με το πρότυπο, θα πρέπει να συντελεί στη διατήρηση της γονιμότητας του εδάφους και να συνδυάζεται με κατάλληλους χειρισμούς του και εναλλαγή των καλλιεργειών, ώστε να ελαχιστοποιείται η απώλεια θρεπτικών συστατικών.

Οι συστάσεις που δίνονται σχετικά με την ποσότητα και τον τύπο του λιπάσματος θα πρέπει να προέρχονται από έμπειρο και αξιολογημένο επιβλέποντα και να ακολουθούνται οι οδηγίες της ετικέτας του λιπάσματος. Επίσης, το πρότυπο συνιστά κάποιες τεχνικές οι οποίες ελαχιστοποιούν τις απώλειες και μεγιστοποιούν την απορρόφηση των στοιχείων από τα φυτά.

Μια άλλη απαίτηση του προτύπου είναι η καταγραφή και τη διατήρηση στο αρχείο στοιχείων που σχετίζονται με τις εφαρμογές λιπασμάτων (π.χ. στοιχεία για το αγροτεμάχιο, για την ημερομηνία εφαρμογής, για τον τύπο και την ποσότητα του λιπάσματος, για τη μέθοδο εφαρμογής, για τον χειριστή και για τις καιρικές συνθήκες που επικράτησαν μετά την εφαρμογή).

Ένα άλλο βασικό ζήτημα που σχετίζεται με την ορθολογική λίπανση, και το οποίο πρέπει να λαμβάνεται υπόψη κατά τη σύνταξη του σχεδίου λίπανσης, είναι ο χρόνος και η συχνότητα εφαρμογής των λιπασμάτων.

Σε ζώνες με ειδικούς περιβαλλοντικούς περιορισμούς η λιπαντική πρακτική πρέπει να προσαρμόζεται στα ειδικά προγράμματα δράσης για τις ζώνες αυτές.

Βασική απαίτηση του προτύπου είναι η τήρηση από μέρους της εκμετάλλευσης, των εθνικών και διεθνών ορίων ως προς τη συγκέντρωση νιτρικών ή φωσφορικών αλάτων στα υπόγεια και επιφανειακά νερά. Το σχέδιο λίπανσης, προκειμένου να μην ευνοεί την έκπλυση (μετακίνηση) νιτρικών προς τα υπόγεια νερά, θα πρέπει να λαμβάνει υπόψη του το ισοζύγιο θρεπτικών στοιχείων, το ρυθμό ανοργανοποίησης των οργανικών λιπασμάτων, την περιεκτικότητα σε οργανική ουσία του εδάφους και τη δυνατότητα των επιφανειακών νερών να απομακρύνουν τα πλεονάσματα των θρεπτικών συστατικών. Σημαντικοί επίσης παράμετροι που εμποδίζουν ή όχι την έκπλυση είναι οι ποσότητες και τύποι λιπασμάτων που χρησιμοποιούνται καθώς επίσης και ο χρόνος και η μέθοδος εφαρμογής τους. Το πρότυπο συνιστά κάποια μέτρα για την αποφυγή απωλειών θρεπτικών συστατικών όπως η χρήση φυτοκάλυψης και η καλλιέργεια μεταξύ των γραμμών. Επίσης προτείνει τη χρήση ζωνών ασφαλείας (περιοχές όπου δε γίνεται χρήση λιπασμάτων) προκειμένου να αποφευχθεί η ρύπανση των επιφανειακών νερών με λιπάσματα.

Μια άλλη απαίτηση του προτύπου αφορά τους λιπασματοδιανομείς (μηχανήματα που ρυθμίζουν τη δόση των λιπασμάτων), οι οποίοι πρέπει να επιλέγονται με κριτήριο την καταλληλότητά τους, να συντηρούνται, να ελέγχονται και να επαναρυθμίζονται σε περίπτωση αποκλίσεων, ώστε να εξασφαλίζεται η ακρίβεια και η ομοιομορφία της εφαρμογής.

Η αποθήκευση των λιπασμάτων πρέπει να γίνεται σε καθαρούς και ξηρούς χώρους, μακριά από υδατικές πηγές και σε ξεχωριστά σημεία από τους χώρους αποθήκευσης των φυτοφαρμάκων, του πολλαπλασιαστικού υλικού και των προϊόντων, με ευδιάκριτη σήμανση.

Τέλος, το πρότυπο αναφέρεται σε απαιτήσεις που σχετίζονται με τη χρήση κοπριάς και γενικότερα οργανικής λίπανσης. Απαγορεύει τη χρήση μη επεξεργασμένων λυμάτων ή υγρών αποβλήτων, επιτρέπει τη χρήση υλός από βιολογικούς σταθμούς μόνο στις περιπτώσεις που δεν υπάρχει κίνδυνος μεταφοράς παθογόνων ή άλλων επιβλαβών ουσιών για την υγεία των ανθρώπων και των ζώων ή για το περιβάλλον και προτείνει την προσθήκη κοπριάς απαλλαγμένης από επικίνδυνα παθογόνα, έντομα εδάφους και σπόρους δυσεξόντων ζιζανίων. Επίσης απαιτεί να έχουν προηγηθεί αναλύσεις πριν από τη χρήση κοπριάς ώστε να είναι γνωστή η περιεκτικότητά της σε θρεπτικά συστατικά, βαρέα μέταλλα και άλλες ουσίες. Η κοπριά πρέπει να αποθηκεύεται χωρίς να δημιουργεί κινδύνους για το περιβάλλον και να λαμβάνεται υπόψη η συνεισφορά της σε θρεπτικά συστατικά. Η χρήση της συμβάλλει στην αύξηση της περιεκτικότητας του εδάφους σε οργανική ουσία, στη βελτίωση της γονιμότητάς του, στην αύξηση της ικανότητας συγκράτησης των θρεπτικών συστατικών και του νερού και στη μείωση του κινδύνου διάβρωσης.

Παράγραφος 4.6: Άρδευση. Σ' αυτήν την παράγραφο παρουσιάζεται η απαίτηση του προτύπου για τη σύνταξη ενός σχεδίου διαχείρισης του νερού από τον επιβλέποντα σε συνεργασία με τον επικεφαλής της εκμετάλλευσης. Στο σχέδιο αυτό πρέπει να περιλαμβάνονται οι διαδικασίες για την άντληση και χρήση του νερού (μέθοδος και ποσότητα άρδευσης) και να λαμβάνονται υπόψη οι συνιστώμενες από το Υπουργείο Γεωργίας ποσότητες.

Ο υπολογισμός των απαιτήσεων της καλλιέργειας σε νερό πραγματοποιείται αφού ληφθούν υπόψη:

- το είδος της καλλιέργειας
- το ανάγλυφο της περιοχής
- ο τύπος του εδάφους
- οι λοιπές συνθήκες του περιβάλλοντος
- η παρακολούθηση των βροχοπτώσεων, της εξάτμισης και της διαπνοής των φυτών (συνιστάται η παρακολούθηση των μετεωρολογικών προβλέψεων και αν είναι δυνατόν η τοποθέτηση βροχόμετρων ώστε να καταγράφονται σε καθημερινή βάση τα βροχομετρικά στοιχεία και να γίνεται έτσι ο σχεδιασμός της άρδευσης πιο αξιόπιστος και πιο εύκολος)
- το στάδιο στο οποίο βρίσκεται η καλλιέργεια (π.χ. άνθιση κ.λ.π.).

Η μέθοδος άρδευσης πρέπει να επιλέγεται με βάση το κόστος και την αποτελεσματικότητα αξιοποίησης του νερού.

Για παράδειγμα, η μέθοδος της κατάκλισης συνιστάται να αποφεύγεται, διότι απαιτεί μεγάλες ποσότητες νερού και υψηλό κόστος εργατικών, ευνοεί μυκητολογικές προσβολές και καθιστά δύσκολο τον υπολογισμό της ποσότητας νερού που καταναλώνεται. Το πλεονέκτημά της είναι το γεγονός ότι δεν έχει κόστος εγκατάστασης και βελτιώνει τα παθογενή εδάφη.

Το πρότυπο συνιστά την άρδευση με καταιονισμό μόνο στις περιπτώσεις σποράς, κατευθείαν φύτευσης στον αγρό ή μεταφύτευσης.

Επίσης συνιστά μετά την εγκατάσταση της καλλιέργειας τη στάγδην άρδευση, η οποία έχει μεγάλο κόστος αρχικής εγκατάστασης αλλά συμβάλει στην εξοικονόμηση νερού,

επιτρέπει την καλύτερη αξιοποίηση του διαθέσιμου νερού, έχει χαμηλό κόστος εργατικών κατά τη χρήση της, εφαρμόζεται σε επικλινή εδάφη και περιορίζονται τα ζιζάνια.

Προτείνεται η άρδευση κατά τη νύχτα γιατί υπάρχουν λιγότερες απώλειες νερού, η συντήρηση του δικτύου άρδευσης για τη μείωση των διαρροών, η αποθήκευση αν είναι δυνατό των αρδευτικών μέσων το χειμώνα για να αποφεύγεται η φθορά τους και η συλλογή βρόχινου νερού σε καλυμμένες δεξαμενές.

Επιπλέον το πρότυπο συνιστά την τήρηση ημερολογίου άρδευσης στο οποίο καταγράφεται η ποσότητα χρήσης νερού ανά αγροτεμάχιο.

Μια άλλη απαίτηση του προτύπου είναι η αξιολόγηση της ποιότητας του νερού άρδευσης. Αυτή μπορεί να γίνεται σε συνεργασία με τις Υγειονομικές Αρχές και τους αρμόδιους φορείς διαχείρισης υδάτινων πόρων ή μέσω εργαστηριακών αναλύσεων μετά από πρωτοβουλία της ίδιας της εκμετάλλευσης (π.χ. για ιδιωτικές γεωτρήσεις), προκειμένου να ελέγχεται περιοδικά το μικροβιακό φορτίο του αρδευτικού νερού και οι συγκεντρώσεις των επιμέρους παραμέτρων ρύπανσης (αλατότητα, βαρέα μέταλλα, χημικοί και βιοχημικοί ρυπαντές κ.λ.π.). Τα αποτελέσματα των αναλύσεων θα πρέπει να συγκρίνονται με τα αποδεκτά όρια και σε περίπτωση υπέρβασης των ορίων να λαμβάνουν χώρα άμεσα διορθωτικές ενέργειες.

Αξίζει να σημειωθεί ότι το νερό των υπονόμων απαγορεύεται να χρησιμοποιείται για άρδευση.

Τέλος, απαίτηση του προτύπου είναι το αρδευτικό νερό να μην προέρχεται από πηγές που δεν ανανεώνονται, να χρησιμοποιούνται υδρόμετρα στις γεωτρήσεις και να περιλαμβάνεται στο σχέδιο διαχείρισης ειδική μέριμνα για τα νερά των προστατευόμενων υγροτόπων. Το σχέδιο διαχείρισης του νερού άρδευσης θα πρέπει επίσης να εναρμονίζεται με το Εθνικό Σχέδιο Δράσης για την καταπολέμηση της

απερήμωσης στις ζώνες υφαλμύρωσης, στις ζώνες με αρνητικό υδατικό ισοζύγιο και στις ζώνες με υψηλό δυναμικό διάβρωσης.

Παράγραφος 4.7: Φυτοπροστασία. Σ' αυτήν την παράγραφο παρουσιάζονται οι απαιτήσεις του προτύπου σχετικά με το σχέδιο διαχείρισης της φυτοπροστασίας. Στο σχέδιο αυτό πρέπει να αξιολογείται κάθε οργανισμός – στόχος ως προς την πιθανότητα εμφάνισής του και τις επιπτώσεις του, να παρατίθεται ο τρόπος μέτρησης αυτών των επιπτώσεων και να αναφέρονται τα μέτρα και οι μέθοδοι αντιμετώπισής του, τόσο σε καταστάσεις έκτακτης ανάγκης (π.χ. μη προβλέψιμη πληθυσμιακή έξαρση ενός επιβλαβούς οργανισμού), όσο και σε φυσιολογικές συνθήκες.

Η αντιμετώπιση των εχθρών της καλλιέργειας πρέπει να γίνεται με μεθόδους ολοκληρωμένης φυτοπροστασίας σύμφωνα με τις οποίες προτιμούνται τα καλλιεργητικά, μηχανικά και βιολογικά μέσα έναντι των χημικών. Η καταλληλότητα του μέσου που θα επιλεγεί πρέπει να τεκμηριώνεται και αν υπάρξει απόφαση για χρήση χημικών μεθόδων, αυτή, πρέπει να συνοδεύεται από μειωμένες δόσεις εφαρμογής και αριθμού επεμβάσεων, έτσι ώστε να εξασφαλίζεται η ασφαλέστερη, για τον άνθρωπο και το περιβάλλον, και αποτελεσματικότερη, για την οικονομική βιωσιμότητα της εκμετάλλευσης, αντιμετώπιση των εχθρών. Η επιλογή ενός φυτοπροστατευτικού μέσου πρέπει να βασίζεται στις πληροφορίες της Διεύθυνσης Προστασίας Φυτών του Υπουργείου Γεωργίας και να λαμβάνει υπόψη της:

- την αποτελεσματικότητα του μέσου,
- τον τρόπο δράσης του,
- το φάσμα δράσης του
- την εκλεκτικότητά του για τον εχθρό

- τις πιθανές επιπτώσεις του
- τη συνδιαστικότητα του με άλλα φυτοπροστατευτικά προϊόντα
- το κόστος του
- την ευχέρεια χρησιμοποίησης των μέσων ατομικής προστασίας από τον χειριστή
- τους ειδικούς τοπικούς περιβαλλοντικούς στόχους
- τα υπολείμματα στο γεωργικό προϊόν και την υπολειμματική διάρκεια κ.λ.π.

Γενικά συνιστάται η χρήση φυτοπροστατευτικών προϊόντων μεγάλης εκλεκτικότητας, δηλαδή σκευασμάτων που είναι αποτελεσματικά για τον οργανισμό – στόχο αλλά δεν έχουν επίδραση στους οργανισμούς – μη στόχους (π.χ. χειριστές, καταναλωτές, ωφέλιμοι οργανισμοί, πουλιά, μέλισσες κ.λ.π.) Επίσης συνιστάται η χρήση φυτοπροστατευτικών προϊόντων με μικρό βαθμό έκπλυσης και ταχύ ρυθμό αποδόμησης σε μη τοξικές ουσίες. Στο σχέδιο διαχείρισης θα πρέπει να περιλαμβάνεται ένας πίνακας, ο οποίος ενημερώνεται συνεχώς, με όλα τα εγκεκριμένα φυτοπροστατευτικά προϊόντα που αφορούν τις καλλιέργειες της εκμετάλλευσης, ώστε οι παραγωγοί να μη χρησιμοποιούν απαγορευμένα στην Ελλάδα ή στην Ε.Ε. φυτοφάρμακα. Εξάλλου, οι παραγωγοί θα πρέπει να λαμβάνουν υπόψη τους, τους περιορισμούς σχετικά με τα υπολείμματα ορισμένων φυτοπροστατευτικών προϊόντων στις χώρες που διατίθενται τα προϊόντα τους. Επιπλέον το πρότυπο απαιτεί το σχεδιασμό μιας στρατηγικής διαχείρισης της ανθεκτικότητας των εχθρών που θα αφορά είτε τη συγκεκριμένη περιοχή είτε την ευρύτερη.

Επίσης, θα πρέπει να τηρείται η νομοθεσία, να ακολουθούνται οι οδηγίες που αναγράφονται στις ετικέτες και να λαμβάνονται πρόσθετα μέτρα στο σχέδιο διαχείρισης, σχετικά με τη μεταφορά και την εφαρμογή των φυτοπροστατευτικών προϊόντων, τη διαχείριση των μη χρησιμοποιηθέντων (π.χ. ληγμένων) σκευασμάτων,

και την καταστροφή (π.χ. με σύνθλιψη, τρύπημα ή κάψιμο σε ειδικά βαρέλια αφού έχει προηγηθεί ξέπλυμα) των κενών μέσων συσκευασίας, έτσι ώστε να μειώνεται η ρύπανση του περιβάλλοντος και η έκθεση των ανθρώπων σε επικίνδυνες ουσίες.

Μια άλλη απαίτηση του προτύπου σχετίζεται με την ύπαρξη γραπτών οδηγιών για το είδος του φυτοπροστατευτικού μέσου, το χρόνο εφαρμογής, τη δόση, την ποσότητα, την πυκνότητα του διαλύματος, την τεχνική που πρέπει να ακολουθηθεί, τον τρόπο ανάμιξης και εφαρμογής και τα μέσα ατομικής προστασίας. Συνιστάται να γίνεται ειδική κατάρτιση των παραγωγών και των χειριστών για κάθε νέα χρήση ενός μέσου και να υπάρχει η αντίστοιχη τεκμηρίωση.

Το πρότυπο αναφέρεται και στην ανάγκη συμμόρφωσης των χειριστών ψεκαστικών μηχανημάτων, προς τις οδηγίες που υπάρχουν στο σχέδιο διαχείρισης και τα μέτρα που υποδεικνύονται στην ετικέτα των φυτοπροστατευτικών προϊόντων, σχετικά με τα μέσα ατομικής προστασίας (π.χ. ειδική ποδιά, γάντια, μπότες, μάσκα, φόρμα, προσωπίδα, αδιάβροχο κ.λ.π.). Τα μέσα αυτά μετά από κάθε χρήση πρέπει να πλένονται και να φυλάσσονται χωριστά από τα φυτοφάρμακα ή τα λιπάσματα. Επίσης, θα πρέπει να είναι διαθέσιμος ο εξοπλισμός για τη μέτρηση και ανάμιξη των φυτοπροστατευτικών προϊόντων, καθώς επίσης και επαρκής ποσότητα καθαρού νερού για το πλύσιμο του χειριστή.

Μια βασική απαίτηση του προτύπου αφορά την τήρηση του προβλεπόμενου χρόνου αναμονής πριν τη συγκομιδή, δηλαδή του χρόνου που παρεμβάλλεται από την εφαρμογή του φυτοπροστατευτικού προϊόντος μέχρι και τη συγκομιδή του. Ο χρόνος αυτός αναγράφεται στην ετικέτα του φυτοπροστατευτικού προϊόντος και στο σχέδιο διαχείρισης.

Επίσης απαιτείται να γίνεται καταγραφή των εφαρμογών των φυτοπροστατευτικών προϊόντων, η οποία θα αναφέρει:

- το αγροτεμάχιο
- την ημερομηνία και ώρα εφαρμογής
- το στόχο και την αιτιολογία εφαρμογής
- το είδος, τη συγκέντρωση και τη συνολική ποσότητα του κάθε φυτοπροστατευτικού προϊόντος ή άλλου μέσου
- τον όγκο του ψεκαστικού υγρού που χρησιμοποιήθηκε
- τον τύπο του ψεκαστικού μηχανήματος, το είδος μπεκ, την πίεση ψεκασμού, τη μέση ταχύτητα κατά τον ψεκασμό, το όνομα του χειριστή και του ψεκαστικού μηχανήματος και
- το χρόνο αναμονής πριν τη συγκομιδή.

Μια άλλη απαίτηση αφορά τα μέσα εφαρμογής των φυτοπροστατευτικών προϊόντων. Η συντήρηση, ο έλεγχος και η ρύθμιση των ψεκαστικών μέσων συνιστάται να γίνεται τουλάχιστον μια φορά το χρόνο από συνεργείο που είναι πιστοποιημένο για τέτοιες εργασίες. Σε περίπτωση που η συντήρηση γίνεται από το προσωπικό της ίδιας της εκμετάλλευσης απαιτείται να τηρούνται τεκμηριωμένα οι οδηγίες του κατασκευαστή. Επιπλέον, πριν από κάθε εφαρμογή θα πρέπει να ελέγχεται η καταλληλότητα των μπεκ (ομοιόμορφη κατανομή ψεκαστικού υγρού, μέγεθος σταγονιδίων, καλή κατάσταση κ.λ.π.) και να αντικαθίστανται όταν φθείρονται ή αποφράζονται, ώστε να εξασφαλίζεται η ακρίβεια στην εφαρμογή. Η σειρά ανάμιξης των φυτοπροστατευτικών προϊόντων και ο όγκος του ψεκαστικού υγρού πρέπει να ακολουθούν τις οδηγίες της ετικέτας και ο χώρος γεμίσματος του ψεκαστικού δοχείου πρέπει να ελαχιστοποιεί τον κίνδυνο ρύπανσης του περιβάλλοντος και των δικτύων ύδρευσης και άρδευσης. Συνιστάται η

ύπαρξη ειδικής υποδοχής για το σκεύασμα έτσι ώστε κατά τον καθαρισμό των κενών δοχείων να ελαχιστοποιείται η χρήση νερού (induction bowl).

Επίσης το πρότυπο αναφέρεται στο θέμα της απόρριψης του πλεονάσματος του ψεκαστικού υγρού και του ξεπλύματος του βυτίου. Ο ακριβής υπολογισμός του όγκου του ψεκαστικού υγρού είναι ο βέλτιστος τρόπος για την αποφυγή του προβλήματος της διάθεσης του πλεονάσματος του ψεκαστικού υγρού. Παρ' όλα αυτά θα πρέπει να υπάρχει στο σχέδιο διαχείρισης πρόβλεψη γι' αυτό, καθώς επίσης και για τον τρόπο ξεπλύματος, το χώρο γεμίσματος του δοχείου ψεκασμού και το χώρο απόρριψης των ξεπλυμάτων (π.χ. σε λάκκο μέσα στον αγρό).

Στο σχέδιο διαχείρισης της φυτοπροστασίας θα πρέπει επιπλέον, να προσδιορίζονται από τον επιβλέποντα, η διαδικασία και η συχνότητα δειγματοληψίας, προκειμένου να ελεγχθούν τα προϊόντα για υπολείμματα φυτοπροστατευτικών προϊόντων. Τα προϊόντα που συγκεντρώνονται αποστέλλονται σε αναγνωρισμένα εργαστήρια στα οποία γίνονται αναλύσεις για υπολείμματα, και τα ευρήματα των μετρήσεων συσχετίζονται με διάφορες παραμέτρους, όπως ο χρόνος εφαρμογής του φυτοπροστατευτικού προϊόντος, ο χρόνος δειγματοληψίας, το αγροτεμάχιο από όπου πάρθηκε το δείγμα και ο αντίστοιχος παραγωγός. Η συχνότητα δειγματοληψίας πρέπει να λαμβάνει υπόψη της την πιθανότητα να βρεθούν υπολείμματα σε συγκεντρώσεις μεγαλύτερες από τα ανώτατα όρια υπολειμμάτων (MRLs).

Τέλος, το πρότυπο απαιτεί να τηρούνται κάποιες προϋποθέσεις όσον αφορά την αποθήκευση των φυτοπροστατευτικών μέσων. Για παράδειγμα τα μέσα αυτά πρέπει να φυλάσσονται σε χώρους πυρασφαλείς και με καλό αερισμό, προστατευμένους από ακραίες θερμοκρασίες και μακριά από τα τρόφιμα, τους σπόρους, τα λιπάσματα και τα άλλα υλικά. Επιπλέον, οι αποθηκευτικοί αυτοί χώροι θα πρέπει να έχουν στεγανό πάτωμα ή κάλυψη με άφθονο πριονίδι, ώστε να αποφεύγεται η ρύπανση σε περιπτώσεις

ατυχήματος. Η είσοδος στο χώρο φύλαξης των φυτοπροστατευτικών προϊόντων πρέπει να έχει σήμανση κινδύνου και η πρόσβαση σ' αυτόν θα πρέπει να περιορίζεται μόνο στο ειδικευμένο προσωπικό. Τα τηλέφωνα πρώτης ανάγκης θα πρέπει να βρίσκονται σε ευανάγνωστη πινακίδα που είναι τοποθετημένη σ' εμφανές σημείο της αποθήκης και επιπλέον θα πρέπει να υπάρχουν στον ίδιο χώρο οι βασικές οδηγίες αντιμετώπισης ατυχήματος. Τα φυτοπροστατευτικά προϊόντα θα πρέπει να είναι εγκεκριμένα και να αποθηκεύονται στην αρχική τους συσκευασία προς αποφυγή λάθους και πάντα σε ράφια κατασκευασμένα από μη απορροφητικά υλικά, προσέχοντας τα στερεάς μορφής σκευάσματα να τοποθετούνται πάνω από τα υγρής μορφής. Στα αρχεία της εκμετάλλευσης θα πρέπει να σημειώνεται η κίνηση των φυτοπροστατευτικών προϊόντων στο χώρο φύλαξης.

Παράγραφος 4.8: Συγκομιδή και μετασυλλεκτικοί χειρισμοί. Σ' αυτήν την παράγραφο παρουσιάζονται οι απαιτήσεις του προτύπου σχετικά με τα θέματα που διέπουν τη συγκομιδή και τους μετασυλλεκτικούς χειρισμούς. Το πρότυπο απαιτεί την κατάρτιση των παραγωγών και των εργατών συγκομιδής σχετικά με τον τρόπο συγκομιδής και την τήρηση των ημερομηνιών έναρξής της σύμφωνα με τις εγκυκλίους των τοπικών υπηρεσιών, προκειμένου να εξασφαλίζεται η ποιότητα του προϊόντος. Επίσης απαιτείται η καταγραφή του χρόνου και της ποσότητας που συγκομίζεται κάθε φορά ανά αγροτεμάχιο για τη διευκόλυνση της ιχνηλασιμότητας.

Μια άλλη απαίτηση του προτύπου σχετίζεται με την υγιεινή των εργατών συγκομιδής (π.χ. εξασφάλιση πρόσβασης σε τουαλέτα ή σε χώρους όπου μπορούν να πλυθούν). Σε περίπτωση που τα γεωργικά προϊόντα είναι νωπά και προορίζονται για κατανάλωση χωρίς προηγούμενη επεξεργασία, απαιτείται η κατάρτιση των εργατών σε θέματα

υγιεινής και η πρόσληψη ατόμων που δεν είναι φορείς μεταδοτικών μολυσματικών ασθενειών.

Όσον αφορά το πλύσιμο των προϊόντων μετά τη συγκομιδή, το πρότυπο απαιτεί το νερό που χρησιμοποιείται να προέρχεται από το τοπικό δίκτυο πόσιμου νερού ή να επιτρέπεται η χρήση του από τη νομοθεσία. Σε περιπτώσεις που αυτό ανακυκλώνεται είναι απαραίτητο το φιλτράρισμά του για την απομάκρυνση επικίνδυνων χημικών ουσιών και παθογόνων.

Οι χημικές επεμβάσεις μετά τη συγκομιδή για την εξασφάλιση καλής ποιότητας στα προϊόντα, πρέπει να ελαχιστοποιούνται και σε περίπτωση που δεν είναι δυνατό να αποφευχθούν θα πρέπει να τηρούνται οι οδηγίες που αναγράφονται στην ετικέτα του εφαρμοζόμενου προϊόντος. Επίσης είναι απαραίτητο να υπάρχει καταγραφή των μετασυλλεκτικών εφαρμογών χημικών, η οποία να περιλαμβάνει στοιχεία όπως το αγροτεμάχιο από το οποίο προέρχεται το προϊόν, τη θέση, την ημερομηνία και το λόγο για τον οποίο γίνεται η εφαρμογή, το είδος, την ποσότητα του χημικού προϊόντος και τον εξοπλισμό που χρησιμοποιήθηκε και το όνομα του χειριστή.

Μια άλλη απαίτηση του προτύπου αφορά τα υλικά συσκευασίας των προϊόντων, τα οποία πρέπει να φυλάσσονται σε αποθήκες και να πλένονται σε περίπτωση που ξαναχρησιμοποιούνται, ώστε να αποφεύγονται οι αρνητικές επιδράσεις στα προϊόντα και στην υγεία των καταναλωτών.

Τέλος, οι αποθήκες των προϊόντων πρέπει να πληρούν τις νομικές προϋποθέσεις και να λαμβάνονται τα απαιτούμενα μέτρα για την εξασφάλιση της ιχνηλασιμότητας (καταγραφή των ποσοτήτων, των χρόνων εισαγωγής και εξαγωγής των γεωργικών προϊόντων στις αποθήκες κ.λ.π.).

Παράγραφος 4.9: Διαχείριση εξοπλισμού και ενέργειας. Σ' αυτήν την παράγραφο παρουσιάζεται η απαίτηση του προτύπου για τη λειτουργία και τη συντήρηση του εξοπλισμού (μηχανήματα, εργαλεία, κατασκευές) σύμφωνα με τις οδηγίες του κατασκευαστή και τις νομικές διατάξεις.

Επιπλέον συνιστάται η μέτρηση και η καταγραφή της κατανάλωσης ενέργειας (καύσιμα, ηλεκτρική ενέργεια) και η λήψη μέτρων για τη μείωση της χρήσης της καθώς επίσης και η χρήση εναλλακτικών πηγών ενέργειας (αν αυτό είναι δυνατόν), ιδιαίτερα αυτών που αξιοποιούν ως καύσιμα τις εκροές της εκμετάλλευσης (π.χ. σκουπίδια, φυτικά υπολείμματα, φυτικά έλαια, αλκοόλη, βιοντήζελ κ.λ.π.). Επίσης συνιστάται σε κάθε επιμέρους σχέδιο διαχείρισης να αξιολογείται η ορθολογική χρήση της ενέργειας. Τέλος συνιστάται να λαμβάνεται ως κριτήριο για την επιλογή, συντήρηση και χρήση του εξοπλισμού η εξοικονόμηση ενέργειας (π.χ. τα βαριά μηχανήματα εξαιτίας της μεγαλύτερης μάζας και βάρους τους απαιτούν περισσότερη ενέργεια για να κατασκευαστούν και μεγαλύτερη κατανάλωση καυσίμου για να λειτουργήσουν).

Παράγραφος 4.10: Διαχείριση ρύπων και ανακύκλωση. Σ' αυτήν την παράγραφο το πρότυπο συνιστά τον εντοπισμό όλων των πιθανών απορριμμάτων και ρύπων (χαρτιά, πλαστικά, φυτικά υπολείμματα, λάδια, πετρέλαια, κοινά σκουπίδια, κενά συσκευασίας φυτοπροστατευτικών προϊόντων, αποσίγαρα, υαλοβάμβακας κ.λ.π.) καθώς επίσης και των πηγών προέλευσής τους.

Επίσης το πρότυπο απαιτεί την ύπαρξη ενός σχεδίου διαχείρισης για τη μείωση, την επαναχρησιμοποίηση και την ανακύκλωση των ρύπων και απορριμμάτων.

Παράγραφος 4.11: Περιβάλλον – Βιοποικιλότητα. Σ' αυτήν την παράγραφο παρουσιάζεται η απαίτηση του προτύπου για τη σύνταξη ενός σχεδίου διαχείρισης

περιβάλλοντος στο οποίο περιλαμβάνεται ο τρόπος εκτίμησης ή μέτρησης των επιπτώσεων στο περιβάλλον από τις δραστηριότητες της εκμετάλλευσης και τα προβλεπόμενα μέτρα για την αντιμετώπισή τους.

Ειδικά στις περιπτώσεις που οι επιδράσεις της εκμετάλλευσης στο περιβάλλον συγχέονται με τις επιδράσεις των γειτονικών εκμεταλλεύσεων ή άλλων ανθρώπινων δραστηριοτήτων π.χ. οικιακά και βιομηχανικά απόβλητα, είναι σκόπιμο να εκτιμάται η συμμετοχή της ίδιας της εκμετάλλευσης προκειμένου να επιτυγχάνεται η βελτίωση, αν και κάτι τέτοιο είναι αρκετά δύσκολο και απαιτεί τη συνεργασία των γειτονικών εκμεταλλεύσεων.

Απαίτηση του προτύπου είναι οι καλλιεργητές να εναρμονίζονται με τις ειδικές δεσμεύσεις κάθε περιοχής (π.χ. οικολογικά ευαίσθητες, περιοχές που εντάσσονται σε εθνικά σχέδια δράσης).

Επίσης συνιστάται να λαμβάνονται μέτρα για την προστασία της εκμετάλλευσης από εξωτερικές πηγές ρύπανσης π.χ. σκόνη από δρόμους μεγάλης κυκλοφορίας ή spray drift από γειτονικές εκμεταλλεύσεις.

Τέλος, συνιστάται η διατήρηση των παραδοσιακών στοιχείων του αγροτικού τοπίου (π.χ. στέρνες, αλώνια, ξερολιθιές κ.λ.π.) καθώς επίσης και των αναβαθμίδων επικλινών εδαφών για λόγους προστασίας του τοπίου αλλά και για την αποφυγή διαβρωτικών φαινομένων.

Επιπλέον, το πρότυπο συνιστά να συμπεριλαμβάνεται στο σχέδιο διαχείρισης περιβάλλοντος η πολιτική της εκμετάλλευσης για τη διατήρηση και διαχείριση της άγριας ζωής και της βιοποικιλότητας. Στο παράρτημα Γ του προτύπου παραθέτονται τα κύρια σημεία ενός σχεδίου διαχείρισης της βιοποικιλότητας (π.χ. διαχείριση των υπαρχόντων και εγκατάσταση νέων φυτοφρακτών, αποφυγή καταστροφής των φωλιών πουλιών και αυτοφυών φυτών, συγκαλλιέργεια πολλών ειδών αντί της

μονοκαλλιέργειας, διατήρηση τμήματος της καλλιέργειας χωρίς εφαρμογή φυτοπροστατευτικών προϊόντων που είναι τοξικά για τα θηλαστικά και τα πτηνά , διατήρηση τμήματος της έκτασης της εκμετάλλευσης εκτός παραγωγικής διαδικασίας κ.λ.π.).

Επίσης το πρότυπο απαιτεί τη διαχείριση των μη παραγωγικών χώρων της εκμετάλλευσης ή των κοινόχρηστων χώρων γύρω από αυτή, έτσι ώστε να εμπλουτίζεται η τοπική χλωρίδα και πανίδα και να αναβαθμίζεται αισθητικά η εκμετάλλευση και το περιβάλλον της.

Παράγραφος 4.12: Υγεία , ασφάλεια και κατάρτιση των εργαζομένων. Σ' αυτήν την παράγραφο παρουσιάζονται οι απαιτήσεις του προτύπου σχετικά με τους κανόνες υγιεινής, την κατάρτιση των εργαζομένων πάνω σε θέματα ασφαλείας, τον χειρισμό φυτοπροστατευτικών προϊόντων, τον εξοπλισμό και σήμανση χώρων και τη χρήση του γεωργικού εξοπλισμού. Αναλυτικότερα, το πρότυπο απαιτεί τη λήψη μέτρων για την αποφυγή ανάπτυξης επιβλαβών οργανισμών (π.χ. μύγες, τρωκτικά κ.λ.π.) και για την διατήρηση της καθαριότητας στους χώρους αποθήκευσης και συσκευασίας προϊόντων και υλικών.

Επίσης υποχρεώνει την κάθε εκμετάλλευση να εκπαιδεύει τους εργαζόμενους που χρησιμοποιούν φυτοπροστατευτικά προϊόντα ή μηχανήματα για τον ασφαλή χειρισμό τους και να συντάσσει σχέδιο αντιμετώπισης ατυχημάτων με οδηγίες πλήρως κατανοητές για τους εργαζόμενους. Επιπλέον το πρότυπο συνιστά την κατάρτιση κάποιου από τους απασχολούμενους πάνω σε θέματα πρώτων βοηθειών.

Υποχρεωτική είναι η παρακολούθηση της υγείας των χειριστών φυτοπροστατευτικών προϊόντων με βάση ένα σχέδιο που συντάσσεται από τον επιβλέποντα σε συνεργασία με τις τοπικές υγειονομικές αρχές (νοσοκομείο, αγροτικό ιατρείο κ.λ.π.)

Συνιστάται η ύπαρξη κουτιών πρώτων βοηθειών και η σήμανση με ειδικές προειδοποιητικές πινακίδες στα επικίνδυνα σημεία της εκμετάλλευσης (π.χ. αποθήκη φυτοπροστατευτικών προϊόντων κ.λ.π.). Επίσης απαιτείται η κάλυψη ανοιγμάτων πηγαδιών, γεωτρήσεων κ.λ.π. που βρίσκονται στον ευρύτερο χώρο της εκμετάλλευσης. Τέλος συνιστάται ο εφοδιασμός των γεωργικών ελκυστήρων με προστατευτικές καμπίνες και η συντήρηση και αντικατάσταση των τμημάτων του εξοπλισμού (π.χ. καθίσματα ελκυστήρα) ώστε να παρέχεται επαρκής προστασία.

Παράρτημα Α. Στο παράρτημα αυτό παρουσιάζονται τα σημαντικότερα περιβαλλοντικά θέματα και οι παράγοντες που σχετίζονται με την ποιότητα των γεωργικών προϊόντων καθώς επίσης και οι αρνητικές τους επιδράσεις. Επίσης σχολιάζεται το γεγονός ότι ο πίνακας αυτός είναι γενικός και θα πρέπει να εξειδικεύεται ή να επεκτείνεται στην κάθε γεωργική εκμετάλλευση, ανάλογα με την καλλιέργεια, την περιοχή κ.λ.π.

Παράρτημα Β. Στο παράρτημα αυτό περιγράφονται διάφορα μέτρα, μέσα και μέθοδοι ολοκληρωμένης φυτοπροστασίας.

Παράρτημα Γ. Στο παράρτημα αυτό αναφέρονται τα κύρια σημεία ενός Σχεδίου Διαχείρισης της Βιοποικιλότητας.

Πίνακας 1. Στο συγκεκριμένο πίνακα αναφέρονται ονομαστικά τα σχέδια διαχείρισης τα οποία περιλαμβάνονται στο πρόγραμμα βελτίωσης της γεωργικής εκμετάλλευσης και δηλώνεται η απαίτηση για την ύπαρξη διαδικασίας σε καθένα από αυτά, που αφορά την εξοικονόμηση ενέργειας.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 6

ΤΟ ΠΡΟΤΥΠΟ AGRO 2-1

ΠΡΟΤΥΠΟ ΠΕΙΡΑΜΑΤΙΚΗΣ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ

ΑΓΡΟ 2-1

ΑΓΡΟCERT

1^η Έκδοση
23-12-1999

Διαχείριση Αγροτικού Περιβάλλοντος -
Σύστημα Ολοκληρωμένης Διαχείρισης
στη Γεωργική Παραγωγή

Μέρος 1:
Προδιαγραφή

Management of Rural Environment – System of Integrated
Management in Agricultural Production

Part 1:
Specification

ΑΓΡΟCERT

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΣΗΣ & ΕΠΙΒΛΕΨΗΣ ΓΕΩΡΓΙΚΩΝ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ
Ο.Π.Ε.Γ.Ε.Π. – Ν.Π.Ι.Δ.

www.agrocert.gr

Λέξεις - κλειδιά: Ολοκληρωμένη διαχείριση στη γεωργική παραγωγή, Περιβάλλον, Περιβαλλοντικό θέμα, Επίπτωση στο περιβάλλον, Γεωργικό Προϊόν, Ποιότητα γεωργικού προϊόντος, Προδιαγραφές γεωργικών προϊόντων, Συνεχής Βελτίωση.

Πρόλογος

Αυτό το πρότυπο εκπονήθηκε από τον Ελληνικό Οργανισμό Πιστοποίησης & Επίβλεψης Γεωργικών Προϊόντων (Ο.Π.Ε.Γ.Ε.Π), με το διακριτικό τίτλο AGROCERT, ο οποίος αποτελεί Νομικό Πρόσωπο Ιδιωτικού Δικαίου (Ν.Π.Ι.Δ.) και λειτουργεί χάριν του δημοσίου συμφέροντος, υπό την εποπτεία του Υπουργού Γεωργίας.

Πανεπιστήμιο Πειραιώς

Περιεχόμενα

Εισαγωγή

1. Αντικείμενο – Πεδίο Εφαρμογής
2. Ορισμοί
3. Παραπομπές σε πρότυπα
4. Απαιτήσεις του συστήματος Ολοκληρωμένης Διαχείρισης στη Γεωργική Παραγωγή
 - 4.1. Γενικές απαιτήσεις
 - 4.2. Πολιτική
 - 4.3. Προγραμματισμός
 - 4.3.1. Περιβαλλοντικά Θέματα
 - 4.3.2. Νομικές και άλλες απαιτήσεις
 - 4.3.3. Σκοποί και Στόχοι
 - 4.3.4. Πρόγραμμα Βελτίωσης
 - 4.4. Εφαρμογή του Προγράμματος Βελτίωσης
 - 4.4.1. Οργάνωση και Αρμοδιότητες
 - 4.4.2. Κατάρτιση απασχολούμενων
 - 4.4.3. Επικοινωνία
 - 4.4.4. Τεκμηρίωση
 - 4.4.5. Καθεστώς Χειρισμού των Εγγράφων
 - 4.4.6. Αρχές Λειτουργίας της Γεωργικής Εκμετάλλευσης
 - 4.4.7. Πρόληψη και αντιμετώπιση κρίσεων
 - 4.4.8. Ιχνηλασιμότητα γεωργικού προϊόντος
 - 4.5. Έλεγχος του συστήματος, Διορθωτικές και Προληπτικές Ενέργειες
 - 4.5.1. Παρακολούθηση και Μετρήσεις
 - 4.5.2. Χειρισμός Μη Συμμορφώσεων - Διορθωτικές και Προληπτικές Ενέργειες
 - 4.5.3. Καταγραφές – αρχεία
 - 4.5.4. Επιθεώρηση του συστήματος
 - 4.6. Ανασκόπηση από τη Διοίκηση

Εισαγωγή

Ο σεβασμός στο περιβάλλον, η ποιότητα και η ανταγωνιστικότητα των γεωργικών προϊόντων αποτελούν τις τρεις αξίες που καλείται να υπηρετήσει η σύγχρονη γεωργία.

Η Ολοκληρωμένη Διαχείριση της γεωργικής παραγωγής είναι η ισόρροπη μέριμνα για το περιβάλλον και για την ποιότητα των προϊόντων. Περιβάλλον όμως, δεν είναι μόνον η φύση, αλλά για τους γεωργούς είναι και το εργασιακό περιβάλλον, για τους δε καταναλωτές τα τρόφιμα, που πρέπει να είναι απολύτως ασφαλή. Η δε ποιότητα των γεωργικών προϊόντων πρέπει να είναι δυνατόν να υποστηριχθεί με αξιόπιστη σήμανση που να παραπέμπει στην Ολοκληρωμένη διαχείριση ως σύστημα παραγωγής, ώστε η ταυτότητα των γεωργικών προϊόντων να βελτιώνει την ανταγωνιστικότητά τους.

Ένα από τα μέσα που χρησιμοποιεί η ολοκληρωμένη διαχείριση είναι η ελαχιστοποίηση των εισροών, με εισαγωγή καινοτόμων τεχνολογιών ακριβείας στην γεωργία. Με κάθε μείωση των εισροών επιτυγχάνεται το καλύτερο δυνατόν οικονομικό αποτέλεσμα για τη γεωργική εκμετάλλευση και ελαττώνεται η περιβαλλοντική επιβάρυνση.

Η εφαρμογή της ολοκληρωμένης διαχείρισης εννοείται από τη σύμπραξη των μικρών ελληνικών γεωργικών εκμεταλλεύσεων σε ομάδες, με τη μορφή κοινοπραξίας. Για την ανάπτυξη του συστήματος η κοινοπραξία υποστηρίζεται από τον επιβλέποντα τεχνικό σύμβουλο. Αυτός συντάσσει τα σχέδια διαχείρισης, παρακολουθεί την εφαρμογή τους και ενημερώνει τη διοίκηση της γεωργικής εκμετάλλευσης για την πορεία ανάπτυξης του συστήματος.

Το παρόν πρότυπο που είναι προαιρετικής φύσης, περιλαμβάνει τις γενικές απαιτήσεις που μπορούν να επιθεωρηθούν αντικειμενικά, με σκοπό την πιστοποίηση του συστήματος Ολοκληρωμένης Διαχείρισης. Είναι εφαρμόσιμο σε κάθε γεωργική εκμετάλλευση ανεξάρτητα από το είδος της παραγωγικής της κατεύθυνσης. Η βάση εκκίνησης είναι η ικανοποίηση των νομικών απαιτήσεων. Οι λοιπές απαιτήσεις μπορούν να αποτελέσουν στόχους για τη συνεχή βελτίωση, με βαθμιαία μάλιστα προσέγγιση σε πολλές περιπτώσεις, σύμφωνα με τον προγραμματισμό της κάθε εκμετάλλευσης.

Η βασική προσέγγιση του συστήματος Ολοκληρωμένης Διαχείρισης βασίζεται στα επόμενα κύρια βήματα: 1) καθορισμός της Πολιτικής της γεωργικής εκμετάλλευσης, 2) Προγραμματισμός, 3) Εκτέλεση, 4) Έλεγχος, 5) Ανασκόπηση, 6) Συνεχής Βελτίωση.

Θα πρέπει να σημειωθεί ότι αυτό το πρότυπο δεν θέτει απόλυτες απαιτήσεις για περιβαλλοντικά επιτεύγματα, εκτός από τη δέσμευση ότι στην πολιτική που η ίδια η γεωργική εκμετάλλευση έχει θέσει, περιλαμβάνονται:

- Η συμμόρφωση στις νομικές απαιτήσεις.
- Η συνεχής βελτίωση.

Έτσι, δύο ομοειδείς γεωργικές εκμεταλλεύσεις, με διαφορετικές προσπάθειες μπορεί να συμμορφώνονται εξίσου καλά με τις απαιτήσεις του παρόντος συστήματος.

Ένα τέτοιο σύστημα διευκολύνει μια γεωργική εκμετάλλευση να διαμορφώσει τη δική της πολιτική για το περιβάλλον και την ποιότητα των γεωργικών της προϊόντων με συγκεκριμένους σκοπούς, να επιτύχει συμμόρφωση με αυτούς τους σκοπούς που έθεσε στον εαυτό της και να ζητήσει την αναγνώριση γι' αυτή τη συμμόρφωση. Επιπλέον, διευκολύνει τη γεωργική εκμετάλλευση στο να μετράει την αποτελεσματικότητα των διαδικασιών που ανέπτυξε, ώστε να αναπροσαρμόζει το σύστημα, στα πλαίσια πάντα της συνεχούς βελτίωσης.

Η αναγνώριση της συμμόρφωσης προς το παρόν πρότυπο, μέσω έγκυρων διαδικασιών πιστοποίησης, μπορεί να αξιοποιηθεί από μια γεωργική εκμετάλλευση για να διαβεβαιώνει τα ενδιαφερόμενα μέρη ότι έχει καθιερώσει και εφαρμόζει ένα σύστημα Ολοκληρωμένης Διαχείρισης.

Το παρόν πρότυπο αποτελεί μη τυπική εφαρμογή του προτύπου ISO 14001, καθώς και στοιχείων του προτύπου ISO 9001, με σκοπό τη διερεύνηση της εφαρμογής του υπό τις ιδιόμορφες συνθήκες της ελληνικής γεωργίας. Η εισαγωγή του αποτελεί, ως εκ τούτου, το πρόδρομο στάδιο για τη μελλοντική εφαρμογή αυτουσίων των ως άνω διεθνών προτύπων.

Πανεπιστήμιο Πειραιώς

1. Αντικείμενο – Πεδίο Εφαρμογής

Σκοπός αυτού του προτύπου είναι η καθιέρωση συστήματος διαχείρισης για την άσκηση της γεωργίας υπό όρους που σέβονται και προάγουν το περιβάλλον, την ποιότητα των γεωργικών προϊόντων.

Συμμορφούμενη προς το παρόν πρότυπο, μια γεωργική εκμετάλλευση οδηγείται να διαμορφώσει πολιτική και να θέσει συγκεκριμένους στόχους, λαμβάνοντας υπόψη τις νομικές απαιτήσεις, τις ισχύουσες προδιαγραφές για τα γεωργικά προϊόντα, καθώς και τις πληροφορίες για σημαντικές περιβαλλοντικές επιπτώσεις.

Το πρότυπο αυτό βρίσκει εφαρμογή στα περιβαλλοντικά θέματα που η γεωργική εκμετάλλευση δύναται να θέσει υπό τον έλεγχό της και να έχει συγκεκριμένη δυνατότητα παρέμβασης. Το παρόν πρότυπο δεν θέτει ειδικά κριτήρια για τις επιδόσεις του συστήματος Ολοκληρωμένης Διαχείρισης.

Το παρόν πρότυπο έχει δυνατότητα εφαρμογής σε κάθε γεωργική εκμετάλλευση η οποία επιθυμεί να:

- α) Καθιερώσει, διατηρήσει και βελτιώσει ένα σύστημα Ολοκληρωμένης Διαχείρισης στη γεωργική παραγωγή.
- β) Αυτο-ελέγχεται ως προς την υλοποίηση της πολιτικής που η ίδια έχει διαμορφώσει.
- γ) Ζητήσει πιστοποίηση για το σύστημα Ολοκληρωμένης Διαχείρισης που εφαρμόζει και τη σχετική σήμανση στα προϊόντα.
- δ) Προβάλει την απόκτηση της πιστοποίησης και της σήμανσης προς τρίτους.
- ε) Κάνει ίδια αξιολόγηση και να παρέχει ίδια δήλωση για τη συμμόρφωσή της με το παρόν πρότυπο.

2. Ορισμοί

Οι ακόλουθοι ορισμοί ισχύουν για τους σκοπούς του παρόντος προτύπου.

2.1 Γεωργικά προϊόντα

Τα προϊόντα του εδάφους, της κτηνοτροφίας και της αλιείας, καθώς και τα προϊόντα της πρώτης μεταποίησης τα οποία έχουν άμεση σχέση με αυτά (Άρθρο 32, Συνθήκη περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, παράρτημα Ι).

2.2 Γεωργική εκμετάλλευση

Μονάδα, εταιρία, κοινοπραξία, συνεταιρισμός, οργανισμός, ή μέρη αυτών ή συνδυασμός αυτών, δημόσιος ή ιδιωτικός, που έχει τη δική του λειτουργία και διοίκηση, με σκοπό την παραγωγή γεωργικών προϊόντων.

2.3. Επικεφαλής γεωργικής εκμετάλλευσης

Το φυσικό πρόσωπο που έχει ορισθεί με νόμιμο και αναγνωρισμένο τρόπο να εκτελεί χρέη διοίκησης της γεωργικής εκμετάλλευσης, ειδικά για τη συμμόρφωση με το παρόν πρότυπο.

2.4 Επιβλέπων γεωργικής εκμετάλλευσης

Ο αξιολογημένος από τον Οργανισμό Πιστοποίησης και Επίβλεψης Γεωργικών Προϊόντων επιστήμονας, με τεκμηριωμένη επάρκεια γνώσεων στον τομέα παραγωγής της γεωργικής εκμετάλλευσης, ο οποίος ορίζεται από τη διοίκηση της εκμετάλλευσης.

2.5 Ενδιαφερόμενα μέρη, Πελάτες, Τρίτοι

Πρόσωπα μεμονωμένα ή ομάδες αυτών, με φυσική ή νομική υπόσταση, που ενδιαφέρονται για τις επιδόσεις του συστήματος Ολοκληρωμένης Διαχείρισης μιας γεωργικής εκμετάλλευσης ή που επηρεάζονται από αυτές.

2.6 Συνεχής Βελτίωση

Η διαδικασία αναβάθμισης του Συστήματος Ολοκληρωμένης Διαχείρισης μιας γεωργικής εκμετάλλευσης, για να επιτύχει βελτιώσεις στις επιδόσεις του, στα πλαίσια της πολιτικής που έχει διαμορφώσει.

ΣΗΜΕΙΩΣΗ: Δεν είναι απαραίτητο να λαμβάνει χώρα αυτή η διαδικασία ταυτόχρονα σε όλες τις δραστηριότητες της γεωργικής εκμετάλλευσης

2.7 Περιβάλλον

Ο χώρος στον οποίο λειτουργεί η γεωργική εκμετάλλευση, που περιλαμβάνει το νερό, τον αέρα, τη γη, τις φυσικές πηγές πρώτων υλών, τη χλωρίδα, την πανίδα, τους ανθρώπους, και τις σχέσεις μεταξύ όλων αυτών.

ΣΗΜΕΙΩΣΗ: Το περιβάλλον εκτείνεται από το εσωτερικό μιας γεωργικής εκμετάλλευσης μέχρι και το σύνολο της υδρογείου.

2.8 Περιβαλλοντικό θέμα (environmental aspect)

Στοιχείο των δραστηριοτήτων της γεωργικής εκμετάλλευσης που μπορεί να έχει αλληλεπίδραση με το περιβάλλον.

ΣΗΜΕΙΩΣΗ: Ως σημαντικό περιβαλλοντικό θέμα εννοείται αυτό που έχει ή θα μπορούσε να έχει σημαντική επίπτωση στο περιβάλλον.

2.9 Επίπτωση στο Περιβάλλον

Κάθε μεταβολή στο περιβάλλον, θετική ή αρνητική, η οποία προέρχεται εν μέρει ή εξ' ολοκλήρου από τις δραστηριότητες της γεωργικής εκμετάλλευσης.

2.10 Πολιτική της γεωργικής εκμετάλλευσης

Έγγραφο δήλωση που γίνεται από τη γεωργική εκμετάλλευση σχετικά με τις αρχές και τις προθέσεις της για τις επιδιωκόμενες επιδόσεις του συστήματος Ολοκληρωμένης Διαχείρισης. Στην πολιτική περιλαμβάνεται το πλαίσιο των ενεργειών και του καθορισμού των σκοπών και των στόχων.

2.11 Σκοπός

Ένα γενικότερο επιδιωκόμενο αποτέλεσμα, ως συνισταμένη της πολιτικής της γεωργικής εκμετάλλευσης, για την επίτευξη του οποίου έχει δεσμευτεί και το οποίο ποσοτικοποιείται όπου είναι πρακτικά δυνατό.

2.12 Στόχος

Συγκεκριμένη απαίτηση ως προς τις επιδόσεις του συστήματος, που απορρέει από τους σκοπούς που έχουν τεθεί, ποσοτικοποιημένη όπου είναι πρακτικά δυνατόν, που αφορά το σύνολο ή ένα μέρος της γεωργικής εκμετάλλευσης, και η οποία χρειάζεται να τεθεί και να επιτευχθεί ως προϋπόθεση για την επίτευξη των παραπάνω σκοπών.

2.13 Σύστημα Ολοκληρωμένης Διαχείρισης

Η δομή και οι διαδικασίες που επιτρέπουν σε μια γεωργική εκμετάλλευση να σχεδιάσει και να ακολουθεί πολιτική για την παραγωγή ασφαλών-προϊόντων, με σεβασμό στο περιβάλλον και στόχο την αειφορία.

2.14 Επιθεώρηση του συστήματος Ολοκληρωμένης Διαχείρισης

Μια συστηματική και τεκμηριωμένη διαδικασία επαλήθευσης για την αντικειμενική απόκτηση και αξιολόγηση αποδείξεων ώστε να αποφασιστεί αν το Σύστημα Ολοκληρωμένης Διαχείρισης που έχει αναπτύξει μια γεωργική εκμετάλλευση συμμορφώνεται με τα Κριτήρια Επιθεώρησης Συστημάτων Ολοκληρωμένης Διαχείρισης που έχει θέσει ένας οργανισμός πιστοποίησης και για να γνωστοποιήσει τα

ευρήματα αυτής της επιθεώρησης στον επικεφαλής της γεωργικής εκμετάλλευσης.

2.15 Επιδόσεις του συστήματος Ολοκληρωμένης Διαχείρισης

Τα μετρήσιμα αποτελέσματα του συστήματος Ολοκληρωμένης Διαχείρισης που σχετίζονται με το βαθμό ελέγχου που έχει επιτύχει η γεωργική εκμετάλλευση πάνω στα περιβαλλοντικά θέματά της βάσει της περιβαλλοντικής της πολιτικής, των σκοπών που έχει θέσει ως προς το περιβάλλον και των επιμέρους στόχων της.

2.16 Ιχνηλασιμότητα

Η ικανότητα να προσδιορίζεται η θέση όπου παρήχθη το γεωργικό προϊόν και το ιστορικό του μετά την παραγωγή του, με τη βοήθεια διαδικασιών συγκεκριμένης καταγραφής και ταυτοποίησης.

2.17 Προδιαγραφές γεωργικών προϊόντων

Έγγραφα στα οποία δηλώνονται νομικές απαιτήσεις, που εμπεριέχονται στο εθνικό ή στο κοινοτικό δίκαιο ή προαιρετικές απαιτήσεις που εμπεριέχονται σε προαιρετικά πρότυπα περιγραφές ή συμβάσεις.

3. Παραπομπές σε πρότυπα

3.1 AGRO 2-2 : Διαχείριση Αγροτικού Περιβάλλοντος - Σύστημα Ολοκληρωμένης Διαχείρισης στη Γεωργική Παραγωγή-Μέρος 2: Απαιτήσεις για εφαρμογή στη φυτική παραγωγή.

3.2 Αυτό το πρότυπο περιέχει όρους και διατάξεις που αναφέρονται στα πρότυπα:

ΕΛΟΤ EN ISO 8402:1995 Διαχείριση της ποιότητας και διασφάλιση της ποιότητας - Λεξιλόγιο.

ΕΛΟΤ EN ISO 9001: 1994 Συστήματα για την ποιότητα - Υπόδειγμα για τη διασφάλιση της ποιότητας στο σχεδιασμό, ανάπτυξη, παραγωγή, εγκατάσταση και εξυπηρέτηση.

ISO 14001:1996 Environmental management systems - Specification with guidance for use.

ISO 14050: Environmental management - vocabulary.

ΣΗΜΕΙΩΣΗ: Αυτό το πρότυπο περιέχει ορισμένες διατάξεις και ορισμούς που διαφοροποιούνται από τα παραπάνω πρότυπα.

4. Απαιτήσεις του συστήματος Ολοκληρωμένης Διαχείρισης στη Γεωργική Παραγωγή

4.1 Γενικές απαιτήσεις

Η γεωργική εκμετάλλευση που επιθυμεί να καθιερώσει και να διατηρεί ένα σύστημα Ολοκληρωμένης Διαχείρισης, πρέπει να ικανοποιεί τις απαιτήσεις που περιγράφονται στο σύνολο του κεφαλαίου 4.

4.2 Πολιτική

Η διοίκηση της γεωργικής εκμετάλλευσης πρέπει να καθορίζει και να τεκμηριώνει μια πολιτική για την Ολοκληρωμένη Διαχείριση, η οποία να αντιστοιχεί στη φύση και στο μέγεθος της γεωργικής εκμετάλλευσης, καθώς και στο είδος των περιβαλλοντικών επιπτώσεων που την αφορούν.

Η πολιτική αυτή πρέπει επίσης να περιλαμβάνει τη δέσμευση για συμμόρφωση με τη σχετική νομοθεσία και τους κανονισμούς, τις προδιαγραφές των γεωργικών προϊόντων και τυχόν άλλες απαιτήσεις που έχουν ήδη τεθεί.

Ο επικεφαλής της γεωργικής εκμετάλλευσης σε συνεργασία με τον επιβλέποντα πρέπει να εξασφαλίζουν ότι η πολιτική αυτή είναι κατανοητή, παρακολουθείται, εφαρμόζεται, έχει κοινοποιηθεί και έχει γίνει αποδεκτή από τους συμμετέχοντες στην εκμετάλλευση.

Ειδικότερα, η διοίκηση της γεωργικής εκμετάλλευσης, στα πλαίσια του συστήματος Ολοκληρωμένης Διαχείρισης, πρέπει να κατευθύνει την πολιτική της ως προς τα παρακάτω κύρια σημεία:

1. Την κάλυψη των νομικών υποχρεώσεων που αφορούν το περιβάλλον και τα παραγόμενα γεωργικά προϊόντα ως προς τον τρόπο παραγωγής και τις προδιαγραφές τους.
2. Την πρόληψη της ρύπανσης και τη συνεχή βελτίωση της διαχείρισης ως προς το περιβάλλον και την ποιότητα των γεωργικών προϊόντων.

4.3 Προγραμματισμός

4.3.1 Περιβαλλοντικά Θέματα

Η γεωργική εκμετάλλευση πρέπει να αναπτύξει και να διατηρεί διαδικασία (-ες) για να εντοπίζει τα περιβαλλοντικά θέματα που την αφορούν.

Οι πληροφορίες για το θέμα αυτό πρέπει να τεκμηριώνονται και να ενημερώνονται συνεχώς.

ΣΗΜΕΙΩΣΗ: Τα κυριότερα γενικά περιβαλλοντικά θέματα που σχετίζονται με την άσκηση της γεωργίας στην Ελλάδα καθώς και οι κύριες επιπτώσεις που είναι πιθανόν να παρατηρηθούν αναφέρονται στο Παράρτημα Α του προτύπου AGRO 2-2: Διαχείριση αγροτικού περιβάλλοντος-Σύστημα Ολοκληρωμένης Διαχείρισης στη Γεωργική Παραγωγή - Μέρος 2: Απαιτήσεις για εφαρμογή στη φυτική παραγωγή.

4.3.2 Νομικές και άλλες απαιτήσεις

Η γεωργική εκμετάλλευση πρέπει να καθιερώσει και να διατηρεί συνεχώς σε ισχύ, μια διαδικασία για τη συνεχή ενημέρωση σχετικά με τις νομικές απαιτήσεις.

Πρέπει να είναι διαθέσιμα τα έγγραφα που ορίζουν τις προδιαγραφές για την καταλληλότητα και την ποιότητα των παραγομένων από την εκμετάλλευση γεωργικών προϊόντων.

Εφόσον για την ικανοποίηση αυτών των προδιαγραφών απαιτούνται λειτουργίες παραγωγής που έχουν να κάνουν με τα περιβαλλοντικά θέματα, πρέπει να γίνεται ειδική αναφορά στην ανάγκη ικανοποίησης των προδιαγραφών στο Πρόγραμμα Βελτίωσης.

Παραπομπή στο κύριο μέρος των νομικών και τεχνικών απαιτήσεων βρίσκεται στο πρότυπο AGRO 2-2.

4.3.3 Σκοποί και Στόχοι

Στα πλαίσια του προγραμματισμού για την υλοποίηση της πολιτικής πρέπει να καθοριστούν τεκμηριωμένοι σκοποί και επιμέρους στόχοι, οι οποίοι να περιγράφονται με σαφήνεια και να είναι ρεαλιστικοί και μετρήσιμοι.

Οι σκοποί και οι στόχοι πρέπει να ανταποκρίνονται στα κύρια περιβαλλοντικά θέματα που αφορούν τη γεωργική εκμετάλλευση και στις απαιτήσεις που ορίζει η νομοθεσία σχετικά με το περιβάλλον και τις προδιαγραφές των γεωργικών προϊόντων. Πρέπει επίσης να ανταποκρίνονται στις τεχνολογικές και οικονομικές της δυνατότητες καθώς και στις επιθυμίες των ενδιαφερόμενων μερών, πελατών και τρίτων.

Η αρχική επιλογή των σκοπών μπορεί να επιτευχθεί μετά την αποτύπωση της υφιστάμενης κατάστασης της γεωργικής εκμετάλλευσης και των δραστηριοτήτων της και στη συνέχεια την ιεράρχηση των προτεραιοτήτων για τον καθορισμό των επιμέρους στόχων.

ΣΗΜΕΙΩΣΗ: Η αποτύπωση της υφιστάμενης κατάστασης μπορεί να διευκολυνθεί με τη χρήση ειδικού ερωτηματολογίου, με συζήτηση με τους ασχολούμενους στη γεωργική εκμετάλλευση, με άμεση παρατήρηση και μετρήσεις, και φυσικά, με τη μελέτη των ευρημάτων προηγούμενων επιθεωρήσεων, αν υπάρχουν.

4.3.4 Πρόγραμμα Βελτίωσης

Ο επιβλέπων συντάσσει και διατηρεί για λογαριασμό της γεωργικής εκμετάλλευσης ένα Πρόγραμμα Βελτίωσης για την επίτευξη των σκοπών και των επιμέρους στόχων.

Το Πρόγραμμα αυτό πρέπει να περιλαμβάνει, μεταξύ άλλων:

α) Καταμερισμό αρμοδιοτήτων για την επίτευξη των σκοπών και των στόχων.

β) Την πρόβλεψη για τα μέσα και το χρόνο που θα απαιτηθεί για την επίτευξή τους.

ΣΗΜΕΙΩΣΗ: Ειδικότερα, το Πρόγραμμα Βελτίωσης πρέπει να παραλέμπει στα επιμέρους σχέδια διαχείρισης που αναφέρονται στον πίνακα 1 του προτύπου AGRO 2-2: Διαχείριση αγροτικού περιβάλλοντος - Σύστημα Ολοκληρωμένης Διαχείρισης στη Γεωργική Παραγωγή - Μέρος 2: Απαιτήσεις για εφαρμογή στη φυτική παραγωγή.

Στην περίπτωση νέων λειτουργιών (π.χ. νέες τεχνικές, νέες μέθοδοι ή υπηρεσίες) ή τυχόν αλλαγών στις υπάρχουσες λειτουργίες ή διαδικασίες θα πρέπει να ληφθεί μέριμνα για την ενσωμάτωσή τους στο υφιστάμενο

Πρόγραμμα Βελτίωσης ή την τροποποίηση ή αναθεώρηση αυτού, ώστε να ικανοποιούνται οι νέες ανάγκες.

4.4 Εφαρμογή του Προγράμματος Βελτίωσης

4.4.1 Οργάνωση και Αρμοδιότητες

Η γεωργική εκμετάλλευση πρέπει να ορίσει τον επικεφαλής, ο οποίος πρέπει να επιλέξει τον επιβλέποντα. Στην περίπτωση που η εκμετάλλευση επιθυμεί την επίσημη βεβαίωση ή πιστοποίηση, σύμφωνα με το παρόν πρότυπο.

ΣΗΜΕΙΩΣΗ: Στην περίπτωση που η εκμετάλλευση επιθυμεί να παρέχει ίδια δήλωση για τη συμμόρφωσή της με το παρόν πρότυπο, δεν απαιτείται να ορισθεί αξιολογημένος επιβλέπων.

Ο επιβλέπων έχει την αρμοδιότητα και την ευευθυνότητα να:

α) συντάσσει το Πρόγραμμα Βελτίωσης της γεωργικής εκμετάλλευσης (με όλα τα επιμέρους περιλαμβανόμενα σχέδια διαχείρισης).

β) εξασφαλίζει ότι οι απαιτήσεις του συστήματος Ολοκληρωμένης Διαχείρισης έχουν τεθεί και τηρούνται, σύμφωνα με το παρόν πρότυπο.

γ) ενημερώνει τον επικεφαλής της γεωργικής εκμετάλλευσης για την καταλληλότητα και αποτελεσματικότητα του συστήματος Ολοκληρωμένης Διαχείρισης, ως ανασκόπηση, αλλά και για να χρησιμεύσει ως βάση για τη βελτίωση του συστήματος.

Η γεωργική εκμετάλλευση πρέπει να παρέχει τους απαραίτητους πόρους για την εκτέλεση και τον έλεγχο του συστήματος Ολοκληρωμένης Διαχείρισης, συμπεριλαμβανομένων των τεχνολογικών και οικονομικών μέσων, καθώς και του εκπαιδευμένου προσωπικού.

4.4.2 Κατάρτιση απασχολούμενων

Η γεωργική εκμετάλλευση πρέπει να εντοπίζει τις ανάγκες για κατάρτιση / επιμόρφωση των απασχολούμενων στη γεωργική εκμετάλλευση, που είναι θεμελιώδεις για την τήρηση του συστήματος Ολοκληρωμένης Διαχείρι-

σης και να προνοεί για την ικανοποίηση των αναγκών αυτών.

Πρέπει να τηρούνται αρχεία της εκπαίδευσης / κατάρτισης / επιμόρφωσης.

4.4.3 Επικοινωνία

Λαμβάνοντας υπόψη τα περιβαλλοντικά θέματα που αφορούν τη γεωργική εκμετάλλευση και το σύστημα Ολοκληρωμένης Διαχείρισής της, πρέπει να καθιερωθούν και να τηρούνται διαδικασίες για:

- α) την εσωτερική επικοινωνία, μέσα στην ίδια τη γεωργική εκμετάλλευση.
- β) την επικοινωνία της γεωργικής εκμετάλλευσης με τους πελάτες, τις αρμόδιες αρχές, τον AGROCERT ή άλλα ενδιαφερόμενα μέρη.

4.4.4 Τεκμηρίωση

Πρέπει να τηρούνται στοιχεία σε έντυπη ή ηλεκτρονική μορφή που να περιγράφουν τα σημαντικότερα στοιχεία του συστήματος Ολοκληρωμένης Διαχείρισης και να καθοδηγούν στην παρακολούθηση (μέσω εγγράφων) της λειτουργίας της γεωργικής εκμετάλλευσης.

Τα αρχεία τεκμηρίωσης τηρούνται από τον επικεφαλής της εκμετάλλευσης.

Πρέπει επίσης να περιγράφεται σαφώς το πώς διασυνδέονται τα κύρια αυτά στοιχεία μεταξύ τους και το πού μπορούν αυτά να αναζητηθούν.

4.4.5 Καθεστώς Χειρισμού των Εγγράφων

Η γεωργική εκμετάλλευση πρέπει να καθιερώσει και να διατηρεί συνεχώς μια διαδικασία, η οποία θα αναθεωρείται όποτε κρίνεται απαραίτητο, για τη σύνταξη και τον έλεγχο όλων των Σχεδίων Διαχείρισης, των Διαδικασιών και των λοιπών εγγράφων και δεδομένων που σχετίζονται με τις απαιτήσεις του παρόντος προτύπου. Για να διευκολύνει την εύρυθμη λειτουργία της γεωργικής εκμετάλλευσης η διαδικασία αυτή πρέπει να εξασφαλίζει ότι:

- α) Τα παραπάνω έγγραφα ενημερώνονται ή αναθεωρούνται με νέα έκδοση κάθε φορά που προκύπτει τέτοια ανάγκη, λόγω

μεταβολής στο νομικό καθεστώς, στις απαιτήσεις των συμβάσεων, στις τεχνολογικές εξελίξεις, ή άλλη αιτία. Επίσης στη διαδικασία αυτή πρέπει να καθορίζεται η συχνότητα αναθεώρησης ενός εγγράφου αν δεν συντρέχει εξωγενής αιτία για την μεταβολή του.

- β) Τα έγγραφα που είναι σε ισχύ, και μόνο αυτά, βρίσκονται διαθέσιμα στις προβλεπόμενες θέσεις που χρειάζονται. Τυχόν παλαιότερες εκδόσεις των εγγράφων αυτών πρέπει να έχουν αποσυρθεί από την κυκλοφορία.
- γ) Όλα τα έγγραφα είναι ευανάγνωστα, φέρουν ημερομηνία και το όνομα του συντάκτη τους και του εγκρίνοντος, και μπορούν εύκολα να εντοπιστούν, αμέσως μόλις ζητηθούν.

4.4.6 Αρχές Λειτουργίας της Γεωργικής Εκμετάλλευσης

Πρέπει να αναζητηθούν οι δραστηριότητες που σχετίζονται με τα σημαντικά περιβαλλοντικά θέματα και την ποιότητα των γεωργικών προϊόντων, στα πλαίσια της πολιτικής της γεωργικής εκμετάλλευσης, των σκοπών και των στόχων.

Η γεωργική εκμετάλλευση πρέπει να εξασφαλίζει ότι:

- α) Στα Σχέδια Διαχείρισης ενσωματώνονται και διατηρούνται συνεχώς τεκμηριωμένες διαδικασίες λειτουργίας για να επανορθώνουν κάθε κατάσταση όπου αυθαίρετη ενέργεια, δηλαδή χωρίς σαφείς διαδικασίες, θα μπορούσε να οδηγήσει σε αποκλίσεις από την πολιτική, τους σκοπούς και τους στόχους.
- β) Στις διαδικασίες αυτές περιλαμβάνονται και τα κριτήρια ορθής λειτουργίας για κάθε μία από τις δραστηριότητες της εκμετάλλευσης που μπορούν να επηρεάσουν το περιβάλλον ή την ποιότητα των γεωργικών προϊόντων.
- γ) Σε σχέση με τα σημαντικά περιβαλλοντικά θέματα, έχουν καθιερωθεί και τηρούνται συνεχώς διαδικασίες ως προς την καταλληλότητα των εισροών και των υπηρεσιών τρίτων που χρησιμοποιεί η

γεωργική εκμετάλλευση. Επιπλέον, ότι οι διαδικασίες αυτές και οι σχετικές απαιτήσεις κοινοποιούνται προς τους προμηθευτές και τους υπεργολάβους.

- δ) διενεργούνται όλοι οι απαραίτητοι τελικοί έλεγχοι και δοκιμές των παραγόμενων γεωργικών προϊόντων, ώστε να αποδεικνύεται η συμμόρφωσή τους με τις προδιαγεγραμμένες απαιτήσεις.

4.4.7 Πρόληψη και αντιμετώπιση κρίσεων

Η γεωργική εκμετάλλευση πρέπει να καθιερώσει και να διατηρεί συνεχώς διαδικασίες σε ένα Σχέδιο Διαχείρισης Κρίσης για τον εντοπισμό ατυχημάτων που είναι δυνατόν να συμβούν κατά την λειτουργία της, καθώς και έκτακτων καταστάσεων που μπορεί να οφείλονται σε βιολογικούς παράγοντες, (π.χ. επιδημίες) και σε αβιοτικούς (π.χ. καταστρεπτικά καιρικά φαινόμενα, πυρκαγιά, εκτεταμένη ρύπανση κτλ). Στο σχέδιο Διαχείρισης πρέπει να προβλέπεται ο τρόπος δράσης σε κάθε τέτοια περίπτωση για την πρόληψη ή εξουδετέρωση της επίπτωσης που θα μπορούσε να προκύψει, στο περιβάλλον ή στην ποιότητα των προϊόντων.

Η γεωργική εκμετάλλευση πρέπει να επανεξετάζει και να αναθεωρεί, όπου είναι αναγκαίο, την ετοιμότητά της για αντιμετώπιση εκτάκτων καταστάσεων και τις διαδικασίες δράσης, ιδιαίτερα μετά από μια τέτοια κρίση, ώστε να έχει καταδειχθεί η επάρκεια των προληπτικών μέτρων του "Σχεδίου Διαχείρισης Κρίσης".

Οποτεδήποτε είναι πρακτικά εφαρμόσιμο πρέπει να γίνονται περιοδικές ασκήσεις ετοιμότητας.

4.4.8 Ιχνηλασιμότητα γεωργικού προϊόντος

Η γεωργική εκμετάλλευση πρέπει να καθιερώσει και να διατηρεί συνεχώς τεκμηριωμένες διαδικασίες για τον εντοπισμό της προέλευσης του γεωργικού προϊόντος από την μονάδα της αρχικής του παραγωγής μέχρι την παράδοση στον πελάτη. Ο βαθμός λεπτομέρειας της ιχνηλασιμότητας είναι συνάρτηση των απαιτήσεων που έχουν οριστεί από την ίδια την εκμετάλλευση, βάσει νομοθεσίας και συμβάσεων με πελάτες.

4.5 Έλεγχος του Συστήματος, Διορθωτικές και Προληπτικές Ενέργειες

4.5.1 Παρακολούθηση και Μετρήσεις

Η γεωργική εκμετάλλευση πρέπει να καθιερώσει και να διατηρεί συνεχώς τεκμηριωμένες διαδικασίες για την μέτρηση / εκτίμηση ή παρακολούθηση των λειτουργιών της, ιδιαίτερα δε αυτών που έχουν μετρήσιμες σημαντικές επιπτώσεις στο περιβάλλον ή στα παραγόμενα προϊόντα, έτσι ώστε να μπορεί να τεκμηρωθεί η βελτίωση των επιδόσεων της και του βαθμού συμμόρφωσης προς τους σκοπούς και τους στόχους τους.

Η γεωργική εκμετάλλευση πρέπει να καθιερώσει και να διατηρεί συνεχώς τεκμηριωμένη διαδικασία για την περιοδική αξιολόγηση της συμμόρφωσης με τη σχετική νομοθεσία, τις προδιαγραφές των προϊόντων και τους λοιπούς κανονισμούς.

4.5.2 Χειρισμός Μη Συμμορφώσεων - Διορθωτικές & Προληπτικές Ενέργειες

Η γεωργική εκμετάλλευση πρέπει να καθιερώσει και να διατηρεί συνεχώς διαδικασίες για τη διερεύνηση των μη-συμμορφώσεων. Ο επικεφαλής ή ο επιβλέπων πρέπει να μεριμνά για την εξουδετέρωση κάθε αρνητικής επίπτωσης που προκλήθηκε από τη μη-συμμόρφωση, καθώς και για την υλοποίηση των διορθωτικών ενεργειών και την πρόληψη μελλοντικών μη συμμορφώσεων.

Οι ενέργειες αυτές πρέπει να ανταποκρίνονται στο μέγεθος του προβλήματος και της επαπειλούμενης επίπτωσης είτε στο περιβάλλον είτε στην ποιότητα του γεωργικού προϊόντος.

Οι μεταβολές των τεκμηριωμένων διαδικασιών που απορρέουν από τις προληπτικές και τις διορθωτικές ενέργειες, πρέπει να εφαρμόζονται και να καταγράφονται.

Ιδιαίτερα στην περίπτωση τελικού γεωργικού προϊόντος που δεν συμμορφώνεται με τις προδιαγεγραμμένες απαιτήσεις, πρέπει να έχουν καθιερωθεί τεκμηριωμένες διαδικασίες που να εξασφαλίζουν ότι δεν γίνεται εσφαλμένη χρησιμοποίηση ή κατανάλωση αυτού του προϊόντος. Το μη συμμορφούμενο

γεωργικό προϊόν πρέπει να αξιολογείται βάσει τεκμηριωμένων διαδικασιών και να λαμβάνεται μέριμνα για τον περαιτέρω χειρισμό του.

4.5.3 Καταγραφές - αρχεία

Η γεωργική εκμετάλλευση πρέπει να καθιερώσει και να τηρεί συνεχώς μια διαδικασία, η οποία θα αναθεωρείται όποτε κρίνεται απαραίτητο, για την καλή διατήρηση όλων των εγγράφων και των άλλων δεδομένων που κατά τον έλεγχο αποδεικνύουν την καλή λειτουργία και τη συμμόρφωση με τις απαιτήσεις του παρόντος προτύπου.

Στη διαδικασία αυτή πρέπει να περιγράφεται σαφώς ποια έγγραφα διατηρούνται στο αρχείο των καλλιεργητών, ποια στο αρχείο του επικεφαλής και ποια στο αρχείο του επιβλέποντος.

ΣΗΜΕΙΩΣΗ: Στα έγγραφα αυτά περιλαμβάνονται, μεταξύ άλλων, και τα εξής: Η αλληλογραφία με τις αρχές, τα νομικά έγγραφα, τα τοπογραφικά σκαριφήματα, οι ισχύουσες εκδόσεις των διαδικασιών και των Σχεδίων Διαχείρισης, οι προδιαγραφές των γεωργικών προϊόντων, η αλληλογραφία και οι συμβάσεις με τους αγοραστές, οι καταγραφές των μετρήσεων που έχουν γίνει, οι ρυθμίσεις του εξοπλισμού, τα δελτία των γεωργικών προειδοποιήσεων και κάθε άλλο έγγραφο ή καταγραφή που σχετίζεται με τη λειτουργία και τις δραστηριότητες της γεωργικής εκμετάλλευσης.

4.5.4 Επιθεώρηση του συστήματος

Ο επιβλέπων της γεωργικής εκμετάλλευσης πρέπει να καθιερώσει και να διατηρεί συνεχώς μια διαδικασία στο Πρόγραμμα Βελτίωσης, για την περιοδική επιθεώρηση του συστήματος, έτσι ώστε να προσδιορίζεται αν το Σύστημα Ολοκληρωμένης Διαχείρισης έχει υιοθετηθεί και τηρείται συνεχώς, σύμφωνα με τις απαιτήσεις του παρόντος προτύπου, και με το Πρόγραμμα Βελτίωσης της γεωργικής εκμετάλλευσης.

Ο επιβλέπων υποχρεούται να δίνει πληροφορίες για τα ευρήματα των επιθεωρήσεων στη διοίκηση της γεωργικής εκμετάλλευσης.

Τα αποτελέσματα των επιθεωρήσεων πρέπει να καταγράφονται σε αρχεία.

Εάν απαιτείται βοήθεια από εξωτερικούς επιθεωρητές ή εμπειρογνώμονες πρέπει να προσδιορίζεται σαφώς το έργο τους και τα ευρήματα των επιθεωρήσεών τους να καταγράφονται, να τεκμηριώνονται και να κοινοποιούνται στον επικεφαλής της γεωργικής εκμετάλλευσης.

4.6 Ανασκόπηση από τη Διοίκηση

Η διοίκηση της γεωργικής εκμετάλλευσης πρέπει να ανασκοπεί το σύστημα Ολοκληρωμένης Διαχείρισης, κατά διαστήματα που έχουν οι ίδιοι προκαθορίσει, για να βεβαιώνονται ότι συνεχίζει να είναι το κατάλληλο για τη γεωργική εκμετάλλευση και ότι είναι αποδοτικό και αποτελεσματικό.

Η διαδικασία αυτής της ανασκόπησης πρέπει να προβλέπει τη συλλογή όλων των απαραίτητων πληροφοριών για να μπορεί να γίνει αυτή η αξιολόγηση.

Η ανασκόπηση πρέπει να τεκμηριώνεται.

Η ανασκόπηση πρέπει να εξετάζει την πιθανή ανάγκη για αλλαγή της πολιτικής, των σκοπών και άλλων στοιχείων του συστήματος Ολοκληρωμένης Διαχείρισης, υπό το φως των ευρημάτων της προηγούμενης επιθεώρησης, της τυχόν μεταβολής των περιστάσεων και ως συνέπεια της δέσμευσης για συνεχή βελτίωση.